

Uloga visokoškolskih knjižnica u suvremenoj znanstvenoj komunikaciji

Montan, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:186:960124>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-20**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET**

Ana Montan

**Uloga visokoškolskih knjižnica
u suvremenoj znanstvenoj komunikaciji**

(DIPLOMSKI RAD)

Rijeka, 2014.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kroatistiku

Ana Montan
Matični broj: 19197

Uloga visokoškolskih knjižnica
u suvremenoj znanstvenoj komunikaciji
DIPLOMSKI RAD

Diplomski studij: Hrvatski jezik i književnost – smjer knjižničarstvo
Mentor: Prof. dr. sc. Tatjana Aparac-Jelušić

Rijeka, prosinac 2014.

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. Znanstvena komunikacija	3
2. 1. Suvremena znanstvena komunikacija.....	5
2. 2. Znanstvena komunikacija pod utjecajem novih tehnoloških mogućnosti	6
2. 3. Utjecaj informacijske i komunikacijske tehnologije na znanstvenu komunikaciju – visokoškolske knjižnice	9
2.3.1. Promjene obrasca istraživanja i objavljivanja	10
3. Kriza znanstvene komunikacije i kriza znanstvenih serijskih publikacija (serials crisis)	16
3.1. Otvoreni pristup	17
3.1.1. Časopisi u otvorenom pristupu	19
3.1.2. Repozitoriji	21
4. Visokoškolske knjižnice	23
4.1. Budućnost visokoškolskih knjižnica	25
4.1.1. Tradicionalna uloga visokoškolskih knjižnica u novom okruženju	28
4.1.2. Otvoreni pristup znanstvenim informacijama	29
4.1.2.1. Znanstveno izdavaštvo	30
4.1.3. Knjižničari kao edukatori	31
4.1.3.1. Informacijska pismenost	32
4.1.4. Bibliometrijske usluge knjižnice	32
4.1.5. Visokoškolske knjižnice – prilog ekološkoj održivosti	33
5. Istraživanje o percepciji visokoškolske knjižnice te o znanstvenom komuniciranju ...36	
5.1. Uvod u istraživanje	36
5.2. Ciljevi istraživanja	37
5.3. Istraživanje o percepciji visokoškolske knjižnice te o načinu znanstvenog komuniciranja znanstveno-nastavnog osoblja: Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu	37
5.3.1. Metodologija istraživanja	37
5.3.2. Rezultati istraživanja i rasprava	39
5.3.2.1. Percepcija Knjižnice	40
5.3.2.2. Znanstvena komunikacija	42
5.3.2.3. Objavljivanje radova	51
5.3.2.4. Edukacija	54
5.3.2.5. Digitalizacija	55
5.3.2.6. Percepcija budućnosti Knjižnice Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu	56
5.3.3. Zaključci istraživanja	57
6. Zaključak	59
7. Literatura	61
8. Popis priloga	72
8.1. Obrazac za intervju	72
8.2. Transkripti intervjuja	74

Sažetak

U radu se s teorijskog aspekta daje prikaz znanstvene komunikacije u suvremenom dobu. Suvremeno doba podrazumijeva kontinuiran napredak tehnologije, napose one komunikacijske i informacijske te je naglasak stavljen upravo na njen utjecaj na poslovanje i položaj visokoškolskih knjižnica. Prikazani su rezultati istraživanja provedenog na Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu (Ika, Opatija) vezano uz percepciju ispitanika o ulozi Knjižnice te način njihovog znanstvenog komuniciranja. Temeljem saznanja prikupljenih na osnovi recentne literature i analize rezultata provedenog istraživanja, prikazano je kolika je važnost Knjižnice Fakulteta u lancu suvremene znanstvene komunikacije, odnosno kakav je njezin položaj te koje segmente poslovanja ona može poboljšati kako bi zadovoljavala potrebe svojih korisnika i bila prepoznata kao partner.

Ključne riječi: znanstvena komunikacija, visokoškolske knjižnice, informacijska i komunikacijska tehnologija, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu

The role of university libraries in contemporary scientific communication

Summary

This graduate thesis presents a theoretical perspective of contemporary scientific communication. Nowadays there is a continuing progress in technology, especially within the realm of information and communication technology, therefore the emphasis of this thesis is placed on the influence these technologies have on university libraries. An overview of the results of the research conducted at the Faculty of Tourism and Hospitality Management (Ika, Opatija) with regard to users' perceptions regarding the role of the library and their manner of scientific communication is given. Based on recent literature and an analysis of the research results, the importance, i.e. the position, of the faculty library within the contemporary scientific communication system is presented and business segments that can be improved by the faculty library in order to meet the needs of its users and in order to be recognized as a partner are identified.

Keywords: scientific communication, university libraries, information and communication technology, Faculty of Tourism and Hospitality Management

1. Uvod

Napredak tehnologije, internet, informacijska i komunikacijska tehnologija svojim su se praktičnim rješenjima zavukli u najsitnije pore naših života, ali i u poslovanje općenito. Znanstvena komunikacija složen je sustav čiji je osnovni cilj stvaranje i razmjena informacija, znanja. Od pokretanja prvih znanstvenih časopisa u 17. stoljeću, pa do unatrag petnaestak godina, znanstvena je komunikacija podrazumijevala dobru suradnju između njenih glavnih sudionika – autora, izdavača i knjižnica, od kojih je svatko znao svoja zaduženja i nije se miješao u poslovanje drugih (usp. Stojanovski, 2007: 513).

Od sredine 20. stoljeća, pojavili su se komercijalni izdavači (dotad su časopise uglavnom objavljivala neprofitna društva), koji su preuzeli velik broj znanstvenih časopisa i našli način za ostvarivanje profita: cijene pretplata nisu stale rasti, a u suštini je znanje postalo manje dostupno jer ga ne mogu svi platiti. Razvoj interneta, njegova dostupnost širokom krugu korisnika, polako, ali sustavno, dovela je do promjena u ovom sustavu. Naime, znanstvene informacije postale su dostupnije, počele su se ubrzano proizvoditi, trebalo ih je brže obrađivati i učiniti dostupnima. Pojavili su se i prvi elektronički časopisi (usp. Hebrang Grgić, 2004: 87, 89-90).

Utjecaj napretka tehnologije osjetile su i knjižnice. Svakako su se dogodile pozitivne promjene u poslovanju: osmišljeni su sustavi za automatizaciju poslovanja, programi za strojno čitljivo katalogiziranje i razmjenu podataka, pokrenuti računalni sustavi za pretraživanje građe, koji su s vremenom bili povezani s internetom te ih je bilo moguće pretraživati i izvan knjižnica (usp. Barbarić, 2003). Osim što je poslovanje pojednostavljeno za same djelatnike knjižnica, i korisnicima je bilo lakše pronaći traženu informaciju elektroničkim putem umjesto listanjem kataloga s listićima. Internet je postao alatom kojim se pojednostavljuju i ubrzavaju poslovi: postojanje elektroničkih časopisa ili elektroničkih inačica tiskanih časopisa omogućilo je korisnicima da sjednu za računalo, upale pametni telefon ili tablet, potraže određeni članak online, preuzmu ga na svoj uređaj i upotrijebe, sve u nekoliko minuta. Ne moraju više trošiti vrijeme na putovanje do knjižnice, čekanje da djelatnici potraže i donesu časopis, koji potom korisnik mora uglavnom kopirati i vratiti istog dana. Korisnik uvijek traži najprikladnije (najjednostavnije) i najbrže rješenje te sukladno tome donosi odluku (usp. Choy, 2011: 63-64).

Kao jedna od posljedica za knjižnice je i smanjenje broja korisnika. Prije spomenute rastuće cijene časopisa dovele su do toga da knjižnice nabavljaju manje građe. Kupuje se manje monografija, ali i časopisa. Time one prisilno idu protiv svoje osnovne uloge –

osiguravanja pristupa znanju. Kako se smanjuje potreba za policama u knjižnici, polako se dolazi i do pitanja ima li uopće smisla da knjižnica postoji kao fizički prostor kad je ionako većina toga što se nabavlja dostupno putem interneta (usp. Vrana, 2005: 19). Mnogi nisu svjesni da i to što je dostupno putem računala netko mora organizirati – zaboravlja se na ulogu knjižnice kao posrednika u „nabavljanju“ informacija/znanja kako bi se potom stvorilo novo znanje (usp. Rowlands, Nicholas, 2005: 489).

Knjižnice se nalaze pred izazovom te moraju preispitati svoju ulogu. Definitivno je da su potrebne, no trebaju to dokazati i svojim financijerima. Potrebno je pratiti trendove u znanosti, tehnologiji, društvu općenito. Moraju biti spremne stalno učiti kako bi mogle poučavati svoje korisnike. Informacijska pismenost, digitalizacija, edukativne radionice, bibliometrija, znanstveno izdavaštvo, uz tradicionalnu ulogu nabavljanja i čuvanja građe te savjetodavnu ulogu, segmenti su poslovanja u kojima visokoškolske knjižnice mogu pokazati da su nezaobilazni partneri u sustavu znanstvene komunikacije (usp. Stojanovski, 2013). U ovome se radu prikazuje uloga Knjižnice Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu. I u njenom su poslovanju vidljive promjene, pa se teorijskim prikazom položaja visokoškolskih knjižnica u svijetu i analizom rezultata provedenog istraživanja želi pokazati da su upravo navedeni segmenti poslovanja ključni za opstanak ove Knjižnice.

2. Znanstvena komunikacija

Pojam znanstvene komunikacije podrazumijeva složeni sustav stvaranja i širenja znanja, odnosno informacija te upravljanja njima. Uključuje više sudionika u lancu, a to su autori, recenzenti, urednici i izdavači (usp. Fitzpatrick, 2012: 355). A. Buckland i dr. njima dodaju i knjižničare i čitatelje (usp. Buckland et al., 2013: 1). R. E. Chapin i C. W. Shilling još su 60-ih godina prošlog stoljeća objasnili pojam znanstvene komunikacije u odnosu na proces komunikacije općenito te rekli kako je osnova svega prenošenje informacije od njenog stvaratelja do primatelja. Ovaj se idealni i jednostavni model komunikacije među znanstvenicima, „jedan na jedan“, komplicira tako što se u proces uključuju drugi: znanstvenik ima potrebu za dodatnim informacijama te poseže za drugim publikacijama (medijima) koje mora dekodirati (čitati, interpretirati, čak prevoditi) i uložiti određeno vrijeme da od mnoštva objavljenih radova pronade i locira onaj kojemu zaista treba (usp. Chapin, Shilling, 1962: 410).

C. L. Borgman kaže da pojam znanstvene komunikacije označava „proučavanje kako znanstvenici različitih područja (...) znanosti rabe i šire informacije putem raznih formalnih i neformalnih kanala“ (Borgman navedeno prema Russell, 2001: 271) (prev. A. M.). A. M. Wright se poziva na definiciju Udruženja znanstvenih knjižnica (Association of Research Libraries– ARL) koja znanstvenu komunikaciju tumači kao „sustav u kojemu se provode istraživanja i nastaju različita znanstvena djela čija se kvaliteta ocjenjuje i koja se potom daju na upotrebu znanstvenoj zajednici te čuvaju za buduće potrebe,“ (ARL navedeno prema Wright, 2013: 1) (prev. A. M.). J. Park i J. Shim kažu da se radi o formalnim i neformalnim aktivnostima koje „uključuju sudjelovanje u akademskoj zajednici, razmjenu ideja, dobivanje povratnih informacija od kolega, ostvarivanje intelektualnog priznanja te objavljivanje“ (Park, Shim, 2011: 78) (prev. A. M.).

Govoreći o razvoju znanstvene informacije tijekom 20. stoljeća, B. Vickery daje vrlo jasan i detaljan opis stvaranja i širenja znanja, koji ne naziva izričito znanstvenom komunikacijom, no zapravo se radi upravo o tome. Kaže kako „unutar svakog predmetnog područja postoje lanci informacija ili ciklusi pri čemu se stvara znanje, ono se bilježi, objavljuje, širi, postaje dio pregleda, monografija, priručnika ili udžbenika, koristi se prilikom poučavanja studenata. To se znanje pretražuje i upotrebljava u stvaranju novog znanja ili se praktično primjenjuje“ (Vickery, 1999: 477) (prev. A. M.).

Zanimljiv je prikaz Sarah S. Gibson koja daje četiristogodišnji pregled razvoja akademskih društava kroz koji se vidi kako je tekla komunikacija među njima, kako je bilo

važno objavljivati radove i omogućiti drugim znanstvenicima da im pristupe, osigurati instituciju razmjene građe među društvima, ali i knjižnicama. Isto tako, radi se i o prestižu institucije ili društva koji objavom i diseminacijom svojih radova govore o svojoj produkciji te se tako i promoviraju. S vremenom, porastom broja društava i samim time i časopisa, nastaje velika količina građe kojom postaje teško upravljati jer opterećuje fond te se polako prelazi na naplatu određenih publikacija ili članaka (no, razmjena građe ne zamire), a otvara se potreba za promjenom formata časopisa. Također, počinju se odvijati konferencije koje postaju primjerenije za susret znanstvenika te usmenu razmjenu informacija (usp. Gibson, 1982).

M. A. Mabe znanstvenu komunikaciju dijeli na formalnu i neformalnu stavljajući je u odnos s javnom i privatnom. Poziva se na W. D. Garveya, koji je u opisu procesa nastanka i razvoja ideje rekao kako ispočetka, dok je ideja svježija i dok se ona oblikuje, znanstvenici razmjenjuju informacije privatno, neformalnim putem, usmenim i pismenim, a sve više i načinima posredovanim novom digitalnom tehnologijom. Objavljivanjem rada i prezentiranjem javnosti, komunikacija postaje formalna (Garvey navedeno prema Mabe, 2010: 137). To zapravo znači da se formalnim kanalom u znanstvenoj komunikaciji smatra objavljena knjiga, članak u časopisu ili zborniku radova, koji je prošao recenzijski postupak, makar taj postupak nije garancija da je rad korektan u smislu da ne sadrži falsificirane ili fabricirane podatke, ali je znak određene kvalitete rada budući da su na radu zabilježeni i datumi kada je rad primljen te kada je, nakon recenzijskog postupka i eventualnih korekcija, prihvaćen za objavu (usp. Mabe, 2010: 138-140).

Za razliku od navedenih autora, J. Mackenzie Owen znanstvenom komunikacijom smatra samo onu formalnu i definira je kao „proces kojim se rezultati istraživanja pohranjuju na trajnom komunikacijskom mediju kako bi se ciljano, kroz prostor i vrijeme, drugim recipijentima omogućilo da imaju pristup njima“ (Mackenzie Owen, 2007: 5) (prev. A. M.). Kaže da je tipičan medij takve komunikacije članak, onakav kakav postoji otkad postoje i prvi znanstveni časopisi (*Journal des Sçavans* i *Philosophical Transactions of the Royal Society*), točnije iz 17. stoljeća (usp. Mackenzie Owen, 2007: 37-38). D. Prosser kaže kako je to zapravo početak modernog sustava znanstvene komunikacije (usp. Prosser, 2013). Mackenzie Owen neformalne oblike komunikacije poput e-maila, pre-printa, sive literature i slično, ne smatra oblikom znanstvene komunikacije, stoga je pojam „istraživačka komunikacija“ (prev. A. M.) primjereniji (Mackenzie Owen, 2007: 5).

2.1. Suvremena znanstvena komunikacija

Tijekom 20. stoljeća stvoreni su uvjeti za ubrzani razvoj znanstvene komunikacije: engleski jezik postao je jezikom za komuniciranje u tom smislu, znatno se povećava broj objavljenih radova, sve se više časopisa specijalizira za određeno područje, a znanstveni članak postaje ustaljeni oblik, odnosno medij formalnog prenošenja znanja. Također, s novim stoljećem, učestalije je koautorstvo na radovima, smanjuje se postotak pročitanih članaka, ali i broj osobnih pretplata na časopise (usp. Mackenzie Owen, 2007: 33). Možda je ovom potonjem uzrok upravo činjenica da se knjižnice pretplaćuju na veliki broj (online) časopisa te im znanstvenici lako mogu pristupiti sa svojih radnih mjesta te nema potrebe za osobnim pretplatama.

Znanstvena se komunikacija nadalje ustaljivala kao sustav u kojemu se kroz recenzijski postupak, citatne indekse i faktore odjeka vrši procjena kvalitete radova, što se odražava na ugled, bilo časopisa, autora ili institucije (usp. Mackenzie Owen, 2007: 34). Ako znanje nije javno dostupno, objavljeno u knjizi ili članku, ono kao da ni ne postoji, a zapravo je nositelj znanstvene komunikacije. Za taj sustav karakteristično je da rezultati istraživanja nisu odmah dostupni javnosti: ako se govori o tiskanim publikacijama odmak može biti i do godine dana, a razlog tome je obrada rada kroz recenzije, lekture, distribuciju i slično. Također, čitatelj i autor rada ne mogu direktno komunicirati već se ta komunikacija opet obavlja putem novih članaka u kojima se autor poziva na pročitane radove drugog autora te ih komentira. Kao posljednje obilježje sustava znanstvene komunikacije navodi se kvaliteta rada koja se procjenjuje u okviru recenzijskog postupka: stručnjaci u određenom području pregledavaju rad ne znajući tko je njegov autor, a vrlo često ni autor ne zna tko su recenzenti njegovog rada. Postupak ima selektivnu ulogu te se zato najčešće odvija prije objave rada (usp. Mackenzie Owen, 2007: 46-47). Kasnije će biti riječi i o otvorenom recenzijskom postupku o kojemu se u novije vrijeme sve više govori u kontekstu otvorenog pristupa znanju.

Osim karakteristika znanstvene komunikacije, valja navesti i njene funkcije. U uvodnim je rečenicama navedeno kako se sustavom znanstvene komunikacije znanje prenosi među znanstvenicima. Međutim, funkcije znanstvene komunikacije su i: kontrola kvalitete (recenzija), kanonsko arhiviranje koje omogućuje da cijela znanstvena zajednica ima pristup istoj verziji rada te službeno priznanje autoru čime se potvrđuje njegov status u zajednici (usp. Rowland, 1997). Neki autori smatraju da znanstvena komunikacija ima ulogu u izgradnji zajednica korisnika koji dijele iste interese (Schaffner te Brown i Duguid navedeno prema Mackenzie Owen, 2007: 64).

H. E. Roosendaal i P. A. TH. M. Geurts spominju četiri funkcije znanstvene komunikacije, a to su registracija, pohrana, potvrda i osvještavanje. Prva se funkcija tiče upravo autora, odnosno njegovog povezivanja s provedenim istraživanjem, objavljenim rezultatima i samim radom. Pohrana se odnosi na dostupnost tog rada ostalima kojima treba u znanstvene svrhe. Uspoređuju fizički arhiv za tiskanu građu, koji je prostorno ograničen, s onim elektroničkim, digitalnim, koji je beskrajn i kojeg imaju kako knjižnice tako i izdavači. Predzadnja funkcija, potvrđivanje, odnosi se na recenzijski postupak. Posljednja funkcija, osvještavanje, najvažnija je funkcija po njima, a tiče se načina kako se određeni rad komunicira publici te je povezana s pretraživanjem, metapodacima, tezaurusima i ključnim riječima (usp. Roosendaal, Geurts, 1999: 512-516).

Iz navedenoga može se zaključiti da sustav vodi brigu o moralnim i imovinskopравnim pravima autora na način da ga se dovodi u vezu s radom koji je napisao, zatim se može govoriti i o društvenom aspektu vezanom uz vrednovanje autorovog rada i potvrđivanje njegovog ugleda te o održivosti sustava proizvodnje znanja na način da se ono nastoji dugoročno očuvati i učiniti dostupnim zajednici kako bi se generiralo novo znanje.

2. 2. Znanstvena komunikacija pod utjecajem novih tehnoloških mogućnosti

Još su krajem '50-ih godina prošlog stoljeća na konferenciji o znanstvenim informacijama održanoj u Washingtonu prikazani programi koji pomoću računala omogućavaju automatizaciju poslovanja, primjerice izradu sažetaka ili popisa ključnih riječi za pristup naslovima radova (keywords-in-context – KWIC), koji su ubrzo postali kazalima specijaliziranih bibliografija (usp. Vickery, 1999: 501-502). Od narednog desetljeća uslijedila je i informatizacija knjižničarskog poslovanja: korištenje bušenih kartica za predmetno pretraživanje, potom bušenih papirnatih i magnetnih kartica koje su se pogotovo koristile u knjižnicama iz područja prirodnih i tehničkih znanosti za označavanje velikog broja objavljenih članaka u svrhu njihovog lakšeg pretraživanja, pojava kataloga na mikrofiševima, pa potom i strojno čitljivih kataloga. U Kongresnoj knjižnici kreće razvoj formata za strojno čitljivo katalogiziranje kojima je svrha bila pojednostavljenje poslovanja te međunarodna suradnja u vidu razmjene zapisa. Tijekom sedamdesetih godina intenzivira se ideja o potrebi za javno dostupnim knjižničnim računalnim katalozima kojima bi mogli samostalno pristupiti i korisnici te se oni i pojavljuju u SAD-u upravo krajem tog desetljeća, međutim orijentirani su prvenstveno na posudbu. Druga generacija takvih kataloga, OPAC-a (*Open public access catalogue*), osmišljena ciljano za krajnje korisnike, pojavila se sredinom '80-ih godina te se

pretraživanje vrši po principu pretraživanja kataloga na listićima (jednostavno pretraživanje) ili uz kombinaciju Booleovih operatora (složeno pretraživanje). Već se krajem desetljeća govori o OPAC-ima treće generacije koji bi u potpunosti trebali biti usmjereni na potrebe „običnog“ korisnika, a ne korisnika-knjižničara. Budući da su korisniku omogućavali pristup putem web-a, nazivaju se WebPac-ima (usp. Barbarić, 2003).

Uz brzi razvoj tehnologije, računala omogućavaju pristup različitim vrstama baza podataka, a uz pojavu CD-ROM-ova '80-ih godina prošlog stoljeća, one su znanstvenicima bile dostupne i u tom formatu, a pogotovo od '90-ih godina kada su na CD-ROM-ovima bile pretražive i enciklopedije, cijeli svesci časopisa, direktoriji i slično. U to vrijeme događa se i eksplozija interneta koja je dovela do toga da su izdavači svoje časopise počeli objavljivati i u elektroničkom obliku. Istraživanje provedeno 1993. godine među znanstvenicima iz područja prirodnih i tehničkih znanosti pokazalo je da, usprkos različitim online uslugama, CD-ROM-ovima i novim tehnološkim mogućnostima, oni i dalje više cijene usmeni i neformalni oblik razmjene informacija, kao što je i dalje značajan tiskani časopis (usp. Vickery, 1999: 509-513). Treba uzeti u obzir da u to vrijeme internet nije bio dostupan gotovo svima kao što je to danas slučaj.

Digitalizacija i nastanak elektroničkih ili e-časopisa krajem '80-ih godina 20. stoljeća otvorili su novu stranicu u području širenja znanja. Mackenzie Owen njihov razvoj dijeli u tri faze: e-časopis (1987.-), elektronička inačica tiskanog časopisa (1997.-) te časopis u otvorenom pristupu (2000.-). U drugoj fazi u kojoj postoje dvije verzije časopisa, zapravo se radi o istom tekstu, no elektronička verzija korisniku nudi neke dodatne mogućnosti poput javljanja e-mailom obavijesti o novim objavljenim člancima na sličnu temu, otvaranje online profila korisnika u koji on može pohraniti svoja istraživanja i zanimljive članke, primjerice za buduću upotrebu, omogućavaju mu se različiti načini pretraživanja i slično (usp. Mackenzie Owen, 2007: 34-35).

Zanimljiva je Vickeryjeva opaska o tome kako su se izmiješale uloge sudionika u komunikacijskom procesu, pa kaže, primjerice, kako autori sa svojih računala mogu direktno objaviti rad što ih čini izdavačima, a knjižnice i knjižare s online katalogima postaju proizvođači baza podataka (usp. Vickery, 1999: 513). Također se zamućuju granice između formalne i neformalne komunikacije jer korisnik ne mora razlikovati recenzirani rad objavljen u časopisu od onoga koji to nije i koji je objavljen u pre-print verziji, što utječe na strukturu znanstvene informacije (Meadows navedeno prema Vickery, 1999: 515).

L. A. Davidson govori kako je od '90-ih godina prošlog stoljeća s razvojem interneta, prelaskom časopisa u elektronički format te pojavom elektroničkih knjiga, došlo do toga da

knjižnice zamiru. Pogotovo je to slučaj s visokoškolskim knjižnicama iz područja prirodnih znanosti, tehnike i medicine. Sljedeće pitanje koje si postavlja i na koje daje potvrđan odgovor je hoće li, slijedeći taj trend, nestati i sveučilišta. Zanimljiva je rečenica koju je izrekao: „Odjednom su tradicionalna sveučilišna i njihove knjižnice od uvaženih postale ranjive institucije“ (Davidson, 2005: 26) (prev. A. M.). Naime, mnogi poslovi vezani uz papirna izdanja primjerice katalogiziranje, uvezivanje u sveske, distribuiranje svezaka nestaju. Nema potrebe za nabavom papirnih verzija časopisa kada su dostupne online, a slobodan prostor se prenamjenjuje. To je ujedno dokaz da se knjižnica više ne doživljava kao fizički prostor, već je ona stepenica koja omogućuje pristup građi na internetu. Sve su rjeđi i fizički posjeti knjižnici, sve je rjeđa živa komunikacija s korisnicima. Budući da su izdavači počeli digitalizirati i starije brojeve časopisa i omogućavati pristup istima, nema potrebe niti za prostorom za ta izdanja. Osim e-časopisa, sve su popularnije i e-knjige kojima se osim preko računala može pristupiti i preko mobilnih telefona što govori u prilog Davidsonovoj tezi da su knjižnice postale ranjive i zapravo ugrožene kao institucije jer korisnici sami pronalaze što im treba, procjenjuju sami odgovara li im taj izvor ili ne, temu ostvaruju pristup, knjižnice im pretežito više nisu potrebne (usp. Davidson, 2005: 26-27)¹.

Kao prednosti digitalne građe Davidson navodi smanjenje troškova održavanja fizičkog prostora, lakše pregledavanje građe koja je online, ali je ipak zaštićena korisničkim podacima, lakšu razmjenu informacija putem društvenih mreža i drugih oblika komunikacije poput Skypea, foruma, blogova, e-mailova, telekonferencija, zatim obogaćivanje teksta poveznicama kojima čitatelj pristupa direktno iz teksta koji čita te lakša borba s plagijarizmom. U digitalnom okruženju olakšano je i povlačenje radova (retrakcija) za koje se nakon objave utvrdi da je to potrebno, bilo zbog grešaka, krivih podataka, plagijata ili slično. Ovu pozitivnu stranu digitalne tehnologije Davidson spominje u kontekstu njenih negativnih

¹ Poslan je upit EBSCO-vom predstavniku kako bi se dobili podaci o korištenosti EBSCO-vih baza. Dostupni podaci odnose se na 2012., 2013. i 2014. godinu (do 14. svibnja 2014.). Tijekom 2012. godine pristup (sesija) s IP adresa Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu ostvaren je 700 puta (uključuje ukupno 929 pregleda i preuzimanja punog teksta). Cjeloviti tekst u PDF-u preuzet je gotovo 800 puta. Sljedeće je godine ostvareno preko 1000 pristupa, nešto više pregleda i preuzimanja (ukupno 960), dok je cjeloviti tekst u PDF-u preuzet nešto više od 900 puta. Podaci za 2014. godinu odnose se samo na razdoblje od siječnja do polovice svibnja, pri čemu se vidi nastavak trenda porasta pristupa u odnosu na prošle godine budući da je do tada ostvareno gotovo 600 sesija (pristupa), preko 850 pregleda i preuzimanja punog teksta te gotovo 700 preuzimanja cjelovitog teksta u PDF-u te se može očekivati da će ukupni iznosi ovih stavki biti veći od onih prošlih godina.

aspekata i upitne trajnosti takve građe. Smatra da ako se određeni rad može lako povući, tada se može i naknadno mijenjati što dovodi u pitanje poštivanje autorskih prava. Također, radovi se mogu povlačiti jer su možda politički nepodobni te se time definitivno gubi pristup njima (usp. Davidson, 2005: 28-29). Valja reći da je jedna od negativnih strana prelaska građe u elektronički oblik ta što knjižnice uživaju pristup određenoj građi samo dok plaćaju pretplatu. Čim pretplata prestane, gubi se često mogućnost pristupa i onome čemu je pristup bio moguć tijekom trajanja pretplate, što knjižnice i njene korisnike stavlja u lošu poziciju (usp. Stojanovski, 2004: 461).

2.3. Utjecaj informacijske i komunikacijske tehnologije na znanstvenu komunikaciju – visokoškolske knjižnice

U 21. stoljeću sve se navedeno odvija još većom brzinom. Informacijska i komunikacijska tehnologijom izmijenila je način komuniciranja, način življenja. R. Vrana u članku iz 2005. godine govori o tome kako je informacijska tehnologija utjecala na poslovanje knjižnica. Pozitivnim se stranama može smatrati olakšano odgovaranje na sve više upita korisnika, mogućnost obavljanja više poslova istovremeno, poboljšavanje postojećih usluga te osmišljavanje novih (usp. Vrana, 2005: 16). S druge strane, od knjižničara se očekuje da to obavljaju uz sve manje financijskih sredstava te sa sve manje osoblja. Knjižnica postaje posrednik u ostvarivanju pristupa izvorima informacija (usp. Thomas, Satpathi, Satpathi, 2010: 595). S. M. Mutula ističe kako su knjižničari postali osobe koje upravljaju znanjem i informacijama, koje rade s korisnicima na način da ih uče kako doći do potrebnih informacija, kako koristiti postojeće izvore, a iznimno je važna implementacija njihovog iskustva rada s korisnicima u razvoj alata koji tim istim korisnicima olakšavaju istraživanje/rad (usp. Mutula, 2013: 89-90). Isto tako, klasična međuknjižnična posudba moguća je i u digitalnom okruženju, pa je to još jedna usluga kojom knjižnica svom korisniku može osigurati potrebnu građu. Također, njihova se osnovna zadaća prikupljanja i čuvanja građe proširila na zadaću osiguravanja pristupa znanju jer ono je danas u velikoj mjeri u virtualnom prostoru i u vlasništvu (komercijalnih) izdavača, a ne više u fizičkom prostoru knjižnice (usp. Vrana, 2005: 19). Naglašava se slušanje potreba korisnika i prilagođavanje njihovom načinu pronalazanja informacija u digitalnom okruženju (usp. Zavalina, Vassilieva, 2013: 85-86).

V. K. Thomas, C. Satpathi i J. N. Satpathi objašnjavaju kako su s vremenom knjižnice i knjižničari – „information workers“ (Thomas, Satpathi, Satpathi, 2010: 595) – poslovanje usmjerili na stvaranje informacija na dnevnoj bazi na način da ih kao gotov proizvod ponude

svojim korisnicima. Također, svakome se korisniku obraćaju zasebno i prilagođavaju se njegovim specifičnim potrebama te, koristeći informacijsku i komunikacijsku tehnologiju, rade na razvijanju novih usluga (usp. Thomas, Satpathi, Satpathi, 2010: 595-596).

2.3.1. Promjene obrasca istraživanja i objavljivanja

Današnje je digitalno okruženje utemeljeno na Web 2.0 tehnologiji, a prije svega se odnosi na društvene medije (Gu i Widen-Wulff navedeno prema Nandez, Borrego, 2013: 782). Ona korisnicima omogućava da budu samostalni u takvom okruženju, podržava interaktivnost, olakšava stvaranje i razmjenu znanja. Znanstvenici su također vješti u korištenju raznih alata poput tražilice Google Znalac, blogova, citatnih indeksa i društvenih mreža, pogotovo Facebook (Rowlands navedeno prema Nandez, Borrego, 2013: 783), i to u svim fazama nastanka znanstvenog djela (usp. Ponte, Simon, 2011: 150-151). B. Macan kaže da 2.0 tehnologija omogućuje korisnicima da sami stvaraju sadržaj na webu i tako ga obogaćuju. Navodi primjer Wikipedije (O'Riley navedeno prema Macan, 2009: 226), ali i Knjižnice IRB-a koja je 2005. pokrenula interni blog za djelatnike Knjižnice na kojemu su oni mogli postavljati različite obavijesti, zadatke koje treba obaviti i slično, a potom se razvio u blog putem kojeg se korisnici redovito obavještavaju o novostima (usp. Macan, 2009: 226).

Izmijenili su se i obrasci ponašanja knjižničnih korisnika. C. Tenopir i dr. provodili su početkom ovog stoljeća istraživanja obrazaca ponašanja korisnika s obzirom na elektronički dostupnu građu. Pokazalo se kako se čita više radova, no manje se vremena provodi čitajući jedan članak. Do novih informacija dolazi se koristeći direktne poveznice unutar samih radova ili prema preporuci kolega (usp. Tenopir i dr., 2009: 13-14). K. T. L. Vaughan na temelju rezultata istraživanja provedenog između 1999. i 2001. godine zaključuje kako „korisnici vjerojatno očekuju da će sve što im treba naći online“ (Vaughan, 2003: 1151). C. Ollé i A. Borrego istraživali su ponašanja korisnika te zaključili kako čitaju površno, tražeći ključne riječi, letimično prelazeći preko teksta. Razlog tome je svakako iznimno velika količina dostupnih informacija (usp. Ollé, Borrego, 2010: 224).

O tome govore H. E. Roosendaal i P. A. Th. M. Geurts kad kažu da će digitalna znanstvena komunikacija pogotovo biti selektivna jer se objavljuje sve više, a informacije se lako šire. Ključno je da oni koji moraju objavljivati, činit će to još i više, a oni koji čitaju, htjet će čitati samo ono što im je relevantno (usp. Roosendaal, Geurts, 2007: 508). Možemo to primijetiti vjerojatno i na vlastitom primjeru: koliko samo e-mailova dobivamo, a koliko ih

zapravo pročitamo. Pogledom skeniramo imena pošiljatelja i pritom već zaključujemo želimo li čitati dalje ili ne.

Korisnici komuniciraju putem društvenih mreža, imaju otvorene profile te mogu postavljati na njih svoje radove i razmjenjivati ih s kolegama. Pogotovo su korišteni Facebook (Rowlands navedeno prema Nandez, Borrego, 2013: 783). G. Nandez i Borrego istraživali su korisnike katalonskih sveučilišta koji imaju profil na portalu *Academia.edu* te se pokazalo da ga koriste uglavnom radi komunikacije s drugim istraživačima, razmjene rezultata istraživanja i kako bi pratili što drugi objavljuju (usp. Nandez, Borrego, 2013: 786). Pokazalo se također da ne iskorištavaju u potpunosti mogućnosti koje nude društvene mreže. Može se pretpostaviti da je to zbog truda koji to iziskuje (Nandez, Borrego, 2013: 790). Ollé i Borrego pozivaju sena provedena istraživanja koja govore kako su online izvori doveli do toga da korisnici puno više čitaju te da manje posjećuju knjižnicu (Rowlands navedeno prema Ollé, Borrego, 2010: 47), a više koriste sustave obavještavanja putem e-maila koji im omogućuju praćenje novosti. Također, radije koriste jedno sučelje za pretraživanje koje nalikuje internetskim tražilicama (usp. Ollé, Borrego, 2010: 48). Ovaj podatak nije neočekivan budući da i sam novotvoreni glagol *guglanje* govori o popularnosti internetske tražilice Google, i prilikom bilo kojeg upita, dobijemo nekakav rezultat. S druge strane, ne treba razmišljati o pravilno oblikovanom upitu: napišemo li greškom krivo slovo, tražilica će to prepoznati i ponuditi nam potencijalni ispravan upit. I Vranino istraživanje provedeno 2009. godine na Filozofskom fakultetu u Zagrebu pokazuje da se u znanstvenoj komunikaciji ponajviše koristi elektronička pošta, ponešto društvene mreže, a najmanje blogovi (usp. Vrana, 2010: 417).

E. Collins daje drugo mišljenje i kaže kako, unatoč privlačnim mogućnostima koje oni nude, pogotovo za neformalni oblik komunikacije, mnogi ne koriste društvene medije u znanstvenoj komunikaciji upravo stoga što im treba vremena da nauče kako određeni alat funkcionira (usp. Collins, 2013: 91). Na tragu njegovog razmišljanja je i H. S. Rzepa kad ističe kako su mnogi kritični i skeptični prema novim načinima komuniciranja, no usprkos tome mogućnosti koje daju, kao što su objavljivanje vlastitih mišljenja i komentara, osiguravaju kretanje i prenošenje informacije (usp. Rzepa, 2013: 18-20).

Digitalni radovi danas mogu sadržavati animirane grafike, hiperveze na druge vanjske podatke, trodimenzionalne prikaze i slično (usp. Stojanovski, 2007: 514). Jedan članak tako predstavlja ishodišnu točku od koje se dalje granaju drugi izvori na koje on upućuje. Znanstvenici imaju mogućnost da sami organiziraju građu koju prikupljaju služeći se programima poput Mendeleya, Zotera ili nekih drugih (usp. Rzepa, 2013: 13-14) koji im omogućavaju stvaranje vlastite baze podataka, mini-knjižnice. Sve ove mogućnosti doista

zahtijevaju poznavanje tehnologije, stoga ne čudi prije navedeno Collinsovo mišljenje. Međutim, generacije zvane *Gen Y* ili digitalni urođenici, rođeni 1990-ih godina, vrlo se lako snalaze u takvom okruženju jer ih prati od rođenja te su vješti u iskorištavanju njegovih mogućnosti. Kad govorimo o digitalnim urođenicima, valja reći da je za njih karakteristično određeno ponašanje, primjerice: žele brze i jednoznačne odgovore, nestrpljivi su, draži su im slikovni nego tekstualni materijali te su površni prilikom pretraživanja (Prensky navedeno prema Arh, Golenko, Pemper, 2013: 188-189)².

Kad se govori o objavljivanju, D. C. Prosser piše kako su časopisi od samih početaka (druga polovica 17. stoljeća) namijenjeni više dokazivanju primata autora u nekom istraživanju, negoli su posrednici u razmjeni znanja (usp. Prosser, 2013: 40). Toj tvrdnji donekle ide u prilog i današnji način objavljivanja te zahtjevi koji se postavljaju prilikom zadovoljavanja uvjeta za napredovanje u znanstvenim zvanjima. O tome će biti riječi kasnije, no indikativno je Prosserovo razmišljanje o tome kako bi trebalo praviti razliku između rada koji je objavljen s namjerom da diže autorov rejting i onog rada koji prenosi mnogo informacija (usp. Prosser, 2013: 45).

Collins razmatra promjene koje je doživjelo izdavaštvo u digitalnom okruženju analizirajući faze tog procesa: nabavljanje građe za objavu, obrada dobivenog materijala te stvaranje konačnog proizvoda. U prvoj je fazi omogućena brža razmjena informacija te je izmijenjen koncept objavljivanja u smislu da se, primjerice, članci sve više objavljuju online neovisno o broju časopisa, a okupljaju se prema, primjerice, temi. Ne treba zaboraviti niti pokret otvorenog pristupa koji polako dovodi do promjena. U drugoj fazi također nema promjena u smislu glavnih faza obrade teksta – on se i dalje uređuje i korigira, makar se to radi posredstvom računala. Također, vodi se briga da tekst bude obrađen tako da ga se može ponuditi u više formata kako bi ga korisnici mogli čitati i na vlastitim mobilnim uređajima. Promjena se ipak vidi u posljednjoj fazi izdavanja, a to je distribucija proizvoda – on je sad brže dostupan svima, praktički u isto vrijeme, jer je na internetu. Jedina moguća prepreka je nemogućnost pristupa internetu (usp. Collins, 2013: 104-109). Promjena u izdavaštvu svakako je zahvatila i dio koji se odnosi na prodaju sadržaja: izdavači više ne trebaju posrednike preko kojih komuniciraju s kupcima (knjižnicama), već ih kontaktiraju direktno (usp. Collins, 2013: 111-112). Autor zaključuje kako društveni mediji nisu postali zamjena za tradicionalne načine objavljivanja, upravo stoga što izdavači godinama gradili ugled te se samim time osigurava i

² Vidi više u: Palfrey, John, Gasser, Urs. *Born digital*. New York : Basic books, 2008. Dostupno na: http://pages.uoregon.edu/koopman/courses_readings/phil123-net/identity/palfrey-gasser_born-digital.pdf (knjiga preuzeta 27.04.2014.)

kvaliteta objavljene publikacije (usp. Collins, 2013: 94, 96). Štoviše, W. D. Lucius kaže kako digitalno okruženje nipošto ne znači da će se posrednici u znanstvenoj komunikaciji – izdavači i knjižnice – zaobilaziti već da će oni biti potrebni u odnosu između autora i čitatelja, upravo kao jamstvo kvalitete i autentičnosti podataka koje donose, njihovog dugoročnog čuvanja i u konačnici, kao pomoć u snalaženju u velikoj količini informacija (usp. Lucius, 2008: 126-129).

Kad govori o elektroničkim časopisima u kontekstu informacijske i komunikacijske tehnologije, Mackenzie Owen se pita kako će se ona odraziti na znanstvenu komunikaciju – hoće li biti isplativa, hoće li voditi računa o autorskim pravima, hoće li je znanstvenici uopće prihvatiti. Poziva se na različita razmišljanja – s jedne strane optimistična, koja u toj tehnologiji vide rješenja mnogih problema (primjerice, uspostavljanje kontrole u znanstvenom izdavaštvu (Abramson navedeno prema Mackenzie Owen, 2007: 8), osamostaljivanje akademskih izdavača i oslobađanje pritiska onih komercijalnih, brzina produkcije i distribucije), a s druge skeptična, koja, primjerice, govore o tome da će situacija s cijenama časopisa biti još ozbiljnija (Solomon navedeno prema Mackenzie Owen, 2007: 8-9)³. R. L. Cross smatra kako akademski izdavači s digitalizacijom neće bolje poslovati jer ona ne može riješiti njihov osnovni problem, a to je da moraju s jedne strane stvarati znanje i nabavljati ga, a s druge strane to ne smije biti u svrhu profita. Oni koji su dosad uspjeli održati se na tržištu i ostvarivati profit od prodaje časopisa tijekom recesije, uspjeh će na isti način i s e-knjigama (usp. Cross, 2011: 163-164).

Vrana kaže kako je informacijska i komunikacijska tehnologija poboljšala komunikaciju i suradnju među znanstvenicima, i onu interdisciplinarnu, no njegovo je istraživanje pokazalo da podjednako koriste tiskane i elektroničke časopise dok su očekivanja možda bila upravo suprotna. Također, mnogi ne koriste repozitorije, djelomično stoga što nisu upoznati s njihovim mogućnostima niti znaju čemu oni služe (usp. Vrana, 2010: 422-423).

I. Rowlands i D. Nicholas su 2005. godine proveli istraživanje kako bi saznali što znanstvenici misle o suvremenoj znanstvenoj komunikaciji, koja između ostalog uključuje i otvoreni pristup te repozitorije institucija, te treba li ona doživjeti reformu. Glavni zaključci govore o tome kako znanstvenici biraju časopis u kojemu će objaviti svoj rad na temelju njegovog prestiža, čitanosti ili faktora odjeka, nije im važno zadržavanje autorskih prava nad tekstom, smatraju da je recenzijski postupak prilično važan i koristan, no nisu zadovoljni

³Vidi više u Mackenzie Owen, J. (2007). *The scientific article in the age of digitization*. Dordrecht : Springer. Dostupno u bazi podataka Springer (knjiga preuzeta 03.06.2014.)

činjenicom da se rezultati čekaju jako dugo. Smatraju da se previše radova objavljuje na internetu, a sumnjive kvalitete. Također, *publish or perish* politiku smatraju negativnom po znanstvenike (usp. Rowlands, Nicholas, 2005: 483-486). Prosser također govori o tome kako su časopisi donekle izmijenili svoju funkciju jer postaju mjerilo vrednovanja znanstvenika, odnosno postoji snažna utrka za radna mjesta i dobivanje novčanih potpora za projekte, a za oboje je potrebno imati radove objavljene u određenom časopisu koji je indeksiran u određenoj bazi te dobro kotirati što se tiče faktora odjeka. Prestiž časopisa proporcionalan je prestižu znanstvenika, a s time su i veće mogućnosti za pobjedu u gore navedenoj utrci (usp. Prosser, 2013: 42-43). S druge strane, takav način pisanja i objavljivanja ne ostavlja mjesta za kreativnost: kalkuliranje oko teme istraživanja, korištenje metoda koje ne uzimaju više vremena od očekivanog, komuniciranje rezultata klasičnim putem – u značajnim i prestižnim časopisima,... (usp. Anders, Elvidge, 2013: 53). Valja istaknuti da ispitanici u gore spomenutom istraživanju knjižnice ne smatraju nužnim izvorom informacija što govori o tome da su one u fizičkom smislu gotovo nepotrebne, a korisnici nisu niti svjesni da su upravo one te koje plaćaju i omogućuju znanstvenicima pristup informacijama (usp. Rowlands, Nicholas, 2005: 496-497).

D. Ponte i J. Simon istraživali su mišljenja korisnika o znanstvenoj komunikaciji pod utjecajem Web-a 2.0 koji olakšava razmjenu informacija i suradnju. Zaključili su kako korisnici koriste Web 2.0 alate (internetske tražilice, citatne indekse, društvene mreže, blogove, ...), pogotovo za recenziju i širenje informacija, a smatraju ih korisnima za pisanje članaka i u edukaciji. Ispitanici vjeruju u pouzdanost dvostruko slijepe recenzije, a zanimljivo je da podržavaju neformalne oblike recenzije čitatelja (prije objave i nakon objave). Što se različitih putova otvorenog pristupa tiče, ispitanici su djelomično upoznati s njima, no i jedan i drugi imaju dobre i loše strane. Međutim, oko četrdeset posto njih samoarhivira radove unutar institucijskih arhiva ili na osobnim internetskim stranicama (usp. Ponte, Simon, 2011: 150-153), što govori o tome da su svjesni potrebe čuvanja tog znanja.

R. Kling, G. McKim i A. King spominju forume znanstvene komunikacije (Scientific Communication Forums– SCF) pod kojima podrazumijevaju posljednje dvije navedene MacKenzie Owenove inačice elektroničkih časopisa⁴, ali i mnoge druge oblike elektroničke komunikacije koja omogućava razmjenu informacija među znanstvenicima, kao što su repozitoriji s radnim ili pre-print verzijama radova, različiti serveri i baze podataka, koji ne moraju nužno biti digitalni već mogu funkcionirati u kombinaciji s, primjerice, video-

⁴Vidi str. 7

kamerama ili sastancima licem u lice, no njihova je glavna odlika da su posredovani računalom (usp. Kling, McKim i King, 2000: 47).

Ono što ističe Prosser je da, bez obzira no novine koje donosi tehnologija, priroda članaka ostaje jednaka onoj od pred pedeset godina (usp. Prosser, 2013: 43). Postavljaju se, međutim, druga pitanja poput pitanja autentičnosti rada. Ona označava da je rad autentičan tek kad je objavljen, a ne kad je u rukopisu predan izdavaču. Sam čin digitalizacije u svrhu očuvanja rada, odnosno mijenjanje formata, također znači mijenjanje originalnog dokumenta te dovodi u pitanje njegovu autentičnost. Drugo je pitanje sprečavanje krađe podataka i kršenja autorskih prava koje je teško spriječiti (usp. Mackenzie Owen, 2007: 122-125). S. R. Urs u tom smislu govori kako je digitalna tehnologija omogućila preuzimanje radova onoliko puta koliko to želimo te njihovu distribuciju bez dodatne naknade. Proizvođači takvih sadržaja, izdavači, osjećaju se stoga „ekonomski“ ugroženi. Oni kao nositelji autorskih prava određuju politiku ostvarivanja pristupa svojim proizvodima (usp. Urs, 2004: 204), što je vidljivo i prema cijenama pretplata na elektroničke časopise.

3. Kriza znanstvene komunikacije i kriza znanstvenih serijskih publikacija (serials crisis)

S. Sawant govori o krizi znanstvene komunikacije te navodi nekoliko razloga koji su doveli do nje: galopirajuće cijene časopisa koji su u vlasništvu komercijalnih izdavača, što ima direktan utjecaj na fond knjižnice jer si ih one sa sve manjim budžetima ne mogu priuštiti. S druge se strane u znak pobune javljaju inicijative otvorenog pristupa, koje pak ugrožavaju spomenute komercijalne izdavače, a ujedno stavljaju kao imperativ objavljivanje rezultata istraživanja financiranih od strane poreznih obveznika kako bi znali za što odvajaju novac. Zatim navodi kako ekonomska situacija ima negativan učinak i na poslovanje akademskih izdavača, a javljaju se i problemi zbog mogućeg kršenja autorskih prava (usp. Sawant, 2012: 21).

E. V. Sperr govori kakva je pred desetak godina bila situacija u visokoškolskim/znanstvenim knjižnicama za područje znanosti, tehnologije i medicine, te kaže kako je ukupna cijena pretplate na serijske publikacije za ARL-ove institucije od 1986. do 2004. godine porasla za 188%, te da je 2006. godine cijena pretplate na časopise činila tri četvrtine ukupnog budžeta knjižnica (usp. Sperr, 2006: 1).

Sve navedeno dovelo je do toga da knjižnice kupuju manje monografija te otkazuju pretplate na časopise. S druge strane, komercijalni su izdavači uveli praksu prodaje paketa časopisa te stavili knjižnice pred gotov čin jer u suštini one plaćaju prilične svote novaca za nešto što ne žele niti im treba. Kad se pogleda količina, korisnici imaju pristup velikom broju časopisa, no ne nužno onima koji su direktno vezani uz njihovo područje.

Isto tako, iznimno je važno da komercijalni izdavači od autora traže da im prepuste autorska prava nad njihovim radovima (nerijetko nakon što su platili za samu objavu rada u njihovom časopisu) koje kasnije knjižnice opet moraju platiti kako bi ti isti korisnici imali pristup vlastitim radovima. U konačnici, mogućnost pristupa građi je smanjena. Već je ranije spomenuto da je određena građa dostupna samo dok traje pretplata. Ukoliko ona prestane, često prestaje i mogućnost pristupa i onoj građi koja je dotad bila plaćena (usp. Stojanovski, 2007: 514).

Budući da takvo stanje traje već godinama, pokrenute su inicijative koje uzimaju sve više maha kako bi se znanje prestalo unovčavati te kako bi se učinilo dostupno svima, ne

samo onima koji si ga mogu priuštiti. S druge strane, te inicijative vode brigu i o dugoročnom čuvanju građe⁵.

3.1.Otvoreni pristup

J. Stojanovski kaže kako su tri glavne karike u lancu znanstvene komunikacije (autori, izdavači i knjižnice) dobro funkcionirale do nakon Drugog svjetskog rata kada su glavnu ulogu preuzeli komercijalni izdavači kupivši velik dio znanstvenih časopisa. Cijene pretplata počinju jako rasti što izdavačima omogućuje veliku zaradu, a ujedno preuzimaju i vlasništvo nad radovima koje mogu višekratno unovčiti. No, situacija se mijenja te ni autori više ne žele objavljivati na taj način, a akademske ustanove ne žele i ne mogu plaćati pristup radovima koje su izradili upravo njihovi djelatnici (usp. Stojanovski, 2007: 513-514).

Ako govorimo o današnjem publiciranju i uvjetima koje moraju ispunjavati znanstvenici kako bi napredovali u zvanju, možemo reći kako je taj sustav postao zahtjevan jer traži da se objavljuje puno radova te da oni budu objavljeni u časopisima indeksiranim u određenim bazama podataka, ali i da faktor odjeka tog časopisa bude zadovoljavajući. Ispada da kvalitetu rada ne predstavlja sâm rad već naslov časopisa u kojemu je objavljen. Eve smatra da se situacija u znanstvenoj komunikaciji i publiciranju neće promijeniti te da će pravila diktirati komercijalni izdavači dok pokazatelji „kvalitete“ ne postanu manje važne negoli saznanja koja se nastoje prenijeti kroz objavljeni članak (usp. Eve, 2013: 2-3). Slično govore P. Mangiafico i K. L. Smith kad se pitaju mogu li faktor odjeka i brendiranje časopisa služiti kao „surogat za kvalitetu“ (Mangiafico, Smith, 2014: 217).

A. Buckland stoga tvrdi da trenutni način objavljivanja nije održiv te da ga treba mijenjati (usp. Buckland i dr., 2013: 1).Kad se uzme u obzir dosad navedenone čudi da su pokrenute inicijative koje nastoje znanje učiniti dostupno svima i po mogućnosti besplatno.

Sarah S. Gibson daje još 1982. godine povijesni pregled razvoja akademskih društava od 16. stoljeća prema kraju 20. stoljeća. Osnivanjem tih društava institucionalizirala se razmjena znanja, počela se isticati važnost časopisa, ali i razmjena kao način oblikovanja knjižničnog fonda i same razmjene znanja. Društva su je zagovarala kroz svoje parole, povelje, pisma

⁵ Više o strategijama za reformu znanstvene komunikacije koje podržava ACRL vidi u: Principles and strategies for the reform of scholarly communication 1. Dostupno na:

<http://www.ala.org/acrl/publications/whitepapers/principlesstrategies> (stranica posjećena 15.08.2014.)

predstavnik⁶. Zagovarala se slobodna međuinstitucionalna razmjena informacija, rezultata istraživanja, ali i knjiga i članaka, što govori o tome kako znanje mora biti dostupno svima (usp. Gibson, 1982: 148-151).

Kad govorimo o otvorenom pristupu, treba istaknuti važnost Budimpeštanske deklaracije o otvorenom pristupu objavljene 2002. godine⁷. Njome se željelo preokrenuti postojeći obrazac znanstvenog izdavaštva na način da se svima zainteresiranima omogući besplatan i istovjetan pristup kvalitetnim i recenziranim radovima kao rezultatima znanstvenog istraživanja. Autori deklaracije ističu da će se „uklanjanjem ograničenja u pristupu toj literaturi ubrzati istraživanja, obogatiti obrazovanje, omogućiti razmjenu znanja između bogatih i siromašnih, kako bi ono bilo što je moguće više od koristi, te postaviti temelje za ujedinjenje ljudi u zajedničkoj intelektualnoj komunikaciji i potrazi za znanjem“(Chan i dr., 2002) (prev. A. M.). Godinu kasnije objavljena je Berlinska deklaracija⁸ koja ističe važnost interneta kao medija za lakše ostvarivanje otvorenog pristupa znanju, ali naglašava da će imati utjecaja i na znanstveno izdavaštvo kao i na sustav osiguravanja kvalitete. Važno je spomenuti da je 2012. godine pokretanjem Hrvatske deklaracije o otvorenom pristupu i Hrvatska pružila podršku toj inicijativi ne bi li svoje građane potakla na promišljanje o dobrobitima otvorenog pristupa znanju.

S. Harnad govori o dvama oblicima otvorenog pristupa: „zeleni“ i „zlatni“ put. Prvi podrazumijeva samoarhiviranje radova unutar digitalnih arhiva/repositorijate je u potpunosti besplatan, dok drugi put označava objavljivanje radova u časopisima koji su za krajnjeg korisnika također besplatni (dostupni su u otvorenom pristupu na internetu), međutim autorima naplaćuju troškove objavljivanja radova (Article Processing Charges – APC) (usp. Harnad, 2008: 38-39). Maja Jokić nabraja neke od poznatijih zagovaratelja otvorenog pristupa: The Public Library of Science – PLoS, Scholarly Publishing and Academic resources Coalition – SPARC, Pubmed Central... (usp. Jokić, 2005: 115). Postavlja se pitanje koliko je zapravo „zlatni“ put doista otvoren kada znamo da određeni izdavači autorima

⁶Vidi više u: Gibson, S. S. (1982). Scientific societies and exchange: a facet of the history of scientific communication. // The journal of library history, 17, 2 : 144-163. Dostupno u bazi podataka JSTOR (članak preuzet 11.09.2014.)

⁷Vidi više na: Budapest open access initiative. Dostupno na: <http://www.budapestopenaccessinitiative.org/read> (stranica posjećena 23.08.2014.)

⁸Vidi više na: Berlin declaration. Dostupno na: <http://openaccess.mpg.de/Berlin-Declaration> (stranica posjećena 03.09.2014.)

naplaćuju velike iznose za obradu rada, kao što to čini PLoS One (1.350 dolara po članku) (usp. Macan, 2014).

3.1.1. Časopisi u otvorenom pristupu

Peter Suber daje detaljan prikaz ovih dvaju putova⁹ te kaže kako je glavna razlika između njih u tome što se u repozitorijima pohranjuju radovi koji nisu prošli recenzijski postupak (iako mogu sadržavati radove koji su drugdje prošli recenziju), a radovi objavljeni u časopisima jesu (usp. Suber, 2013). Postoje razni poslovni modeli unutar „zlatnog“ puta, poput „platinastog“ koji bismo mogli smatrati idealnim i „pravim“ otvorenim pristupom jer su radovi besplatno dostupni svima, kao što je besplatno i objavljivanje radova. Potom postoji prije opisani model koji omogućuje besplatan pristup krajnjem korisniku, no naplaćuje autorima troškove objave rada te treći, hibridni model koji naplaćuje klasičnu pretplatu korisnicima, ali omogućuje i da autor objavi rad u otvorenom pristupu uz naknadu za objavu. Ovi časopisi ostvaruju dvostruku zaradu (usp. Macan, 2014).

Mangiafico i Smith kažu kako se časopisi u otvorenom pristupu koji autorima naplaćuju troškove obrade članka razlikuju po iznosima koji jako variraju, od osamsto do pet tisuća dolara po članku, stoga se postavlja pitanje je li taj iznos uopće realan. To se svakako pitaju i knjižničari koji plaćaju pretplatu na časopise ili pak posluju na način da pokrivaju troškove objave radova te postaje upitna održivost sustava otvorenog pristupa koji radi na taj način. Upravo stoga nije rijetkost da knjižnice oformljuju fondove iz kojih se autorima nadoknađuju troškovi objave radova u cijelosti ili djelomice (COPE fondovi – Compact for open-access publishing equity). Autori navode primjer platforme Open Journal System koju je pokrenuo Public Knowledge Project uz pomoć visokoškolskih knjižnica te ističu kako se mnogo usko specijaliziranih časopisa objavljuje slijedeći „platinasti“ model poslovanja koji je u potpunosti besplatan, budući da inače ne bi široj zajednici bili zanimljivi niti isplativi ako bi se izdavali u sklopu sveučilišnog izdavaštva. Međutim, važno je da su ipak dostupni te da omogućuju autorima da pokažu svoj rad, a knjižnice mogu na taj način podržati otvoreni pristup informacijama (usp. Mangiafico, Smith, 2014: 225-226).

Macan se u predavanju o otvorenoj znanosti poziva na Subera i ističe razliku između „gratis“ i „libre“ otvorenog pristupa, koji se odnose na različite modele upotrebe radova. Prvi

⁹Vidi više na: Open access overview. Dostupno na: <http://legacy.earlham.edu/~peters/fos/overview.htm> (stranica posjećena 02.11.2014.)

je besplatan, međutim postoje određene barijere za korištenje (autorska prava, licenciranje), dok je drugi također besplatan, ali i slobodan što se tiče daljnje upotrebe građe (Suber navedeno prema Macan, 2014¹⁰).

G. Steel govori o otvorenom recenzijском postupku koji se potiče kako bi način publiciranja bio što transparentniji. Jedan od primjera koje spominje je PeerJ časopis (usp. Steel, 2013: 4) koji nudi dvije mogućnosti, a to su (1) objava imena recenzenata nakon recenzijскоg postupka i (2) mogućnost da autor prilikom objave rada objavi i cijeli postupak recenzije zajedno s komentarima recenzenata¹¹. Drugi primjer recenzijскоg postupka spominje Prosser: provodi ga časopis PLoS One: ima strog recenzijски postupak što se tiče tehničke ispravnosti rada, ali komentare o važnosti samog rada daju čitatelji nakon njegove objave. Takav bi način ocjene rada, po njemu, mogao pridonijeti smanjenju troškova izdavanja (usp. Prosser, 2013: 46).

Određeni su izdavači pronašli način za postojanje i iskorištavanje zlatnog puta otvorenog pristupa te su pod tim nazivom počeli naplaćivati izrazito visoke iznose za recenzijски postupak kako bi autori objavili svoje radove. Već je prije spomenuto kako su takvi časopisi upitne kvalitete i upitne etičnosti u poslovanju. Nazivamo ih predatorskim časopisima, a njihov se popis može vidjeti na J. Beallovom popisu potencijalnih predatorskih časopisa¹² (usp. Beall, 2013: 3). V. Silobrčić stoga naglašava da postoji razlika u troškovima te radi li se o ostvarivanju koristi ili su troškovi razumni i pokrivaju li zaista samo troškove objavljivanja (usp. Silobrčić, 2007: 52).

D. Salo dala je oštru kritiku predatora i istaknula vrijedne inicijative Direktorija otvorenog pristupa (Directory of open access – DOAJ) kojima se nastoji spriječiti utjecaj takvih časopisa i upozoriti potencijalni „plijen“ na zamku koju oni postavljaju. DOAJ-eva potvrda otvorenosti pristupa, svojevrsni pečat odobrenja (Seal of approval), dobiva se nakon što se zadovolje dodatni kriteriji koje je DOAJ postavio za prihvatanje novih časopisa. Time se situacija lagano mijenja nabolje (usp. Salo, 2013: 5).

I inicijative poput one u Velikoj Britaniji koja zagovara da rezultati projekata koje financira vlada budu besplatno dostupni, govori o tome da se polako mijenja svijest o toj

¹⁰Vidi više u prezentaciji: Open access to publications. Dostupno na: <http://fulir.irb.hr/1546/> (prezentacija preuzeta 02.11.2014.)

¹¹Vidi više na: Open peer review. Dostupno na: <https://peerj.com/about/policies-and-procedures/#open-peer-review> (stranica posjećena 23.08.2014.)

¹²Vidi više na: List of predatory publishers 2014. Dostupno na: <http://scholarlyoa.com/2014/01/02/list-of-predatory-publishers-2014/> (stranica posjećena 02.11.2014.)

problematici, a i komercijalne baze podataka sve više naznačuju svoje sadržaje iz otvorenog pristupa (usp. Jokić, 2005: 116).

3.1.2. Repozitoriji

Zeleni put otvorenog pristupa predstavljaju digitalni arhivi ili institucijski repozitoriji. Suber kaže da se mogu formirati vezano uz određenu disciplinu ili se vezuju uz institucije. U njih autori mogu pohranjivati verzije svojih tekstova prije objave i nakon objave¹³ (ovisno o izdavačevoj politici o autorskim pravima), radne materijale, prezentacije, doktorske disertacije, studentske radove, digitalizirane radove, audio i video snimke s terenskih istraživanja i razne druge institucijske materijale zvane „sivom literaturom“ (Kennison, Shreeves, Harnad, 2013: 2) sve je besplatno dostupno svima (usp. Suber, 2013). Prvim otvorenim arhivom smatra se *arXiv*¹⁴ koji je u Los Alamosu pokrenulo Društvo za visokoenergetsku fiziku (usp. Schöpfel, Prost, 2013: 123).

Funkcija repozitorija je višestruka: arhiviranje, olakšavanje pristupa te povećanje mogućnosti pristupa, ali i povećanje vidljivosti radova (usp. Bastos, Vidotti, Oddone, 2011: 121). R. Kennison, S. L. Shreeves i S. Harnad ističu kako tako dostupni radovi mogu koristiti studentima za njihove radove, ali i biti dobar temelj za objavljivanje (usp. Kennison, Shreeves, Harnad, 2013: 1). Stoga su i knjižnice počele formirati digitalne repozitorije institucija kojima služe te se tako ujedno bore protiv ograničavanja pristupa znanju od strane komercijalnih izdavača (usp. Brown, 2013: 162). Harnad i drugi ističu kako su radovi objavljeni u otvorenom pristupu vidljiviji te time citiraniji (Lawrence, Kurtz i Odlyzko navedeno prema Harnad i dr., 2008: 37), dok Carpenter i dr. tvrde da radovi u otvorenom pristupu nisu citiraniji (Calver i Bradley navedeno prema Carpenter i dr., 2011: 10). Još je jedna pozitivna, i aktualna, strana ovakvih repozitorija, a to je lakše otkrivanje plagijarizma, počevši od studentskih radova prema višim instancama (usp. Bonilla-Calero, 2014: 50).

Uz ove pozitivne strane zelenog puta otvorenog pristupa, postoji i negativna strana, koje je općenito vezana uz digitalnu građu dostupnu na internetu, a tiče se upravljanja autorskim pravima i pravima intelektualnog vlasništva. S obzirom na to da se radovi znanstvenika određene institucije objavljuju kod raznih izdavača kojima se time automatski prenose autorska prava, F. Bastos, S. Vidotti i N. Oddone smatraju kako bi ih trebalo

¹³Krelja Kurelović, Rako i Tomljanović kažu da su to „žuti“ put (pre-print) i „plavi“ (post-print) (Krelja Kurelović, Rako, Tomljanović, 2013: 3).

¹⁴Vidi više na: ArXiv. Dostupno na: <http://arxiv.org/> (stranica posjećena 04.11.2014.)

regulirati na način da se određena prava zadrže i za objavu u institucijskim repozitorijima (usp. Bastos, Vidotti, Oddone, 2011: 122). Mišljenja su različita: određeni autori, poput Stevana Harnada (usp. Harnad, 2012: 302), zagovaraju upravo ovaj put otvorenog pristupa kao jedini mogući put za „oslobađanje“ znanja, dok drugi, poput Michaela Jubba, promoviraju zlatni put jer je tako građa dostupna odmah nakon objave, dok za objavu u repozitorijima mora proći određeni period embarga, a tekst ne smije biti u onoj verziji kakva je objavljena (usp. Jubb, 2012: 302). I M. L. Brown kaže da zbog toga ne čudi što mnogi autori odabiru zlatni put otvorenog pristupa, a objavljivanje u repozitorijima još je uvijek samo dopuna postojećem načinu objavljivanja uz naplatu (usp. Brown, 2013: 163).

Pozivajući se na C. A. Lyncha, S.-H. Chang kaže kako sustav poput institucijskog repozitorija podrazumijeva suradnju knjižničara s informatičarima, arhivima, fakultetima, information managerima, administratorima i drugima koji sudjeluju u odlučivanju (Lynch navedeno prema Chang, 2003: 77). Knjižnice su i dosad nudile iste usluge organiziranja, pohranjivanja i čuvanja građe, međutim, sada se to događa u novom okruženju u kojemu one mogu pokazati svoje znanje. Prema SPARC-u, Chang prenosi koje su četiri glavne odlike takvih repozitorija. Prva je da repozitorij prikuplja isključivo produkciju institucije uz koju je vezan, zatim da je ona nastala unutar akademske zajednice, potom da se takva građa sustavno i stalno prikuplja i čuva te je stalno dostupna i, kao posljednje, da je besplatna te interoperabilna, što znači da je kompatibilna s OAI protokolom za harvestiranje metapodataka (Open Archive Initiative Protocol for Metadata Harvesting – OAI-PMH)¹⁵ koji omogućuje korištenje metapodataka i vanjskim korisnicima (SPARC navedeno prema Chang, 2003: 77-78).

Međutim, omogućavanje besplatnog pristupa građi putem interneta, digitalni repozitoriji, otvorili su mnoga pitanja poput upravljanja tim informacijama, održavanja repozitorija, pitanja autorskih prava i slično te su knjižnice (koje obično održavaju repozitorije) postale nedovoljno kadrovski opremljene – potrebno je zapošljavati nove ljude sa specifičnim znanjima za obavljanje tih poslova, što opet znači odvajanje određene svote novca umjesto uštede (usp. Mangiafico, Smith, 2013: 228).

¹⁵ Vidi više na: Open archives initiative. Protocol for metadata harvesting. Dostupno na: <http://www.openarchives.org/pmh/> (stranica posjećena 04.11.2014.)

4. Visokoškolske knjižnice

Razvojem interneta i digitalnom tehnologijom te pojavom ekonomske krize, dogodile su se značajne promjene koje su utjecale na knjižnice općenito i prisilile ih da promisle o svojoj budućnosti. One proživljavaju krizu na više polja: financijsku, korisničku, prostornu i krizu dostupnosti (Matthews, Hernon navedeno prema Grafton, 2013: 5). Danas se preko interneta može doći do nezamislive količine informacije, zapravo ih ima i previše. Razvile su se i nove tehnologije, programi i alati za razmjenu informacija i lakšu komunikaciju s cijelim svijetom: internetske tražilice (Google, Yahoo, Bing...), društvene mreže i portali (Facebook, Twitter, LinkedIn), blogovi, forumi, kanali poput YouTubea (usp. Matthews, Hernon, 2013: 1-3). S. Laferty i J. Edwards govoreći o disruptivnim tehnologijama¹⁶ i njihovom mogućem utjecaju na poslovanje knjižnica donose podatak kako 88% znanstvenika te 76% studenata najprije pretražuje internet kad su im potrebne informacije (Greenstein i Healy navedeno prema Laferty i Edwards, 2004: 255). Nandez i Borrego govore o sličnim provedenim istraživanjima te kažu kako su elektronički izvori prvi izbor u potrazi za građom (Tenopir i dr. te Nicholas i dr. navedeno prema Nandez, Borrego, 2013: 781-782), a korisnici uglavnom niti nisu svjesni činjenice da je knjižnica ta koja nabavlja takvu građu i omogućuje im pristup (usp. Matthews, Hernon, 2013: 4). Korisnik može u nekoliko trenutaka na internetu pronaći što poželi – više mu ne treba posrednik (knjižnica). Ne mora čak niti biti za računalom već može građu pristupiti preko vlastitog mobitela ili tableta dok se vozi autobusom ili stoji u redu za blagajnu.

Osim činjenice da su knjižnice puno manje posjećene, ranije je bilo riječi o tome kako one nisu potrebne niti kao fizički prostor, a s obzirom na smanjenje budžeta i rastuće cijene pretplata na elektroničke časopise, nabavljaju manje građe, a aktiviraju se u izgradnji digitalnih repozitorija te im treba manje prostora.

Stojanovski naglašava kako knjižnice moraju biti proaktivne i kreativne te na neki način biti vizionari jer im se pruža mogućnost da osim tradicionalnih uloga prikupljanja, organiziranja i čuvanja građe, preuzmu značajnu ulogu podrške u znanstvenoj komunikaciji i izvan matične ustanove (usp. Stojanovski, 2013: 452). Recentni članak Mangiafica i Smitha pokazuje da tek sada knjižnice imaju priliku prepoznati svoje potencijale, iskoristiti krizu kao

¹⁶Disruptivne tehnologije predstavljaju one tehnologije koje na tržište ulaze na mala vrata, isprva imaju mali broj interesenata, a osmišljene su tako da se lako savladavaju, s vremenom poboljšavaju svoje karakteristike i funkcionalnost te vrlo brzo preplavljaju tržište. Autori ovog članka aludiraju na digitalnu tehnologiju (Christensen navedeno prema Lafferty, Edwards, 2004: 252).

šansu i pokazati da su i dalje potrebne u lancu znanstvene komunikacije. Njihova je uloga i do sada bila da „nabavljaju znanje“, da organiziraju informacije, sortiraju ih i prezentiraju na način da ih korisnici mogu lako upotrebljavati u istraživanjima i nastavi, a sada, u digitalnom okruženju te su uloge i dalje važne, no razvijaju se i neke nove. Budući da se aktivno radi na digitalizaciji građe i omogućavanju njene dostupnosti preko institucijskih repozitorija, knjižnice su u dobrom položaju jer ih je većina dovoljno dobro opremljena da bi to mogla raditi (usp. Mangiafico, Smith, 2014: 223-25):

„(...) od vitalnog je značaja da knjižnice odigraju ulogu u promjenama jer imaju rijetku mogućnost da preuzmu kontrolu nad načinima kako se istraživanja šire i, stoga, na načine kako se troši novac koji ima je povjeren kako bi radile u korist znanstvenika i akademske zajednice kojoj služe. (...) Knjižnice jednostavno nemaju mogućnost ignorirati nove načine publiciranja, ukoliko žele nastaviti ispunjavati svoju osnovnu, dugotrajnu misiju u ovom novom okruženju.“ (Mangiafico, Smith, 2014: 223) (prev. A. M.).

Koliko je s jedne strane vidljiva realna prijetnja knjižnicama, toliko je s druge strane novih prilika koje knjižnice moraju iskoristiti kako bi dokazale da su potrebne. Ono što bi knjižnice trebale učiniti prema J. R. Matthewsu i P. Hernonu je okrenuti se budućnosti: napraviti strateški plan svog djelovanja, uzimajući u obzir da se navike i potrebe korisnika svakodnevno mijenjaju (usp. Matthews, Hernon, 2013: 15). Svakako je korisno provesti SWOT analizu, odnosno procijeniti prednosti, slabosti, mogućnosti i prijetnje te vidjeti kome je knjižnica potrebna i za koje usluge (usp. Matthews, Hernon, 2013: 18-19) te tome prilagoditi poslovanje. Osim toga korisna je i PESTL (ili slične) analiza trendova (PESTLE – political, social, technological, legal, environmental), odnosno trendova u raznim segmentima društva (politički, društveni, tehnološki, pravni i okolišni) kako bi se predvidjelo što bi moglo i kako utjecati na poslovanje knjižnica (usp. Matthews, Hernon, 2013: 41-42).

Grafički prikaz 1. SWOT analiza

Izvor: Matthews, J. R., P. Herson. Reflecting on the future of academic and public libraries. Chicago: ALA Editions, an imprint of the American Library Association, 2013., str.19.

4.1. Budućnost visokoškolskih knjižnica

Provedeno je više istraživanja o knjižnicama u budućnosti. Uglavnom se fokusiraju na zamišljanje mogućih scenarija te promišljanje koji su najizgledniji s obzirom na okolnosti.

D. L. Staley i K. J. Malenfant proveli su opsežno istraživanje među pripadnicima zajednice Udruženja visokoškolskih i znanstvenih knjižnica (Association of College and Research Libraries – ARL) o budućnosti visokoškolskog obrazovanja te ponudili 26 mogućih scenarija. Htjeli su dobiti ideju o tome što može utjecati na budućnost knjižnica u narednih petnaest godina i shodno tome usmjeriti njihov razvoj u smislu opstanka na globalnom digitalnom tržištu. Istraživali su koji su scenariji najizgledniji, kojom brzinom se razvijaju, utječu li na razvoj visokoškolskih i znanstvenih knjižnica te predstavljaju li im oni prijetnju ili šansu (usp. Staley, Malenfant, 2010: 58, 60).

Rezultati su pokazali da su neki od scenarija vrlo vjerojatni, da se prilično brzo razvijaju, da mogu imati značajan utjecaj na knjižnice te da uglavnom predstavljaju novu šansu za njih (usp. Staley, Malenfant, 2010: 81). Na primjer: skupoća udžbenika utječe na to da profesori pripremaju vlastite materijale te ih daju studentima kao pomoć u savladavanju gradiva, a knjižnica tome pridonosi nabavom i organizacijom građe za pripremu tih materijala; sve će češći biti otvoreni recenzijski postupak koji olakšava razmjenu mišljenja

oko novih istraživanja pri čemu knjižnica može biti posrednik u prijenosu znanja¹⁷; sve je više ne-tradicionalnih studenata koji moraju raditi kako bi pokrili troškove studija te se usavršavaju u struci i profiliraju, što je i knjižnicama mogućnost za sudjelovanje u edukaciji; očekuje se utjecaj informacijske tehnologije u pogledu lakše suradnje među studentima, lakšeg pristupa znanju, pa i knjižnice moraju biti sposobne nositi se s novim tehnološkim mogućnostima; s informacijskom tehnologijom dolazi i povećana prijetnja od cyber-kriminala, pri čemu neki vide ulogu knjižnice u promociji sigurnog korištenja izvora. S druge strane, digitalna podjela među korisnicima informacijske i komunikacijske tehnologije otvara potrebu za održavanjem radionica informacijske pismenosti i rada na računalima, što opet govori o edukacijskoj ulozi knjižnice. Važnost knjižnica ističe se u području znanstvenog izdavaštva u smislu da ovakvo stanje nije održivo te se trebaju okrenuti otvorenom pristupu i promicanju sebe kao sudionika u procesu publiciranja. Ono što može imati negativan utjecaj je primjerice činjenica da digitalna tehnologija omogućuje kvalitetnu i vrlo učinkovitu komunikaciju bez potrebe fizičkog susreta, što znači da knjižnica kao fizički prostor možda neće biti potrebna. Isto tako, profitabilne (obrazovne) ustanove nude sve više certificiranih online programa te se postavlja pitanje hoće li se i usluge knjižnice početi plaćati, odnosno tko će ih uopće htjeti platiti (usp. Staley, Malenfant, 2010: 64-80). Iz navedenih scenarija Staley i Malenfant zaključuju kako su knjižnice uključene u razne segmente društva i „dio su šireg ekosustava“ (Staley, Malenfant, 2010: 82).

Slično istraživanje, no unutar ARL-a proveli su Carpenter i dr. 2011. godine, za budućnost digitalnih knjižnica, akademskih knjižnica u području zdravstva te ulogu federalnog repozitorija za članice ARL-a. Autori su predvidjeli četiri moguća scenarija za budućnost knjižnica, a to su: (1) stanje s knjižnicama uglavnom ostaje jednako, (2) knjižnica stvara ured za znanstvenu komunikaciju, (3) knjižnica kao ogledalo znanstvene produkcije i fakulteta uz tim stručnjaka koji vode suradnju u polju znanstvene komunikacije te (4) knjižnica postaje središte znanstvenog izdavaštva (usp. Carpenter i dr., 2011: 11-12). Ispitanici su se često puta izjasnili za kombinaciju nekoliko scenarija (najčešće scenarija (3) i (4)), a više od polovice ispitanika smatralo je da će knjižnica imati važnu ulogu u znanstvenom izdavaštvu (scenarij 4) (usp. Carpenter i dr., 2011: 13-15). Tijekom istraživanja pojavilo se još nekoliko dodatnih mogućih scenarija, a kroz komentare ispitanika pokazalo se

¹⁷Blaise Cronin u Uvodniku časopisa *Journal of the American society for information science and technology (JASIST)*, 62(2011)7 (dostupno u bazi podataka Wiley Online Library, Uvodnik preuzet 06.12.2014.) govori upravo suprotno, pozivajući se na istraživanje koje pokazuje da većina recenzenata ipak ne bi željela da njihovo ime bude javno objavljeno (usp. Cronin, 2011).

da je izgledno da će se dogoditi da knjižnica igra važnu ulogu u znanstvenom izdavaštvu, da će one povećati suradnju i strateško udruživanje s fakultetima, znanstvenicima i studentima te činiti ono što i do sada, a to je čuvanje znanja i upravljanje njime (usp. Carpenter i dr., 2011: 24). Svakako se nameće potreba definiranja uloga knjižnice u znanstvenoj komunikaciji digitalnog okruženja (usp. Carpenter i dr., 2011: 33).

Važnost suradnje, navodeći primjer hrvatskih visokoškolskih knjižnica, ističu autorice J. Petrak i T. Aparac-Jelušić te kažu da je to uvjet koji visokoškolske knjižnice trebaju prihvatiti kako bi se mogle suočiti s promjenama koje se zbivaju i koje ih tek očekuju. Također, smatraju da su u Hrvatskoj stvoreni uvjeti za učinkovitije poslovanje te da knjižnice mogu ostvariti bolji status ukoliko ponude ključne stručne usluge svojim korisnicima (usp. Petrak, Aparac-Jelušić, 2005: 24-25).

Park i Shim nadovezuju se i kažu da nova uloga knjižnica podrazumijeva savjetodavne usluge o autorskim pravima, uređivanje teksta te digitalizaciju (usp. Park, Shim, 2011: 77). U tom je području poželjna suradnja knjižnica s drugim knjižnicama i institucijama budući da moraju uložiti značajne resurse (ljudske i financijske) kako bi se sustav mogao održati (usp. Park, Shim, 2011: 79-80). Rezultati istraživanja koje su proveli na osam knjižnica pokazali su kako je od četiriju Roosendaalovih i Geurtsovih funkcija znanstvene komunikacije, u knjižnicama najmanje zastupljena funkcija potvrđivanja (certification) koja podrazumijeva recenzijski postupak. Neke od knjižnica zaposlile su knjižničare specijalizirane u određenom području ili u određenoj niši, koji su mogli dati stručno mišljenje te se na taj način približile ispunjavanju ove funkcije. Svakako bi se u budućnosti knjižnice mogle intenzivnije posvetiti upravo ovoj funkciji kako bi u potpunosti mogle pružati usluge znanstvenog izdavaštva (usp. Park, Shim, 2011: 87). Iz navedenih istraživanja može se izdvojiti više uloga knjižnica koje one moraju razvijati kako bi korisnicima pružile podršku u razdobljima koja predstavljaju stalnu mijenu te kako bi specifičnim znanjima koje posjeduju pomogle znanstvenicima i studentima u svakodnevnom radu. To mogu jedino kroz cjeloživotno učenje i praćenje novosti u području knjižničnog poslovanja i informacijske i komunikacijske tehnologije. Knjižničari su danas informacijski stručnjaci i kao takvi moraju biti spremni na sve složenije zahtjeve korisnika (usp. Aparac, 1997).

Ponašanje korisnika odvija se pod utjecajem tehnologije, prilagođavaju joj se kao što se prilagođavaju okolini u kojoj žive. Prije je spomenuto kako se knjižnica mora prilagoditi njihovim potrebama, novim načinima dolaženja do informacija i novim načinima učenja te im pruži potporu kroz one medije koje koriste u svakodnevnom životu. F. C. Choy tako spominje

četiri kriterija koji utječu na korisnikovu odluku hoće li i koliko koristiti usluge knjižnice: prikladnost (jednostavnost), pažnja, svjesnost i percepcija (usp. Choy, 2011: 64). Prikladnost zapravo znači da korisnici traže što jednostavniji način za dolaženje do onoga što im treba. Danas je najjednostavnije u internetsku tražilicu upisati željeni pojam, a pogotovo na vlastitim mobilnim uređajima, stoga bi i izvore i usluge koje nudi knjižnica trebalo moći pretraživati i konzumirati na sličan način. Pažnja podrazumijeva aktivnosti kojima knjižnica i u virtualnom okruženju nastoji privući korisnika, ponuditi mu sadržaje na način koji će biti kompatibilan s načinom njegovog svakodnevnog funkcioniranja u digitalnom okruženju. Svjesnost znači da korisnik ne može znati da neka usluga ili građa postoji, ako se ona ne promovira, stoga knjižnica treba biti aktivna i u području marketinga (blogovi, društvene mreže). Naposljetku, važna je korisnikova percepcija, doživljaj, knjižnice pri čemu značajnu ulogu imaju knjižničari i način prezentiranja knjižnice, njenih usluga i mogućnosti koje nudi (usp. Choy, 2011: 63-70).

E. Maceviciute donosi pregled autora koji govore o višedimenzionalnim ulogama knjižničara, pa tako prenosi što kažu S. Bell i J. Shank o knjižničarima i njihovim vještinama koje mogu pridonijeti značajnim uspješnim promjenama te navodi kako trebaju znati integrirati znanja iz područja marketinga i dizajna i već postojeća znanja iz područja knjižničarstva (Bell i Shank navedeno prema Maceviciute, 2014: 296).

4.1.1. Tradicionalna uloga knjižnica u novom okruženju

Tradicionalna uloga prikupljanja i čuvanja građe, selekcija i organizacija prikupljenih informacija i danas je nužna. Knjižnice prikupljanju znanje koje potom daju korisnicima na korištenje kako bi stvarali novo znanje. Ta je uloga ostala ista još od vremena Asurbanipalove (7. st. pr. Kr.) i Aleksandrijske knjižnice (4. st. pr. Kr.) (usp. Bales, 2009: 7) i prilagodila se postojećim uvjetima: nova uloga u nabavi i dostavi sadržaja odnosi se prije svega na osiguranje pristupa informacijama. Svaki znanstvenik i svaki student može preko fakultetskih, pa i vlastitih računala, pametnih telefona i tableta spajanjem na internet pristupiti pretplaćenju građi. Komercijalni izdavači koji nude časopise preko svojih baza podataka zapravo prodaju licencu te pretplatnik (knjižnica) dobiva pristup građi koji traje dok traje pretplata (usp. Stojanovski, 2007: 514). Korisniku je važno da može traženu informaciju dobiti brzo, na jednome mjestu uz što manje napora, stoga će knjižnice iznalaziti rješenja u skladu s time, povezujući se u konzorcije (usp. Stojanovski, 2013: 452). Knjižnice su uvijek u tom smislu bile potpora korisnicima, koja niti danas ne izostaje, međutim javljaju se drugačije potrebe,

stoga knjižnice trebaju svoje fizičke kapacitete osmišljavati na način da ponude korisnicima mjesto gdje će oni htjeti dolaziti, gdje će biti prostora za čitanje i učenje, ali i prostor za druženje, glasnu razmjenu mišljenja, pripremu projekata i studentskih prezentacija, prostor opremljen suvremenim uređajima potrebnima u svakodnevnom radu (računala, skeneri, fotokopirni aparati, digitalni projektori i platna za prezentacije i slično) (usp. Stojanovski, 2013: 454). Stoga treba razmišljati i o „jednostavnim“ stvarima poput ugodne temperature, dovoljno svjetla, mogućnosti provjetravanja i električnih utičnica putem kojih će korisnici moći napuniti baterije svojih računala i telefona te nesmetano raditi (usp. Woodward, 2009: 54-55). Treba razmisliti i o mogućnosti da knjižnica radi do kasno uvečer ili noću za one koji više vole učiti noću jer je tada mirnije (usp. Lawrence, Weber, 2012: 535-536) ili vikendima za, primjerice, korisnike koji preko tjedna rade, a vikendima dolaze učiti.

4.1.2. Otvoreni pristup znanstvenim informacijama

Ranije je bilo riječi o krizi u znanstvenoj komunikaciji te krizi serijskih publikacija, razvoju informacijske i komunikacijske tehnologije što je dovelo do mnogih inicijativa u koje su se ponajprije uključile knjižnice ne bi li svojim korisnicima omogućile pristup većoj količini informacija po vrlo povoljnoj cijeni – besplatno. Počele su djelovati u području ostvarivanja otvorenog pristupa informacijama što će nastaviti činiti kroz edukaciju svojih korisnika putem predavanja i radionica kao što se održavaju od mjeseca rujna ove godine po raznim gradovima Republike Hrvatske pod nazivom Otvorena znanost¹⁸.

Stojanovski kaže kako su hrvatske knjižnice među prvima shvatile važnost besplatnog pristupa informacijama te su se uključile u razne inicijative: 1997. godine pokrenut je CROSBİ (Hrvatska znanstvena bibliografija)¹⁹ koji donosi bibliografske zapise o objavljenim i neobjavljenim radovima hrvatskih znanstvenika te predviđa mogućnost prilaganja punog teksta, zatim 2006. godine portal hrvatskih znanstvenih časopisa u otvorenom pristupu HRČAK²⁰, portal znanstvene opreme ŠESTAR²¹ te baza podataka znanstvenika Tko je tko u

¹⁸Vidi više na: FOSTER – Otvorena znanost. Dostupno na: <http://www.lib.irb.hr/edukacija/9-foster-rijeka-knjiznicari> (stranica posjećena 05.11.2014.)

¹⁹Vidi više na: Hrvatska znanstvena bibliografija. O projektu. Dostupno na: https://bib.irb.hr/o_projektu (stranica posjećena 05.11.2014.)

²⁰Vidi više na: O Hrčku. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/> (stranica posjećena 05.11.2014.)

²¹Vidi više na: Šestar. Dostupno na: <http://lib.irb.hr/web/hr/projekti/sestar.html> (stranica posjećena 10.11.2014.)

znanosti u Hrvatskoj²². Osim toga, napisana je Hrvatska deklaracija o otvorenom pristupu²³ kojom i naša akademska zajednica daje doprinos globalnim trendovima u ostvarivanju otvorenog pristupa znanju i djeluje sukladno preporukama Vijeća Europske Unije u smislu čuvanja i diseminacije znanstvenih informacija kao i omogućavanja pristupa istima (usp. Stojanovski, 2013: 453). Govoreći o otvorenom pristupu dotičemo se još nekih segmenata poslovanja u kojima se knjižnice u budućnosti mogu dokazati, a to je izgradnja institucijskih repozitorija i znanstveno izdavaštvo.

4.1.2.1. Znanstveno izdavaštvo

I. Hebrang Grgić i A. Barbarić kažu kako su u Hrvatskoj knjižničari visokoškolskih i specijalnih knjižnica zainteresirani za razvijanje repozitorija (usp. Hebrang Grgić, Barbarić, 2011: 157). Hebrang Grgić u kasnije objavljenom radu smatra da knjižničari najbolje poznaju svoje korisnike i njihove potrebe stoga vode računa i o čuvanju i dostupnosti građe (usp. Hebrang Grgić, 2013: 43). Izgradnjom repozitorija potvrđuje se uloga knjižničara kao čuvara kulturne baštine. Starija građa se digitalizira i tako se čuva od propadanja, a s druge strane postaje dostupna korisnicima, unapređuje obrazovanje, a ako govorimo o digitalizaciji na nivou Europske Unije, ona svakako pridonosi i očuvanju kulturne različitosti (usp. Leščić, 2013: 53). Ne treba zaboraviti na efemernost elektroničke građe, što zbog činjenice da brzo zastarijeva (primjerice diskete koje je danas uopće teško očitati jer ne postoje čitači za njih), što zbog njenog kratkog vijeka trajanja (npr. CD-i, DVD-i i formati na kojima je sadržaj pohranjen, poput PDF-a), stoga treba razmišljati i o migriranju podataka u druge formate kako bi se osigurala njihova trajnost (usp. Stojanovski, 2007: 514). M. Gorman posebno ističe problem izvorno digitalnih radova koji jedino u tom obliku i postoje kao i problem procjene vrijednosti takvih izvora (usp. Gorman, 2012: 120). Smatra da knjižnice ne bi trebale slijepo slijediti vjerovanja o nadmoći digitalne tehnologije već prepoznati njene jake strane i iskoristiti je kao alat u svom poslovanju. S obzirom na spomenutu ulogu čuvanja kulturne baštine, važno je da se akademske knjižnice povežu s drugim institucijama kulture poput muzeja ili arhiva kako bi razmjenjivale iskustva i zajednički radile na ostvarenju tog cilja (usp. Gorman, 2012: 124).

²² Vidi više na: Tko je tko u hrvatskoj znanosti. Dostupno na: <https://tkojetko.irb.hr/> (stranica posjećena 05.11.2014.)

²³ Vidi više na: Hrvatska deklaracija o otvorenom pristupu. Dostupno na: <http://www.fer.unizg.hr/oa2012/deklaracija> (stranica posjećena 05.11.2014.)

Carpenter i drugi kažu kako bi knjižnice trebale biti poveznica unutar znanstvene komunikacije, postati „stvaratelji informacija i partneri lokalnih sveučilišnih izdavača“ (Carpenter i dr., 2011: 9) te tako povećati mogućnost za ostvarivanje financijske potpore (Crowd navedeno prema Carpenter i dr., 2011: 9), povećati vidljivost institucije i dostupnost građe (usp. Carpenter i dr., 2011: 9). G. MacIntyre, J. Chan i J. Gross vide ulogu knjižnice kao pomoć postojećim časopisima koji bi htjeli opstati na način da svoj sadržaj učine dostupnim u elektroničkom obliku, a nemaju specifična znanja da bi to mogli ostvariti (Elbaek i Nondal navedeno prema MacIntyre, Chan, Gross, 2013: 3). S druge strane, knjižnice mogu koristiti neke od platformi za objavu časopisa u otvorenom pristupu te tako samostalno djelovati kao izdavači. Praktično je stoga takvu djelatnost ocijeniti kroz statistiku posjeta stranici časopisa, putem broja preuzimanja radova ili praćenju posjećenosti od strane korisnika izvan zemlje (usp. MacIntyre, Chan, Gross, 2013: 4).

4.1.3. Knjižničari kao edukatori

U svijetu koji nudi neizmjernu količinu informacija, potrebno je pronaći način zafiltriranje onoga što nam treba od onoga što nam ne treba. Moramo moći procijeniti koja je informacija relevantna. Tako i knjižničari kao informacijski stručnjaci moraju svoje korisnike naučiti vrednovanju informacija i odabiranju onih koji najbolje odgovaraju njihovim potrebama (usp. Wood, Walter, 2000: 174). Nove tehnologije dovele su do promjene koncepta poučavanja korisnika: pažnja se više ne usmjerava na izvor informacije već na samog korisnika, na način njegovog vrednovanja informacija, upotrebe informacija i rješavanje informacijskog problema (usp. Rubinić, Stričević, 2013: 174). Korisnici možda jesu dobro upoznati s tehnologijom, no to ne znači da znaju koristiti izvore informacija, odnosno njihova informatička pismenost ne podrazumijeva i onu informacijsku. O tome govore i H. Markulin, M. Šember i J. Petrak u radu o medicinskim knjižnicama. Navode kako i sami korisnici ističu potrebu provođenja edukacijskih aktivnosti za njih (korisnike) kako bi učinkovito znali koristiti ponuđene izvore informacija (usp. Markulin, Šember i Petrak, 2013: 56). Osim edukacije korisnika, knjižničari moraju raditi i na vlastitom usavršavanju kako bi bilo konkurentni na tržištu koje se sve više okreće korisniku pojedincu i uči ga da samostalno pronalazi odgovore na pitanja (usp. Tot, 2013: 117).

4.1.3.1. Informacijska pismenost

Pojam „informatička pismenost“ prvi je put upotrijebio Paul Zurkowsky 1974. godine kada je govorio o nužnosti da korisnici budu informatički pismeni ukoliko žele opstati u informatičkom dobu koje nas očekuje (usp. Špiranec, Banek Zorica, 2008: 21). Na stranicama Udruženja američkih knjižnica (American library association – ALA) može se pronaći definicija informatičke pismenosti koja kaže da je to „niz vještina potrebnih za pronalaženje, analiziranje i korištenje informacija“²⁴. Ono na čemu knjižnice trebaju djelovati je razvijanje informatičke pismenosti svojih korisnika kako bi, sukladno izvaji ALA-inog Predsjedničkog odbora o informatičkom pismenosti iz 1989. godine, znali kako učiti. Potrebno je stoga da znaju kako je znanje organizirano s ciljem pronalaženja i korištenja potrebne informacije najrazličitije svrhe, ne nužno akademske. Zbog toga se može reći da informatička pismenost podrazumijeva koncept cjeloživotnog učenja²⁵, a u suvremenom digitalnom okruženju ona uključuje digitalnu, medijsku, knjižničnu i informatičku pismenost (usp. Špiranec, Banek Zorica, 2008: 85).

U ACRL-ovoj publikaciji *Intersections of scholarly communication and information literacy*²⁶, navodi se kako je „svaki knjižničar akademske (visokoškolske) knjižnice ujedno učitelj“ (ACRL, 2013: 4) (prev. A. M.). Osim što rade sa studentima i pomažu im u savladavanju studentskih obaveza, značajna je i njihova uloga u poučavanju znanstveno-nastavnog osoblja o pitanjima vezanima uz objavljivanje radova i njihovu pohranu u digitalnim repozitorijima i arhivima, pa tako pokrivaju područje autorskih prava i njihove zaštite različitim vrstama licenci kao inačine korištenja dostupnih sadržaja (usp. ACRL, 2013: 8).

4.1.4. Bibliometrijske usluge knjižnice

Knjižničari su i formalno uključeni u nastavni proces, ali i onaj neformalni koji uključuje održavanje različitih radionica, tečajeva i predavanja, poput onih o pretraživanju

²⁴ Vidi više na: What is information literacy? Dostupno na: <http://www.ala.org/acrl/issues/infolit/overview/intro#what> (stranica posjećena 06.11.2014.)

²⁵ Isto

²⁶ Vidi više na: *Intersections of scholarly communication and information literacy*. Dostupno na: <http://www.ala.org/acrl/sites/ala.org.acrl/files/content/publications/whitepapers/Intersections.pdf> (stranica posjećena 29.08.2014.)

baza podataka, pisanju radova, citiranju literature te plagijarizmu kao aktualnoj temi, pogotovo s obzirom na današnji „izreži-zalijepi mentalitet“ (Špiranec, Banek Zorica, 2013: 109). Također, ranije je spomenut Pravilnik o uvjetima za izbor u znanstvena zvanja te o novim uvjetima koje nastavno osoblje mora ispunjavati, a vezano je uz objavljivanje radova u časopisima indeksiranim u određenim bazama. Sve se češće govori o skupljanju citata, kvartilima, faktorima odjeka, h-indeksu i sličnim metričkim pokazateljima časopisa koji se, ponekad neopravdano, nameću kao pokazatelji kvalitete i tako direktno odražavaju na karijere znanstvenika i nastavnog osoblja. Mnogi se ne snalaze najbolje u takvom okruženju te su knjižničari ti koji im jedini mogu približiti dotičnu problematiku, primjerice kroz održavanje predavanja o metričkim pokazateljima citatnih baza ili informiranja elektroničkim putem o određenim novostima u tom segmentu. Prilikom prikupljanja radova za napredovanje u zvanju, knjižnice mogu svojim korisnicima ponuditi bibliometrijske usluge, odnosno za njih izrađivati potvrde o citiranosti i indeksiranosti (usp. Stojanovski, 2013: 453).

4.1.5. Visokoškolske knjižnice – prilog ekološkoj osviještenosti

Briga o okolišu i održivom razvoju aktualna je već duže vrijeme. Kad promotrimo zgrade u kojima djeluju knjižnice, vidimo da su to mahom zgrade sagrađene za potrebe društva i vremena kad su nastale, no s vremenom su izgubile svoju izvornu ulogu i postale domom knjižnicama. Katica Tadić opisuje kako bi trebala izgledati visokoškolska (fakultetska) knjižnica:

Zgrada sveučilišne knjižnice trebala bi biti fleksibilna, pristupačna, ugodna, sigurna, ekonomična i raznovrsna, valjalo bi je smjestiti u središte sveučilišnog sklopa (campusa) i trebala bi imati mogućnost daljnjeg širenja. Takva bi zgrada morala biti dobro uređena zbog velikog broja potencijalnih korisnika i većeg broja knjižničnih zbirki, a napose se ističe da se zgrada treba skladno uklopiti u okolicu, jer je sveučilišna knjižnica komunikacijsko središte cijeloga sveučilišta (Tadić, 1994: poglavlje 9)²⁷.

Tako bi izgledala knjižnica građena upravu za tu svrhu, što je vrlo rijetko slučaj.

Kad uzmemo u obzir suvremene trendove koji apeliraju na ekološku osviještenost, smanjenje otpada, mudro korištenje resursa, ne čude pokreti kojima se knjižnična arhitektura nastoji

²⁷ Vidi više na: Zgrada, prostorije i oprema za knjižnice. Dostupno na: <http://www.ffzg.unizg.hr/infoz/biblio/nastava/dz/text/pog9.htm> (stranica posjećena 07.11.2014.)

uklopiti u taj koncept, budući da se istraživanjem u Kini pokazalo da su troškovi koje stvara knjižnica vezani uz energiju veći od iznosa za kupnju knjiga (usp. Sommer, 2013: 2). Isto tako, uzmemo li u obzir da se u knjižnicama puno kopira, da se troši puno električne energije (neke knjižnice rade i noću), zimi na grijanje, a ljeti na hlađenje, na održavanje optimalne temperature u spremištima, one doista jesu veliki potrošači energije (usp. Hauke, Latimer, Werner, 2013: 5). Knjižnice mogu pridonijeti očuvanju okoliša, primjerice objavljivanjem elektroničkih izdanja umjesto papirnatih, nabavljanjem recikliranog materijala i uredskog namještaja (usp. Shaper, 2013: 26), postavljanjem posebnih kutija za recikliranje papira, odnošenjem na recikliranje iskorištenih spremnika za tonere, korištenjem sijalica koje troše manje energije, nabavljanjem slavina koje štede potrošnju vode. Zanimljiv je primjer koji navode Matthews i Hernon kad kažu da bi krov knjižnice trebao biti zasađen biljkama te prikupljati i filtrirati kišnicu te akumulirati sunčevu svjetlost (usp. Matthews, Hernon, 2013: 85).

S druge strane, ono što izgleda vjerojatnije da će knjižnice moći činiti i što čine je podržati globalni zeleni pokret edukacijama i radionicama te predavanjima. Jedan od primjera je projekt *Zelena knjižnica*²⁸ kojeg je zajedno sa Sveučilištem Jurja Dobrile u Puli 2011. godine pokrenulo Društvo bibliotekara Istre s ciljem promoviranja zaštite okoliša i održivog razvoja prije svega među učenicima i studentima (Kraljević 2013: 200-201), a drugi primjer je *ZeeK – Zelena knjižnica energetske učinkovitosti*, pokrenut u sklopu vladinog projekta *Poticanje energetske efikasnosti u Hrvatskoj*²⁹ koji je trajao od 2005.-2013. godine. Materijali pripremljeni u tu svrhu postoje u tiskanom i elektroničkom obliku te čine Zelenu knjižnicu. Knjižnice koje su se uključile u program, dobile su policu s publikacijama (usp. Petr Balog, Siber, 2014: 3), a održana su predavanja i radionice (usp. Petr Balog, Siber, 2014: 6).

Prikazano je više područja djelovanja kojima se visokoškolske knjižnice mogu i moraju posvetiti u budućnosti. Ukoliko nauče slušati potrebe svojih korisnika, potrebe onih zbog kojih postoje, i ponude im ono što im treba, na njima (korisnicima) najpovoljniji način, pokazat će da su spremne na izazove koje donosi suvremeno digitalno okruženje. Pokazat će da su sposobne mijenjati se zajedno sa svojim korisnicima i njihovim potrebama te da su otvorene za kontinuirano učenje i praćenje trendova. Inovativnost i kreativnost zacijelo će imati značajnu ulogu u stvaranju novih usluga kojima će zainteresirati korisnike.

²⁸Vidi više na: Zelena knjižnica. Dostupno na: <http://www.zk.dbi.hr/index.php> (stranica posjećena 07.11.2014.)

²⁹Vidi više na: Projekt Poticanje energetske efikasnosti u Hrvatskoj (EE projekt). Dostupno na: http://www.hr.undp.org/content/croatia/hr/home/operations/projects/environment_and_energy/RemovingBarriers/ (stranica posjećena 08.11.2014.)

Važno je, stoga, kako knjižnice same sebe predstavljaju u javnosti jer na taj način stvaraju kontakte i povezuju se s drugim ustanovama te otvaraju mogućnosti suradnje. I važno je da to čine kako bi pokazale da postoje (usp. Špac, Gržetić, Braun, 2013: 145). Pod utjecajem digitalne tehnologije, knjižnice kao da su još više nevidljive, pa moraju poduzeti cijeli niz marketinških aktivnosti kako bi prepoznale što njihovi korisnici žele, kako to što žele učiniti jednostavnim za korištenje, odnosno kako kvalitetno prezentirati određeni proizvod ili uslugu kako bi privukle i zadržale korisnike (usp. Islam, Islam, 2009: 124-127).

5. Istraživanje o percepciji visokoškolske knjižnice te o znanstvenom komuniciranju

5.1. Uvod u istraživanje

Budući da se obrasci komuniciranja mijenjaju pod utjecajem digitalne tehnologije, u svijetu³⁰ i u Hrvatskoj³¹ provodila su se istraživanja o znanstvenoj komunikaciji, dijelom se dotiču knjižnica. Knjižnice se nalaze pred izazovom jer novi način komuniciranja, informiranja i objavljivanja direktno utječe na njihovo poslovanje i njihovu ulogu u cjelokupnom sustavu znanstvenog komuniciranja. Kroz istraživanja o budućim scenarijima koje eventualno očekuju knjižnice, može se dobiti uvid u percepciju knjižnice od strane njenih korisnika³².

Uprvom se dijelu ovog rada temeljem dostupne literature htjelo dati teorijski prikaz znanstvene komunikacije te promjena kojima je ona podložna uslijed razvoja informacijske i komunikacijske tehnologije. Također, namjera je bila pokazati kakav je položaj visokoškolskih knjižnica unutar sustava znanstvene komunikacije u takvom okruženju, a u

³⁰Vidi više u: Fitzpatrick, K. (2014). Giving It Away: Sharing and the future of scholarly communication. // *Journal of scholarly publishing*, 43, 4 : 347-362. Dostupno u bazi podataka Academic search complete (članak preuzet 16.06.2014.); Ollé, C., A. Borrego (2010). A qualitative study of the impact of electronic journals on scholarly information behavior. // *Library & information science research*, 32 : 221-228. Dostupno u bazi podataka Science Direct (stranica posjećena 26.10.2014.); Ponte, D., J. Simon (2011). Scholarly communication 2.0: exploring researchers' opinions on web 2.0 for scientific knowledge creation, evaluation and dissemination. // *Serials review*, 37, 3 : 149-156. Dostupno u bazi podataka Academic search complete (članak preuzet 16.06.2014.), itd.

³¹Vidi više u: Vrana, R. (2003). Utjecaj mrežnih izvora informacija na razvoj znanstvene komunikacije u društvenim znanostima u Hrvatskoj. Zagreb (doktorska disertacija, neobjavljeno); Vrana, R. (2005). Znanstveno komuniciranje pod utjecajem elektroničkih izvora informacija i moguća promjena knjižničnog obrasca. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 48, 2 : 14-25. Dostupno i na: <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/90> (članak preuzet 20.04.2014.); Vrana, R. (2010). ICT-supported communication of scientists and teaching staff at the Faculty of humanities and social sciences in Zagreb. // *New library world*, 111, 9/10 : 413-425. Dostupno u bazi podataka Emerald Insight (članak preuzet 05.06.2014.); Krajna, T. (2012). Znanstvena komunikacija u području tehničkih znanosti na primjeru Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb (doktorska disertacija, neobjavljeno).

³²Vidi više u: Carpenter, Maria... (et al.) (2011). Envisioning the Library's Role in Scholarly Communication in the Year 2025. // *Library publications and presentations*, pp. 1-40 (paper 122). Dostupno na: http://escholarship.umassmed.edu/lib_articles/122 (članak preuzet iz repozitorija University of Massachusetts Medical School 21.09.2014.); Staley, David L., Kara J. Malenfant (2010). Futures thinking for academic and librarians: higher education in 2025. // *Information services & use*, 30 : 57-90. Dostupno u bazi podataka Business Source Complete (članak preuzet 28.08.2014.)

drugome dijelu rada ispitati situaciju u konkretnoj ustanovi te vidjeti jesu li trendovi podjednaki.

5.2. Ciljevi istraživanja

Cilj je istraživanja utvrditi kako znanstveno-nastavno osoblje Fakulteta percipira fakultetsku Knjižnicu i njenu ulogu/zadaću, zadovoljstvo knjižničnim uslugama, istražiti potencijalne slabe točke u djelovanju Knjižnice. Naglasak je na prepoznavanju ključnih segmenata poslovanja na kojima bi Knjižnica trebala temeljiti svoje buduće poslovanje kako bi poboljšala svoje usluge i bila prepoznata kao partner u znanstvenoj komunikaciji. Također, polazna pretpostavka ovog istraživanja je da će informacijski pismeni znanstvenici znati kvalitetnije koristiti knjižnicu i ciljano komunicirati s knjižničarima.

5.3. Istraživanje o percepciji visokoškolske knjižnice te o načinu znanstvenog komuniciranja znanstveno-nastavnog osoblja: Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu

5.3.1. Metodologija istraživanja

Za istraživanje je korištena metoda individualnog intervjua (usp. Zelenika, 1998: 378), točnije kombinacija strukturiranog i polu-strukturiranog intervjua, pri čemu je postojao određeni broj pitanja koji se postavio svakom ispitaniku, a ovisno o tijeku razgovora postavljana su dodatna pitanja (usp. Saunders, Lewis, Thornhill, 2012: 372-375)³³. Korištena su pitanja otvorenog i zatvorenog tipa, s naglaskom na onima otvorenog tipa. Intervju kao način istraživanja izabran je stoga što je to najčešće korištena metoda u kvalitativnim istraživanjima. Ujedno je tim putem neposredno moguće doći do subjektivnih stavova ispitanika (usp. Peräkylä, Ruusuvoori, 2011: 529). Prilikom analize podataka korištene su metode promatranja, deskripcije, sinteze, komparacije te indukcije (usp. Zelenika, 1998: 323-382). A. Halmi ističe kako su u kvalitativnim istraživanjima indukcija i dedukcija isprepletene

³³Vidi više u: Saunders, Mark, Philip Lewis, Adrian Thornhill (2012). Collecting primary data using semi-structured, in-depth and group interviews. // Research methods for business students. Harlow: Pearson, str. 372-416.

budući da se predmetu istraživanja pristupa holistički (usp. Halmi, 2005: 30), stoga je u analizi korištena i ova potonja metoda.

Što se samog uzorka tiče, cilj je bio ispitati minimalno tri ispitanika po svakom znanstveno-nastavnom zvanju. Budući da je u određena zvanja izabrano vrlo malo nastavnog osoblja (predavači/viši predavači te viši asistenti), svega po pet, ta su zvanja zastupljena s minimalnim zadanim brojem ispitanika, odnosno tri po zvanju. Neka od ostalih znanstveno-nastavnih zvanja, poput redovitih profesora u trajnom zvanju, docenata i asistenata, zastupljeni su s više ispitanika po zvanju. Ukupno je prikupljeno dvadeset i pet intervjua.

U istraživanju je sudjelovalo šest muškaraca i devetnaest žena, od toga pet redovitih profesora u trajnom zvanju, tri redovita profesora, tri izvanredna profesora, četiri docenta, tri predavača/viša predavača, tri viša asistenta te četiri asistenta.

Instrument istraživanja bio je usmeni razgovor vođen sa svakim ispitanikom³⁴. Transkripti razgovora nalaze se u prilogu³⁵. Imena ispitanika nisu navedena, već je svaki ispitanik označen brojem od jedan do dvadeset i pet. U tekstu će prilikom navođenja ispitanici biti označeni tiskanim slovom „I“ i pripadajućim brojem. Također, u transkriptima intervjua, ukoliko se spominju osobna imena, ona su zamijenjena znakom „X“.

Svakom je ispitaniku postavljeno petnaest unaprijed zadanih pitanja³⁶, a ovisno o tijeku razgovora i raspoloživosti ispitanika, postavljena su dodatna pitanja, odnosno neka su preskočena. U općem dijelu pitanja ispitanici su zamoljeni da navedu svoj znanstveni stupanj (doktor znanosti, magistar znanosti ili niti jedno od navedenog) i svoje znanstveno-nastavno zvanje (redoviti profesor u trajnom zvanju, redoviti profesor, izvanredni profesor, docent, predavač/viši predavač, viši asistent ili asistent).

Prva grupa pitanja odnosila se na razmišljanja ispitanika o ulozi fakultetske Knjižnice, njihovoj navici i potrebi odlaska u Knjižnicu, o uslugama Knjižnice koje koriste te načinima na koje im knjižničari pomažu u radu, bilo da je to dok su na Fakultetu ili ukoliko rade od kuće. Odgovorima na ova pitanja htjelo se dobiti informaciju o tome kako ispitanici doživljavaju Knjižnicu i njene zaposlenike te na temelju odgovora o posjećenosti Knjižnice zaključiti o potrebi postojanja Knjižnice kao fizičkog prostora.

³⁴Vidi Prilog 1. Obrazac za intervju

³⁵Vidi Prilog 2. Transkripti intervjua

³⁶Za oblikovanje pitanja koristile su se doktorske disertacije Radovana Vrane (2003) i Tamare Krajna (2012), članci Olléa i Borrege (2010) te Rowlandsa i Nicholasa (2005) (Vidi u popisu literature)

Druga grupa pitanja odnosila se na način znanstvenog komuniciranja nastavnog osoblja Fakulteta te su postavljena pitanja pokrivala način informiranja, odnosno praćenja novosti u području interesa pojedinog ispitanika, način dolaska do građe za pisanje radova i pripremu nastave, način nabave građe s obzirom na dostupnost online izvora, način komuniciranja s kolegama, način pohrane vlastitih radova te razmišljanja o potrebi postojanja fakultetskog digitalnog repozitorija i digitalizirane stare ili teško dostupne građe. Postavljeno je i pitanje o kriterijima za odabir časopisa u kojemu ispitanici žele objaviti rad te zainteresiranost za stjecanje novih znanja putem predavanja ili radionica. Nekim je ispitanicima postavljeno pitanje o tome jesu li nekad platili određenom časopisu za objavu svog rada te da li koriste građu iz otvorenog pristupa. Posljednje pitanje odnosilo se na viziju fakultetske Knjižnice u budućnosti. Ovom grupom pitanja nastojalo se s jedne strane dobiti uvid u znanstvenu komunikaciju nastavnog osoblja, a s druge strane, posredno, kroz pitanje o potrebi dodatne edukacije, propitati edukativnu i savjetodavnu ulogu Knjižnice, odnosno knjižničnog osoblja, a kroz pitanje o pohranjivanju radova u digitalni repozitorij te o digitaliziranoj građi informaciju o ulozi Knjižnice kao čuvara kulturne baštine.

Istraživanje je provedeno u rujnu 2014. godine kako bi se prikupio dovoljan broj intervjua prije nego li započne nastava, s pretpostavkom da će tada znanstveno-nastavno osoblje biti manje opterećeno obvezama te stoga dostupnije. Neki su pojedinci odbili sudjelovati u istraživanju, a do nekih je, zbog njihove zauzetosti poslovnim obvezama, bilo teško doći. Intervjui su se odvijali u prostorima fakultetske Knjižnice ili u uredima nastavnika. Trajali su u prosjeku deset minuta, s tim da su dva intervjua trajala dvostruko više, a jedan četrdeset i pet minuta. Intervjui su, uz pristanak ispitanika, snimani digitalnim diktafonom.

5.3.2. Rezultati istraživanja i rasprava

Intervjuom se željelo istražiti ulogu fakultetske Knjižnice prema percepciji ispitanika, odnosno znanstveno-nastavnog osoblja. Intervju se temeljio na unaprijed pripremljenim pitanjima i potpitanjima koja su postavljena ovisno o situaciji i tijeku razgovora. U nastavku će uz izdvojene dijelove intervjua biti prikazani segmenti koje se nastojalo obraditi kroz intervju: uloga Knjižnice na Fakultetu, posjećenost Knjižnice, korištenje knjižničnih usluga, praćenje novosti i načini dolaska do građe za pisanje radova i pripremu nastave, korištenje građe iz otvorenog pristupa, načini komuniciranja s kolegama, arhiviranje radove, objavljivanje radova, digitalizacija građe, edukacija te budućnost Knjižnice FMTU.

5.3.2.1. Percepcija Knjižnice

Nekoliko je ispitanika izrijekom istaknulo važnost Knjižnice i značajnost njene uloge (I9, I19, I20, I23, I25). Vrijedi istaknuti neka od razmišljanja o Knjižnici FMTU:

(...) mjesto gdje se rađaju ideje, gdje ljudi komuniciraju na jedan drugačiji način od svakodnevnog posla (...), kad dođete u knjižnicu, onda dobijete jedan duhovni pristup, jedan način da promišljate problematiku na jedan drugačiji način i to ljude oplemenjuje. (I23)

knjižnica je definitivno, kažem, i srce i mozak, i mama i tata studentu, i sve. (I19)

Većina je ispitanika dala konkretna objašnjenja o ulozi Knjižnice i očekivanjima koja imaju od nje, pa tako redom od najučestalijeg odgovora: nabava građe i osiguravanje literature (I4, I6, I8, I10, I11, I13, I16, I17, I18, I21, I22, I23, I24), pomoć i podrška pri pronalasku građe za pisanje radova (uključujući pretraživanje izvora poput baza podataka) (I3, I4, I12, I14, I17, I18, I21, I23), pružanje informacija općenito, informacija o novostima i novim izdanjima (I1, I2, I4, I5, I7, I16), savjet ili sugestija (I16, I18, I23), ažurnost djelatnika i interes za pružanjem pomoći, uključujući ljubaznost i kvalitetu usluge (I19, I25), posudba (I5). Jedan je ispitanik uz isticanje važnosti Knjižnice, naveo problem prostora i nemogućnost jednostavnog dolaska do informacija što se periodike tiče (I9) (kasnije se u intervjuu vidi da je razlog taj što uz časopise nisu navedena područja koja oni pokrivaju kao što je to slučaj s monografijama). Samo jedan ispitanik nije htio odgovoriti na ovo pitanje.

Što se odlaska u Knjižnicu tiče, najviše se ispitanika izjasnilo da u Knjižnicu odlazi jednom tjedno, barem jednom tjedno ili jednom do dvaput tjedno (I3, I4, I8, I12, I18, I21, I24). Nešto manje ispitanika reklo je da u Knjižnicu odlazi povremeno, po potrebi te ovisno o obvezama ili ne prečesto (I2, I7, I9, I10, I13). Nedefinirano „često“ u Knjižnicu dolazi troje ispitanika (I5, I23, I25) s tim da je jedan ispitanik rekao da dolazi često, odnosno dnevno, tjedno, zapravo kadgod dođe na Fakultet (I20) te je svrstan o ovu skupinu odgovora. Dvoje je ispitanika reklo da u Knjižnicu dolazi od dva do četiri puta mjesečno (I11), odnosno svakih deset dana (I14). Prvog od ova dva moglo bi se dijelom svrstati i u skupinu ispitanika koji su rekli da u Knjižnicu dolaze jednom tjedno (I11). Dvoje ispitanika reklo je da dolazi jednom do dvaput mjesečno (I16, I17). Po jedan je ispitanik rekao da u prosjeku dolazi tri do četiri puta tjedno (I1), dva do tri puta tjedno (I6), jedan dolazi koji puta više puta dnevno kada

počne nastava, a koji puta niti jednom tjedno (I20), a jedan na dnevnoj bazi u razdoblju prikupljanja literature, dok u drugim slučajevima dolazi jednom mjesečno (I22).

Ispitanici su upitani koje knjižnične usluge najčešće koriste. Budući da se sljedeće pitanje (*Na koji Vam način knjižničari pomažu u radu?*) u značenju preklapa s prethodnim, a neki od ispitanika su to sami istaknuli na način da su rekli da su odgovor na to pitanje zapravo dali u prethodnom pitanju. Stoga, ovisno o tijeku razgovora, ovo pitanje nije postavljeno svim ispitanicima.

Najčešće korištene knjižnične usluge su: posudba (I1, I3, I5, I6, I8, I9, I10, I11, I13, I14, I16, I17, I18, I20, I23, I24), međuknjižnična posudba (nekim ispitanicima postavljeno je potpitanje koriste li ovu uslugu)(I3, I7, I8, I14, I16, I17, I20, I21, I22, I24), nabava građe (I2, I7, I9, I13, I15, I19, I21, I22, I23, I25), informiranje bilo putem upita knjižničarima, bilo putem stranica Knjižnice (I3, I5, I6, I9, I11, I19, I20, I25), savjet/preporuka ili pomoć (I1, I2, I12, I16, I20, I25). Neki su ispitanici naveli da koriste pretraživanje baza ili kataloga, vjerojatno misleći pritom da sami pretražuju (I6, I7, I12, I13). Jedan je ispitanik naveo da najčešće koristi prostor Knjižnice (I5).

Odgovori na pitanje o načinu kako knjižničari ispitanicima pomažu u radu vrlo su slični onima iz prethodno navedenog, no onima kojima je pitanje postavljeno najčešći su odgovori bili da knjižničari pomažu: informacijom/obavijestima (I2, I3, I4, I5, I6, I7, I8, I9, I10, I11, I13, I14, I17, I19, I20, I24, I25), savjetom/preporukom (I1, I3, I12, I14, I16, I23, I24), nabavom građe i posudbom te međuknjižničnom posudbom (I1, I4, I6, I9, I18, I19, I20, I21, I23, I25). Nekoliko je ispitanika istaklo i pružanje pomoći vezano uz pretraživanje, nabavu ili neodređeno (I16, I21, I25).

Slijede neki od odgovora na pitanje: *Na koji Vam način knjižničari pomažu u radu?*

(...) obavijesti o različitim informacijskim izvorima, o edukacijama i tako dalje. (I3)

Meni knjižničari pomažu u dovoljnoj mjeri jer se meni zapravo nikad nije dogodilo da nekakvu informaciju, koju sam trebala dobiti, nisam dobila. Bez obzira na koji način ste vi u Knjižnici došli do te informacije. (I9)

[knjižničarke] apsolutno i sigurno predstavljaju jedno skraćenje vremena koje inače bi bilo potrebno da se dođe do pravih informacija i kontakt su prema svakim vanjskim upitima koji nadilaze često puta granice Republike Hrvatske. (I11)

Kad postoje dva područja koja graniče da mi pomognu, uputiti me u kojoj literaturi mogu pronaći ono što je od mog interesa. (I12)

Pomažu mi uputama ako mi je to potrebno, usmjeravaju, ovo je najvažnije što mogu usmjeriti u nekim stvarima. Ono drugo je već forma, sama posudba. (I14)

Često puta nam pomažu u radu da nas obavijeste o nekom članku koji je možda izašao iz našeg područja u nekom časopisu kojeg mi, odnosno ja osobno ne pratim jer nije direktno vezano za moje područje, tako da, u principu, pomažu jako puno. (I17)

I osim toga, X vodi računa o katalozima, o tome što se objavljuje, o novostima i tako dalje i ona se vrlo često javi e-mailom ili telefonom i obavijesti o novom izdanju iz mojih područja, znate.(...) Ako ja nešto i propustim, X je tu koja će se javiti i koja će reagirati. (I19)

(...) jedan kvalitetni oblik komuniciranja, konzultiranja, ja bih to nazvala, i nekakve prijateljske komunikacije u cilju i osobnog razvoja i razvoja institucije. (I23)

Na pitanje o tome je li im potrebna pomoć knjižničara ukoliko rade od kuće, ispitanici su podjednako odgovorili da su se znali naći u situaciji da im je potreba pomoć, primjerice oko pristupa bazama, pretraživanja (I4, I6, I10, I13, I23, I25) ili informiranja o određenim naslovima te njihovoj eventualnoj nabavi ili posudbi (I7, I14, I17, I23, I24), pomoć oko citiranja literature (I24). Nekoliko ispitanika je dalo neutralan odgovor, no u smislu toga da koriste pomoć knjižničara ukoliko rade od kuće ili da znaju da mogu koristiti i nazvati ili poslati e-mail (I8, I11, I18).

Preostalih dvanaest ispitanika nije imalo potrebu kontaktirati knjižničare prilikom rada od kuće.

Naredna grupa pitanja odnosila se na znanstveno komuniciranje ispitanika.

5.3.2.2. Znanstvena komunikacija

Prvo se pitanje odnosilo na način praćenja novosti iz područja interesa ispitanika, pri čemu se prije svega mislilo na područje kojim se ispitanici bave u svom radu. Budući da se iz Knjižnice na e-mail adrese nastavnog osoblja redovito šalju *Novosti* o novim izdanjima, nekim je ispitanicima postavljeno potpitanje o tome.

Najčešći način informiranja je praćenje informacija putem interneta. To je širok pojam kojim je pokriveno pretraživanje stručnih stranica, primjerice, određenih institucija (I7, I8, I18), pretraživanje baza podataka (I1, I3, I7, I12, I13, I18), knjižničnih kataloga (I3, I9, I13) ili *Google Books*-a (I22), informiranje putem društvenih mreža (I1), dobivanje putem e-maila

raznih upozorenja (*alert*) (I16, I22), sadržaja časopisa (I17, I21) ili *newslettera* (I2, I17, I20). Desetero ispitanika je uz ostalo navelo i informiranje putem knjižničnih *Novosti* ili eventualno nekih drugih obavijesti koje Knjižnica šalje (I1, I2, I3, I4, I6, I7, I8, I10, I20, I25).

Više je ispitanika navelo da se informira pregledavajući i čitajući članke, odnosno časopise (I5, I6, I14, I20, I23, I24) međutim, samo su neki od njih istaknuli da koriste tiskanu verziju u Knjižnici (I17), odnosno da se informiraju dolaskom u Knjižnicu (I9). Može se pretpostaviti da ujedno pregledavaju i dnevni tisak. Dvoje je ispitanika reklo da informacije dobivaju komunicirajući s kolegama, između ostalog i na kongresima (I9, I23). Jedan je rekao da se informira prateći medije (I6), a jedan dobiva obavijesti od izdavača, no ne putem interneta (I15).

Preko društvenih mreža, odnosno preko određenih servisa koji se mene tiču. Naravno, pretraživanjem baza podataka praktično na svakodnevnoj bazi. (I1)

Pretražujem baze, pretražujem knjižnice, kako naše, Sveučilišne, tako i sve ove koje su ujedinjene, odnosno preko ključnih riječi vezano za moja područja, tražim nove odrednice, pogotovo što su moja područja jako propulzivna gdje su promjene praktično preko noći, odnosno gdje su to ustvari top teme kako različitih znanstvenih konferencija tako i znanstvenih časopisa odnosno ja sam svjestan da ako ja ne istražujem, gubim konkurentnost, odnosno da ne mogu svoje znanje kvalitetno predočiti studentima i ostaloj javnosti. (I13)

Pokušavam biti u toku s literaturom koja izlazi, upravo preko Knjižnice. Onda literaturu, Vi znate da postoji na kraju popis radova koji se koriste. Ako je netko objavio dobar rad, onda me još više interesira što je koristio za rad. Onda automatski dobiješ friške podatke, onda vidim da li ih ima negdje, nema... (I20)

Pratim preko interneta najviše, zatim preko znanstvenih i stručnih skupova, u komunikaciji s kolegama, preko stručnih publikacija i na druge načine. Uglavnom, otvorena sam za svaki oblik saznavanja o novim naslovima. (I23)

Naredno se pitanje odnosilo na način prikupljanja građe za pisanje radova ili pripremu nastave. Neki su ispitanici istaknuli da su na to pitanje već dali odgovor u prethodnom pitanju, no zapravo su svi osim jednog ispitanika u svom odgovoru izrijeком spomenuli internet ili baze podataka: neki koriste isključivo baze podataka i za pripremu nastave i za pisanje radova (I1, I2, I6, I11, I18, I20, I21, I25) dok ih drugi kombiniraju s knjigama iz Knjižnice (I3, I7, I9, I10, I12, I19) (ili ih kupuju privatno (I8)), poneki građu prikupljaju sudjelovanjem na konferencijama i komuniciranjem s kolegama što je ujedno prilika za ostvarivanje pristupa njihovim izvorima (I4, I13, I23). Baze podataka pogotovo su korištene za pisanje radova. Dio ispitanika je naveo da baze koriste za pisanje radova (eventualno tom građom dopunjuju

materijal za nastavu), a za pripremu nastave se uglavnom oslanjaju na propisanu literaturu i udžbenike kojima imaju pristup u Knjižnici (I5, I14, I16, I17, I24).

Za pisanje radova isključivo iz baza, a za nastavu se koristim udžbenicima koji su dostupni. Onda ih obogaćujem aktualnim sadržajima iz članaka koji su mi na raspolaganju. (I16)

Za pisanje radova dolazim, naravno, putem pretraživanja baza i provođenjem vlastitih istraživanja, ali pretraživanje baza je tu najbitnije, a kod pripreme nastave puno više koristim strane udžbenike, knjige, kojih imamo puno u Biblioteci, i na taj način se priprema materijal za predavanja. (I17)

Važno je reći da fond sati koji određeni nastavnik ima također utječe na to koliko će bogate izvore koristiti, odnosno što će izabrati kao osnovu za svoja predavanja. Primjerice, predavanja iz jezika struke nemaju veliki fond sati, stoga nastavnik često puna nema vremena obraditi nešto što izlazi iz okvira propisane literature, kao što je naveo jedan od ispitanika:

Za pisanje radova dolazim preko Knjižnice, ali uglavnom, isto velikim dijelom, preko interneta, ali kontaktiram baze koje mi nemamo, nego su filološke baze. A za nastavu, pa recimo, koristim Knjižnicu nešto jer imamo strogo zacrtanu literaturu. Imamo malo sati tako da ja tu nemam vremena za neku nadogradnju. (I14)

Također, značajno je i o kojem se području radi. Određena područja unutar prirodnih ili primijenjenih znanosti, karakterizira velika učestalost objavljivanja novih informacija putem časopisa (usp. Jokić, 2005: 98, 145) i njihovo brzo zastarijevanje, stoga je logično da se često i predavanja pripremaju isključivo iz građe dostupne preko baza podataka:

Pretraživanjem baza. Isključivo baza.³⁷(I21)

Na pitanje o načinu procjene relevantnosti i kvalitete članka koji namjeravaju koristiti ispitanici su najčešće navodili i po nekoliko kriterija.

Najčešći je kriterij časopis, odnosno izvor, u kojemu je rad objavljen (I1, I9, I10, I16, I18, I19, I21, I24, I25), autor (I2, I10, I16, I18, I20, I22, I24, I25), odnosno recenzenti (I13), u kojoj je bazi indeksiran časopis (I4, I6, I12, I18, I21, I25), procjenjuju i čitanjem ključnih riječi, sažetka te zaključka ili rada u cijelosti (I2, I13, I16, I17, I19, I20), zatim prema citiranosti (I4, I12, I18, I25), korištenoj literaturi (I5, I8, I13, I22), godini izdanja odnosno recentnosti rada (I12, I21, I24), kategoriji rada (I1, I10). Jedan je ispitanik istaknuo rang časopisa kao važan

³⁷Ispitanik iz područja biotehnologije

kriterij (I7) što se može protumačiti dvojako: u kojoj je bazi indeksiran, odnosno koliki je njegov utjecaj u tom području. Zanimljivo je da su nastavnici u višim zvanjima (redoviti profesori i oni u trajnom zvanju), njih troje, naveli iskustvo i dugogodišnji rad kao glavni kriterij za procjenu kvalitete rada, ponekad i bez obzira na formalnu recenziju (I8, I9, I23), te jedan docent (I22).

Prema referencama, a osim toga i na bazi mojeg četrdesetdvogodišnjeg iskustva. Sad će biti trideset godina da sam doktor znanosti. Iskustvo i stalan rad mi omogućuje da imam pregled za svoju materiju i onda mogu dobro procijeniti što mi treba, što mi ne treba jer danas kad nešto tražite, to je takva šuma.(...) (I8)

Na temelju iskustva. Nakon trideset i toliko godina iskustvom. (...) (I9)

Kad imate godina kao ja, i iskustva u tom području, onda se vrlo brzo vidi, bez obzira na formalnu recenziju, da li je rad kvalitetan ili nije. (...) (I23)

Neki su ispitanici istaknuli metodologiju i rezultate istraživanja koje određeni članak donosi kao važan kriterij kvalitete, i činjenicu da su sažeci sve više strukturirani te se već u tom dijelu može vidjeti koliko je članak kvalitetan (I1, I13, I17, I22).

Bitno mi je da su ti članci objavljeni, odnosno koji recenzenti stoje iza toga, ali najbitnije mi je tako da ja sam čitam, znači kroz sažetak, a onda ako je dostupan cijeli rad, što u bazama je, i kroz korištenu literaturu. Isto sam dosta časopisa ja recenzent vani, tako da već smatram da mogu kvalitetno vidjeti da li mogu kvalitetno te rezultate istraživanja u tom radu primijeniti u svoje usavršavanje, odnosno da li su ti radovi samo dekorativno „pričam ti priču“ ili imaju svoja prava istraživanja, utemeljena, znanstvena, gdje otkrivaju trendove danas i, ono što je meni puno bitnije, trendove u budućnosti. (I13)

Na osnovu sažetka. U principu, najprije pročitam sažetak i dobro je to što sve više članaka ima strukturirane sažetke, pa se onda može vidjeti koja je svrha, cilj, istraživanja, koji su *findings*, znači, koji su rezultati, pa onda automatski to upućuje onda na to da li je potrebno downloadati cijeli članak, odnosno platiti neki *fee*, ako nije pretplata ili ga treba zanemariti i tražiti dalje. (I17)

Dvoje ispitanika nije dalo konkretan odgovor.

Može se također primijetiti da su mnogi ispitanici kao kriterije kvalitete naveli naziv časopisa, njegovu indeksiranost te citiranost rada. Pogotovo se to odnosi na one ispitanike koji moraju napredovati u zvanju (dvadeset ispitanika, odnosno četiri petine), ali i na one čija su područja istraživanja propulzivna te imaju iznimnu učestalost objavljivanja. Znanstvenici su općenito izloženi velikim pritiscima: ne samo da moraju često objavljivati, nego moraju objavljivati u određenim časopisima indeksiranima u određenim bazama, po mogućnosti na

engleskom jeziku jer imaju veću vjerojatnost boljeg vrednovanja (usp. Jokić, 2005: 112). Moraju pratiti koji se časopisi indeksiraju u kojim bazama te jesu li možda prestali biti indeksirani ili su promijenili naziv jer se i to odražava na faktor utjecaja časopisa (usp. Jokić, 2005: 101). Trajanje recenzijskog postupka svakako se može odraziti na nastavnikovu karijeru ako uzmemo u obzir da se za objavu rada ponekad čeka i dvije godine, a da bi se on počeo citirati još i više (usp. Vrana, 2011: 178, 181). Stoga nije neobično da nastavnici prihvaćaju ponude raznih časopisa, čestoupitne kvalitete, koji im nude relativno brzu objavu rada ukoliko plate prilično veliki iznos nužan za obradu i recenziju rada. Na taj način, da bi zadržali radno mjesto u budućnosti, znanstvenici komercijalnim izdavačima čine medvjedu uslugu, a znanstvene informacije ostaju dostupne samo onima koji imaju bolje financijske mogućnosti (usp. Vrana, 2011: 186).

Po citiranosti, znači, po izvorima koji su oni preuzimali. Znači, prvo što pogledam je odmah kraj rada i onda... (I5)

Ja procjenjujem u mom području na temelju časopisa u kojem je objavljen i na temelju koliko je star, odnosno noviji članci su relevantniji i ja pogledam, znači, časopis da li je u CC-u ili Science Citation Indexu i po tome procjenjujem. (I21)

Dijelu ispitanika postavljeno je pitanje o korištenosti građe iz otvorenog pristupa s time da je objašnjenje dano tek ukoliko su se ispitanici izjasnili da ne znaju što taj pojam podrazumijeva ili jednostavno nisu dali nikakav komentar. Kako bi se najlakše dočaralo o čemu se radi, ispitanicima je rečeno da je to građa kakvu mogu naći na portalu Hrčak, čiji je sadržaj svim krajnjim korisnicima besplatno dostupan te da nije potrebno plaćati za preuzimanje članaka. Neki su davali različite odgovore iz kojih se može naslutiti da zapravo taj pojam ne koriste u njegovom pravom značenju:

U pravilu ne, ali nekad, imala sam par situacija, ali vrlo rijetko. Iskreno, nemam baš puno informacija o tome. (I4)

Ne, za sada nisam imao... To jest, imao sam jedan slučaj, ali u tom slučaju jedina dostupna informacija bio je Institut za turizam u Zagrebu, tako da je to bio jedini slučaj kad sam koristio takav tip građe za svoje istraživanje. (I11)

Nakon navedenog primjera otvorenog pristupa kod nas:
Vrlo rijetko koristim hrvatske baze. (I16)

Da. Emerald je otvoren, Science Direct je više-manje otvoren, te druge baze su isto više-manje otvorene. Ima, naravno, nešto zatvorenih baza, povremeno mi se dogodi da mi nitko živ neće nešto dati, a ako mi je to važno, onda se obratim Biblioteci. (...) (I19)

Narednim se pitanjem htjelo istražiti način, odnosno medij koji ispitanici koriste prilikom komunikacije s kolegama u smislu razmjene informacija, suradnje prilikom pisanja zajedničkih članaka ili izrade projekata. Pitanje možda nije bilo u potpunosti jasno postavljeno jer su mnogi objašnjavali kako uopće dođe do suradnje, kako se vrši podjela zadataka i slično. U tim slučajevima potrebno je bilo konkretnije objasniti i upitati ih koriste li se pritom osobnom komunikacijom (susreti uživo), telefonom, elektroničkom komunikacijom ili nekim drugim medijem.

Samo dvoje ispitanika (I13, I22) nije komunikaciju e-mailom uopće spomenulo: jedan ispitanik je rekao da puno surađuje s kolegicom iz susjednog kabineta te se viđaju i onda dogovaraju, a prilikom spominjanja suradnje s kolegama s drugih institucija, ispitanik nije naveo o kakvom se načinu komuniciranja radi. Drugi način razmjene informacija je odlazak na konferencije. Drugi ispitanik je također naveo usmeni osobni kontakt kao način komuniciranja s kolegom s kojim najčešće piše radove.

Svi ostali spomenuli su e-mail, poneki na prvom mjestu ili u kombinaciji s, primjerice, telefonskom komunikacijom ili sastancima uživo (I1, I2, I3, I5, I7, I8, I10), ako ne i kao najčešći (I6, I9, I11), odnosno jedini način (I16, I17, I18, I21), komunikacije. Kod nekolicine komunikacija e-mailom slijedi nakon početnih usmenih sastanaka i dogovora oko izrade samog rada ili projekta:

(...) Usmeno je samo prvi dogovor, znači tko što radi i kako. (...) (I24)

Ukoliko se radi o kolegama s Fakulteta, onda mi inicijalne sastanke i dogovore imamo uvijek face to face, dakle, zaista u onom pravom obliku, a nakon toga se pojedini dijelovi odvijaju svakako putem e-maila, odnosno elektronskim oblikom, (...) (I25)

Postoji i obratan slučaj, odnosno da se najprije komunicira e-mailom, prilikom početnih dogovora, a potom usmenim putem, uživo:

U prvim fazama se komunicira mailom na način da se provjeri vlastiti stav u odnosu na onog tko ti je najbliži u rubnom području, no kad poslovi odmaknu, onda moraju biti formalni sastanci gdje se razgovara, gdje se dolazi do konsenzusa, gdje se usmjerava istraživanje u nekakvom optimalnom pravcu (...) (I23)

Učestalost korištenja e-maila govori o tome kako je elektronička pošta danas općeprihvaćen način komuniciranja, kako kaže jedan ispitanik, *normalno*:

I sastancima i online. I telefonski komuniciramo i putem maila, putem Skypea isto, što je normalno danas postalo, (...) (I7)

Ujedno, u čemu se slažu mnogi, jednostavnije je, brže i omogućuje fleksibilnost komunikacije u smislu da će pojedinac pogledati e-mail kada bude u mogućnosti, a osoba koja je u određenom trenutku htjela poslati podatke, učinila je to u vrijeme kada je njoj odgovaralo, ne remeteći pritom tuđi raspored.

(...) s kolegama najčešće komuniciram ili telefonom ili mailom kad nešto skupa radimo zato što jednostavno smo ograničeni vremenom i onda je to tako puno brže i puno jednostavnije. Ja sam sklona radu u rano jutro, drugi su skloni radu kasno na večer tako da to se pokazalo najučinkovitije. (I2)

Ovisi gdje ste. U jednoj fazi je dobro naći se da se malo priče pretresu, puno toga se može obaviti preko telefona i, naravno, ogroman dio podataka ide e-mailom, tako da e-mail nas je jako rasteretio jer telefonirati ne možete nekome u pola noći, ali mu možete poslati e-mail, pa ga pročita kad stigne. (I19)

(...) i, normalno, dnevno mailovima. Danas je ta elektronska pošta nešto što je savršeno za to: isti čas znaš odgovor, komuniciraš i na istom tekstu korigiraš, ispravlaš. (I20)

Pod temu arhiviranja radova mogu se grupirati dva postavljena pitanja: (1) Pohranjujete li Vaše radove, i u kojem obliku? te 2) Smatrate li da bi trebao postojati digitalni repozitorij s radovima djelatnika Fakulteta? Nekim je ispitanicima uz prvo pitanje postavljeno potpitanje o tome dali možda imaju otvorenu vlastitu web stranicu ili profil na određenom portalu ili društvenoj mreži gdje također mogu stavljati radove.

Na prvo pitanje svi su ispitanici dali pozitivan odgovor, što i ne čudi budući da su im ti radovi potrebni u sustavu napredovanja u zvanju. Razlike su jedino u načinima čuvanja: samo je jedan ispitanik rekao da radove čuva isključivo u tiskanom obliku.

Ostali svoje radove čuvaju u digitalnom obliku na računalu, neki imaju u otvoreni profil na *ResearchGate-u*, *LinkedIn-u* ili *Google Znalcu* i slično (I6, I7, I25):

LinkedIn sam otvorila, ali na kraju ga nisam popunila sa radovima jer nekako smatram to je područje interesa koje je uglavnom zatvorenog principa. Znači, ako nekoga interesira, ako pokaže interes za područje mog rada, onda uvijek može stupiti sa mnom u kontakt, pa ću mu ja taj rad poslati. Nekako sam onda najmirnija. (I7)

Ovako, ja sam trenutno otvorila *Google Scholar* gdje sam praktički unijela, prema njihovim zahtjevima, sve podatke o radovima. On još nije do kraja završen, iako ja već imam praktički sve radove unesene, međutim, još ga dotjerujem, tako da on još nije sto posto gotov, a ove druge neke profile nisam za sada otvarala osim *Google Scholar*.

Potpitanje: Jeste li možda na *CROSB*I stavljali [Vaše radove]?

A, jesam. *CROSB*I, to je bib.irb. Ja ga zovem bib.irb. Tamo su mi svi radovi i to unosim sukcesivno. (I25)

Neki kao sigurnost navode i činjenicu da se određeni radovi mogu naći u online bazama elektroničkih časopisa (I17, I19).

Neki radove spremaju u digitalnom i papirnatom obliku (I1, I2, I5, I9, I10, I13, I22, I23, I24, I25), što zbog dvostruke ili trostruke kontrole, nedostatka fizičkog prostora za pohranu ili jednostavnosti uporabe:

Da, dvaput printam svaki rad koji je objavljen, i spremam u foldere namijenjene za to.

Potpitanje: Imate li možda Vašu web stranicu na koju možete to stavljati ili to je to što ste naveli?

Ima onaj *cloud*. Tamo još dodatno pohranjujem. Mislim da je to važno. (I5)

U kompjuteru, na CD-u, u pisanom obliku, sve češće u sve tri verzije, ako mi je moguće. (I10)

Arhiviram ih radi izbora u zvanje. Ja svaki rad imam isprintan kući, isprintan na Fakultetu, samo što nemam isprintano u sefu. Imam tri računala. Na svim tim računalima sve te baze, imam na CD-u, imam na USB-u tako da bi mi vjerojatno trebalo zapaliti pet kuća da bi sve bilo uništeno, tako da nemam problema kad je izbor gdje je koji rad, gdje je koji časopis i tako dalje. To mi je primarno. (...) (I13)

Je, imam ja i printano, no, ocijenila sam da mi je takav oblik čuvanja građe nespretna jer u trenutku kad meni nešto treba, onda nekakav *Search* koji će mi po ključnoj riječi izbaciti ono što meni treba, je puno jednostavnije, brže nego pretraživanje polica kojih imam jako pretrpane, gdje sve već guram sa strane i postaje mi sve teže na taj način. No, kako imam običaj uvijek kad se vozim negdje, ili kad idem na plažu, neki materijal nositi za čitanje, onda mi printani materijali služe uglavnom u te svrhe. (I23)

Drugo se pitanje upravo nadovezalo na pitanje arhiviranja radova: ispitanike se pitalo treba li postojati digitalni repozitorij s radovima djelatnika Fakulteta te čemu bi on eventualno pridonio.

Dvoje se ispitanika nije izjasnilo o ovom pitanju: jedan nema mišljenje, a drugi smatra da svi znaju tko se čime bavi i što piše, pa može direktno kontaktirati kolegu i pitati za njegov rad, te da bi svakako trebalo procijeniti troškove i koristi takvog projekta (I16). Nekolicina ispitanika je tražila pojašnjenje pojma digitalnog repozitorija, te su zajedno s ostatkom ispitanika odgovori bili svi mahom pozitivni. Svi smatraju da bi takav repozitorij bio koristan. Jedna od prednosti repozitorija svakako je okupljanje radova na jednome mjestu radi boljeg čuvanja,

lakše dostupnosti uz mogućnost filtriranja bilo prema autoru, području ili instituciji. Za taj se odgovor odlučilo najviše ispitanika (I4, I5, I10, I14, I15, I17, I21, I22, I23, I25).

Iako je istraživanje provedeno na manjoj instituciji, „gdje se svi poznaju“, pretpostavlja se i da svi znaju tko o čemu piše i s kime. Međutim, upravo se ta pretpostavka pokazala netočnom jer je nekoliko ispitanika navelo da bi repozitorij omogućio da se vidi tko je što pisao i je li već obradio određenu temu (I2, I12, I18, I20, I24):

Pomogao bi na taj način da je nama jasnije tko je objavio koji članak, tko se bavio kojim područjem jer često puta, tek kad idem pretraživati online baze podataka shvatim da je netko s institucije, s Fakulteta, to područje donekle istražio. (I12)

Pomoglo bi najprije da imaš autora, kolegu i da znaš točno da ćeš naći sve njegove radove, koji su tu. Da nije nešto još izvan, nešto važno, pa nisi mogao vidjeti i propustiti. (I20)

Neki smatraju da je to pogotovo važno za nove generacije koje su navikle koristiti digitalnu tehnologiju (I9, I24).

Drugi su pak istaknuli da dostupnost građe u digitalnom repozitoriju olakšava kontrolu (studentskih) radova u smislu otkrivanja plagijata (I7, I25).

Vezano uz pitanje autorskih prava, jedan je ispitanik rekao da bi u Hrvatskoj trebalo razraditi sustav i definirati pitanje autorskog prava:

Hvala bogu da da, ali je problem da to se mora riješiti jer je problem zaštite privatnosti, autorskih prava. Mi nemamo još taj princip kao što imaju, recimo, u Austriji da, ako je knjiga profesora na polici, onda profesor dobije autorsku naknadu, svake godine određeni iznos. I ta se knjiga koristi od strane biblioteke u neograničenom pristupu, tako da je to zgodno. Jer Vi ako hoćete sad napisati digitalnu knjigu za Sveučilište, Vi morate sami financirati petnaest hiljada kuna samo za lekturu, a onda nemate nikakvo pravo. Praktično ste izgubili svoja prava bez ikakve protu-naknade. Nije ništa utvrđeno, ništa određeno. Nije regulirano dobro to pravo. Imate da jedna knjiga u gradskoj biblioteci koju je napisala Nives Celzijus, ona dobije naknadu, ali ako je to znanstvena knjiga, onda ne dobiva naknadu. (I8)

Neki su ispitanici rekli da bi se mogućnost pristupa digitalnom repozitoriju pozitivno odrazila ne međusobnu komunikaciju i suradnju (I17 I18), radovi bi bili vidljiviji i samim time im se povećava mogućnost citiranosti (I6), ujedno bi svatko na jednom mjestu imao uvid u znanstvenu produktivnost zajednice (I3).

Jedan je ispitanik istaknuo kako bi takav repozitorij trebao biti vezan uz nadležne znanstvene knjižnice, a ne uz pojedinačne fakultete. Isto tako, ispitanik je istaknuo važnost i nužnost besplatnog pristupa javnosti:

Definitivno. Samo, po mom mišljenju, repozitoriji ne bi smjeli biti vezani za fakultete. Repozitoriji bi trebali biti vezani za nadležne biblioteke, znanstvene. Po mom mišljenju, to je masivna priča. Logično da bi se repozitorij mogao, ništa lakše od toga, na, recimo, nekakve pretince podijeliti u smislu da je ovo pretinac Tehničkog fakulteta, ovo Medicinskog, ovo naš, ali mislim da bi repozitorij morao biti pri bibliotekama i da bi građa svih fakulteta morala biti dostupna svima. Dakle, ono što radi Medicina, dostupno nama, ono što radimo mi, dostupno Medicini, a sve skupa dostupno javnosti jer, konačno, javnost je ta koja nas plaća. To ide iz džepa poreznih obveznika.

Potpitanje: Tada bi to, znači, bilo besplatno dostupno.

Dapače. Pazite, dok god mi imamo znanost koju financira država, dotle bi to sve moralo biti besplatno jer je to pretplatnik, da tako kažem, već platio. (I19)

Jedan se ispitanik osvrnuo na iskustvo razmjene nastavnog osoblja koje je imao te je naglasio kako se udigitalnim repozitorijima u inozemstvu može naći i starije naslove, a pogotovo bi bilo dobro da postoje i radovi iz vremena Jugoslavije jer bi tada odasvud bilo moguće raditi:

Da, apsolutno mislim da je ideja izvrsna i odlična, mislim da je to nešto ukorak s vremenom, nešto što je uobičajeno vani i u svijetu. Imao sam prilike četiri mjeseca biti u Beču. To je, znači, uobičajena praksa, ne samo za novije naslove. Bilo bi iznimno korisno kad bi se i stariji naslovi, stariji datumi, dakle, govorim o razdoblju još za vrijeme Jugoslavije, kad bi se takvi sadržaji omogućili da budu dostupni online, jer u svakom slučaju omogućuju istraživanje bez obzira na kojem mjestu se nalazite. (I11)

Jedan je ispitanik (I13) rekao kako bi vjerojatno takva inicijativa naišla na otpor jer to nastavnicima predstavlja dodatni angažman, a neki niti ne žele da se radovi vide. Vjerojatno je ispitanik mislio da bi svaki nastavnik za sebe morao puniti repozitorij, međutim, ukoliko bi ga održavala Knjižnica, tada bi se od nastavnika eventualno tražilo da donesu papirnatu verziju koje čuvaju za sebe kako bi ih Knjižnica digitalizirala.

5.3.2.3. Objavljivanje radova

Ispitanike se upitalo na temelju kojih kriterija biraju časopis u koji će prijaviti rad. Kao jedan od kriterija, uz činjenicu da časopis mora pokrivati područje kojim se ispitanik bavi, devetero je ispitanika navelo indeksiranost časopisa u određenim bazama (I1, I4, I5, I6, I7, I9, I11, I22, I25), a s time je svakako povezano napredovanje u zvanju (I4, I6, I7), a onda i faktor

odjeka (I2, I5, I7, I9), citiranost (I5, I14, I21), kategorija rada (I24), pa i trajanje recenzijskog postupka, odnosno brzina objavljivanja stoga se često ti kriteriji nalaze jedan uz drugi. To se prije svega odnosi na one ispitanike koji još moraju napredovati u zvanju.

Jedan je ispitanik rekao da kriteriji ovise o vanjskim faktorima, ponekad je to vezano uz Pravilnik o napredovanju, a ponekad su to propozicije voditelja projekta koji traže da se za sudjelovanje na projektu ima rad objavljen u određenom časopisu (I3).

Ispitanici koji su dostigli najviše znanstveno zvanje ističu kako u vrijeme kad su oni napredovali u zvanjima nije bio važan faktor odjeka niti određene baze, a danas je upravo to glavni kriterij za objavu časopisa te se ide ciljano i proračunato:

Možda je mlađa generacija malo pametnija od nas, mi smo se napisali puno radova. (...) Danas se ide ciljano skoro. Znači, oni radovi koji samo nose [bodove za napredovanje], to mladi, mladi pod navodnicima, prepoznaju da treba samo tamo objavljivati. (I20)

Također, jedan je ispitanik rekao kako statistika ne bi trebala biti glavno mjerilo kvalitete časopisa:

U početku, kad je moja generacija objavljivala, za izbor nije bilo toliko bitno *impact factor* i slično jer se to tad nije mjerilo. Sad za mlađe generacije je to izrazito važno. No, i tada i sada je vrlo važno bilo da časopis bude kvalitetan, a kvalitetan je onoliko koliko je kvalitetno uredništvo i koliko Vi iz tih časopisa možete steći neka nova znanja. Osobno ne mislim da je kvaliteta članka samo u nekakvoj statističkoj obradi. Članak mora imati nekakvu ideju na kojoj se temelji i mora dati poruku. Znači, mora otvoriti prozore za daljnja istraživanja. Vrlo često se visoko rangiraju članci koji imaju isključivo statističku obradu bez profesionalnog obrazloženja i ukazivanja na *gapove*, znači na slabe točke, na područja gdje treba nešto popraviti i slično, tako da osobno mislim da uz kvalitetnu obradu treba biti poruka. (I23)

Pokazalo se da su uvjeti za napredovanje, koji uključuju objavu rada u časopisu indeksiranom u određenoj bazi, uveli dosta zbrke u dotadašnji način objavljivanja, a kriteriji postaju sve stroži, što je dovelo do toga da nastavno osoblje mora voditi računa o novostima na tom području puno više nego prije:

Kad sam počeo karijeru, kad sam bio docent, nisam baš, da iskren budem, do kraja bio informiran, i znalo se desiti da se kolege neki potpuno izgube. U toj strogoj hijerarhiji je prešao u drugo područje i kod izbora je imao problema, a pisao je pošteno, sve skupa odradio, ali očito nije ga nitko malo savjetovao da se ipak usmjerava u jednom pravcu. (I20)

(...) Kako se ti uvjeti mijenjaju, tako se i mi pokušavamo prilagoditi, što znači da do sada konkretno, nisu bili traženi radovi iz CC odnosno WOS baza i mi se nismo usmjeravali na takve baze. Tu je nastao, to vjerojatno i Vi znate, veliki problem jer se u društvenim i humanističkim znanostima sve baziralo na ostalim bazama koje su nama bile relevantne. Tako da mislim da je presudni faktor ono što nama zakon, odnosno Pravilnik o znanstvenoj djelatnosti propiše, da se mi u to usmjeravamo. (I25)

Jedan je ispitanik spomenuo nedostatak sustava u pogledu toga da se mnogi radovi odbijaju jer moraju biti na odličnom engleskom jeziku napisani te da lektura često puta nije zadovoljavajuća:

S druge strane uglavnom se čovjek odlučuje za inozemne časopise, ako može, ali to isto je jako veliki problem. Recimo, mi nemamo adekvatne lekture. Vi da možete dati nešto da Vam se lektorira, da Vam odbiju članak radi lekture jer nije prava lektura jer nije *native speaking* lektura, tako da ta lektura ne prolazi u tim renomiranim časopisima, a Vi dajete petsto eura za članak. To nemate ni financiranje ni riješeno to pitanje. (I8)

Nekim je ispitanicima postavljeno potpitanje o tome jesu li ikad platili za objavu rada te jesu li se konzultirali s knjižničarima prilikom donošenja odluke o tome.

Većina ispitanika nije platila za objavu rada niti bi ponudu prihvatili, makar one stižu e-mailom, neki od njih stoga što im ponuda nije bila interesantna. Pokazuje se da postoji sumnja u integritet cjelokupnog sustava funkcioniranja baza podataka:

Često dobivam te mailove na koje ne odgovaram. (...) U nekim od tih mailova piše da treba platiti. Oni još gori u kojima ne piše, odnosno kad si na njihovim stranicama, vidi se da stranica ne postoji, odnosno na sto pedeset i trećoj stranici postoji nekim malim slovima da treba platiti X dolara. Opet, vezano za te baze je upitno jer za izdavati u tim prestižnim časopisima moraju biti citati iz tih radova unazad godinu ili dvije, gdje se često do tih radova ne može doći jer ti radovi koštaju i tako dalje, odnosno, opet, pitanje te uređivačke politike, da li su oni autori, odnosno da li je to svojevrsni reket. (I13)

Određeni dio ispitanika je protiv takvog načina objavljivanja:

(...) Ja mislim da se u postupku izbora ti časopisi ne bi smjeli priznavati. Ako časopis to hoće raditi da bi se prodavao, to je njihovo sveto pravo. Po mom mišljenju apsolutno, tamo gdje se plaća objava, ne bi smjeli biti na onim popisima koji govore o časopisima poželjnima kad se ide u izbor. (...) Članak, akademski gledano, znanstveno gledano, ne bi smio postojati što se tiče napredovanja u zvanje ako je za to plaćeno. (I19)

Ne jer smatram da to nije pravi put jer mnogi časopisi objavljuju bilo što samo zato jer to netko plati. Meni je puno draže da čekam dvije-tri godine da mi se neki članak objavi, ali da znam da je to zbog kvalitete članka, a ne zato što sam ja platila. (I23)

Za rad je platilo petero ispitanika, neki ako žele da im rad bude objavljen u određenom značajnom časopisu (I10). U pravilu se ne konzultiraju s osobljem Knjižnice za savjet oko donošenja odluke, neki stoga što je postupak recenzijerada jako dugo trajao te su platili samo da bude objavljen (I4). Jedan je ispitanik rekao da su platili za objavu, međutim rad je svejedno prošao recenziju stoga novac nije bio jedini uvjet za objavu (I7).

Zanimljiv je komentar jednog ispitanika o plaćanju za objavu rada:

Autor definitivno ne bi išao na plaćanje kad bi mu vrhunski časopis, koji to ne naplaćuje, prihvatio rad. Prema tome, vrlo je moguće da ti časopisi objavljuju inferiorne radove zato jer su dobili novac da to učine. Prema tome, to je definitivno, kao što sam rekla, jedna priča za sebe. (I19)

Činjenica da ima više onih koji nisu platili govori u prilog tome da su autori radova sumnjičavi prema toj praksi, no možda ipak nedovoljno upoznati s pokretima poput otvorenog pristupa, kojima se nastoje spriječiti takvi izdavači. To se pokazalo u prethodno navedenim odgovorima na pitanje o korištenju građe iz otvorenog pristupa, ali i u odgovorima na naredno pitanje.

5.3.2.4. Edukacija

Jedno od pitanja odnosi se na potrebu održavanja edukacija ili predavanja za nastavno osoblje na razne teme poput bibliometrije, otvorenog pristupa, izdavaštva ili baza podataka. Svega četvero ispitanika nije istaknulo potrebu za produbljivanjem znanja, što zbog prekrancosti informacijama, što zbog nepostojanja potrebe ili interesa za time. Svi ostali naveli su da je svakako potrebno kontinuirano se obrazovati na raznim područjima (obrazovati nastavnike, ali i studente), pogotovo u današnje vrijeme kad stalno ima noviteta u području znanosti, istraživanja, objavljivanja:

Neke stvari bi sigurno bile zanimljive svima nama jer znam iz primjera mojih kolega da je,... neke nove promjene koje su se dogodile u Pravilniku o napredovanjima da su unijele dosta neznanja i da su se ljudi našli na čudu, u neubranom grožđu, recimo, jer nisu imali informaciju. Dosta profesora, recimo, ne zna što je *impact factor* ili neke slične stvari, a sada su suočeni s time da moraju zadovoljavati takve uvjete, pa bi to sigurno bilo korisno. (I2)

(...) tako da smatram da ne bi bilo zgorega jednu seriju radionica na specifične teme, tako da se problem nekako informativno, ali i aplikativno dovede do kraja (...), a nije cilj ostati na razini opće informacije nego je cilj da se upozna sve elemente problema u

dubinu. Prvenstveno je važno za ljude koji se moraju pripremiti za novi način evaluacije koji ih čeka, uvjeti su sve stroži. Uvijek je tako bilo, uvijek je bilo nešto novo, ali je ovo sada nešto što treba shvatiti ozbiljno i u tom pravcu ići dalje. (I23)³⁸

5.3.2.5. Digitalizacija

Ispitanicima se postavilo pitanje o korisnosti digitalizacije stare ili teško dostupne građe iz područja kojim se bave. Odgovori su bili različiti s obzirom na područje interesa jer u nekima informacije brzo zastarijevaju te je zanimljiva samo recentna građa, dok su u drugim područjima bitni, primjerice, statistički podaci do kojih je teško doći, a potrebni su za kvantitativna istraživanja. U najviše slučajeva, ipak, ispitanici su rekli da bi digitalizirana građa bila vrlo korisna, primjerice jer bi smanjila troškove putovanja i utrošeno vrijeme za odlazak do mjesta gdje se takva građa čuva:

To bi ne samo skratilo troškove putovanja ili odlazaka nego, (...) omogućilo istraživanje sa bilo kojeg mjesta. Posebice vezano za staru građu do koje je iznimno teško doći, a neki puta, vođen vlastitim iskustvom, kad se vrši analiza u dužem vremenskom razdoblju, teško je doći do takve građe. Gotovo nemoguće, a onda se i svaka analiza čini manjkavom, ukoliko nije takva građa dostupna. (I11)

Neki su se s takvom građom susreli u institucijama u inozemstvu gdje su boravili nekoliko mjeseci ili su koristili takvu građu dostupnu u Hrvatskoj, pa su imali pozitivne komentare:

Ja sam sad bila na projektu X i građa koju je digitalizirala Sveučilišna knjižnica u Puli, Sveučilišna knjižnica u Rijeci te Nacionalna i sveučilišna knjižnica... starih knjiga, starih članaka i novina, novina, prije svega novina, smatram je stvarno u redu. I svakako bih preporučila, čak ima i Beč veliki repozitorij novinskih članaka, novina iz razdoblja početka dvadesetog stoljeća, tako da to je, u svakom slučaju, vrlo korisna stvar za nekoga tko se bavi takvim radom. (I3)

Jedan je ispitanik istaknuo važnost digitalizacije u smislu dostupnosti nekih neobjavljenih podataka, primjerice doktorskih disertacija ili projekata, međutim takvu bi građu valjalo učiniti dostupnom preko različitih institucijskih repozitorija, a postavljenim se pitanjem, možda nedovoljno pojašnjenim, nastojalo utvrditi važnost digitalizacije određene građe u smislu njenog očuvanja jer predstavlja povijest određenog područja kao što su turizam i hotelijerstvo.

³⁸ Komentar ispitanika na prvu održanu radionicu o pretraživanju baza podataka u organizaciji fakultetske Knjižnice

Ali definitivno bi bilo potrebno jer postoji, pretpostavljam da u svakom području postoji ono što se zove *gray literature*, znači ono što ustvari nije dostupno, kao što su recimo različite disertacije, kao što su različiti projekti koji nisu možda objavljeni, službeni, tako da definitivno bi takva nekakva baza bila korisna i znam da ima recimo projekata u Europskoj Uniji koji financiraju upravo taj *gray literature* da se to na neki način učini dostupno ipak više. (I21)

5.3.2.6. Percepcija budućnosti Knjižnice Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu

Posljednjim se pitanjem htjelo vidjeti kako ispitanici zamišljaju fakultetsku Knjižnicu u budućnosti, odnosno što bi voljeli da ona nudi. Time će se pokazati i zadovoljstvo ovime što trenutno nudi i ukazati na njene slabe točke.

Velik dio ispitanika je u svom odgovoru nabrojao dostupnost baza podataka u većoj mjeri nego sada, uz činjenicu da nabava ne ovisi isključivo o Knjižnici nego i o fakultetskoj upravi, ostalim višim instancama te financijskim mogućnostima (I1, I3, I5, I8, I11, I12, I14, I20, I22, I23, I25):

(...) da Sveučilište pomogne kod financiranja baza, da su otvorene za sve. Kad su otvorene baze, onda imaš sve, onda imaš doma knjižnicu. (I20)

S obzirom na to da je Knjižnica prilično mala te da ima malenu čitaonicu, s razlogom su ispitanici govorili o većem prostoru koji će omogućiti kvalitetniji rad u samoj čitaonici, često uspoređujući s nekom europskom ili svjetskom knjižnicom u koju su imali prilike odlaziti i čije su resurse mogli koristiti:

(...) Znači, knjižnica nije samo prostor gdje bi trebale biti samo knjige i vi dođete, uzmete tu knjigu i otidete doma. Dakle, to bi trebao biti puno veći prostor, onako svemirski, gdje vi imate više tih dijelova. Znači, negdje gdje se može grupno raditi, pričati, a u drugim dijelovima gdje bi trebao biti mir i tišina, gdje vi možete praktički pisati. Uvjeti rada bi definitivno trebali biti bolji u tim novim prostorima. (I7)

(...) imao sam prilike biti vani i vidjeti da uistinu knjižnica mora biti srce svakog fakulteta, ne fakulteta nego sveučilišta općenito. Stoga nadam se prije svega proširenju fizičkih kapaciteta, naravno, daljnjem trendu prebacivanja svih vrsta radova u digitalni oblik, (...) Knjižnica prije svega, ali kažem, dosta je povezano s tim fizičkim kapacitetom, bi trebalo biti mjesto gdje se čovjek ugodno osjeća, gdje može doći istraživati i gdje želi doći istraživati. (I11)

Mislim da je ona sadržajno jako dobro popunjena knjigama iz svih područja koje mi koristimo, jedino što je tu, naravno, veliki problem prostor, pa se ne može doći u Biblioteku, uzeti knjige i dolje raditi nego se to uvijek mora vući za sobom. (I17)

(...) ako bude bilo fizičkog prostora, moći će se aplicirati sve dobre ideje koje su i u ovim skromnim uvjetima naši vrijedni knjižničari uvijek razvijali, pomagali nam, (...) (I23)

Ispitanici su svjesni tehnološkog napretka, stoga očekuju da će se nastaviti trend digitalizacije i dostupnosti građe putem interneta, što će utjecati i na posjećenost Knjižnice, odnosno bit će manje potrebe za fizičkim odlaskom u Knjižnicu:

Pretpostavljam, budući da sve ide tehnološki naprijed, da će biti više digitalizirane građe, možda čak i knjige starije da će biti u digitalnom obliku dostupne tako da će manje biti fizičkog dolaska u Knjižnicu, a više kontakta drugačije. (I18)

Logičan je zaključak jednog ispitanika koji je rekao da će digitalizacija biti neminovna jer neće biti dovoljno fizičkog prostora za svu tiskanu građu koja se nabavlja:

(...) Očekujem da će tehnološki napredak dovesti do digitalizacije, to u svakom slučaju, i to je neizbježno, a s druge strane i ograničeni prostor nameće potrebu za time jer je nemoguće sve primjerke koji konstantno izlaze i mijenjaju se i sakupljaju, prikupljaju. (I2)

5.3.3. Zaključci istraživanja

Temeljem rezultata dobivenih istraživanjem među znanstveno-nastavnim osobljem Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu može zaključiti da ispitanici fakultetsku Knjižnicu vide kao podršku znanstveno-nastavnom osoblju i studentima u smislu osiguranja literature za rad i studiranje te u smislu pružanja informacija i savjeta. Međutim, osobni odlazak u Knjižnicu sve je rjeđi, bez obzira na općenito zadovoljstvo knjižničnim uslugama. Razlog je, naravno, praktičnije i samostalno pristupanje elektroničkim izvorima podataka iz vlastitih ureda ili domova. Od usluga koje ispitanici najčešće koriste mogu se izdvojiti posudba i međuknjižnična posudba te nabava građe (kupnja), kao i informiranje i dobivanje savjeta. Samo je jedan ispitanik naveo da najčešće koristi prostor Knjižnice za rad. Podatak govori u prilog činjenici da se Knjižnica manje percipira kao fizičko mjesto.

Odgovori na drugi dio pitanja koji se ticao znanstvene komunikacije, pokazali su da se pod utjecajem informacijske i komunikacijske tehnologije mijenja i način znanstvenog komuniciranja ispitanika: sve je učestalije komuniciranje putem e-mailova, pretraživanje online baza podataka u potrazi za građom, praćenje društvenih mreža, procjena kvalitete rada

na temelju strukturiranih sažetaka (može se pretpostaviti da je sažetak jedan od filtera s obzirom na iznimno veliku količinu dostupnih informacija često puta upitne kvalitete). Vidljiva je osjetljivost ispitanika s obzirom na ekonomsku krizu te se nastoje ponašati u skladu s time i nabavljati građu uz što manje izdataka, stoga ne čudi podatak da su baze podataka primarni izvor za informiranje o novostima iz pojedinih područja interesa, ali i za literaturu za pisanje znanstvenih radova. Isto tako, korisnici ističu želju za pristupom dodatnim bazama podataka, no svjesni su da odluka o nabavi nije u nadležnosti Knjižnice.

Međutim, ispitanici nisu pokazali suvereno vladanje pojmom „otvoreni pristup“ niti su u potpunosti upoznati s konceptom digitalnog repozitorija. Nakon navedenih pojašnjenja, ispitanici su iskazali interes za potonjom inicijativom prije svega zbog okupljanja građe na jednome mjestu i učinkovitijeg čuvanja, lakšeg pristupa, ostvarivanja uvida u znanstvenu produkciju institucije, poticanja suradnje ili zbog lakšeg otkrivanja plagijarizma. S jedne strane taj podatak govori o pritisku kojemu je znanstveno-nastavno osoblje izloženo unutar sustava napredovanja u zvanjima, a s druge strane može se pretpostaviti da ispitanici nisu dovoljno informirani o negativnim stranama takvog načina objavljivanja. Također, vezano uz objavljivanje radova u časopisima komercijalnih izdavača, činjenica da većina ispitanika nije platila za objavu rada te odbija takve ponude, određeni broj njih spreman je to učiniti, pa i bez konzultacije s osobljem Knjižnice. Može se reći kako su ispitanici svjesni važnosti arhiviranja radova te da su u tijeku sa suvremenim trendovima, no ne i da se uvijek ponašaju u skladu s time (još uvijek većina nema svoje profile na portalima za arhiviranje radova). Njihovi potvrdni odgovori vezani uz upit o proširivanju dosadašnjih spoznaja ukazuju na potrebu za organiziranjem dodatne edukacije putem radionica ili tematskih predavanja, pogotovo vezano uz baze podataka, objavljivanje radova što uključuje plaćanje za objavu rada i pitanje autorskih prava.

Što se digitalizacije građe tiče, većina ispitanika podržava taj koncept, pogotovo što se tiče omogućavanja pristupa neobjavljenj građi ili, konkretno u slučaju ovog Fakulteta, starim statističkim podacima koji su nužni za praćenje trendova u turizmu i provedbe kvantitativnih istraživanja, a do njih je teško doći. Potaknuti iskustvima razmjene nastavnog osoblja (Erasmus, Ceepus), poneki su ispitanici isticali značajnost mogućnosti pristupa takvoj građi bez ograničenja u institucijama na kojima su boravili.

Postoji mišljenje o potrebi postojanja Knjižnice kao fizičkog prostora. Budući da je ova Knjižnica prilično mala te ima vrlo malu čitaonicu, mnogi ispitanici naveli su u svojoj viziji buduće knjižnice Fakulteta upravo potrebu za osiguranjem većeg prostora za Knjižnicu te čitaonicu prikladnu za nesmetan rad, kako studenata tako i znanstveno-nastavnog osoblja.

6. Zaključak

Znanstvena komunikacija u suvremenom dobu pod utjecajem je informacijske i komunikacijske tehnologije, kao što su to i ostala područja našeg života, privatnog i poslovnog. Jedan od aktera u tradicionalnom sustavu znanstvene komunikacije je, uz autora i izdavača, i knjižnica. Napredak u tehnologiji odrazio se i na poslovanje knjižnica.

Provedena su mnoga istraživanja u svijetu, ali i u Hrvatskoj koja govore o promjenama navika korisnika pod utjecajem informacijske i komunikacijske tehnologije, ali i o tome kako je ta činjenica utjecala na knjižnice. Također, ekonomska kriza, komercijalni izdavači, visoke cijene pretplata elektroničkih časopisa i dalje djeluju na poslovanje knjižnica. S jedne strane onemogućavaju nabavu znanja jer je ono preskupo, no s druge strane takva je situacija, kriza, dobar katalizator promjena te se pronalaze novi načini objavljivanja i pohranjivanja radova kako bi bili besplatno dostupni svima. Tako se pojavio koncept otvorenog pristupa informacijama i pokretanje digitalnih repozitorija za arhiviranje radova.

Knjižnice su praktičnost i jednostavnost informacijske i komunikacijske tehnologije vidjele i u činjenici da ih korisnici manje posjećuju, no ne može se reći da knjižnice nemaju značajnu ulogu u znanstvenoj komunikaciji suvremenog doba jer one su i dalje potrebne u onoj primarnoj ulozi prikupljanja i čuvanja građe, no sve više kao posrednik u nabavi, odnosno osiguranju pristupa građi koja se najčešće nalazi online. Knjižnica mora prepoznati potrebe svojih korisnika i ponuditi im jednostavna rješenja problema. Važno je da korisnici nauče kako koristiti usluge koje Knjižnica nudi (npr. pretraživanje baza podataka), mora ih se kontinuirano informirati o novostima iz područja bibliometrije, približiti im trendove u znanstvenom izdavaštvu, ukazati na važnost koncepta otvorenog pristupa informacijama i razviti njihovo kritičko razmišljanje spram komercijalnih baza podataka i njihove politike objavljivanja radova uz naplatu i preuzimanje potpune kontrole nad autorskim pravima. Djelatnici knjižnice moraju biti spremni stalno učiti kako bi mogli poučavati svoje korisnike čime se zalazi u koncept informacijske pismenosti.

Istraživanje provedeno na Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu prvo je provedeno istraživanje ovog tipa na Fakultetu. Njime se htjelo istražiti kakva je percepcija fakultetske Knjižnice kako bi se vidjelo u koje je svrhe ispitanici najčešće koriste te u kojoj mjeri to čine. Utvrđeno je da je digitalna tehnologija izvršila utjecaj i na ovu Knjižnicu te da bilježi manju posjećenost no, pokazalo se da korisnici i dalje prepoznaju njenu tradicionalnu ulogu prikupljanja i čuvanja građe, odnosno posrednika u nabavi barem one građe kojoj se ne

može pristupiti elektroničkim putem te kao izvora informacija. Iako ispitanici ne dolaze u Knjižnicu u istoj mjeri kao prije, ističu nužnost i važnost postojanja prostora knjižnice i čitaonice kao mjesta za rad, no ne samo za studente već i za nastavno osoblje.

Drugi je cilj bio istražiti znanstvenu komunikaciju ispitanika kako bi se prepoznali segmenti poslovanja na koje bi se Knjižnica trebala usredotočiti i tako ponuditi korisnicima dodatne sadržaje potrebne u njihovom svakodnevnom radu. Analizom rezultata istraživanja može se zaključiti kako bi bilo korisno održavati tematska predavanja o raznim aspektima znanstvene komunikacije poput otvorenog pristupa ili načina objavljivanja radova kao i o bazama podataka. Također, interes ispitanika za bibliometriju i praćenje citiranosti časopisa u kojima objavljuju i čije radove konzultiraju te njihovo isticanje činjenice da mnogi nemaju osnovna znanja o tome ukazuju na to da je potrebno ponuditi im informacije iz tog područja.

Visokoškolske knjižnice su važan dio akademskog okruženja. One su oduvijek bile potpora korisnicima. Danas se nalaze pred izazovima koje donose dinamične promjene u tehnologiji. Potrebno je da stalnim educiranjem prate trendove i idu ukorak s vremenom i sa svojim korisnicima čije su potrebe sve različitije. Edukacijom korisnika i njihovom pripremom na cjeloživotno učenje te dosadašnjim iskustvom u upravljanju informacijama pokazale su se kao sposoban i poželjan suradnik.

7. Literatura

1. Aldrich, Rebekkah S., Susan Benton, Louise Schaper, Jeffrey A. Scherer (2013). Sustainable thinking: Passageway to better buildings, budgets and beyond. // The Green Library: The Challenge of Environment Sustainability = Die Grüne Bibliothek: Ökologische Nachhaltigkeit in Der Praxis. Berlin: De Gruyter Saur. Dostupno u EBSCO-voj bazi podataka eBook Collection (knjiga pregledana 07.11.2014.)
2. Anders, K., L. Elvidge (2013). Creative communication in a «publish or perish» culture: can postdocs lead the way?. // The future of scholarly communication. London: Facet publishing, str. 51-62.
3. Aparac, T. Biti bibliotekar: jučer, danas sutra. Dostupno na: <http://www.ffzg.unizg.hr/infoz/biblio/nastava/dz/text/bbjds.htm> (stranica posjećena 07.12.2014.)
4. Arh, E., D. Golenko, B. Pemper (2013). Digitalni urođenici u sveučilišnoj zajednici (istraživanje na Sveučilištu u Rijeci). // 12. Dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica. Knjižnice: kamo i kako dalje? Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 187-198.
5. Bales, Stephen E. Tracing the archetypal academic librarian (2009). // Library Philosophy and Practice, (November) : 1-8. Dostupno na: <http://www.webpages.uidaho.edu/~mbolin/bales.pdf>(članak preuzet 15.08.2014.)
6. Barbarić, A. Povijesni pregled razvoja OPAC-a (2003). // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 46, 3-4 : 48-58. Dostupno i na: <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/87> (stranica posjećena 17.08.2014.)
7. Bastos, F., S. Vidotti, N. Oddone (2011). The university and its libraries: reactions and resistance to scientific publishers. // Information services & use, 31 : 121-129. Dostupno u bazi podataka Business source premier (članak preuzet 16.08.2014.)
8. Beall, Jeffrey (2013). Avoiding the peril of publishing qualitative scholarship in predatory journals. // Journal of ethnographic & qualitative research, 8 : 1-12. Dostupno u bazi podataka Academic Search Complete (članak preuzet 02.11.2014.)
9. Bonilla-Callero, Anabel (2014). Institutional repositories as complementary tools to evaluate the quantity and quality of research outputs. // Library review, 63, 1/2 : 46-59. Dostupno u bazi podataka Emerald Insight (članak preuzet 04.11.2014.)
10. Brown, Mark L. The role of the research library (2013). // The future of scholarly communication. London: Facet publishing, str. 157-168.

11. Buckland, A., M. P. Eve, G. Steel, J. Gardy, D. Salo (2013). On the mark? Responses to a sting. // *Journal of Librarianship & Scholarly Communication*, 2, 1 : 1-6. Dostupno na: <http://jisc-pub.org/jisc/vol2/iss1/7/> (članak preuzet 15.08.2014.)
12. Carpenter, Maria (et al.) (2011). Envisioning the Library's Role in Scholarly Communication in the Year 2025. // *Library publications and presentations*, str. 1-40 (paper 122). Dostupno na: http://escholarship.umassmed.edu/lib_articles/122 (članak preuzet iz repozitorija University of Massachusetts Medical School 21.09.2014)
13. Chang, Sheau-Hwang (2003). Editorial: Institutional repositories: the library's new role. // *OCLC Systems & services*, 19, 3 : 77-79. Dostupno u bazi podataka Emerald Insights (članak preuzet 16.06.2014.)
14. Chapin, R. E., Charles W. Shilling (1962). A model for the study of scientific communication. // *American documentation*, 13, 4 : 410-413. Dostupno u bazi podataka Business source premier (članak preuzet 02.06.2014.)
15. Choy, Fatt Cheong (2011). From library stacks to library-in-a-pocket: will users be around? // *Library Management*, 32, 1/2 : 62-72. Dostupno u bazi podataka Emerald Insight (članak preuzet 14.04.2014)
16. Collins, E. (2013). Social media and scholarly communications: the more they change, the more they stay the same? // *The future of scholarly communication*. London: Facet publishing, str. 89-102.
17. Cronin, Blaise (2011). Editorial: Peer review. // *Journal of the American society for information science and technology*, 62, 7. Dostupno u bazi podataka Wiley Online Library (Uvodnik preuzet 06.12.2014.)
18. Cross, Roger L. (2011). Digital books and the salvation of academic publishing. // *The Bottom line: managing library finances*, 24, 3 : 162-166. Dostupno u bazi podataka Emerald Insight (članak preuzet 26.10.2014.)
19. Davidson, L. A. (2005). The end of print: digitization and its consequence—revolutionary changes in scholarly and social communication and in scientific research. // *International journal of toxicology*, 24 : 25-34. Dostupno u bazi podataka Academic search complete (članak preuzet 02.06.2014.)
20. Fitzpatrick, K. (2012). Giving It Away: Sharing and the Future of Scholarly Communication. // *Journal of scholarly publishing*, 43, 4 : 347-362. Dostupno u bazi podataka Academic search complete (članak preuzet 16.06.2014.)

21. Gibson, S. (1982). Scientific societies and exchange: a facet of the history of scientific communication. // The journal of library history, 17, 2 : 144-163. Dostupno u bazi podataka JSTOR (članak preuzet 11.09.2014.)
22. Gorman, Michael (2012). The Prince's dream: a future for academic libraries. // New review of academic librarianship, 18 : 114-126. Dostupno u bazi podataka Taylor&Francis (članak preuzet 24.09.2014.)
23. Halmi, Aleksandar (2005). Strategije kvalitativnih istraživanja u primijenjenim društvenim znanostima. Jastrebarsko: Naklada Slap, str. 21-33.
24. Harnad, Stevan et al. (2008). The Access/Impact problem and the green and gold roads to open access: an update. // Serials review, 34, 1 : 36-40. Dostupno u bazi podataka Academic Search Complete (članak preuzet 02.11.2014.)
25. Harnad, Stevan (2012). Open access: a green light for archiving. // Nature, 487 : 302. Dostupno u bazi podataka MEDLINE (članak preuzet 02.11.2014.)
26. Hebrang Grgić, Ivana (2004). Kriza izdavaštva znanstvenih časopisa. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 47, 1-2 : 87-94. Dostupno i na: <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/86>(članak preuzet 01.12.2014.)
27. Hebrang Grgić, I., A. Barbarić (2011). The future of open access in Croatia: a survey of academic and research libraries. // Library review, 60, 2 : 155-160. Dostupno u bazi podataka Emerald Insight (članak preuzet 07.12.2014.)
28. Hebrang Grgić, Ivana (2013). Planiranje pokretanja repozitorija ustanove. // 12. Dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica. Knjižnice: kamo i kako dalje? Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 42-50.
29. Intersections of Scholarly Communication and Information Literacy: Creating Strategic Collaborations for a Changing Academic Environment. Chicago, IL: Association of College and Research Libraries, 2013. Dostupno na: <http://www.ala.org/acrl/sites/ala.org.acrl/files/content/publications/whitepapers/Intersections.pdf> (stranica posjećena 15.08.2014.)
30. Islam, Shariful, Nazmul Islam (2009). Marketing of library and information products and services: a theoretical analysis. // Business Information Review, 26, 2 : 123-132. Dostupno u bazi podataka SAGE journals online (članak preuzet 08.11.2014.)
31. Jokić, Maja (2005). Bibliometrijski aspekti vrednovanja znanstvenog rada. Zagreb: Sveučilišna knjižara.

32. Jubb, Michael (2012). Open access; let's go for gold. // *Nature*, 487 : 302. Dostupno u bazi podataka MEDLINE (članak preuzet 02.11.2014.)
33. Kennison, Rebecca, Sarah L. Shreeves, S. Harnad (2014). Point & counterpoint: The Purpose of institutional repositories:green OA or beyond? // *Journal of librarianship and scholarly communication*, 1, 4 : 1-8. Dostupno na: <http://jlsccpub.org/cgi/viewcontent.cgi?article=1105&context=jlsc> (članak preuzet 04.11.2014.)
34. Kling, Rob, Geoffrey McKim, Adam King (2003). A bit more to it: scholarly communication forums as socio-technical interaction networks. // *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 54, 1 : 47-67. Dostupno u bazi podataka ProQuest Central (članak preuzet 23.10.2014.)
35. Krajna, Tamara (2012). Znanstvena komunikacija u području tehničkih znanosti na primjeru Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb (doktorska disertacija, neobjavljeno).
36. Kraljević, Ivan (2013). Zelena knjižnica: projekt Društva bibliotekara Istre. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 56, 3 : 199-204. Dostupno i na: <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/110> (članak preuzet 07.11.2014.)
37. Krelja Kurelović, E., S. Rako, J. Tomljanović (2013). Prihvatanje otvorenog pristupa u znanosti i obrazovanju. // *Zbornik Veleučilišta u Rijeci*, 1, 1 : 1-16. Dostupno i na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=152087 (članak preuzet 03.09.2014.)
38. Lafferty, Susan, Jenny Edwards (2004). Disruptive technologies: what future universities and their libraries? // *Library Management*, 25, 6-7 : 252-258. Dostupno u bazi podataka Emerald Insight (članak preuzet 16.06.2014.)
39. Lawrence, Peg, Lynne Weber (2012). Midnight-2.00 a.m.: what goes on at the library? // *New library world*, 113, 11/12 : 528-548. Dostupno u bazi podataka Emerald Insight (članak preuzet 05.11.2014.)
40. Leščić, Jelica (2013). Zaštita i korištenje hrvatske znanstvene baštine: od projekta do DAR-a. // *12. Dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica. Knjižnice: kamo i kako dalje?* Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 51-64.
41. Liu, Z. (2006). Print vs. electronic resources: A study of user perceptions, preferences, and use. // *Information Processing and Management*, 42: 583–592. Dostupno u bazi podataka Science Direct (članak preuzet 13.05.2014.)
42. Lucius, Wulf D., v. (2008). Publishers as elements of the scientific communication. // *Poiesis Prax*, 5 : 125-137. Dostupno u bazi podataka Springer Link (članak preuzet 03.06.2014.)

43. Mabe, M. A. (2010). Scholarly communication: a long view. // *New Review of Academic Librarianship*, 16(S1) :132–144. Dostupno u bazi podataka Academic search complete (članak preuzet 16.06.2014.)
44. Macan, Bojan (2009). Tehnologije Web 2.0 i njihova primjena u knjižnicama – iskustva Knjižnice Instituta “Ruđer Bošković” s posebnim osvrtom na njezin blog. // *Kemija u industriji*, 58, 5 : 226-228. Dostupno u repozitoriju IRB-a FULIR: http://fulir.irb.hr/43/1/Macan_web2_0.pdf (članak preuzet 30.10.2014.)
45. Macan, Bojan (2014). Open access to publications. // *Otvorena znanost - sve o otvorenom pristupu informacijama u znanosti i novim trendovima u znanstvenoj komunikaciji* (ppt prezentacija; predavanje održano u Rijeci 24.10.2014.) Zagreb, Hrvatska. (neobjavljeno). Dostupno u repozitoriju IRB-a FULIR: <http://fulir.irb.hr/1546/> (prezentacija preuzeta 02.11.2014.)
46. Maceviciute, Elena (2014). Research libraries in a modern environment. // *Journal of Documentation*, 70, 2 : 282-302. Dostupno u bazi podataka Emerald Insight (članak preuzet 16.06.2014.)
47. MacIntyre, Gordon, Janice Chan, Julia Gross (2013). Library as scholarly publishing partner: key to success. // *Journal of librarianship and scholarly communication*, 2, 1 : 1-13. Dostupno u bazi podataka Academic search complete (članak preuzet 15.08.2014.)
48. Mackenzie Owen, J. (2007). *The scientific article in the age of digitization*. Dordrecht : Springer. Dostupno u bazi podataka Springer (knjiga preuzeta 03.06.2014.)
49. Mangiafico, P., K. L. Smith (2014). Reason, risk, and reward: models for libraries and other stakeholders in an evolving scholarly publishing ecosystem. // *Cultural anthropology*, 29, 2 : 216-235. Dostupno u bazi podataka SocINDEX with Full Text (članak preuzet 16.06.2014.)
50. Markulin, H. M. Šember, J. Petrak (2002). Medicinske knjižnice na putu prema promjenama. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 45, 3-4 : 51-57.
51. Matthews, J. R., P. Hernon (2013). *Reflecting on the future of academic and public libraries*. Chichago: ALA Editions, an imprint of the American Library Association. Dostupno u bazi podataka eBook Collection (EBSCOhost) (e-knjiga preuzeta 27.08.2014.)

52. Mutula, Stephen M. (2013). The changing face of library and information science profession. // African journal of library, archives & information science, 23, 2 : 89-92. Dostupno u bazi podataka Academic Search Complete (članak preuzet 03.12.2014.)
53. Nandez, G., A. Borrego (2013). Use of social networks for academic purposes: a case study. // The Electronic Library, 31, 6 : 781-791. Dostupno u bazi podataka Emerald Insight (članak preuzet 16.06.2014.)
54. Ollé, C., A. Borrego (2010). Librarians' perceptions on the use of electronic resources at Catalan academic libraries : Results of a focus group. // New Library World, 111, 1/2 : 46-54. Dostupno u bazi podataka Emerald Insight (članak preuzet 14.04.2014.)
55. Ollé, C., A. Borrego (2010). A qualitative study of the impact of electronic journals on scholarly information behavior. // Library & information science research, 32 : 221-228. Dostupno u bazi podataka Science Direct (stranica posjećena 26.10.2014.)
56. Park, J., J. Shim (2011). Exploring how library publishing services facilitate scholarly communication. // Journal of scholarly publishing, 43, 1 : 76-89. Dostupno u bazi podataka Academic search complete (članak preuzet 16.06.2014.)
57. Peräkylä, Anssi, Johanna Ruussuvuori (2011). Analyzing talk and text. // The SAGE handbook of qualitative research. London (etc.): SAGE, str. 529-543.
58. Petr Balog, Kornelija, Siber, Ljiljana (2014). Green libraries: libraries' contribution to energy efficiency. // 3. međunarodni znanstveni simpozij Gospodarstvo Istočne Hrvatske: vizija i razvoj = 3rd international scientific symposium Economy of Eastern Croatia: vision and growth / Mašek Tonković, Anka (ur.). Osijek : Ekonomski fakultet Osijek, str. 478-487. Dostupno u preprint verziji na: <http://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=698412> (stranica posjećena 08.11.2014.)
59. Petrak, J., T. Aparac-Jelušić (2005). Knjižnice na hrvatskim sveučilištima: tradicija i promjene. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 48, 1 : 13-30. Dostupno i na: file:///C:/DOCUME~1/User/LOCALS~1/Temp/VBH_1_2005_Petrak_Aparac-Jelusic.pdf (članak preuzet 06.12.2014.)
60. Ponte, D., J. Simon (2011). Scholarly communication 2.0: exploring researchers' opinions on web 2.0 for scientific knowledge creation, evaluation and dissemination. // Serials review, 37, 3 : 149-156. Dostupno u bazi podataka Academic search complete (članak preuzet 16.06.2014.)
61. Principles and Strategies for the Reform of Scholarly Communication 1. Dostupno na: <http://www.ala.org/acrl/publications/whitepapers/principlesstrategies> (stranica posjećena 15.08.2014.)

62. Prosser, David C. (2013). Researchers and scholarly communications: an evolving interdependency. // The future of scholarly communication. London: Facet publishing, str. 39-49.
63. Roosendaal, H. E., P. A., TH. M. Geurts (1999). Scientific communication and research policy. // *Scientometrics*, 44, 3 : 507-519. Dostupno u bazi podataka Springer (članak preuzet 06.06.2014.)
64. Rowland, Fytton (1997). Print journals: fit for the future? // *Ariadne*, 7. Dostupno na: <http://www.ariadne.ac.uk/issue7/fytton> (članak preuzet 02.12.2014.)
65. Rowlands, I., D. Nicholas (2005). Scholarly communication in the digital environment : the 2005 survey of journal author behaviour and attitudes. // *Aslib Proceedings: New Information Perspectives*, 57, 6 : 481-497. Dostupno u bazi podataka Emerald Insight (članak preuzet 01.12.2014.)
66. Russell, Jane M. (2001). Scientific communication at the beginning of the twenty-first century. // *International Social Science Journal*, 53, 168: 271-282. Dostupno u bazi podataka SocINDEX with Full Text, EBSCOhost (članak preuzet 02. lipnja 2014.).
67. Rzepa, Henry S. (2013). Changing ways of sharing research in chemistry. // The future of scholarly communication. London: Facet publishing, str. 3-23.
68. Saunders, Mark, Philip Lewis, Adrian Thornhill (2012). Collecting primary data using semi-structured, in-depth and group interviews. // *Research methods for business students*. Harlow: Pearson, str. 372-416.
69. Sawant, Sarika (2012). Transformation of the scholarly communication cycle. // *Library Hi Tech News Number*, 10 : 21-24. Dostupno u bazi podataka Emerald Insight (članak preuzet 16.06.2014.)
70. Schöpfel, J., H. Prost (2013). Archives institutionnelles: observations sur un nouveau mode d' information scientifique. // *La Revue canadienne des sciences de l'information et de bibliothéconomie*, 37, 2 : 122-136. Dostupno u bazi podataka Academic search complete (članak preuzet 02.06.2014.)
71. Silobrčić, Vlatko (2007). Slobodan pristup ocijenjenim znanstvenim informacijama : moguća budućnost informiranja znanstvenika. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 50, 1/2 : 51-61. Dostupno i na: <http://hrcak.srce.hr/16940?lang=en> (članak preuzet 20.04.2014.)
72. Sommer, Dorothea (2013). Preface. // *The Green Library: The Challenge of Environment Sustainability= Die Grüne Bibliothek: Ökologische Nachhaltigkeit in*

- Der Praxis. Berlin: De Gruyter Saur. Dostupno u EBSCO-voj bazi podataka eBook Collection (knjiga pregledana 07.11.2014.)
73. Sperr, Edwin V. (2006). Libraries and the future of scholarly communication. // Molecular cancer, 58, 5 : 1-2. Dostupno u bazi podataka BioMed Central (članak preuzet 02.06.2014.)
74. Staley, David L., Kara J. Malenfant (2010). Futures thinking for academic and librarians: higher education in 2025. // Information services & use, 30 : 57-90. Dostupno u bazi podataka Business Source Complete (članak preuzet 28.08.2014.)
75. Stojanovski, J. (2004). E- časopisi: Izdavači, knjižnice i trendovi. // Kemija u industriji, 53, 10 : 460-461. Dostupno na stranici portala Academia.edu: http://www.academia.edu/1045692/E-%C4%8Dasopisi_izdava%C4%8Di_knji_nice_i_trendovi (članak pogledan 26.10.2014.)
76. Stojanovski, J. (2007). «Treba li se mijenjati sustav znanstvenog izdavaštva?», Rijeka: CUC. Dostupno na: http://cuc.carnet.hr/cuc2007/program/radovi/prezentacije/b2_5.pdf (prezentacija preuzeta 11.09.2014.)
77. Stojanovski, J. (2007). Znanstveno izdavaštvo i uloga biblioteka. // Kemija u industriji, 56, 10 : 512-515. Dostupno i na: <http://hrcak.srce.hr/search/?q=Znanstveno+izdava%C5%A1tvo+i+uloga+biblioteka> (članak preuzet 30.08.2014.)
78. Stojanovski, J. (2013). Visokoškolske i znanstvene knjižnice: zašto ih trebamo više nego ikada? // Kemija u industriji, 62, 11-12 : 452-455. Dostupno i na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=162680 (članak preuzet 30.08.2014.)
79. Suber, Peter. Open Access Overview: Focusing on open access to peer-reviewed research articles and their preprints. Dostupno u HTML obliku na: <http://legacy.earlham.edu/~peters/fos/overview.htm> (stranica posjećena 02.11.2014.)
80. Špac, Vesna, Vesna Gržetić, Jasna Dravec Braun (2013). Profesija knjižničar: ima li promjena? // 12. Dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica. Knjižnice: kamo i kako dalje? Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 131-149.
81. Špiranec, Sonja, Mihaela Banek Zorica (2008). Informacijska pismenost: teorijski okvir i polazišta. Zagreb: Zavod za informacijske studije.

82. Tadić, Katica (1994). Zgrada, prostorije i oprema knjižnice. // Rad u knjižnici. Opatija: Naklada Benja, poglavlje 9. Dostupno i na: <http://www.ffzg.unizg.hr/infoz/biblio/nastava/dz/text/pog9.htm> (stranica posjećena 07.11.2014.)
83. Thomas, V. K., Chitra Satpathi, J. N. Satpathi (2010). Emerging challenges in academic librarianship and role of library associations in professional updating. // Library management, 31, 8/9 : 594-609. Dostupno u bazi podataka ABI/Inform Complete (članak preuzet 03.12.2014.)
84. Tot, Marko (2013). Vrijednosti knjižničarske profesije. // 12. Dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica. Knjižnice: kamo i kako dalje? Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, str. 114-120.
85. Urs, Shalini R. (2004). Copyright, academic research and libraries: balancing the rights of stakeholders in the digital age. // Program: electronic library and information systems, 38, 3 : 201-207. Dostupno u bazi podataka Emerald Insight (članak preuzet 16.06.2014.)
86. Vaughan, K. T. L. (2003). Changing use patterns of print journal in the digital age: impacts of electronic equivalents on print chemistry journal use. // Journal of the American society for information science and technology, 54, 12 : 1149-1152. Dostupno u bazi podataka Wiley Online (stranica posjećena dana 26.10.2014.)
87. Vickery, B. (1999). A century of scientific and technical information. // Journal of Documentation, 55, 5 : 476-527. Dostupno u bazi podataka Emerald Insight (članak preuzet 14.07.2014.)
88. Vrana, Radovan (2003). Utjecaj mrežnih izvora informacija na razvoj znanstvene komunikacije u društvenim znanostima u Hrvatskoj. Zagreb (doktorska disertacija, neobjavljeno).
89. Vrana, Radovan (2005). Znanstveno komuniciranje pod utjecajem elektroničkih izvora informacija i moguća promjena knjižničnog obrasca. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 48, 2 : 14-25. Dostupno i na: <http://www.hkdrustvo.hr/vbh/broj/90> (članak preuzet 20.04.2014.)
90. Vrana, Radovan (2010). ICT-supported communication of scientists and teaching staff at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb. // New Library World, 111, 9/10 : 413-425. Dostupno u bazi podataka Emerald Insight (članak preuzet 05.06.2014.)

91. Vrana, Radovan (2011). Digital repositories and the future of preservation and use of scientific knowledge. // Informatologia, 44, 1 : 55-62. Dostupno i na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=99976 (članak preuzet 28.09.2014.)
92. Wood, Patricia A., James H. Walther (2000). The future of academic libraries: changing formats and changing delivery. // The Bottom Line: Managing Library Finances, 13, 4 : 173-181. Dostupno u bazi podataka Emerald Insight (članak preuzet 16.06.2014.)
93. Woodward, Jeannette A. (2009). Creating the customer-driven academic library. Chicago: American Library Association. Dostupno u EBSCO-voj eBook Collection bazi podataka (knjiga preuzeta 05.11.2014.)
94. Wright, Andrea M. (2013). Starting scholarly conversations: a scholarly communication outreach program. // Journal of librarianship & scholarly communication, 2, 1 : 1-9. Dostupno u bazi podataka Academic search complete (članak preuzet 16.06.2014.)
95. Zavalina, Oksana, Elena V. Vassilieva (2014). Understanding the information needs of large-scale digital library users : comparative analysis of user searching. // Library resources & technical services, 58, 2 : 84-99. Dostupno u bazi podataka Academic Search Complete (članak preuzet 03.12.2014.)
96. Zelenika, Ratko (1998). Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, str. 309-382.

Mrežni izvori:

1. ArXiv. Dostupno na: <http://arxiv.org/>(stranica posjećena 04.11.2014.)
2. Berlin declaration. Dostupno na: <http://openaccess.mpg.de/Berlin-Declaration>(stranica posjećena 23.08.2014.)
3. Budapest open initiative. Dostupno na: <http://www.budapestopenaccessinitiative.org/read>(stranica posjećena 23.08.2014.)
4. FOSTER – Otvorena znanost. Dostupno na: <http://www.lib.irb.hr/edukacija/9-foster-rijeka-knjiznicari>(stranica posjećena 05.11.2014.)
5. Hrvatska deklaracija o otvorenom pristupu. Dostupno na: <http://www.fer.unizg.hr/oa2012/deklaracija>(stranica posjećena 05.11.2014.)

6. Hrvatska znanstvena bibliografija. Dostupno na: https://bib.irb.hr/o_projektu (stranica posjećena 05.11.2014.)
7. List of predatory publishers. Dostupno na: <http://scholarlyoa.com/2014/01/02/list-of-predatory-publishers-2014/>(stranica posjećena 02.11.2014.)
8. O Hrčku. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/> (stranica posjećena 05.11.2014.)
9. Open access overview. Dostupno na: <http://legacy.earlham.edu/~peters/fos/overview.htm>(stranica posjećena 02.11.2014.)
10. Open archives. Protocol for metadata harvesting. Dostupno na: <http://www.openarchives.org/pmh/> (stranica posjećena 04.11.2014.)
11. Open peer review. Dostupno na: <https://peerj.com/about/policies-and-procedures/#open-peer-review>(stranica posjećena 23.08.2014.)
12. Projekt Poticanje energetske efikasnosti u Hrvatskoj (EE projekt). Dostupno na: http://www.hr.undp.org/content/croatia/hr/home/operations/projects/environment_and_energy/RemovingBarriers/(stranica posjećena 08.11.2014.)
13. Šestar. Dostupno na: <http://sestar.irb.hr/>(stranica posjećena 05.11.2014.)
14. Tadić, Katica. Zgrada, prostorije i oprema za knjižnice. // Rad u knjižnici. Opatija: Naklada Benja, 1994., poglavlje 9. Dostupno na: <http://www.ffzg.unizg.hr/infoz/biblio/nastava/dz/text/pog9.htm> (stranica posjećena 07.11.2014.)
15. Tko je tko u hrvatskoj znanosti. Dostupno na: <https://tkojetko.irb.hr/> (stranica posjećena 05.11.2014.)
16. What is information literacy? Dostupno na: <http://www.ala.org/acrl/issues/infolit/overview/intro#what> (stranica posjećena 06.11.2014.)
17. Zelena knjižnica. Dostupno na: <http://www.zk.dbi.hr/index.php> (stranica posjećena 07.11.2014.)

8. Popis priloga

8.1. Prilog 1. Obrazac za intervju provedene na Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu među znanstveno-nastavnim osobljem

Obrazac za intervju

OPĆI DIO

Spol M Ž

Znanstveni stupanj: Doktor znanosti
Magistar znanosti
Niti jedno od navedenog

Znanstveno-nastavno zvanje: Redoviti profesor
Izvanredni profesor
Docent
Viši predavač
Predavač
Asistent
Znanstveni novak

ZNANSTVENA KOMUNIKACIJA I PERCEPCIJA KNJIŽNICE

1. Koja je po Vašem mišljenju uloga knjižnice na FMTU?
2. Odlazite li u knjižnicu? Ako da, koliko često?
3. Koristite li usluge Knjižnice? Ako da, koje?
- (4. Na koji Vam način knjižničari pomažu u radu? (potpitanje: Dobivate li Novosti koje knjižnica šalje e-mailom?)
5. Možete li objasniti na koji Vam način knjižničari pomažu ukoliko radite od kuće, i da li Vam je tada uopće potrebna njihova pomoć? (potpitanje: Obraćate li im se možda ukoliko imate problema s pretraživanjem baza ili s pristupom članku)
6. Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa?
7. Objasnite način na koji dolazite do građe za pisanje radova ili za nastavu (potpitanje: Kako procjenjuju relevantnost i kvalitetu članaka; Pretražuju li građu iz otvorenog pristupa?)
8. Budući da danas mnogo građe postoji dostupno preko baza podataka, objasnite u kojoj mjeri se obraćate Knjižnici za nabavu građe u odnosu na razdoblje kada građa nije bila dostupna online?
9. Na koji način komunicirate s kolegama, razmjenjujete informacije, surađujete (pisanje članaka, rad na projektima)?

10. Pohranjujete li/arhivirate li Vaše radove, prezentacije,...? Ako da, objasnite na koji način. (potpitanje: Imate li blog, vlastitu web stranicu, profil na određenim društvenim mrežama za tu svrhu i komunikaciju s kolegama?)

11. Smatrate li da bi trebao postojati digitalni repozitorij (objavljenih i neobjavljenih) radova djelatnika FMTU? Čemu bi on eventualno pridonio? (potpitanje: Da li bi knjižnica trebala održavati i puniti taj repozitorij?)

12. Na koji način odlučujete u koji ćete časopis prijaviti Vaš rad? (potpitanje: Odlučujete li temeljem njegovog prestiža, prema tome tko su urednici, prema faktoru odjeka? Na koji način procjenjujete kvalitetu određenog časopisa? Plaćate li nekad za objavu rada? Konzultirate li knjižničare po tom pitanju?)

13. Da li biste voljeli saznati više o, primjerice, otvorenom pristupu, bibliometriji, znanstvenom izdavaštvu, bazama podataka? (potpitanje: Da li bi Vam bilo korisno polaziti određenu edukaciju/poslušati predavanje na te teme?)

14. Da li bi Vam koristilo da određena stara ili teško dostupna građa vezana uz područje turizma i hotelijerstva, odnosno područje Vašeg interesa, bude dostupna u digitaliziranom obliku?

15. Kako vidite knjižnicu FMTU u budućnosti ? Što ona nudi?

8.2.Prilog 2. Transkripti intervjuja provedenih na Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu među znanstveno-nastavnim osobljem

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Ika

Ispitanik 1

M

03.09.2014.

Molim Vas da navedete Vaš znanstveni stupanj.

Doktor znanosti.

Vaše znanstveno-nastavno zvanje.

Docent.

Koja je po Vašem mišljenju uloga knjižnice na Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu?

Uloga knjižnice trebala bi biti pružanje informacije studentima, odnosno i nama istraživačima u smislu objavljivanja novih radova, što je novo iz našeg područja izašlo, koje su knjige, eventualno da nas upute da se naruče neke nove knjige. Novosti, jednostavno, koje šalju.

Da li Vi odlazite u knjižnicu?

Da.

Koliko često?

Po potrebi, ali najmanje dva puta tjedno. Prosječno bi bilo negdje tri, četiri puta tjedno.

Koristite li usluge Knjižnice?

Da.

Koje najčešće?

Posudba, kako knjiga tako časopisa, preporuke vezano za bazu, kada se otvaraju neke nove baze, pomoć prilikom logiranja u te baze i tako dalje.

Da li se knjižničarima obraćate u određenim slučajevima?

Direktno knjižničarima.

Na koji Vam način oni pomažu u radu?

Znači, kad mi je potrebno nabaviti radove kojima mi nemamo pristup, onda pokušam preko njih da oni preko međuknjižnične posudbe odrade to, pomažu mi tako da se naručuju nove knjige iz mog područja, pomažu mi eventualno nekim savjetima i slično.

Da li čitate obavijesti koje Knjižnica šalje?

Redovito.

(...)

Koja je po Vašem mišljenju uloga Knjižnice ili knjižničara, odnosno što očekujete od njih?

Prije svega, to mi je servis vezano za nove informacije, odnosno pristup novim bazama, da mi pomognu ukoliko imam problema s time i da me informiraju o novostima, odnosno po mogućnosti o novim izdanjima koja su izašla na tržište vezano za knjige. Ili informacije o pristupu novim bazama podataka, uključujući časopise, odnosno članke.

Možete li objasniti na koji Vam način knjižničari pomažu ako primjerice radite od kuće, i da li Vam je u tom trenutku uopće potrebna njihova pomoć?

Ne radim od kuće, radim tu, odnosno s posla.

Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa?

Preko društvenih mreža, odnosno preko određenih servisa koji se mene tiču. Naravno, pretraživanjem baza podataka praktično na svakodnevnoj bazi.

Objasnite način na koji dolazite do građe za pisanje radova ili za nastavu.

Pretraživanjem baza podataka

Uglavnom koristite baze podataka?

Baze podataka koje su nam dostupne i ResearchGate recimo koji je neformalna baza, ali opet ljudi objavljuju tamo radove i slične takve.

Kako procjenjujete relevantnost i kvalitetu članaka? Kad pretražujete izvore koje ste naveli, kako odlučujete «Aha, ovaj mi je važan, ovaj mi je dobar»?

Prije svega, rezultati istraživanja, odnosno o kojem članku se radi, iako u stranim bazama nisu indeksirani da li se radi o znanstvenom, izvornom ili slično, znači o rezultatima istraživanja, samom istraživanju, o samom časopisu u kojem je izašao taj članak i slično.

Da li koristite baze podataka, odnosno izvore koji su u otvorenom pristupu?

Da.

Budući da danas postoji mnogo građe dostupno preko baza podataka, objasnite u kojoj se mjeri obraćate Knjižnici za nabavu u odnosu na razdoblje kad građa nije bila dostupna online, kad je bilo uglavnom papirnatu.

Recimo, ako se radi o nekom članku kojem mi nemamo pristup, pokušavam međuknjižničnom posudbom, odnosno preko knjižničara da odrade to međuknjižničnom posudbom.

Na koji način komunicirate s kolegama, razmjenjujete informacije ili surađujete?

Najčešće ili mailom ili telefonski ili u direktnim susretima na konferencijama, razmjenom informacija i slično.

Da li pohranjujete, odnosno arhivirate Vaše radove?

Obavezno.

Prezentacije?

Prezentacije ne, ali radove obavezno jer mi je to potrebno za napredovanje, odnosno za izvješće.

Na koji način? Gdje ih pohranjujete?

Pohranjujem ih u vlastitoj arhivi.

Na Vašem kompjuteru.

Bilo na kompjuteru bilo u tiskanom. Ako se radi o tiskanim izdanjima, časopisima, onda čuvam te časopise, primjerke, u vlastitoj arhivi.

Smatrate li da bi trebao postojati digitalni repozitorij koji bi okupljao radove djelatnika našeg Fakulteta?

Pa, ne znam. Nemam mišljenje o tome.

Na koji način odlučujete u koji časopis ćete prijaviti rad?

Da li je indeksiran i u kojoj bazi je indeksiran.

Da li nekad plaćate za objavu Vašeg rada u određenom časopisu?

Ne.

Da li se s knjižničarima konzultirate po tom pitanju?

Vezano za plaćanje ili objavljivanje?

Za objavljivanje.

Ne.

Da li biste voljeli saznati više o otvorenom pristupu ili bibliometriji ili znanstvenom izdavaštvu?

To da.

Mislite da bi Vam bilo korisno poslušati predavanje?

Apsolutno.

Da li bi Vam koristilo da određena stara ili teško dostupna građa vezana uz područje turizma i hotelijerstva, odnosno Vašeg interesa, bude dostupna u digitaliziranom obliku?

To bi bilo jako korisno. Posebice stari statistički podaci do kojih nije moguće doći, bez kojih nije moguće odraditi kvantitativne analiza, a do kojih je praktički nemoguće doći.

Kako vidite knjižnicu FMTU u bližoj budućnosti? Što bi ona trebala nuditi u odnosu na ovo što nudi sada?

Veću dostupnost baza.

Hvala lijepa.

Hvala Vama.

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Ika

Ispitanik 2

Ž

03.09.2014.

Molim Vas da navedete Vaš znanstveni stupanj.

Nisam još doktor znanosti, ni jedno od navedenog.

Znanstveno-nastavno zvanje.

Asistent.

Sad prelazimo na glavni dio intervjua, na znanstvenu komunikaciju i percepciju Knjižnice. Koja je po Vašem mišljenju uloga knjižnice na Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, odnosno što očekujete od knjižničara i od Knjižnice?

Meni je Knjižnica, ne znam kako bih se izrazila, ali recimo mjesto na kojem su objedinjene informacije koje su mi potrebne nakon što izvršim određeno istraživanje. Kroz baze podataka vidim što mi je sve dostupno, a onda, gdje mogu doći po širu informaciju.

Odlazite li u Knjižnicu?

Da. Ne prečesto, ali mislim da dovoljno. Koliko mi to vrijeme dozvoljava.

Možete procijeniti, otprilike, tjedno?

Recimo jedanput tjedno.

Koristite li usluge Knjižnice?

Da.

Koje?

Najčešće pomoć knjižničara u pronalasku nekih materijala, u naručivanju određenih knjiga, članaka i slično ili pomoć pri pretraživanju.

Na koji Vam način knjižničari pomažu u radu?

Na sve moguće načine.

Da li dobivate nekakve novosti, informacije od njih?

Da.

Možete li objasniti što konkretno?

Meni osobno je najkorisnije to što dobivamo informacije o promjenama koje su se dogodile, znači o nekim novim izdanjima, o nekim značajnijim izdanjima, o dostupnosti nekih baza podataka koje su onda otvorene za korisnike i slično.

Ukoliko radite od kuće, da li vam tada nekad treba pomoć knjižničara?

Možda ne knjižničara osobno. Mislim da onda primarno koristim baze podataka knjižnične.

Uspijevate pristupiti od doma?

Da, bez problema.

Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa?

Pedbilježena sam na različite newslettere koji mi onda dostavljaju podatke na mail o najnovijim izdanjima određenih časopisa koji su mi zanimljivi za moje područje, i to je, ja mislim, primarni način.

Čitate li Novosti koje Knjižnica povremeno šalje?

Da.

Objasnite način na koji dolazite do građe za pisanje radova ili za pripremu nastave. Prvenstveno prvo online pretraživanjem časopisa ili preko različitih pretraživača u nekim bazama ili baš ciljano preko časopisa za koje znam da bi mogli bit korisni ili koje sam prethodno koristila.

Kako procjenjujete relevantnost i kvalitetu članaka koje koristite?

Otprilike su mi već poznati neki autori koji su u području se dokazali, ali pročitam. Naravno, pretraživanje ide uvijek prema nekim ključnim riječima, pretražim ključne riječi, pročitam sažetak, pročitam eventualno zaključak prije nego odlučim da li mi je taj članak uopće zanimljiv za ono što meni treba.

Da li pretražujete građu iz otvorenog pristupa?

To bi bilo?

To su časopisi kakvi se objavljuju na primjer na Hrčku. Ne morate plaćati za njih, nego je on otvoren.

Da, da, pretražujem, i to dosta često jer ih dosta često koristimo i za nastavu, za rad sa studentima.

Budući da danas mnogo građe postoji dostupno preko baza podataka, objasnite u kojoj mjeri se obraćate Knjižnici za nabavu u odnosu na ono vrijeme kada građa nije bila dostupna online.

Ja mislim da, što se tiče naše Katedre, da mi to radimo jednako kao i prije jer smo nekako svi skloni opipljivim izdanjima i onda kolikogod... da, više se koriste online izvori, ali jednako tako koriste se i tiskana izdanja. Mislim da nisu online izvori išli udjelom na uštrb tiskanih izdanja.

Na koji način komunicirate s kolegama i razmjenjujete informacije ili surađujete kad pišete radove zajednički, kad radite na projektima?

Rad na projektima funkcionira podjelom zadataka, ali i zajedničkim nekim susretima i onda se različite stvari zajednički komentiraju i utvrđuje se daljnji tijek rada, a s kolegama najčešće komuniciram ili telefonom ili mailom kad nešto skupa radimo zato što jednostavno smo ograničeni vremenom i onda je to tako puno brže i puno jednostavnije. Ja sam sklona radu u rano jutro, drugi su skloni radu kasno na večer tako da to se pokazalo najučinkovitije.

Da li pohranjujete, odnosno arhivirate Vaše radove, prezentacije ili bilo što što radite?

Imam otvoren folder u koji slažem sve radove kroz tijek pisanja. Znači, i neke prve verzije i neke finalne verzije koje su na kraju objavljene, uz sve popratne materijale koji su prikupljeni, a isto tako imam i papirnatu verziju.

Smatrate li da bi trebao postojati digitalni repozitorij radova djelatnika našeg Fakulteta?

Na Fakultetu?

Koji bi bio u otvorenom pristupu na primjer, ali da on postoji kao takav.

Mislim da bi bilo korisno. Mislim da bi bilo korisno jer profesori i asistenti, znači svi zaposleni, ipak rade neka istraživanja, ipak pišu i stručne i znanstvene članke i teško je popratiti tko je što napisao i tko je gdje što izložio ili pogotovo na konferencijama i nekim manje poznatim časopisima, a to bi ponekad bilo korisno.

Da li bi ga Knjižnica trebala održavati ili neka druga služba?

Mislim da je to, po meni, manje bitno, ali mislim da bi svakako trebalo biti u nekoj vezi sa Knjižnicom, sigurno.

Na koji način odlučujete u koji ćete časopis prijaviti Vaš rad?

Sad je stvar svedena u dosta uske okvire, pa se koristi impact factor i mislim da svi smo skloni tome tražiti časopise s većim utjecajem.

Da li nekad plaćate za objavu rada?

Za objavu samu ne, ali sam spremna platiti, naravno, kad je taj članak objavljen, da taj primjerak časopisa ipak imam u tiskanom izdanju, to da.

Da li biste voljeli saznati više, primjerice, o otvorenom pristupu, bibliometriji, znanstvenom izdavaštvu ili bazama podataka, odnosno da li biste otišli na nekakvo predavanje ili polazili radionicu?

Neke stvari bi sigurno bile zanimljive svima nama jer znam iz primjera mojih kolega da je, ... neke nove promjene koje su se dogodile u Pravilniku o napredovanjima da su unijele dosta neznanja i da su se ljudi našli na čudu, u neubranom grožđu, recimo, jer nisu imali informaciju. Dosta profesora, recimo, ne zna što je impact factor ili neke slične stvari, a sada su suočeni s time da moraju zadovoljavati takve uvjete, pa bi to sigurno bilo korisno.

Da li bi Vam koristilo da određena stara i teško dostupna građa vezana uz područje Vašeg interesa bude dostupna u digitaliziranom obliku?

Ne može škoditi, to sigurno. Ali, kažem, ja sam više sklona tiskanim izdanjima, pa je onda možda to moje subjektivno mišljenje.

Kako vidite Knjižnicu našeg Fakulteta u bližoj budućnosti? Što ona nudi u odnosu na danas ili u odnosu na nešto što biste Vi htjeli, mislili, da bi trebala?

U principu ja nisam naišla na da neki moj zahtjev, da neko moje pitanje na koji mi se nije udovoljilo, ako ne odmah, onda u nekom razumnom roku, tako da mislim, s te strane ne očekujem sad neka čuda. Očekujem da će tehnološki napredak dovesti do digitalizacije, to u svakom slučaju, i to je neizbježno, a s druge strane i ograničeni prostor nameće potrebu za time jer je nemoguće sve primjerke koji konstantno izlaze i mijenjaju se i sakupljaju, prikupljaju... Puno nas je ovdje i puno područja tako da je nemoguće sve zadovoljiti sa svim primjercima u tiskanom obliku.

To bi bilo to. Hvala.

Molim, i drugi put.

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Ika Ispitanik 3

Ž

04.09.2014.

Molim Vas da navedete Vaš znanstveni stupanj.

Doktor znanosti.

I viši asistent.

Da.

Koja je po Vašem mišljenju uloga knjižnice na Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu?

Uloga knjižnice je da pruža studentima, nastavnom i nenastavnom osoblju, koje sudjeluje u obrazovnom i istraživačkom procesu, podršku u traženju i skupljanju različitih informacija koje su potrebne za jedan takav rad na takvoj instituciji.

Da li odlazite u Knjižnicu?

Da.

Koliko često otprilike?

Pa, ne znam.

Po potrebi?

Da. Po potrebi. Često, ustvari. Svaki tjedan sam minimalno jedan do dva puta.

Koristite li usluge Knjižnice?

Da.

Koje najčešće?

Posudbu knjiga. Posudbu knjiga, međuknjižničnu posudbu, različite baze podataka koje naša Knjižnica nudi, koristim web stranice Knjižnice za skupljanje informacija koje su mi potrebne u mom radu.

Na koji Vam način knjižničari pomažu u radu?

Preporukom nove literature. U svakom slučaju pohvaljujem rubriku Novosti kojima smo recentno obaviješteni o novitetima koje je Knjižnica nabavila ili dobila u svoj fond. Zatim, obavijesti o različitim informacijskim izvorima, o edukacijama i tako dalje.

Kad radite od kuće, da li Vam je tada potrebna pomoć knjižničara ponekad?

Najčešće ne, ali u slučaju da mi treba, u svakom slučaju knjižničari pomažu.

Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa? Kako se informirate?

Kao što sam rekla, e-mailom Novosti što šalje naša Knjižnica, zatim pretraživanjem kataloga različitih knjižnica, pretraživanjem baza podataka: Ebsco, Science Direct i Emerald i druge baze podataka, Hrčak što se tiče naše, domaće znanstvene produktivnosti i tako dalje.

Na koji način dolazite do građe za pisanje radova ili za pripremu nastave?

Iz monografija, različitih članaka, interneta, baza podataka kao što su na primjer Science Direct, Ebsco, Emerald, World Bank.

Kako procjenjujete relevantnost i kvalitetu članaka?

To je jako široko pitanje jer članci, ako se misli na neku određenu bazu, na neki određeni članak, neki određeni časopis, onda se može razgovarati o kvaliteti članaka, pošto je to jedna velika, velika baza ustvari, svjetska, onda ne možemo razgovarati na svjetskom nivou, ne može se tako baš definirati, evo. To je moje mišljenje.

Da li pretražujete građu iz otvorenog pristupa?

Da, kad mi treba, da.

Budući da danas mnogo građe postoji dostupno preko baza podataka, objasnite u kojoj se mjeri obraćate Knjižnici za nabavu građe u odnosu na ono razdoblje kad nije toliko građe bilo dostupno online? Odnosno, da li imate sad potrebu od Knjižnice tražiti nabavu građe ili uspijevate sami?

Ja smatram da je knjiga uvijek knjiga i da tiskana građa u svakom slučaju, ako se misli kontinuirano raditi, da treba biti prioritet u usvajanju nekih informacija. U svakom slučaju, lakše je raditi na tiskanoj građi nego na internet izvorima.

Na koji način komunicirate s kolegama i razmjenjujete informacije kad pišete radove zajednički?

Mailom. Najčešće mailom, mobitelom, telefonom.

Da li arhivirate negdje Vaše radove, prezentacije, to što radite?

Da.

Na koji način?

U datoteke različite, na kompjuteru.

Smatrate li da bi trebao postojati digitalni repozitorij radova djelatnika ovog Fakulteta?

Da. To bi trebalo u svakom slučaju biti baš zbog toga da se vidi znanstvena produkcija članova akademske zajednice Fakulteta.

Na koji način odlučujete u koji ćete časopis prijaviti Vaš rad? Koji su Vam kriteriji?

Kriteriji ovise najčešće..., sve je ovisno o potrebama koje su često vanjskog karaktera, evo, kao sad na primjer: moramo prijaviti jedan projekt, mora biti određena konferencija ili određeni časopis koji uvjetuje voditelj projekta ili... Sve ovisi o nizu, nizu čimbenika koji su postavljeni, i o izborima u zvanja, normalna stvar.

Da li nekad plaćate za objavu rada?

Do sad nisam, ali znam da to nude izdavačke kuće.

Da li biste voljeli znati nešto više, primjerice, o otvorenom pristupu ili bibliometriji ili pretraživanju baza podataka? Da li bi Vam bilo korisno?

U svakom slučaju stalna edukacija u tom smjeru je potrebna i korisna jer onda se šire spoznajne vrijednosti i informacije.

Da li bi Vam koristilo da određena stara ili teško dostupna građa, koja je vezana uz područje Vašeg interesa, da ona bude dostupna u digitaliziranom obliku?

Ja sam sad bila na projektu HISTUR i građa koju je digitalizirala Sveučilišna knjižnica u Puli, Sveučilišna knjižnica u Rijeci te Nacionalna i sveučilišna knjižnica... starih knjiga, starih članaka i novina, novina, prije svega novina, smatram je stvarno u redu. I svakako bih preporučila, čak ima i Beč veliki repozitorij novinskih članaka, novina iz razdoblja početka dvadesetog stoljeća, tako da to je, u svakom slučaju, vrlo korisna stvar za nekoga tko se bavi takvim radom.

Kako vidite našu Knjižnicu u budućnosti?

Našu Knjižnicu u budućnosti vidim kao stalni, kontinuirani izvor informacija koji neprestano radi na svojoj kvaliteti.

Da li bi trebala nešto drugo nuditi u odnosu na ovo što sada nudi?

Ne. Za sada Knjižnica nudi dovoljno informacija svima kojima su te informacije potrebne. Istina da baze podataka koje su malo skuplje Knjižnica ne može to nabavit jer to ovisi o Ministarstvu i o instituciji samoj, koliko ima novaca, u kakvoj državi živimo. To je to.

Hvala Vam lijepa.

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Ika

Ispitanik 4

Ž

05.09.2014.

Vaš znanstveni stupanj.

Doktor znanosti.

Znanstveno-nastavno zvanje.

Docent.

Sad prelazimo na pitanja o znanstvenoj komunikaciji i percepciji Knjižnice. Koja je po Vašem mišljenju uloga knjižnice na našem Fakultetu i što od nje očekujete?

Dakle, nekoliko aspekata: nabava građe koja mi je potrebna za izvođenje nastave i kreiranje predavanja, pisanje znanstveno-istraživačkih radova, sudjelovanje u projektima i za ostale potrebe. To je što se tiče građe, i knjige i časopisa. Ponekad koristim i međubibliotečnu posudbu u slučajevima kada ne možemo na drugi način osigurati, ili pribavljanje članaka uz određeno plaćanje i raspoloživost određenih baza podataka, ali to je opet vezano uz onu nabavu građe. Informacije i o bazama i o sadržaju baza podataka i prilikom pretraživanja, ukoliko je potrebna kakva pomoć.

Zapravo ste mi sad odgovorili na sljedeća dva pitanja, znači da odlazite u Knjižnicu i koristite njene usluge.

Da.

Možete li procijeniti koliko otprilike, koliko često odlazite u Knjižnicu?

Zavisu .

Po potrebi.

Po potrebi, da, ne znam.

Koji put ste više puta tjedno.

Da. Jedan do dva puta tjedno, ali to nije uvijek tako.

Na koji Vam način knjižničari pomažu u radu?

Dakle, prilikom bilo kojeg upita, dobijem željenu informaciju. Ili ako se radi o nabavci, tada surađujem ili ja pribavim ili njih zamolim da mi pribave informacije. Informiraju me ukoliko dobiju podatak o nekoj novoj knjizi, da li je nabaviti, ili o nekoj konferenciji.

Da li Vam nekad kad radite od kuće treba pomoć knjižničara?

Da, ako imam problem s bazom podataka. Da, da, trebam ako imam problem s pretraživanjem.

Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa? Kako se informirate?

Pa, dobivamo od Biblioteke, dakle, mailom novosti vezano za časopise, knjige koje su dobivene, a isto tako nas Knjižnica informira ukoliko je neka nova baza podataka ili mogućnosti koje su otvorene, ako je nešto novo. Tako da smo s te strane dobro informirani.

Možete li objasniti način na koji dolazite do građe za pisanje radova ili za pripremu nastave?

Dakle, biblioteka, knjižnice koje koristim, sudjelovanje na konferencijama, pa iz toga prikupljam literaturu, praćenje časopisa iz točno određenog područja gdje onda opet, vezano uz moje područje, je navedena relevantna literatura, baze podataka, ponekad i iz popisa radova ... ljudi koji se bave mojim područjem.

Kako procjenjujete relevantnost i kvalitetu članaka?

Dakle, sada više-manje kad uzmete časopis onda Vam je i navedeno u kojim bazama se citira i kakav je faktor indeksiranosti i citiranosti, dakle po tome se onda može ocijeniti, a u pravilu imamo u tim jačim bazama podataka iz našeg područja. Ja već otprilike znam koji su, ne znam je li se može to tako nazvati, „jači“ časopisi.

Da li pretražujete i koristite građu iz otvorenog pristupa?

U pravilu ne, ali nekad, imala sam par situacija, ali vrlo rijetko. Iskreno, nemam baš puno informacija o tome.

Budući da danas mnogo građe postoji dostupno preko baza podataka, objasnite u kojoj se mjeri obraćate Knjižnici za nabavu građe u odnosu na ono vrijeme kad je bilo samo tiskano, kad nije bilo toliko građe online?

Mislite ako mi treba neki stariji članak?

Koliko koristite usluge Knjižnice kad možete sami pristupiti?

Puno manje, definitivno, jer ima tih par časopisa koje smo prije nabavljali preko Knjižnice, sad su online, tako da, jednostavno, manje. Manja potreba je u tom aspektu.

Na koji način komunicirate s kolegama, razmjenjujete informacije, surađujete, bilo kad pišete radove ili kad zajednički imate neke projekte?

Jedan od dobrih načina je informirati, i to planiram napraviti, svoje kolege o radovima, svojim. A inače, pogotovo mi koji smo na Katedri ili koji smo na Zavodu, mi znamo otprilike tko se nečim bavi i onda krene prijedlog teme. Ili sa nekim kolegama izvana.

Usmeno ili kako rješavate dogovore?

Krene usmeno, a onda dalje ide komunikacija, kako bih rekla, pismeno, ali načelno...

Elektroničkim putem.

Da, uglavnom, više-manje se znaju ljudi koji se bave određenim područjem i na taj način. Ali načelno, recimo ja, što imam iskustvo, da mi neke kolege i kolegice sa Zavoda surađujemo i kod prijave projekata i kod pisanja članaka i evo, recimo, kolege na drugim fakultetima ili preko CEEPUS-a koji su došli kod nas, koji se bave mojim područjem i tako je krenuo prijedlog za pisanjem rada, istraživanjem.

Da li pohranjujete, arhivirate Vaše radove, prezentacije, bilo što što radite?

Objavljeno javno ili meni interno?

Da li ih čuvate?

Da, čuvam ih. Sad imam u planu napraviti jedan kratki pregled svih mojih radova, jedan scanning, možda samo sažetaka, čisto da imam to na jednom mjestu.

Mislite na Vašem računalu ili nekakav blog ili stranica?

Računalo sada, ali planiram ResearchGate, moram vidjeti kako to izgleda.

Profil otvoriti.

Da.

Smatrate li da bi trebao postojati digitalni repozitorij za takve radove na našem Fakultetu?

To u svakom slučaju bi koristilo, dobro bi bilo da imamo to na jednom mjestu.

Da li bi to Knjižnica trebala raditi ili mislite da je možda neka druga služba primjerenija da vodi brigu o tome?

Ja bih stavila Knjižnicu. Meni Knjižnica prvo pada na pamet.

Na koji način odlučujete u koji časopis ćete prijaviti Vaš rad?

Prvo moram vidjeti područje. To mi je jedan kriterij, a onda kod prijave, u zavisnosti od te teme i da li je časopis u određenoj bazi koja je nama važna zbog izbora, a onda i po indeksiranosti. To su neki kriteriji kojima se vodim.

Da li nekad plaćate da se Vaš rad objavi?

Do sada nisam imala takvu praksu. Možda nisam još u takvim časopisima objavljivala. Za sada ne.

Da li biste voljeli saznati nešto više o bibliometriji ili otvorenom pristupu, bazama podataka? Svakako.

Da li bi Vam koristilo da je određena stara građa ili teško dostupna građa iz Vašeg područja dostupna u digitaliziranom obliku?

Da, puno je lakše. Sve je onda lakše.

Kako vidite našu Knjižnicu u nekoj bližoj budućnosti? Što ona nudi? Što biste Vi eventualno dodali? Što bi ona možda trebala nuditi, ako sada nema?

Da se ta literatura nekako kategorizira po područjima, ili časopisi. Iako jesu u Knjižnici.

Knjige jesu, monografije. Časopisi nisu.

Eto, možda časopise, meni je to... Ja ne znam što bih. Možda bi bilo lakše.

Preglednije.

Da, kao što imamo za knjige, tako i za časopise. Iako ima časopisa koji pokrivaju više područja, ali nema veze, onda se navede više područja. Nekad iz naziva Vi vidite što je unutra. To mi sad pada napamet. Možda to korištenje baza podataka - možda da ima više računala. Koliko je sad, jedno računalo?

Jedno za pretraživanje i sad smo stavili u čitaonicu još dva ili tri.

E, dobro, to nisam znala.

Dosta smo ograničeni s prostorom.

Sve mi je jasno.

Hvala Vam lijepa.

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Ika

Ispitanik 5

Ž

04.09.2014.

Molim Vas da navedete Vaš znanstveni stupanj.

Trenutno sam negdje između. Magistar znanosti.

Koje je Vaše znanstveno-nastavno zvanje?

Asistent.

Sad prelazimo na pitanja vezana uz znanstvenu komunikaciju i Vašu percepciju Knjižnice. Koja je po Vašem mišljenju uloga knjižnice Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, odnosno što očekujete od Knjižnice?

Dobivanje informacija iz područja koja meni trebaju i mogućnost posuđivanja knjiga, članaka i ostalih stvari.

Odlazite u Knjižnicu?

Da, često.

Koje usluge Knjižnice koristite najčešće?

Najčešće prostor, ako se smije to reći.

Naravno.

Novine, onda... knjige posuđujem, doktorske radove dosta.

Da li možda koristite međuknjižničnu posudbu preko Knjižnice?

Ne.

Nekakove informacije da li dobivate od knjižničara?

Da, na redovitoj bazi.

Na koji Vam način oni pomažu?

Informiranjem što je stiglo novo. Ne znam, ako me konkretno zanima gdje da nešto potražim, onda pitam knjižničarke, ako mi treba, štogod. Vezano uz neku literaturu ako se sjetim.

To uglavnom usmeno ili dobivate nešto elektroničkim putem?

Većinom ja dođem pitati usmeno. Znači, konkretno ako me nešto interesira, se spustim dole i pitam, a elektronički dobivam samo ono što je novo stiglo.

Novosti?

Novosti, da.

Ako radite od kuće, da li Vam tada knjižničari pomažu? Ili niste možda imali tu potrebu?

Nisam imala tu potrebu. Radim većinom tu i onda mi je sve skupa tu i blizu i nije da imam neku potrebu od doma još.

Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa?

Odem na internet stranice.

Nekih časopisa ili...?

Da, časopisi, sve online mogu doći do..., i ovako dođem do Knjižnice i pročitam što me interesira.

Na koji način dolazite do građe za pisanje radova ili eventualno za pripremu nastave, seminara?

Za pisanje radova najčešće preko baze podataka, baza podataka (jer ih ima više). Najlakši način na koji tražim je preko Google Scholar i onda mi izbaci najcitiranije članke i na taj način ih otvaram, a za nastavu preko literature koja je namijenjena za kolegij, to je to.

Kako procjenjujete relevantnost i kvalitetu članaka koje konzultirate?

Po citiranosti, znači, po izvorima koji su oni preuzimali. Znači, prvo što pogledam je odmah kraj rada i onda...

Popis literature.

Popis literature koji su oni koristili.

Da li pretražujete građu iz otvorenog pristupa? Znači, ne morate imati pretplatu, nego,... kao što su, na primjer, radovi na Hrčku, takvi portali.

Rjeđe. Uvijek ono što ne možeš dobiti je zanimljivije, ali uvijek nađem načina kako doći do tih zaključanih članaka.

Kako?

Kako sam bila u Beču, studirala, četiri mjeseca, onda sam ostala dobra s nekoliko njih koji tamo i rade i onda svaki put pošaljem mail, i oni mi... to nije možda bitno.

Dobar način. Svakako, važno je.

Snalazljiva sam po tom pitanju. Nikad nije problem bio.

Budući da danas mnogo građe postoji baš preko interneta, u kojoj mjeri se obraćate Knjižnici za nabavu građe u odnosu na ono vrijeme kad nije bilo online?

Prije sam studirala tako da se ne može mjeriti, ali prije sam se puno više konzultirala sa knjižničarkama. Mislim, to je iskustvo isto u snalaženju, tako da... s iskustvom dolazi i snalažljivost u pretraživanju ... tako da se to ne može baš mjeriti.

Na koji način komunicirate s kolegama i razmjenjujete informacije, bilo vezano uz pisanje članaka ili rad na projektima?

Putem maila i usmeno.

Da li arhivirate negdje, pohranjujete, Vaše radove ili prezentacije ili to što radite?

Da, dvaput printam svaki rad koji je objavljen, i spremam u foldere namijenjene za to.

Znači na Vašem računalu.

Računalu i, kažem, pohranjujem u fascikle - još dodatno isprintam te radove.

Imate li možda Vašu web stranicu na koju možete to stavljati ili to je to što ste naveli?

Ima onaj cloud. Tamo još dodatno pohranjujem. Mislim da je to važno. Znači, u cloud stavim, printanje i u datoteku na kompjuteru.

Da li smatrate da bi trebao postojati digitalni repozitorij gdje bi se okupljali radovi nastavnika na ovom Fakultetu?

U svakom slučaju mislim da bi to bilo zanimljivo, da. Nisam o tome ni razmišljala. Da, bilo bi čak zanimljivo to po područjima razvrstati, po asistentima, profesorima, onako da možeš filtrirati, ključne riječi.

Da li bi Knjižnica to trebala održavati ili možda na nekoj drugoj razini, što smatrate?

Definitivno bi mogla biti povezana Knjižnica s tim.

To bi tada podrazumijevalo da bi Knjižnica trebala dobivati informacije o tome tko ide kamo [na kongrese, konferencije,..., op. A. M.]

Da, oni bi se sigurno najbolje brinuli, mislim, u Knjižnici bi se najbolje brinuli jer, po meni, kadgod bi netko nešto pitao, ako recimo ne koristi te filtere, nego konkretno, da neki problem ima i da pita, onda bi vjerojatno znao točno uputiti, ta osoba koja radi.

Na koji način odlučujete u koji ćete časopis prijaviti Vaš rad? Koji su Vam kriteriji?

To je dosta sad aktualno pitanje. Za sad svi čekamo gdje ćemo prijavljivati jer kalkuliramo s obzirom na citiranost, indeksiranost.

Impact factor?

Impact factor, da. Tako da, kriterij mi je, normalno, što citiranije i što bolji impact factor. Ali, s obzirom da sam, ... tri godine ovdje radim tako da nisam sad u nekim najcitiranijim bazama podataka.

Ali pratite koji su urednici, je li Vam to važno, koji je urednik, koji je prestiž časopisa?

Naravno, da, da, definitivno.

Da li ste nekad platili da Vam se rad objavi? Neki časopisi to traže, da se plate.

Nisam.

Da li biste voljeli znati više, primjerice, o otvorenom pristupu ili bibliometriji ili znanstvenom izdavaštvu ili bazama podataka? Neka tema koja Vam je možda interesantna, a nemate dovoljno informacija.

Definitivno o tim bazama podataka.

A da li bi Vam koristilo da određena starija građa ili neka teško dostupna građa postoji u digitaliziranom obliku, koja bi možda bila iz Vašeg područja?

Pa, mislim da bi to bilo zanimljivo da se čuva. Na sveučilištu u Beču ima jako dobro napravljeno. Svidjelo mi se kako su oni to digitalizirali sve, pa čak ima i mogućnost skeniranja u knjižnici, bilo koje knjige, a što se tiče ovog digitaliziranja to bi bilo odlično.

I studentima je onda to dostupno?

Da, studenti mogu doći. Da, oni dođu u knjižnicu, uzmu bilo koju knjigu, koju god žele, i skeniraju to, spremne si odmah na USB ili si pošalju na mail. Znači, nekoliko svjetlosnih godina unaprijed.

Kako Vi vidite našu Knjižnicu u budućnosti? Što ona nudi? Što biste možda Vi htjeli da nudi?

Broj jedan, nama fali prostor, ako to smijem... jer naši studenti, uspoređujući sa studentima u Beču, to je velika razlika koliko oni vremena provode istražujući, pišući, učeći u knjižnici. Znači, nama treba prostor gdje mi moramo, znači osigurati prostor gdje oni mogu učiti, mogu biti u tišini i raditi, da je to neka pozitivna radna atmosfera. Znači, to je prvo što vidim. Znači, definitivno neki prostor, dovoljno ugodan za to. Onda mogućnost tih otvorenih baza podataka jer ja kad sam bila, opet spominjem Beč, ja kad sam bila tamo nije bilo članka, znači od 2014. godine, da ja nisam mogla otvoriti. Znači, to je sve... a to opet nije stvar Knjižnice nego cijelog sustava.

Da, financiranja.

Financiranje, da. Tako da olakšavanje, možda lakši pristup tim nekim informacijama, tu bi se definitivno trebalo fokusirati.

Hvala.

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Ika

Ispitanik 6

Ž

05.09.2014.

Molim Vas da navedete Vaš znanstveni stupanj.

Doktor znanosti

I znanstveno-nastavno zvanje.

Docentica.

Koja je po Vašem mišljenju uloga Knjižnice na Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, odnosno što očekujete od Knjižnice?

Prvenstveno je namijenjena i nastavnom osoblju, ali i studentima. Znači, to bih rekla da je jednaka važna uloga i za nas i za njih da možemo pronaći dostupnu literaturu koja nas zanima, svatko u svom području koje ga interesira. Studenti više nekako koriste Knjižnicu za onu osnovnu literaturu koja im je potrebna u savladavanju nastavnog gradiva, a nastavnom osoblju je Knjižnica potrebna i za nastavu, ali isto tako i za znanstveno napredovanje.

Da li dolazite u Knjižnicu?

Da, dolazim često.

Možete procijeniti koliko?

Pa, vjerojatno svaki drugi dan.

Da li koristite usluge Knjižnice?

Da, koristim.

Koje najčešće?

Ako tražim baze podataka, idem na našu Knjižnicu, uđem u preglednik Baze podataka i tražim članke koji su dostupni, a kad dođem u Knjižnicu, ili tražim od zaposlenih određenu literaturu ili neki stručni časopis ili znanstveni časopis za koji znam da dolazi u tiskanom obliku, s tim da jednom mjesečno dobivamo i obavijesti iz Knjižnice – koje su publikacije došle u Knjižnicu. To uvijek redovito pročitam i onda ako me nešto zanima, dođem to potražiti.

Zapravo ste mi odgovorili na sljedeće pitanje na koji Vam način knjižničari pomažu u radu.

Evo, to je jedan od načina.

Ima još neki koji biste možda izdvojili?

Pa, uvijek kad mi nešto trebam znači, dođem, pitam i dobijem odgovor, ili usmeno ili mailom.

To je najčešće vezano uz literaturu ili nabavu građe ili možda nekakav savjet?

Sve po malo, ali u zadnje vrijeme možda uz nabavku literature.

Možete li objasniti na koji Vam način knjižničari pomažu ukoliko radite od kuće?
Ukoliko radim od kuće, pa ne mogu pristupiti nekom članku, onda isto pitam putem maila, obratim se za pomoć i dobijem odgovor.
Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa?
Novosti pratim putem članaka, putem medija, i to je to.
Prije ste naveli Novosti koje primete...
Novosti koje primamo, da, od knjižnice, znači jednom mjesečno – sve publikacije koje dolaze u Knjižnicu, i tako.
Na koji način dolazite do građe za pisanje radova ili za pripremu nastave?
Najviše putem baza podataka.
Budući da danas mnogo građe postoji dostupno baš preko baza, u kojoj mjeri se obraćate Knjižnici kad biste usporedili s onim razdobljem kad nije bilo toliko građe online, nego kad je bilo sve tiskano?
Sad se obraćam samo ako neki članak koji me jako zanima nije dostupan, a inače, ako mi je dostupan, se ne obraćam.
Na koji način komunicirate s kolegama i razmjenjujete informacije ili surađujete, bilo po pitanju pisanja članaka ili nekog projekta zajedničkog?
Najčešće putem maila, a onda i nekim sastancima, dogovorima.
Da li pohranjujete negdje Vaše radove, da li ih čuvate?
Da, da, čuvam sve.
Na koji način?
U digitalnom obliku.
Na računalu Vašem?
Na računalu, da.
Imate li možda neki blog ili vlastitu internet stranicu?
Nemam.
Da li smatrate da bi trebao postojati digitalni repozitorij sa radovima nastavnog osoblja?
Pa, trebao bi, ali postoji onaj ResearchGate, tamo sam, evo, na tom.
Tamo ste se isto registrirali?
Da, jesam.
I tamo stavljate Vaše radove?
Pa, da, trebala bih staviti. Stavila sam možda dva ili tri, ali planiram staviti ostale.
Čemu bi to eventualno pridonijelo?
Pridonijelo bi da i mi imamo uvid u radove naših kolega diljem Europe i svijeta, a i da se naši radovi više citiraju, što nam je opet i cilj.
Na koji način odlučujete u koji ćete časopis prijaviti Vaš rad?
Zadnji kriterij je uvjet napredovanja. Znači, moramo ispuniti određene uvjete za napredovanje, pa to su onda kriteriji i za objavljivanje članaka, ili ako je neki časopis baš od posebnog interesa, pa onda se pošalje tamo članak.
Na koji način procjenjujete kvalitetu određenog časopisa?
Koliko se taj časopis indeksira u bazama.
Da li nekad plaćate za objavu rada?
Za sad sam samo jednom, ali čujem od drugih da je to postala praksa.
Da li se konzultirate s knjižničarima po tom pitanju?
Pa, konzultirat ću se. Do sad sam objavljivala u našim časopisima koji ne traže posebne konzultacije već su uobičajeni. Možda ako bude neki novi koji dosad nisam naišla, da nemam neka saznanja, onda bih se sigurno konzultirala s knjižničarima.
Da li biste voljeli saznati nešto više primjerice o otvorenom pristupu ili bibliometriji ili znanstvenom izdavaštvu, bazama podataka?
Da, bih, o pristupu bazama, možda neki brži način ili...sigurno, bih.

Da li bi Vam koristilo da određena stara građa ili teško dostupna građa iz područja Vašeg interesa bude dostupna u digitaliziranom obliku?

Sigurno bi.

Kako vidite našu Knjižnicu u budućnosti? Što ona nudi?

U budućnosti vidim malo više kompjutera ovdje (intervju se odvija u čitaonici, op. A. M.), laptopa, to sigurno, eventualno, možda, neku salu i za prezentacije da studenti mogu jedni drugima... Svakako više prostora.

Da li ona nudi nešto više u odnosu na sada, ta Knjižnica budućnosti?

U budućnosti... vjerojatno da. Omogućuje veći pristup i više znanja. Meni je žao da studenti danas ne znaju se koristiti bazama i da to ne iskorištavaju, iako te mogućnosti imaju i danas. Ali, možda da se to približi više njima, i nama, naravno, ali da znaju kako se koriste te baze i da znaju da postoje.

To je to. Hvala lijepa.

Hvala Vama.

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Ika

Ispitanik 7

Ž

04.09.2014.

Molim Vas da navedete Vaš znanstveni stupanj.

Doktor znanosti.

Vaše znanstveno-nastavno zvanje.

Docent.

Koja je po Vašem mišljenju uloga Knjižnice na Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, odnosno što očekujete o Knjižnici?

Da nas informira o dostupnim online bazama podataka, ukaže eventualno na to koja su nova izdanja, iako to sami pratimo, ali to je ipak Knjižnica ta koja treba biti informirana i davati nam na vrijeme, recimo vi imate izvještaj koji pošaljete svako toliko, koji dobijemo i znamo koje su publikacije unutra.

Da li odlazite u Knjižnicu?

Dođem, onako povremeno jer mi je koji puta lakše uzeti časopis koji je ipak online, ali volim uzeti na ruke i prelistati nešto od ovih starih časopisa.

Koristite li usluge Knjižnice?

Znam se ulogirati, vidjeti ako je nešto unutra što mi treba od članaka, ako ima kojih knjiga.

Nabavu građe, posudbu? Što najčešće koristite, međuknjižničnu možda?

Međuknjižničnu razmjenu. To mislim da je najčešće, i onda znam pitati ako je koji članak da se može nabaviti na taj način. To mi je, recimo, najviše potrebno.

Na koji Vam način knjižničari najčešće pomažu u radu?

Obično kad nešto pitam, onda mi kažete da li to možete dobiti ili ne ili ako imam problema s konektiranjem, pa kažete ta baza dostupna trenutno nije dostupna iz nekog razloga, i tako dalje. Uglavnom, koristim vaše usluge.

Možete li objasniti na koji Vam način knjižničari pomažu ukoliko radite od kuće?

Na isti način. Telefonski nazovem ili pošaljem mail da pitam za određeni članak da li je dostupan, nekad tražimo, recimo, diplomske radove ili doktorske disertacije, ukoliko se neke stvari mogu riješiti telefonom, a uglavnom kažete onda da možete pripremiti određeni materijal i onda kad dođem na Fakultet se poslužim, ako već nije online na internetu.

Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa?

Osobno, jer imam određene stranice na kojima pratim vijesti, i ono što vi pošaljete unutar onih informacija što vi imate, ili od baza podataka što je dostupno, što je besplatno, ili od časopisa i ostalih publikacija što je eventualno stiglo friško u Biblioteku.

Pratite neke stručne stranice, blogove, tako nešto?

Moram. Vezano za RIF, RRIF, znači, vezano za područje računovodstva, od stranica HIIR-a, odnosno Hrvatskog instituta internih revizora i tako.

Objasnite način na koji dolazite do građe za pisanje radova ili za pripremu nastave.

I kroz Knjižnicu i kroz razmjenu, ako mi treba nekakvo zadnje istraživanje, i korištenjem knjiga koje su već postojeće ovdje, ali i preko interneta. To je ipak nekako najšira knjižnica.

Budući da danas postoji puno građe online, koliko koristite usluge Knjižnice u smislu tiskane građe u odnosu na razdoblje kad je bilo sve isključivo tiskano?

Prije je to sigurno bilo više jer nije bilo dostupno putem interneta, ali recimo da je negdje... trideset posto još uvijek se koristi knjiga, a sedamdeset posto se koristi materijal koji je online.

Na koji način komunicirate s kolegama i razmjenjujete informacije kad surađujete ili zbog pisanja članaka ili projekata? Kako se ta komunikacija odvija?

I sastancima i online. I telefonski komuniciramo i putem maila, putem Skypea isto, što je normalno danas postalo, ali obično si odredimo tko će koji dio napraviti, onda eventualno ako nađu nešto iz područja koje meni treba, pa mi šalju isto na mail. Ako treba, onda aktiviramo i Knjižnicu. Ako nam treba neki članak, onda i Knjižnica bude uključena u međuknjižničnoj razmjeni i slično.

Da li pohranjujete Vaše radove i prezentacije?

Naravno.

U kojem obliku?

Na svom računalu kod sebe, to je najvažnije.

Da li koristite možda nekakve mreže, stranice na webu da li imate, Vaše privatne?

Ne. Nisam stavila. Linked In sam otvorila, ali na kraju ga nisam popunila sa radovima jer nekako smatram to je područje interesa koje je uglavnom zatvorenog principa. Znači, ako nekoga interesira, ako pokaže interes za područje mog rada, onda uvijek može stupiti sa mnom u kontakt, pa ću mu ja taj rad poslati. Nekako sam onda najmirnija.

Smatrate li da bi trebao postojati digitalni repozitorij s radovima djelatnika našeg Fakulteta?

Dapače, smatram da bi, da bi to bilo korisno, ali opet bi se ograničili mi na svoja područja. Uvijek je dobro da imate to i radi pisanja radova studenata jer onda u tom slučaju imate manju mogućnost da oni plagiraju rad. Ako već imate bazu podataka, ta baza se može iskoristiti kod provjere da li su nešto odnekud prepisali, pogotovo za one radove koji su starijeg karaktera i nisu na internetu dostupni.

Na koji način odlučujete u koji časopis ćete prijaviti Vaš rad?

Najprije nam treba ono što nam treba za napredovanje. Pratimo u kojim su bazama i da li su te baze relevantne za naše napredovanje. To mi je nekako odlučujući kriterij kamo.

Da li bi to bio kriterij i kad procjenjujete kvalitetu određenog časopisa?

Obično ti časopisi koji su veće kvalitete imaju automatski taj određeni rang.

Da li nekad plaćate za objavu rada?

Mislim da smo jednom to napravili, to je bilo za neki članak vani negdje, ali isto je prošao procedure ja mislim, tako da nije to bio uvjet da se članak objavi. Mislim da je to bilo jednom što ja znam.

Da li se po tom pitanju konzultirate s knjižničarima, u smislu da li bi to trebalo platiti, ne bi trebalo?

Mislim da taj put nismo pitali. To je bio jedan jedini iznimni slučaj, tako da taj put ne vjerujem da smo pitali, ali uglavnom ako me baš zanima nešto, dapače. Mislim da osobe koje

rade u Knjižnici su dovoljno... i ako ne znaju, će se potruditi da saznaju, pa će mi javiti da li je onda to u redu ili nije.

Da li biste voljeli saznati više, primjerice kroz predavanja, o otvorenom pristupu ili bibliometriji ili bazama podataka?

To baš i ne jer to je neko područje koje zanima nekog tko je baš... ja dovoljno, mislim, informacija dobijem, i previše informacija dobijem službenim putem, online, konektirana na te svoje stranice, tako da je zaista dovoljna količina tih informacija, a za pretraživanje još i da mi se posebno predavanje organizira... mislim da svatko će pretražiti onoliko koliko mu treba i naći će načina naučiti to i nije mu potrebno... kao sad da Vi idete istraživati kako ćete koristiti Word. Word ima masu mogućnosti, a Vi koristite samo ono što Vam treba. Pretpostavljam da istraživanja u području tih knjižnica postoji puno više načina, ali opet Vi odaberete neki koji je Vama najjednostavniji i iz kojeg izvučete maksimum jer jednostavno sve ono viška morate razlučiti da je to previše i da to ne možete. To je isto nauka za sebe.

Da li bi Vam koristilo da određena stara ili teško dostupna građa vezana uz područje Vašeg interesa da bude u digitaliziranom obliku dostupna?

Naravno da bi. To bi bilo, kažem, i zbog plagijarizma, ali uvijek vi citirate nekako povijesno gledano, znači morate početi od onoga koji je to prvi put spomenuo. U samoj izradi znanstvenog članka, red je da navedete nekoga tko je to prvi istražio ili prvi spomenuo i zato je to bitno, a takve građe uglavnom nema u digitalnom obliku.

Kako vidite našu Knjižnicu u bližoj budućnosti, što ona nudi u odnosu na ovo što nudi sada?

Ono što bi, recimo, trebalo – veći prostor jer ovo je premala knjižnica za ovakav broj studenata, a iz iskustva koje sam imala, u Glasgowu kad sam bila, postoje prostori koji su striktno za studente, također mogu doći tamo, normalno, i profesori, asistenti i tkogod, gdje će biti uvjeti da se u toj knjižnici može raditi. Znači, knjižnica nije samo prostor gdje bi trebale biti samo knjige i vi dođete, uzmete tu knjigu i otidete doma. Dakle, to bi trebao biti puno veći prostor, onako svemirski, gdje vi imate više tih dijelova. Znači, negdje gdje se može grupno raditi, pričati, a u drugim dijelovima gdje bi trebao biti mir i tišina, gdje vi možete praktički pisati. Uvjeti rada bi definitivno trebali biti bolji u tim novim prostorima. Nadamo se.

Hvala Vam lijepa, to bi bilo to.

Hvala.

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Ika

Ispitanik 8

M

08.09.2014.

Molim Vas da navedete Vaš znanstveni stupanj.

Moj najviši znanstveni stupanj je doktor znanosti.

Vaše znanstveno-nastavno zvanje.

Redoviti profesor, trajno zvanje.

Koja je po Vašem mišljenju uloga Knjižnice na našem Fakultetu? Odnosno, što očekujete od Knjižnice?

Ono što se očekuje od knjižnice, a to znači da studenti mogu koristiti literaturu, da profesori mogu koristiti sve moguće izvore. Danas je to povezano sve preko interneta, dakle možemo pogledati katalog preko interneta, sad je i povezana Knjižnica sa Sveučilištem, tako da to koristimo.

Da li odlazite u Knjižnicu?

Naravno da dolazim u Knjižnicu i koristim Knjižnicu, časopise.

Koliko često dolazite, možete procijeniti?

Otprilike jednom tjednom dođem, barem, ali nekad i više.

Koje knjižnične usluge najčešće koristite?

Koristim časopise i knjige koje su mi dostupne, ili naručujemo knjige preko razmjene.

Međuknjižnična posudba.

Da.

Na koji Vam način knjižničari pomažu u radu?

Pomažu mi u smislu da šalju obavijesti o novim knjigama, novim časopisima, novim web adresama koje možemo koristiti i tako dalje.

Da li Vam oni nekad pomažu ukoliko radite od kuće?

Pomažu mi ako se spojim, pa vidim što ima na Knjižnici. Mogu i telefonirati ako nešto trebam jer je Knjižnica otvorena do osam navečer.

Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa?

Koristim dosta Internet, ali iz Knjižnice ono što dolazi, ali praktično, u suvremenom svijetu postoji jako puno izdanja iz određenog područja. Za područje financija, ja pratim određene web adrese koje su već renomirane. Možda bi trebalo više baza podataka da imamo mogućnost pristupa jer su te, u pravilu, plaćene baze podataka. Mi smo uspjeli jednu s Institutom za javne financije, s Ekonomskim fakultetom u Rijeci i mi zajedno, smo platili pristup jednoj bazi podataka. To je IBFD (International Bureau of Fiscal Documentation), to je jedna od značajnijih baza za područje poreza. Ima i drugih baza koje bi bilo zgodno, ali ne može se sve, mi smo premali.

Možete objasniti način na koji dolazite do građe za pisanje radova ili za pripremu nastave?

Dolazim bilo da kupujem sam nekada, recimo u Algoritmu sam često, ako naletim, ili u Italiji ili bilo gdje kad sam na službenom putu po svijetu, onda odem i pogledam ima li što novoga. Inače koristim i Internet da vidim ima li što novoga. Ako treba, nešto se posebno naruči.

Kako procjenjujete relevantnost i kvalitetu određenog članka?

Prema referencama, a osim toga i na bazi mojeg četrdesetdvo godišnjeg iskustva. Sad će biti trideset godina da sam doktor znanosti. Iskustvo i stalan rad mi omogućuje da imam pregled za svoju materiju i onda mogu dobro procijeniti što mi treba, što mi ne treba jer danas kad nešto tražite, to je takva šuma. Stotine hiljada knjiga samo na engleskom jeziku, a da ne govorimo o hiljadama časopisa, tako da je nemoguće pratiti sve. Zasad sustav nije do te mjere katalogiziran da ti možeš praktično ono što želiš, da sustavno dođeš do informacije koju trebaš jer nije... zapravo je Internet jedan kaos. Ti imaš pretraživače. Recimo, na Googleu okreneš pojam *taxation* i dobit ćeš na taj pojam sto dvadeset hiljada knjiga na engleskom jeziku u zadnja tri stoljeća, ali to ti treba deset života da to sve pogledaš, što je nemoguće. Dobro je što postoje sad te baze podataka koje su dostupne, pogotovo Hrčak. Naša znanstvena zajednica sad sve više znanstvene članke uključuje, da su u digitalnoj formi, da su pristupačni, jer je problem, informacije da bi trebale biti dostupne znanosti besplatno, a ne da moram se dovijati kako da dođem do određenih materijala i do spoznaje uopće da netko ima nešto.

Taman sam Vas htjela pitati da li koristite građu iz otvorenog pristupa.

Da, djelomično.

Uspijevate pronaći ponešto, primjerice na Hrčku?

Pa, da, ali govorili smo o ovim bazama podataka koje se sve više zatvaraju jer je upravo problem financiranje. Čim netko ulaže u nešto, onda počinje ograničavati korištenje. Imate i ove popularne časopise, on ti dozvoli do određene razine da uđeš, daje ti samo *abstract*, a iza *abstracta* nemaš ništa dalje.

Budući da danas puno građe postoji preko baza podataka, možete procijeniti u kojoj mjeri se obraćate Knjižnici u odnosu na ono vrijeme kad je sva građa bila više-manje u tiskanom obliku?

Razlika je velika s obzirom da u ono vrijeme se bilo podosta izdvajalo za znanost, pa je bilo, u pogledu materije kojom smo se mi bavili, dosta knjiga koje si mogao koristiti za svoje napredovanje. Bili su i drugi kriteriji. Danas praktično imaš novi pristup s puno malih kolegija, specijaliziranih kolegija, koji zapravo nemaju literature, nego ti sad trebaš istražiti ako hoćeš za svoj jedan takav kolegij. Pitanje udžbenika je praktično nemoguće da se objavljuje, studenti ne kupuju knjige i to je problem. Rađe ode u kafić i popije kavu nego da kupi udžbenik i onda se dovijaju preko baza svojih, preko blogova, preko drugih sistema da djelomično usvoje materiju koja je za ispit, ali onda to rezultira i lošim rezultatom na studiju. Na koji način komunicirate s kolegama i razmjenjujete informacije, bilo da pišete neki članak zajednički ili da radite na projektima?

Ako radimo na projektima, uglavnom se komunicira brzo mailovima, telefonima, a onda i sastajemo se, dogovaramo.

Da li arhivirate Vaše radove?

U kom smislu?

Da li ih čuvate?

Ja ih imam sve. U ovoj formi, IBM kompatibilnoj, imam svoje radove od devedeset i četvrte, ja mislim.

Znači, na Vašem računalu pohranjujete?

Da, imam na svojim raznim računalima, u raznoj formi, u raznim programima koji su bili, pa onda su mnogi prebacivani u tekst formu samo radi kompatibilnosti. To je moje iskustvo jer ja imam praktično od osamdesetšeste osobno računalo. (...)

Smatrate li da bi trebao postojati digitalni repozitorij s radovima nastavnog osoblja ovog Fakulteta?

Svakako, ali mislim da ovaj novi pristup kakav jeste, da svatko tko doktorira, sve naše konferencije, svi radovi su dostupni u digitalnoj formi. Prema tome, to se gradi. Jedino je problem da onih mojih šesto članaka i deset knjiga koje sam ranije pisao, nisu dostupni u digitalnoj formi. Samo sad ova zadnja knjiga je.

Biste li voljeli da to bude negdje pohranjeno, barem članci, ako ne knjiga?

Hvala bogu da da, ali je problem da to se mora riješiti jer je problem zaštite privatnosti, autorskih prava. Mi nemamo još taj princip kao što imaju, recimo, u Austriji da, ako je knjiga profesora na polici, onda profesor dobije autorsku naknadu, svake godine određeni iznos. I ta se knjiga koristi od strane biblioteke u neograničenom pristupu, tako da je to zgodno. Jer Vi ako hoćete sad napisati digitalnu knjigu za Sveučilište, Vi morate sami isfinancirati petnaest hiljada kuna samo za lekturu, a onda nemate nikakvo pravo. Praktično ste izgubili svoja prava bez ikakve protu-naknade. Nije ništa utvrđeno, ništa određeno. Nije regulirano dobro to pravo. Imate da jedna knjiga u gradskoj biblioteci koju je napisala Nives Celzijus, ona dobije naknadu, ali ako je to znanstvena knjiga, onda ne dobiva naknadu.

Na koji način odlučujete u koji ćete časopis prijaviti Vaš rad? Koji su Vam kriteriji?

Danas je vrlo malo časopisa koji su financirani, koji se vrednuju za naša napredovanja. S druge strane uglavnom se čovjek odlučuje za inozemne časopise, ako može, ali to isto je jako veliki problem. Recimo, mi nemamo adekvatne lekture. Vi da možete dati nešto da Vam se lektorira, da Vam odbiju članak radi lekture jer nije prava lektura jer nije *native speaking* lektura, tako da ta lektura ne prolazi u tim renomiranim časopisima, a Vi dajete petsto eura za članak. To nemate ni financiranje ni riješeno to pitanje.

Da li biste voljeli saznati više o pristupu bazama podataka ili znanstvenom izdavaštvu ili bibliometriji, da li bi Vam nekakvo predavanje pomoglo?

To je teško reći što bi mi pomoglo, već je stvar i mojih interesa.

To je uključeno u pitanje.

Što se tiče materije, meni nema što pomoći jer ja znam gdje su izvori. Jer Vi ne možete od stotine hiljada izdanja koja su pogodna za Vaš rad, da bi odabrali koje ćete radove, možete

samo tako ako imate pristup. Ako nemate, onda... Mi smo kroz iskustvo došli do toga da možemo pristupiti određenim adresama na internetu i praktično i već smo svi manje-više došli do relevantnih izvora. Iako se uvijek nađe nešto da čovjek otkrije nešto, da ode malo u drugo područje i tako. To bi se dalo pričati.

Da li bi Vam koristilo da određena stara ili teško dostupna građa iz Vašeg područja bude dostupna u digitaliziranom obliku?

Za neke stvari da, ali mislim zapravo da stara građa rijetko treba. Tu i tamo treba, samo je problem i s prostorom. Ne možeš imati sve. Čak smo danas svjedoci da se uništava stara građa jer jednostavno nemaju kud s njom.

Baš zbog toga da ona bude u digitaliziranom obliku.

Pa, to bi bilo dobro, ali stara građa, koliko je meni poznato, ako je knjiga iz devetnaestog stoljeća, značajna za Hrvatsku, onda je ona u digitalnoj formi. Ali, ako je dvadeseto stoljeće, što je zapravo dio našeg najvećeg rada i najvećeg interesa, toga nema. Odnosno, tek su od 2010. (op. A. M.) počele ozbiljnije se baze otvarati, i sad kad gledate za imenovanja ili nešto, srećom nisam više da moram ići na nova imenovanja, jer jednostavno svih mojih deset knjiga i šesto članaka ne vrijedi ništa jer me nema u bazama. Ima me u nekoj mjeri, ali to nije za redovitog profesora, samo za docenta.

Kako vidite našu Knjižnicu u budućnosti?

Pa, ja vidim, ako bi bili ovakvi uvjeti kakvi su dosad bili, da će biti uspješna biti Knjižnica i da bi se trebala još bolje razvijati, ali na razini Sveučilišta bi trebalo da se Sveučilište pretplati, pa da se poveže nešto da bi se pristupilo, kompletno Sveučilište, određenim bazama podataka. Da se plati to, pa da se ima jer je glupo, recimo, imate na raspolaganju ogromna računala sa velikim kapacitetima, za izračunavanja, svašta, a da jednostavno ono što bi ti trebalo da bi ti pronašao što ćeš obrađivati, da radiš na tim računalima, to te sponke nema, a osim toga, problem su i podaci. Mi smo društvene znanosti, tu ima puno problema baš s podacima, s metodologijom, sa svime, tako da je vrlo teško raditi baš na našem području.

Hvala Vam lijepa.

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Ika

Ispitanik 9

Ž

08.09.2014.

Molim Vas da navedete Vaš znanstveni stupanj.

Doktor znanosti.

Vaše znanstveno-nastavno zvanje.

Redoviti profesor [u trajnom zvanju] (op. A. M.).

Koja je po Vašem mišljenju uloga Knjižnice na našem Fakultetu i što očekujete od Knjižnice i knjižničara?

Važna je uloga Knjižnice. Mislim da je s našom knjižnicom problem u tome što je prostor premali i onda ustvari se ne može na jednostavan način doći do svega onoga s čim Knjižnica raspolaže. Možda to ne vrijedi toliko za knjige, ali recimo za periodiku vrijedi. Pogotovo za nas malo starije koji nismo toliko vični pretraživanju preko interneta, tako da ja bih recimo to voljela: da mogu otići u Knjižnicu i da mogu ići po policama, gledati i uzeti ono što mi odgovara.

Odlazite u Knjižnicu?

Da.

Koliko često? Možete li procijeniti?

Ne onoliko koliko bih htjela. Da imam više vremena, dolazila bih i češće.

Po potrebi vjerojatno.

Da.

Koristite li usluge Knjižnice?

Da.

Koje najčešće?

Tako da zovem tebe ili X i pitam je li to ima ili nema i onda ovisno o tome postupam. Ali, da. Gledam periodiku, ustvari periodiku najviše, nabavljanje literature za studente, provjera da li ste vi možda dobili nekakve informacije o nekakvim knjigama koje ja nemam i tako.

Na koji Vam način knjižničari pomažu u radu?

Meni knjižničari pomažu u dovoljnoj mjeri jer se meni zapravo nikad nije dogodilo da nekakvu informaciju, koju sam trebala dobiti, nisam dobila. Bez obzira na koji način ste vi u Knjižnici došli do te informacije. Prati se stanje literature za studente i obnavlja se da uvijek bude na raspolaganju i svježja literatura i dovoljan broj, prema tome, mislim da je to OK.

Kad radite od kuće, da li Vam je tada nekad potrebna pomoć knjižničara?

U principu ne jer imam takav način rada da priprelim prethodno sve ono što mi je potrebno i ustvari mi se ne događa.

Objasnite način na koji dolazite do građe za pisanje radova ili za pripremu nastave?

Dakle, jedan dio u svakom slučaju preko Knjižnice, neke nove knjige koje naručim, pregledam. Svakako pregledam periodiku, pregledam statistiku u papirnatom obliku jer ja volim i to, i jedan dio preko interneta. Iako ne mogu baš reći da redovito koristim ove baze koje mi imamo na raspolaganju, ali da, jedan dio je tako.

Na koji način procjenjujete relevantnost i kvalitetu članaka?

Na temelju iskustva. Nakon trideset i toliko godina iskustvom. U svakom slučaju gledam izvor kojega koristim jer nisu svi časopisi i sve statističke publikacije koje koristim jednako vrijedni i jednako pouzdani, pa sad ovisno o tome za što mi treba građa, onda gledam izvor kojega koristim. Ako je nekakva građa namijenjena studentima za njihove seminarske radove, to je onda ipak jedan tip izvora, a ako se radi o nečemu što je vezano za nekakvo znanstveno istraživanje u okviru znanstvenog projekta, onda je to ipak nešto drugo.

Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa?

Jedan dio preko interneta svakako, jedan dio preko Knjižnice jer vi isto dobivate nekakve informacije o novim knjigama preko vaših dobavljača i taj dio mi je uvijek interesantan, a jedan dio u svakom slučaju preko kolega s kojima ja kontaktiram, pa onda i od njih čujem za nekakve nove knjige, možda za nekakve radove koji su objavljeni interesantni i tako.

Budući da danas mnogo građe postoji dostupno preko baza podataka, u kojoj mjeri se danas obraćate Knjižnici za nabavu u odnosu na ono vrijeme kad je sve bilo dostupno u tiskanom obliku?

Ja se svejedno obraćam jer ja za razliku od novih generacija koji vole knjige u digitalnom izdanju, volim papirnatu verziju. Ja se vjerojatno obraćam više nego mlađe generacije koje su naviknute više koristiti digitalne verzije.

Na koji način komunicirate s kolegama bilo da pišete radove zajednički ili radite na projektima?

Mailom najčešće.

Da li pohranjujete Vaše radove negdje?

Da, i to u papirnatom izdanju. U tiskanom izdanju. Imam i digitalne verzije, ali uvijek nastojim imati i tiskanu verziju.

Smatrate li da bi trebao postojati digitalni repozitorij s radovima djelatnika ovog Fakulteta?

Mislim da da.

Čemu bi on pridonio?

On je meni prvenstveno radi ovoga što sam maloprije govorila jer znam kako funkcioniraju nove generacije. Dakle, nove generacije, neću sad biti gruba, ali vrlo malo, ograničeno, koriste olovku i papir, a uglavnom koriste digitalne verzije. Zato mislim da bi to za njih bilo jako važno jer bi mnogima olakšalo korištenje.

Koji su Vam kriteriji kad odlučujete u koji časopis prijavljujete Vaš rad?

Prvi kriterij je nekakvo područje, znači da li biram općenito promet ili promet u turizmu ili biram nešto drugo, dakle, ovisi o temi rada, ali ja uvijek nastojim da to bude nekakav časopis koji ima nekakve reference, a onda i nekakav utjecaj na nekakvu bazu kojoj se obraća.

Da li biste voljeli saznati nešto više o bazama podataka ili o otvorenom pristupu?

Da, bih.

Da li bi Vam koristilo da određena stara ili teško dostupna građa iz Vašeg područja bude dostupna u digitalnom obliku?

Da. To bi bilo jako vrijedno jer ustvari u papirnoj verziji se neki stari izvori više ni ne mogu dobiti, prema tome kad bi se dobili u digitalnoj verziji to bi meni bilo dragocjeno, a naravno da bi bilo dragocjeno i studentima i mlađim kolegama koji ustvari ni ne znaju da to postoji, kao što ja ne znam da postoje možda nekakva još starija izdanja u odnosu na ona koja sam ja koristila.

Kako vidite našu Knjižnicu u budućnosti? Što ona nudi u odnosu na ovo što nudi sada?

Ja mislim da nudi jako puno i mislim da je prostor najveći problem. To je moje osobno mišljenje. Ja bih voljela imati knjižnicu koja bi imala i jednu čitaonicu, dakle, čitaonicu pravog tipa, ona ne mora biti posebno rezervirana samo za nastavnike, dakle, može biti i za studente i za nastavnike, ali da to bude prostor u kojem će biti takva atmosfera da se može uzeti ili knjiga ili periodika ili bilo što, sjesti, sjediti satima ako se želi i listati, čitati, pretraživati na kraju krajeva preko interneta.

To bi bilo to. Hvala Vam lijepa.

Molim lijepo, i drugi put.

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Ika

Ispitanik 10

Ž

08.09.2014.

Molim Vas da navedete Vaš znanstveni stupanj.

Doktor znanosti, redoviti profesor.

Koja je po Vašem mišljenju uloga naše Knjižnice?

Da se omogući studentima i nastavnicima da dođu do potrebne literature, kako znanstvene tako stručne.

Da li odlazite u Knjižnicu?

Svakako.

Možete procijeniti koliko često?

Ne idem baš često. Ranije sam išla češće, ali u posljednje vrijeme možda više preko interneta pretražujem.

Koristite li usluge Knjižnice?

Da.

Koje najčešće?

Pozajmljivanje knjiga za potrebe nastave, a isto tako časopisa i knjiga koji mi trebaju u znanstvenom istraživanju.

Na koji Vam način knjižničari pomažu u radu?

Upućuju na novu pridošlu literaturu s kojom nisam upoznata, kojom se obogaćuje knjižnični fond Fakulteta.

Možete li objasniti na koji Vam način knjižničari pomažu ukoliko radite od kuće? Da li Vam je tada uopće potrebna njihova pomoć?

Obraćam se knjižničarima kad mi je možda potrebna neka baza koja mi nije dostupna ili čiju adresu nemam, da me upute na koji način ću doći do potrebne literature.

Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa?

Pretraživanjem preko interneta.

Određene stranice pratite?

Ne baš određene, ovisno o situaciji, koliko imam vremena i koliko mi brzo neki podatak treba.

Na koji način dolazite do građe za pisanje radova ili za pripremu nastave?

Pretraživanjem Knjižnice, ali u najnovije vrijeme najviše preko interneta.

Kako procjenjujete relevantnost i kvalitetu određenog članka koji mislite koristiti?

Najprije pogledam kategoriju tog rada, časopis u kojem je objavljen, ukoliko poznam autora koji ima određeni značaj i važnost, naravno da mi je to prioritet.

Budući da danas mnogo građe postoji dostupno preko baza podataka, u kojoj mjeri se za nabavu građe obraćate Knjižnici u odnosu na vrijeme kad je građa bila isključivo u tiskanom obliku? Da li više koristite online izvore?

Više online.

Na koji način komunicirate s kolegama kad surađujete na člancima ili projektima?

Usmenim putem, telefonski, a sve češće preko maila.

Pohranjujete li Vaše radove negdje?

U kompjuteru, na CD-u, u pisanom obliku, sve češće u sve tri verzije, ako mi je moguće.

U tiskanom?

U tiskanom i na CD-u.

Smatrate li da bi trebao postojati digitalni repozitorij s radovima?

Mislim da bi trebao biti.

Čemu bi on pridonio?

Bržem pronalasku nekoga rada, da li po ključnoj riječi ili po autoru ili nešto slično.

Na koji način odlučujete u koji časopis ćete prijaviti Vaš rad?

Ovisno o temi rada koju obrađujem.

Da li nekad plaćate za objavu rada?

Iznimno u situacijama kada je časopis značajan gdje imam želju objaviti.

Da li biste voljeli saznati nešto više o otvorenom pristupu ili bibliometriji ili bazama podataka?

Sigurno.

Da li bi Vam koristilo da određena stara ili teško dostupna građa vezana uz područje Vašeg interesa bude dostupna u digitalnom obliku?

Bilo bi i meni interesantno, a vjerujem i drugim kolegama.

Kako vidite našu Knjižnicu u budućnosti?

Vidim ju u budućnosti kao veliki prostor s puno literature, većim fondom literature, knjiga, i čitaonicom gdje čovjek može sjesti i raditi.

Hvala lijepa.

Molim.

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Ika
Ispitanik 11
M
09.09.2014.

Vaš znanstveni stupanj?

Upravo sam doktorirao, znači doktor znanosti.

Vaše znanstveno-nastavno zvanje?

Trenutno viši asistent.

Koja je po Vašem mišljenju uloga knjižnice na FMTU, odnosno što očekujete od Knjižnice i knjižničara?

Po meni Knjižnica bi trebala biti svakako centralno mjesto svakog fakulteta. Ne samo fakulteta nego sveučilišta. Od Knjižnice očekujem da ima najnoviju građu o znanstvenom području koje se izučava na Fakultetu te shodno tome da omogući pristup takvoj literaturi kao i bazama podataka koje su potrebne za istraživanja, kako profesorima i asistentima, ali svakako i za unapređenje znanja samim studentima.

Da li Vi odlazite u Knjižnicu?

Da.

Možete li procijeniti koliko često?

Moram reći, uglavnom se koristim internetom kao najčešće korištenim alatom. Sam fizički odlazak u Knjižnicu se dešava, recimo, dva, tri, najviše četiri puta mjesečno.

Koristite li usluge Knjižnice?

Da.

Koje najčešće?

Uglavnom usluge iznajmljivanja, odnosno uzimanja potrebne literature, odnosno onoga čime se bavim, istražujem. Dakle, knjiga, časopisa i sličnog materijala.

Možda međuknjižničnu posudbu?

Nisam koristio. Koristim također od naših kolegica knjižničarki da se eventualno raspitaju o nekakvim naslovima, cijenama, što bi bilo interesantno za Fakultet, ne samo od knjiga i časopisa, već i nekakvih baza podataka koje su zanimljive, ne samo za mene nego i za kolegice i kolege koji rade na Fakultetu, i naravno, za studente.

Na koji Vam način knjižničarke, u ovom slučaju, pomažu u radu?

Moram reći da su od iznimne pomoći. Prije svega, apsolutno nam skraćuju vrijeme neki puta u pretraživanju potrebnih naslova. Dosta su upućene u područje, u ovom slučaju je riječ o turizmu, pošto smo na takvom fakultetu, tako da apsolutno i sigurno predstavljaju jedno skraćenje vremena koje inače bi bilo potrebno da se dođe do pravih informacija i kontakt su prema svakim vanjskim upitima koji nadilaze često puta granice Republike Hrvatske.

Na koji Vam način knjižničari pomažu ukoliko radite od kuće, ukoliko Vam je ta pomoć potrebna?

Moram reći da su i jedna i druga naša knjižničarka iznimno ljubazne i kadgod se nađem u situaciji da sam negdje na daljinu, da mi treba neka informacija, vrlo brzo i ažurno, kolikogod je to u njihovoj mogućnosti, pruže odgovarajuće odgovore, odnosno ono što mogu u tom trenutku. Tako da su uistinu dostupne, dakle, ne samo meni, vjerujem i svim studentima i drugom nastavnom osoblju.

Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa?

Moram reći da koristim ono što sam ranije spomenuo, dakle, internet. S time da iznimno sam zahvalan jer svako toliko, procjena je moja nekoliko puta mjesečno, dobivamo jedan sažeti prikaz onoga što je stiglo najnovije u Knjižnicu, zahvaljujući našim knjižničarkama, tako da je

to isto jedna velika pomoć u praćenju novosti. Uglavnom, moram reći, da kada koristim Internet kao najčešće korišteni alat.

Zapravo ste mi možda dijelom odgovorili na sljedeće pitanje, to bi bilo način na koji dolazite do građe za pisanje radova ili za nastavu.

Koristeći najčešće baze podataka, no moram reći da često koristim ne samo baze podataka već i časopise, pošto je dobar dio naših znanstvenih časopisa dostupan online tako da koristim uistinu najviše Internet u tom smislu.

Kako procjenjujete relevantnost i kvalitetu članaka?

Moram reći, što se tiče domaćih izvora onoga što nam je dostupno, da sam zadovoljan. Naravno, moglo bi biti malo i veća dostupnost što se tiče nekakvih stranih baza podataka, međutim nije to samo problem ovog Fakulteta, vjerujem i svih fakulteta u Hrvatskoj.

Da li pretražujete građu iz otvorenog pristupa?

Ne, za sada nisam imao... To jest, imao sam jedan slučaj, ali u tom slučaju jedina dostupna informacija bio je Institut za turizam u Zagrebu, tako da je to bio jedini slučaj kad sam koristio takav tip građe za svoje istraživanje.

Budući da danas mnogo građe postoji dostupno preko baza podataka, objasnite u kojoj mjeri se obraćate Knjižnici za nabavu građe u odnosu na razdoblje kad je većina građe bila u tiskanom obliku.

Pa, moram reći da vrlo rijetko po tom pitanju. Dakle, najčešće samostalno istražujem, baze su... ono što je dostupno, je dostupno, no također postoji mogućnost, moram reći da su naše knjižničarke iznimno aktivne i snalažljive i da, ukoliko i dođemo do nekakvih članaka koji nisu trenutno dostupni, kolegice su vrlo ljubazne i odmah upućuju na moguće kontakte ili same to čine kroz nekakvu međuknjižničnu razmjenu, pa kontaktiraju nama srodne fakultete kao što je Ekonomski fakultet u Zagrebu ili Institut za turizam, ukoliko one znaju da su ti članci njima dostupni, odnosno da su im časopisi dostupni .

Na koji način komunicirate s kolegama i razmjenjujete informacije kad, primjerice, pišete zajedničke radove ili radite na projektima?

Uglavnom odvija se kroz sastanke koji se odvijaju periodično, puno češće komunikacija ide preko maila ili preko nekih drugih sredstva, opet Internet tehnologije.

Pohranjujete li Vaše radove, prezentacije, sve što radite?

Da, pohranjujem ih, ali isključivo u digitalnom formatu. Te materijale u pravilu ne čuvam u pisanom obliku, odnosno pokušavam da veći dio toga čuvam u digitalnom obliku.

Smatrate li da bi trebao postojati digitalni repozitorij s radovima?

Da, apsolutno mislim da je ideja izvrsna i odlična, mislim da je to nešto ukorak s vremenom, nešto što je uobičajeno vani i u svijetu. Imao sam prilike četiri mjeseca biti u Beču. To je, znači, uobičajena praksa, ne samo za novije naslove. Bilo bi iznimno korisno kad bi se i stariji naslovi, stariji datumi, dakle, govorim o razdoblju još za vrijeme Jugoslavije, kad bi se takvi sadržaji omogućili da budu dostupni online, jer u svakom slučaju omogućuju istraživanje bez obzira na kojem mjestu se nalazite.

Na koji način odlučujete u koji časopis ćete prijaviti Vaš rad, koji su Vam kriteriji?

U pravilu se vodim onim uvjetima koji su propisani za izbor u nastavna zvanja, odnosno baze podataka koje su kao takve okarakterizirane, koje onda klasificiraju radove u svoje kategorije a1, a2. Prije svega se navodim time, a onda, naravno, gledam da časopisi budu u onom području moga istraživanja, onim čime se bavim, prije svega samom temom, a onda nastojim, naravno, ako je ikako moguće, da časopis bude u djelokrugu turizma, naravno, pošto je Fakultet prije svega okrenut prema turizmu.

Da li ste nekad platili za objavu rada?

Ne, nisam još.

Da li biste voljeli saznati nešto više o otvorenom pristupu, bibliometriji, bazama podataka, da li bi Vam neko predavanje na tu temu možda pomoglo?

Ja vjerujem da bi bilo iznimno korisno, da bi olakšalo, u svakom slučaju, moja daljnja istraživanja.

Da li bi Vam koristilo da određena stara i teško dostupna građa vezana uz područje Vašeg interesa bude dostupna u digitaliziranom obliku?

Svakako. To bi ne samo skratilo troškove putovanja ili odlazaka nego, ono što sam ranije spomenuo, omogućilo istraživanje sa bilo kojeg mjesta. Posebice vezano za staru građu do koje je iznimno teško doći, a neki puta, vođen vlastitim iskustvom, kad se vrši analiza u dužem vremenskom razdoblju, teško je doći do takve građe. Gotovo nemoguće, a onda se i svaka analiza čini manjkavom, ukoliko nije takva građa dostupna.

Kako vidite našu Knjižnicu u nekoj bližoj budućnosti? Što ona nudi?

Ja se nadam da će Knjižnica uistinu, prije svega, proširiti svoje fizičke kapacitete. Kao što sam rekao, imao sam prilike biti vani i vidjeti da uistinu knjižnica mora biti srce svakog fakulteta, ne fakulteta nego sveučilišta općenito. Stoga nadam se prije svega proširenju fizičkih kapaciteta, naravno, daljnjem trendu prebacivanja svih vrsta radova u digitalni oblik, koji onda na neki način olakšava istraživanje svim istraživačima. Ukoliko je to moguće, proširenje dostupnih baza podataka. Knjižnica prije svega, ali kažem, dosta je povezano s tim fizičkim kapacitetom, bi trebalo biti mjesto gdje se čovjek ugodno osjeća, gdje može doći istraživati i gdje želi doći istraživati.

Hvala Vam lijepa, to je sve.

Hvala.

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Ika

Ispitanik 12

Ž

08.09.2014.

Molim Vas da navedete Vaš znanstveni stupanj.

Magistar struke, znači ništa od ovog navedenog.

Vaše znanstveno-nastavno zvanje.

Asistent.

Koja je po Vašem mišljenju uloga Knjižnice na našem Fakultetu i što očekujete od Knjižnice? Uloga Knjižnice je da studentima i znanstvenom nastavnom osoblju pomogne u njihovom svakodnevnom radu, prilikom pisanja seminara, diplomskih radova, članaka, doktorskih disertacija i tako dalje.

Odlazite li u Knjižnicu?

Da.

Možete procijeniti koliko često?

Barem jedanput tjedno.

Koristite li usluge Knjižnice?

Koristim.

Koje najčešće?

Savjete knjižničara gdje mogu pronaći nešto navedenoj problematici koja me interesira, pretraživanje baza podataka. To je to.

Na koji Vam način knjižničari pomažu u radu?

Kad postoje dva područja koja graniče da mi pomognu, uputiti me u kojoj literaturi mogu pronaći ono što je od mog interesa.

Ukoliko radite od kuće, da li Vam je tada nekad potrebna pomoć knjižničara?

Pa, ne, svaki dan sam na Fakultetu tako da dođem ovdje ako me što zanima.

Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa?

Pretražujem online baze podataka, često, tako da automatski odmah imam uvid u to što je novo objavljeno.

Pratite li neke stranice možda, stručne?

Pratim, da.

Objasnite način na koji dolazite do građe za pisanje radova ili za pripremu nastave?

Većinom je to pretragom baza podataka, većim dijelom na taj način. Drugi je način dolaskom u Knjižnicu i pretraživanjem knjiga. Znači, što je dostupno u knjigama.

Kako procjenjujete relevantnost i kvalitetu određenog članka? Na temelju čega odlučite da je taj članak dobar?

Ovisno u kojoj bazi je objavljen, godina izdanja, citiranost.

Budući da danas postoji puno građe dostupno upravo preko baza podataka u kojoj mjeri se za nabavu građe obraćate Knjižnici u odnosu na razdoblje kad je građa većinom bila u tiskanom obliku?

Zapravo, otkad sam studirala je sve već bilo online, tako da niti ne znam kako je to prije bilo, ali u svakom slučaju jako jednostavnije, na puno pristupačniji način mogu doći do svih podataka.

Sada otkad je online?

Da.

Na koji način komunicirate s kolegama i razmjenjujete informacije, ili kad pišete članak zajednički ili kad radite na projektima?

Prilikom pisanja članka znam koji kolega otprilike se bavi istim područjem i onda diskutiramo o tome gdje su oni pronašli određene članke, koji autori se bave tim područjem, pa si prosljeđujemo članke putem maila.

Da li pohranjujete Vaše radove ili prezentacije?

Da.

Na koji način ih čuvate?

Na računalu imam otvorene foldere za svaki pojedini rad, plus članci koji su bili korišteni u tom radu.

Smatrate li da bi trebao postojati digitalni repozitorij sa radovima djelatnika ovog Fakulteta?

Da.

Čemu bi on eventualno pomogao?

Pomogao bi na taj način da je nama jasnije tko je objavio koji članak, tko se bavio kojim područjem jer često puta, tek kad idem pretraživati online baze podataka shvatim da je netko s institucije, s Fakulteta, to područje donekle istražio.

Na koji način odlučujete u koji časopis ćete prijaviti Vaš rad? Koji su Vam kriteriji?

Kriterij je područje interesa, rokovi do kada se mora prijaviti članak. Područje interesa prvenstveno.

Da li biste voljeli saznati nešto više o otvorenom pristupu, bazama podataka, bibliometriji?

Da.

Da li bi Vam koristilo da određena stara i teško dostupna građa vezana uz područje Vašeg interesa bude dostupna u digitaliziranom obliku?

Da.

Kako Vi vidite našu Knjižnicu u budućnosti? Što ona nudi u odnosu na ovo što sada nudi?

Vidim da će digitalizacija dobiti na još većem značaju, da će baze podataka možda biti otvorene, one koje nam sada nisu dostupne, povećat će se broj knjiga, časopisa, stranih možda.

Hvala Vam lijepa. To je sve.

Molim.

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Ika
Ispitanik 13
M
09.09.2014.

Molim Vas da navedete Vaš znanstveni stupanj.

Doktor znanosti.

Vaše znanstveno-nastavno zvanje.

Redoviti profesor.

Koja je po Vašem mišljenju uloga Knjižnice na našem Fakultetu i što očekujete od nje?

Uloga Knjižnice je da prikupi svu relevantnu znanstvenu i stručnu literaturu iz područja proučavanja Fakulteta, odnosno da prezentira na takav način da ključni korisnici, studenti i zaposlenici, najkvalitetnije dođu do tih informacija kako bi što efikasnije mogli koristiti tu literaturu koja je dostupna u ovim teškim kriznim vremenima.

Da li odlazite u Knjižnicu?

Odlazim u Knjižnicu ovisno o svojim ostalim obvezama. Ima tjedana da dolazim više puta, a ima mjesec da ne dođem nijedanput.

Koristite li usluge Knjižnice?

Koristim, znači pretražujem koji su to radovi vezani za moje područje, posuđujem te radove, isto tako pratim recentnu znanstvenu i stručnu literaturu koja je dostupna u Knjižnici. Isto tako, od Knjižnice tražim neke nove knjige koje su izašle iz mog područja da ih, u dogovoru s Upravom i Dekanatom, kupe da budu dostupne kako meni tako i studentima.

Na koji Vam način knjižničari pomažu u radu?

Pomažu mi tako da me upućuju o novim znanstvenim monografijama koje su dostupne u Knjižnicama, a isto tako o onim bibliografskim jedinicama koje još nisu, odnosno pitaju moje mišljenje i odluku da li po osnovnim odrednicama te literature, da li je ta literatura prilagođena našim studentima, odnosno da li je korisna u mom znanstvenom i stručnom usavršavanju. Isto tako me upućuju o tim obavijestima vezano za dostupnost baza, pretraživanje baza, pogotovo ovih stranih koje su nama primarne u procesu znanstvenog, stručnog i nastavnog usavršavanja.

Ukoliko radite od kuće, da li Vam je tada nekad potrebna pomoć knjižničara?

Ako mi je potrebna, nazovem telefonski, kako kroz te baze da najbolje, najkvalitetnije dolazim do tih bibliografskih jedinica preko ključnih riječi, autora, preko naziva časopisa u tim bazama, EconLit, Ebsco, kako bih došao do tih jedinica.

Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa?

Pretražujem baze, pretražujem knjižnice, kako naše, Sveučilišne, tako i sve ove koje su ujedinjene, odnosno preko ključnih riječi vezano za moja područja, tražim nove odrednice, pogotovo što su moja područja jako propulzivna gdje su promjene praktično preko noći, odnosno gdje su to ustvari top teme kako različitih znanstvenih konferencija tako i znanstvenih časopisa odnosno ja sam svjestan da ako ja ne istražujem, gubim konkurentnost, odnosno da ne mogu svoje znanje kvalitetno predočiti studentima i ostaloj javnosti.

Pretpostavljam da je to onda i odgovor na sljedeće pitanje – način na koji dolazite do građe za pisanje radova i za nastavu.

Znači na isti način, pretražujem. Što je još bitnije, koje će se konferencije održati u budućnosti kako bih se mogao prijaviti, odnosno one koje su najrecentnije iz mog područja istraživanja.

Kako procjenjujete relevantnost nekog članka? I kvalitetu.

Bitno mi je da su ti članci objavljeni, odnosno koji recenzenti stoje iza toga, ali najbitnije mi je tako da ja sam čitam, znači kroz sažetak, a onda ako je dostupan cijeli rad, što u bazama je, i kroz korištenu literaturu. Isto sam dosta časopisa ja recenzent vani, tako da već smatram da

mogu kvalitetno vidjeti da li mogu kvalitetno te rezultate istraživanja u tom radu primijeniti u svoje usavršavanje, odnosno da li su ti radovi samo dekorativno „pričam ti priču“ ili imaju svoja prava istraživanja, utemeljena, znanstvena, gdje otkrivaju trendove danas i, ono što je meni puno bitnije, trendove u budućnosti.

Budući da danas mnogo građe postoji preko baza podataka, u kojoj mjeri se obraćate Knjižnici za nabavu u odnosu na ono vrijeme kad je građa bila u papirnatom obliku?

Svjestan sam krize i recesije, pa pokušavam što manje naručivati, odnosno pokušavam naručivati ono što je primarno usmjereno u procesu nastave, u smjeru prema studentima.

Na koji način komunicirate s kolegama, bilo kad pišete zajedničke radove ili kad radite na projektima? Kako razmjenjujete informacije?

Konkretno, na projektima mi smo podijeljeni po različitim dionicama tako da s onim kolegom s kojim sam na dionicama izmjenjujem sve relevantne informacije. Sreća moja da je asistentica X koja je radila u Knjižnici, i koja bolje upravlja svim tim bazama jer je na tim poslovima radila deset godina, odnosno, neovisno o projektima, pokušavam pratiti i znanstvenu, a pogotovo stručnu jer smatram da mi kao znanstvenici smo zbog obima posla i broja studenata često udaljeni od prakse, pa se mogu neke recentnije stvari iz poslovne inteligencije iz prakse vidjeti u tim stručnim časopisima, bilo ekonomskim bilo informatičkim nego od nekih knjiga.

Ta je komunikacija najčešće usmena ili? Vi ste u kabinetu zajedno?

Ona je u kabinetu preko puta, ali u toku dana sigurno deset puta dođemo, ili ja kod nje ili ona kod mene, odnosno i s profesorima s drugih fakulteta iz mojeg područja često komuniciram, pa tako često komuniciram o tim novim izdanjima i mogućnosti izlaska na konferencije, i vodim neke konferencije tako da isto tako s onima koji su iz moje grane na drugim fakultetima u Republici Hrvatskoj primarno pokušavam komunicirati.

Da li pohranjujete Vaše radove, arhivirate?

Arhiviram ih radi izbora u zvanje. Ja svaki rad imam isprintan kući, isprintan na Fakultetu, samo što nemam isprintano u sefu. Imam tri računala. Na svim tim računalima sve te baze, imam na CD-u, imam na USB-u tako da bi mi vjerojatno trebalo zapaliti pet kuća da bi sve bilo uništeno, tako da nemam problema kad je izbor gdje je koji rad, gdje je koji časopis i tako dalje. To mi je primarno. Čim nešto izađe, odmah to kopiram, spremam. Relativno sam uredan tako da imam devedesetak radova, pa mislim da su mi svi dostupni u roku od pola sata.

Smatrate li da bi trebao postojati digitalni repozitorij s radovima?

Smatram da da, ali isto smatram da dio profesora za to nije zainteresiran. To im je jedan korak više, moraju nabavljati te radove, možda dio profesora ne želi da drugi čitaju te radove, tako da je to stvar u koju bi svakako trebalo ići, ali kako i svake promjene, i s ovakvom stvari bit će određeni otpori.

Na koji način odlučujete u koji časopis ćete prijaviti Vaš rad?

Najviše gledam vezano za temu da li se moji radovi, moje područje, uključuje u tu temu, odnosno po jačini, rangu, što ti časopisi nose. Znam da je to puno teža procedura nego ići na neke konferencije koje su dvojbene po kvaliteti gdje nema tog filtera, gdje se radovi odbijaju, i znam da je postupak recenzije puno teži i da to trebaju biti pravi radovi s pravim istraživanjima u praksi, ali pokušavam pokriti ono gdje je naš Fakultet organizator, a isto tako idem, idem sad na Veleučilište u Požegu, pa do tih nekih prestižnijih časopisa u bazama.

Da li su nekad tražili od Vas da platite za objavu rada?

Često dobivam te mailove na koje ne odgovaram - da su našli moj rad u tom i tom časopisu i da me pozivaju, ako imam bilo kakva nova istraživanja, da objavim. U nekim od tih mailova piše da treba platiti. Oni još gori u kojima ne piše, odnosno kad si na njihovim stranicama, vidi se da stranica ne postoji, odnosno na sto pedeset i trećoj stranici postoji nekim malim slovima da treba platiti X dolara. Opet, vezano za te baze je upitno jer za izdavati u tim

prestižnim časopisima moraju biti citati iz tih radova unazad godinu ili dvije, gdje se često do tih radova ne može doći jer ti radovi koštaju i tako dalje, odnosno, opet, pitanje te uređivačke politike, da li su oni autori, odnosno da li je to svojevrsni reket.

Da li bi Vam koristilo poslušati predavanje o bazama podataka ili o otvorenom pristupu, bibliometriji?

Svako predavanje u bilo kojem području je korisno. Bar se može vidjeti kako taj predavač nastupa, verbalna, neverbalna komunikacija, način objašnjavanja. Mislim da je ovo presudno u znanstvenom i stručnom dijelu, jer je nama interes. Ja sam svjestan da ako ja ne pratim te recentne znanstvene i stručne literature, odnosno ako sam na razini Jutarnjeg lista ili Novog lista, nemam što tražiti u znanstvenim krugovima.

Da li bi Vam koristilo da određena stara i teško dostupna građa iz područja Vašeg interesa bude dostupna u digitalnom obliku?

Bilo bi, iako je za mene povijest *passé*. Povijest jedino kao krivulja iskustva da se vidi kako se razmišljalo u to vrijeme. Ja sam u tom području gdje su promjene preko noći, a nažalost svjestan sam da studenti često koriste ta prastara izdanja, odnosno da su još u vremenima OUR-a, SOUR-a i sličnih pojmova.

Kako vidite našu Knjižnicu u budućnosti? Što ona nudi u odnosu na ovo što nudi sada?

Svakako mislim da Knjižnica treba imati puno veći prostor kako bi mogli i nastavnici tu istraživati s obzirom na stanje u našim kabinetima, poglavito studenti, da bi trebalo biti puno više građe, ali opet, počeo sam s krizom tako da nastavljam s krizom, ali opet, kriza je najbolje razdoblje za razvoj. Odnosno treba vidjeti na čemu štedjeti, na čemu ulagati. Mislim da treba još više biti dostupna ta građa informatičkim putem, odnosno, ponavljam, ako ja pišem rad, ne mogu biti citati od prije pet, šest, sedam godina, odnosno ja moram istražiti dosadašnju razinu spoznaja da bih mogao kritički osvrt dati na dosadašnje spoznaje da bih mogao donijeti nešto novo, da mi se ne događa da nešto pišem, mislim da pišem novo, a to je već *passé* u stvarnosti i u znanstvenim okvirima.

Hvala Vam lijepa, to bi bilo to.

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Ika

Ispitanik 14

Ž

09.09.2014.

Molim Vas da navedete Vaš znanstveni stupanj.

Doktor znanosti.

Vaše znanstveno-nastavno zvanje.

Viši predavač.

Koja je po Vašem mišljenju uloga Knjižnice na našem Fakultetu? Što od nje očekujete, odnosno od knjižničara?

Uglavnom podršku za nastavne istraživačke aktivnosti.

Da li odlazite u Knjižnicu?

Da.

Možete procijeniti koliko često?

Za vrijeme nastave, recimo svakih deset dana, otprilike.

Koristite li usluge Knjižnice?

Da, što se podrazumijeva. Uglavnom posudbu koristim, baze ne baš. Nešto jesam koristila baze, jer uglavnom me filološke baze interesiraju, a one nisu toliko zastupljene.

Da li možda međuknjižničnu posudbu koristite?

Da, naročito jesam kad sam pisala radove. Da, da, i to je funkcioniralo dosta dobro.
Na koji Vam način knjižničari pomažu u radu?
Pomažu mi uputama ako mi je to potrebno, usmjeravaju, ovo je najvažnije što mogu usmjeriti u nekim stvarima. Ono drugo je već forma, sama posudba.
Ukoliko radite od kuće, da li tada imate nekad potrebu kontaktirati knjižničare?
Pa, da.
U kojim slučajevima?
Kad naiđem na nešto u literaturi, onda bi mi vrijedila informacija da li oni to mogu nabaviti, kako brzo, onda bih usporedila s nekim drugim, i tako dalje.
Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa?
Putem stručnih časopisa i na internetskim izdanjima.
Objasnite način na koji dolazite do građe za pisanje radova ili za pripremu nastave?
Za pisanje radova dolazim preko Knjižnice, ali uglavnom, isto velikim dijelom, preko interneta, ali kontaktiram baze koje mi nemamo, nego su filološke baze. A za nastavu, pa recimo, koristim Knjižnicu nešto jer imamo strogo zacrtanu literaturu. Imamo malo sati tako da ja tu nemam vremena za neku nadogradnju.
Danas postoji puno građe preko baza podataka, ali s obzirom da ste rekli da ih ne možete previše koristiti, da li možete usporediti ono vrijeme kad je uglavnom građa bila u tiskanom obliku, koliko se češće, odnosno rjeđe obraćate Knjižnici danas, ili možda jednako?
Možda ipak malo rjeđe. Mislim kad se ja sjetim, to je bilo dosta davno kad sam ja bila studentica, sama priroda studija je takva bila, mi smo imali književnost, ja sam praktički visila u knjižnici, a sada u doba napretka informacijske tehnologije to je jedna druga priča.
Na koji način komunicirate s kolegama ukoliko pišete zajedničke radove ili radite na projektima? Kako razmjenjujete informacije?
Sa kolegama tu sa Fakulteta izravni kontakt, ali dosta preko maila.
Da li pohranjujete negdje Vaše radove?
Da, kod sebe ih imam na kompjuteru. Recimo, relativno sređene. Jedan dio je nesređen, koji imam namjeru sređivati.
Da li možda koristite neke portale? Profil se može napraviti.
Ne, za sada ne, radije sam ovako... skrivena.
Smatrate li da bi pomogao nekakav digitalni repozitorij radova djelatnika našeg Fakulteta?
Mislim da bi.
Što bi tada bilo bolje?
Manji utrošak vremena, praktičnije bi sve bilo.
Na koji način odlučujete u koji ćete časopis prijaviti Vaš rad, koji su Vam kriteriji za odabir?
Citiranost časopisa. To je sad aktualno.
Da li ste nekad bili u situaciji da morate platiti za objavu rada? Neki časopisi to traže.
Da, koliko se sjećam Collegium Antropologicum smo nešto platili, bilo nas je više. Ja sam bila glavni autor, koautorica. Mislim da smo neki iznos platili.
Da li ste se možda konzultirali s knjižničarima po tom pitanju, da li bi trebalo platiti?
Ne, sama recenzija je toliko dugo trajala da smo bili sretni da objave. To je CC časopis tako da smo jednostavno platili. Iako ja dobivam mailom ponude kad se referiraju na neke objavljene radove da bi se moglo publicirati, da li hoću nešto srodno objaviti, ali nisam se dovoljno udubila, ne znam.
Da li bi Vam koristilo poslušati predavanje o bazama podataka ili bibliometriji?
Mislim da bi. Apsolutno.
Za područje Vašeg interesa, ne znam da li je to bitno, ali da li bi Vam bilo praktično da postoji određena stara ili teško dostupna građa, da ona bude u digitalnom obliku dostupna?
Stara građa?
Da.

Ne znam, zavisi koliko stara.

Mislím zbog toga ako ju je teško nabaviti.

Da, da, sigurno da bi to koristilo. Naročito kad se pišu obimniji znanstveni radovi. Da, koristilo bi.

Kako Vi vidite našu Knjižnicu u budućnosti? Da li ona nudi nešto drugo u odnosu na ovo što nudi sada?

Kao moja vizija, što bih ja voljela da se nudi?

Da.

Recimo da sam za sad zadovoljna, a mogu reći da ne koristim toliko intenzivno. Vjerojatno da sam u nekom većem projektu onda bih imala bolji uvid, znate. Sad, recimo, imam lovostaj što se tiče radova, tako da onda bih imala neke druge ideje. Sigurno da zastupljenost baza je u prvom redu.

Da bude više ovih iz Vašeg područja?

Pa, možda. Ja sam svjesna da je to ekonomski fakultet u prvom redu, ali možda taj jezik struke. Meni je trebalo kad sam radila doktorat baš radovi koji se bave jezikom turizma. Naravno, jako malo ih ima. Recimo da je to usredotočeno na jezik struke. To je to što se ovdje radi što se tiče jezika.

To bi bilo to. Hvala Vam lijepa.

Hvala Vama.

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Ika

Ispitanik 15

M

10.09.2014.

Molim Vas da navedete Vaš znanstveni stupanj.

Doktor znanosti.

Vaše znanstveno-nastavno zvanje.

Viši predavač.

Možete li mi reći koja je po Vašem mišljenju uloga Knjižnice na našem Fakultetu i što očekujete od Knjižnice?

Ne bih odgovorio. Koristim samo za nastavu tu na Fakultetu.

U redu. Zbog toga dolazite u Knjižnicu.

Da.

Da li Vam knjižničari pomažu na neki način?

Da.

Koje najčešće njihove usluge koristite? Posuđujete li knjige?

Ne znam. Mene više zanima da informacije za studente (?).

Možda koristite nabavu građe, ako Vam je za nastavu potrebna određena literatura?

Da.

Da li Vam nekad treba pomoć knjižničara ako od kuće radite?

Ne.

Radite više-manje ovdje?

Da.

Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa?

Dobivam od različitih izdavača informacije.

Na koji način dolazite do građe za pisanje radova?

Iz znanstvenih časopisa.

Kako pratite, preko interneta?
Ne, ne, to nema kod nas.
Vi ste specifična struka, pa imate ograničeno?
Da.
Da li koristite građu online otkad ona postoji?
Koristim.
Da li možete procijeniti da li više koristite takvu građu ili se referirate dosta na tiskanu?
Malo jer to nije nikad dosta sigurno.
Da li nekad pišete zajednički radove sa kolegama?
Ponekad.
Kako tada uglavnom komunicirate?
Jedan dio napišem, i onda ide razmjena mišljenja.
Ide mailom ili usmeno?
Više usmeno. Zapravo, pošaljem napisan.
Da li pohranjujete negdje Vaše radove, u smislu da ih čuvate?
Da.
Na vlastitom računalu ili imate neku stranicu možda? Ili tiskano?
Ne. Tiskano čuvam.
Ako bi postojao digitalni repozitorij s građom djelatnika ovog Fakulteta, da li bi to pridonoslo nečemu ili pomoglo?
Nadam se da bi, pogotovo za one koji imaju više.
Da se može vidjeti što je tko radio.
Da.
Na koji način odlučujete u koji časopis ćete prijaviti Vaš rad? Koji su Vam kriteriji? Osim da je Vaše područje.
Da. Bitna je renomiranost.
Da li bi Vam koristilo poslušati predavanje o bazama podataka ili o bibliometriji?
Ne, znam dovoljno.
Da li je za Vaše područje interesantna stara građa, ako bi postojala u digitaliziranom obliku?
Ne.
Imate uglavnom...
Novo.
Da li imate mišljenje o tome kakva bi naša Knjižnica trebala biti?
Nemam baš.
Hvala Vam lijepa.
Molim.

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Ika

Ispitanik 16

Ž

10.09.2014.

Molim Vas da navedete Vaš znanstveni stupanj.
Doktor znanosti, izvanredni profesor.

Koja je po Vašem mišljenju uloga Knjižnice na ovom Fakultetu i što očekujete od Knjižnice i knjižničara?

Očekujem povremenu informaciju o tome što se novoga zbiva, očekujem pomoć u pribavljanju članaka do kojih osobno ne mogu doći. Savjet i podršku.

Odlazite li u Knjižnicu?

Vrlo rijetko. Jednom u mjesec dana, mislim da ne češće.

Koristite li usluge Knjižnice? Ovo što ste naveli, posudba...

Da.

Uglavnom to?

Da.

Da li možda međuknjižničnu trebate?

Da. Međuknjižničnu, članke koje treba pribaviti.

Na koji Vam način knjižničari pomažu u radu?

Na zahtjev. Ako i nešto treba, dobijem uvijek savjet i konkretnu pomoć za rješavanje problema.

Možete li objasniti kako Vam oni pomažu kad radite od kuće, ako Vam je tada potrebna njihova pomoć?

Nisam nikad koristila takvu pomoć.

Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa?

Preko interneta uglavnom. Abonirana sam na neke *alerts* servise za najvažnije baze koje koristim.

Na koji način dolazite do radova za pisanje radova i pripremu nastave?

Za pisanje radova isključivo iz baza, a za nastavu se koristim udžbenicima koji su dostupni.

Onda ih obogaćujem aktualnim sadržajima iz članaka koji su mi na raspolaganju.

Kako procjenjujete relevantnost i kvalitetu određenog članka koji namjeravate koristiti?

Na osnovu njegove kvalitete. Kad ga pročitam, onda znam. Neki mi naslovi, neki mi autori govore već o kvaliteti radova. Neki mi časopisi znače kvalitetne radove, a u krajnjoj liniji, kad pročitam onda vidim je li to za iskoristiti ili nije.

Da li ste imali prilike koristiti građu iz otvorenog pristupa?

Što pod tim podrazumijevate?

Na primjer, časopisi kakvi se nalaze na Hrčku. Vi kao krajnji korisnik imate besplatan pristup.

Nije pretplata kao što su primjerice EBSCO-ve baze.

Vrlo rijetko koristim hrvatske baze.

Budući da danas mnogo građe postoji baš preko baza podataka, možete procijeniti u kojoj mjeri se Knjižnici obraćate baš zbog nabave, odnosno, da li pretežito koristite online ili koristite i tiskanu građu?

Online. Časopise u tiskanom obliku ne sjećam se kad sam zadnji put uopće išla gledati i pretraživati.

Na koji način komunicirate s kolegama, razmjenjujete informacije kad pišete radove zajednički i kad radite na projektima?

Osobnim mailovima. Nisam ni na kakvom forumu ili nešto slično, ne koristim to za sada.

Da li pohranjujete Vaše radove i prezentacije?

Da.

Na računalu ili imate možda nekakve stranice na internetu?

Imam preporučene na *Lumensu* (portal za razmjenu informacija između studenata i nastavnika, op. A. M.), a onda na svojem računalu ono što mi treba za predavanje.

Da li tiskate Vaše radove, pa ih tako arhivirate?

Ne.

Smatrate li da bi pomoglo da postoji digitalni repozitorij s radovima djelatnika Fakulteta?

Ja mislim da manje-više svi znamo što tko piše i ako koga interesira da uvijek možeš direktno kontaktirati. Trebalo bi tu procijeniti troškove i koristi.

Na koji način odlučujete u koji časopis ćete prijaviti Vaš rad? Koji su Vam kriteriji?

Kriterij je da imam relativno veliku vjerojatnost da će mi ga objaviti s obzirom na kvalitetu koju znam da ima rad, a onda gledam i da bih zadovoljila uvjete za izbor u više zvanje.

Da li ste nekad platili za objavu rada?

Ne. Nisam za sada.

Niste imali ponude?

Imala sam ponude, ali ništa što bi meni bilo relevantno za izbor, pa zbog nisam nikad...

Da li bi Vam koristilo saznati više o otvorenom pristupu, bazama podataka, bibliometriji, praćenju citiranosti?

Nekakvo kraće predavanje uvijek dobro dođe, ponoviti neke stvari koje duže ne koristiš.

Da li bi Vam koristilo da određena stara građa ili teško dostupna građa, koja je vezana uz područje Vašeg interesa, bude u digitalnom obliku dostupna? S obzirom da ima građe do koje se ne može.

Stvari se toliko brzo mijenjaju, mislim da stara građa rijetko kome treba. Glavne stvari su ionako sekundarno citirane, koje su najvažnije.

Kako Vi vidite našu Knjižnicu u budućnosti, što bi ona drugo mogla nuditi u odnosu na ovo što sada nudi?

Treba više prostora studentima za rad, za učenje, treba računala za pristup bazama osigurati direktno u Biblioteci. Prostor je najveći problem.

Hvala lijepa, to je sve.

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu

Ispitanik 17

Ž

10.09.2014.

Molim Vas da navedete Vaš znanstveni stupanj.

Doktor znanosti.

I Vaše znanstveno-nastavno zvanje.

Redoviti profesor.

Koja je po Vašem mišljenju uloga Knjižnice na našem Fakultetu?

Knjižnica ima prije svega dvije uloge. Jedna uloga je da zadovolji sve potrebe studenata koji moraju naći adekvatnu literaturu za polaganje ispita, odnosno za pisanje njihovih seminarskih radova, *case studyja* i slično, ali je uloga Knjižnice da redovito prati najnoviju literaturu, koju moraju profesori pratiti i da im omogući da budu u tijeku sa svim novim izdanjima koja su u svjetskoj literaturi prisutna.

Odlazite li u Knjižnicu?

Odlazim u Knjižnicu, u principu jednom do dva puta mjesečno obavezno.

Koristite li usluge Knjižnice?

Koristim. Znači, posuđujem časopise koje dobivamo u Knjižnici i knjige koje su novijeg izdanja koje se naručuju.

Jeste možda međuknjižničnu posudbu koristili?

Jesam. Koristila sam je više puta.

Kako Vam knjižničari pomažu u radu?

Knjižničari pomažu u radu da nas eventualno obavještavaju o nekim novim bazama na koje smo preplaćeni, koje možemo online pretraživati. Često puta nam pomažu u radu da nas obavijeste o nekom članku koji je možda izašao iz našeg područja u nekom časopisu kojeg mi, odnosno ja osobno ne pratim jer nije direktno vezano za moje područje, tako da, u principu, pomažu jako puno.

Da li Vam je nekad njihova pomoć potrebna ukoliko radite od kuće?

Ako radim od kuće mi nije potrebna direktno tog momenta jer se manje-više dobro snalazim sa svime, ali sigurno da, u smislu narudžba knjiga nekakvih, kad nađem na nešto, u takvim situacijama ih kontaktiram da izvrše narudžbu knjige.

Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa?

Pretplaćena sam na nekakve *newslettere*, dobivam novosti nekih časopisa i automatski dobivam svaki mjesec ili svaki kvartal ili polugodište, ovisno o kojoj vrsti časopisa se radi, pa dobijem onda pregled sadržaja tog časopisa, tako da na taj način vidim što je u časopisu izašlo. Postoji nekih sedam-osam časopisa koje pratim redovito i, u principu, dobivam ih najviše preko maila, ali postoje časopisi koje se dobiva kao *hard copy* u Biblioteci i koje onda svaki mjesec, kvartal, ovisno kako, uzmem i prolistam.

Na koji način dolazite do građe za pisanje radova i za pripremu nastave?

Za pisanje radova dolazim, naravno, putem pretraživanja baza i provođenjem vlastitih istraživanja, ali pretraživanje baza je tu najbitnije, a kod pripreme nastave puno više koristim strane udžbenike, knjige, kojih imamo puno u Biblioteci, i na taj način se priprema materijal za predavanja.

Kako procjenjujete kvalitetu i relevantnost članaka koje namjeravate koristiti?

Na osnovu sažetka. U principu, najprije pročitam sažetak i dobro je to što sve više članaka ima strukturirane sažetke, pa se onda može vidjeti koja je svrha, cilj, istraživanja, koji su *findings*, znači, koji su rezultati, pa onda automatski to upućuje onda na to da li je potrebno *downloadat* cijeli članak, odnosno platiti neki *fee*, ako nije pretplata ili ga treba zanemariti i tražiti dalje.

Budući da danas mnogo građe postoji dostupno upravo preko baza podataka, možete li procijeniti koliko koristite tiskano kao što je prije bilo?

Puno više baze podataka. Ja ću reći osamdeset posto baze podataka, dvadeset posto tiskana izdanja.

Na koji način komunicirate s kolegama i razmjenjujete informacije kad pišete radove ili kad radite na projektima?

Putem e-maila.

Da li pohranjujete Vaše radove?

Da.

Uglavnom na računalu ili?

Na računalu, ali oni su objavljeni, pa su dostupni opet u nekim bazama gdje su objavljeni.

Smatrate li da bi trebao postojati digitalni repozitorij sa radovima naših djelatnika?

Da, svakako.

Čemu bi on pridonio?

On bi pridonio prije svega da se poboljša vidljivost Fakulteta jer bi onda i drugi vidjeli na jednom mjestu što se sve objavljuje, a s druge strane mislim da bi možda povećao suradnju jer često puta na vrlo sličnu temu dva nastavnika mogu raditi neka istraživanja, a da ni ne znaju to, a ovako, kad se to objavi, kad se vidi, možda se iz toga može izroditi neki treći, puno kvalitetniji članak.

Na koji način odlučujete u koji časopis ćete prijaviti Vaš rad, koji su Vam kriteriji?

Prilikom odabira časopisa, prije svega, gledam koji *impact factor* ima taj časopis, znači, sad više-manje svi gledamo da su to časopisi koji su na SSCI listi, tako da je *factor* jedan od ključnih elemenata, a naravno da su časopisi s visokim *factorom* nama nedostupni jer je teško uopće objaviti u takvom časopisu. Tako da u tom dijelu gledam koliko dugo treba čekati za objavu rada u časopisu, znači, koliko traje recenzentski postupak, koliko traje proces objavljivanja i slično. Jer ako to traje više od godinu i pol – dvije, što negdje i je, onda takve časopise u principu izbjegavam.

Jeste li nekad platili za objavu rada?

Jesam, jednom.

Jeste se konzultirali s knjižničarima po tom pitanju?

Ne, nisam.

Da li biste voljeli saznati nešto više o otvorenom pristupu ili bibliometriji ili bazama podataka, znanstvenom izdavaštvu?

Bih.

Da li bi Vam koristilo da određena stara ili teško dostupna građa bude dostupna u digitalnom obliku, a da je vezana uz Vaše područje?

Bi, svakako.

Kako vidite našu Knjižnicu u bližoj budućnosti? Da li ona nudi nešto drugo u odnosu na ovo što nudi sada?

Mislim da je ona sadržajno jako dobro popunjena knjigama iz svih područja koje mi koristimo, jedino što je tu, naravno, veliki problem prostor, pa se ne može doći u Biblioteku, uzeti knjige i dolje raditi nego se to uvijek mora vući za sobom.

To bi bilo to, hvala lijepa.

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Ika

Ispitanik 18

Ž

10.09.2014.

Molim Vas da navedete Vaš znanstveni stupanj.

Magistar ekonomije. Nije magistar znanosti, niže od toga. Nijedno od navedenog.

Znanstveno-nastavno zvanje?

Asistent.

Koja je po Vašem mišljenju uloga Knjižnice na našem Fakultetu?

Pomoć u odabiru literature, nabavljanje dodatne literature, dodatne sugestije.

Da li očekujete možda nešto više od ovoga što ste naveli?

U principu ne.

Odlazite li u Knjižnicu?

Konkretno pitanje se odnosi na ovu Knjižnicu, na Knjižnicu Fakulteta?

Da. Koliko često odlazite u Knjižnicu, da li možete procijeniti?

Minimalno jedanput tjedno.

Koristite li usluge Knjižnice?

Da.

Koje najčešće?

Posudba građe.

Da li nabavljate međuknjižnično možda?

Do sada nisam nabavljala.

Na koji Vam način knjižničari pomažu u radu?

Evo, konkretno, nedavno sam nabavljala dodatnu literaturu za kolegije, pa oko naručivanja dodatne literature.

Možete li objasniti na koji Vam način knjižničari pomažu ukoliko radite od kuće, ako Vam je tada potrebna pomoć?

Za sada nisam imala takvih poteškoća.

Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa?

Uglavnom pretraživanjem baza, instituta za ekonomiju, Instituta za turizam, domaćih i stranih.

Na koji način dolazite do građe kad pišete radove?

Uglavnom pretraživanjem baza.

Isto tako i za nastavu?

Da.

Kako procjenjujete relevantnost određenog članka, i kvalitetu?

Da li je izdan u nekom dobrom i kvalitetnom časopisu, gledam kolika je citiranost i u kojim bazama se citira rad. Možda, ako mi je od izuzetne važnosti taj članak, pogledam čime se bavi sam autor. Mislim da je to dosta važno, da li je baš stručnjak u tom području ili se radi možda o nekome tko tek počinje.

Pretražujete li građu iz otvorenog pristupa?

Na što se to konkretno misli?

Primjerice kao što su časopisi u Hrčku. Ne morate platiti pretplatu na časopis nego je on svima dostupan.

Da, pretražujem.

Budući da danas mnogo građe postoji preko baza podataka, možete li usporediti koliko se obraćate Knjižnici u odnosu na vrijeme kad ste studirali, kad je većina bila u tiskanom obliku? Mislim da manje jer dosta toga je online dostupno i uvijek probam nekako doći do pravog članka.

Na koji način komunicirate s kolegama, razmjenjujete informacije kad pišete zajednički radove?

Putem maila.

Da li pohranjujete Vaše radove, prezentacije, bilo što što radite?

Da, na računalu.

Smatrate li da bi trebao postojati digitalni repozitorij s radovima djelatnika ovog Fakulteta?

Mislim da bi to bilo korisno.

Čemu bi to pridonijelo?

Međusobnoj komunikaciji, možda ako netko istražuje slično područje bi mogao znati tko se čime bavi.

Kad pišete rad, na koji način odlučujete u koji ćete ga časopis prijaviti?

Za sada meni je to isto novo područje, pa uglavnom sugestijom profesorice, svoje mentorice, one uglavnom predlože za koji časopis bi bilo dobro napraviti rad.

Pretpostavljam da onda niste imali slučaj da ste morali platiti za neki rad.

Ne, nisam.

Da li bi Vam koristilo znati nešto više o otvorenom pristupu, bibliometriji, bazama?

Da.

Da li bi Vam koristilo da određena stara ili teško dostupna građa iz područja Vašeg interesa bude u digitalnom obliku dostupna? Nešto što je možda teže nabaviti.

Da.

Kako vidite našu Knjižnicu u budućnosti?

Pretpostavljam, budući da sve ide tehnološki naprijed, da će biti više digitalizirane građe, možda čak i knjige starije da će biti u digitalnom obliku dostupne tako da će manje biti fizičkog dolaska u Knjižnicu, a više kontakta drugačije.

To je to. Hvala Vam lijepa.

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Ika
Ispitanik 19
Ž
11.09.2014.

Molim Vas da navedete Vaš znanstveni stupanj.
Doktor znanosti i redovni profesor u trajnom zvanju.

Koja je po Vašem mišljenju uloga naše Knjižnice?

Kolegice da ja sad idem u detalje, ja bih cijeli dan o tome govorila. Knjižnica je srce svake obrazovne ustanove bez obzira bila to osnovna škola, srednja škola ili fakultet. Normalno, što god je razina veća, to je knjižnica važnija jer se pretpostavlja da je student samostalniji. Sad, koliko su oni samostalni odista, to najbolje Vi znate. Ja kad ovako s njima razgovaram o njihovoj navici čitanja, sa svakom generacijom si volim to malo porazgovoriti, ja naiđem na prekrasne podatke, na ljude koji se ne odvajaju od knjige i nailazim na ljude koji bježe od knjige. Ja sam jedanput radila anketu, davno, o navikama čitanja i jedno od pitanja je bilo „Iz čega učite?“. Bila je mogućnost zadana literatura, više od zadane literature, dodatni izvori i tako dalje, bilješke, dakle, svašta. Jedan student je odgovorio „Iz tuđih bilježaka“ i to je dva puta podcrtao. Dakle, hoću reći, sigurno je da se stavovi konzumenta prema biblioteci jako razlikuju. Ja imam studenata koji uđu u Biblioteku, to pouzdano znam jer kad odem dole u radnoj sobi su uvijek isti ljudi koji znaju doći do police, znaju ući u bazu podataka i zapravo bibliotekara niti ne trebaju. Dakle, za njih je bibliotekar osoba koja fizički izdaje knjigu. Ima pravnu funkciju, da tako kažem. Ima, međutim, ogroman broj studenata koji ne znaju pronaći policu, na polici ne znaju po abecednom redu pronaći ono što im treba, popis koji drže u ruci, ne znaju sravniti s onime što imaju na polici i koji ne znaju ući u bazu podataka. Ja moram reći, kad čujem da netko na petoj godini studija ne zna ući u bazu podataka, ja se skršim, znate. Prema tome, knjižnica je definitivno, kažem, i srce i mozak, i mama i tata studentu, i sve. Mi već puno godina imamo radnu sobu. U stara vremena je nismo imali zbog prostora, a onda je profesorica X došla na tu genijalnu ideju da se onaj paviljon preradi u knjižnicu i to je sad radna soba i, kao što sam rekla, ja uvijek vidim iste ljude. Dakle, definitivno, vidi se da studenti cijene činjenicu da imaju knjižnicu, ali naravno, mislim da nije optimalno iskorištena od strane studenata. A optimalno nije iskorištena iz više razloga: mislim da svoj posao nisu obavile ni osnovna ni srednja škola. Znate, programi su u redu, koliko su mi poznati, i nastave materinskog jezika i stranog jezika i tako dalje. Nastavnici i u osnovnoj i u srednjoj školi, koliko se meni čini, čine vrlo malo na navikavanju djece na korištenje primarne literature. Ogroman broj nastavnika i u osnovnoj i u srednjoj školi tjera djecu da uče po tekama. Oni čak njima i ocjenjuju bilježnicu. Znate Vi da tko ima urednu bilježnicu, može dobiti peticu za zalaganje. To je prestrašno nešto. To znači nagrađivati budalaštinu. To je prestrašno nešto. Ono što bi oni njih morali natjerati, odnosno naviknuti, je da koriste isključivo knjigu. Što se nastavnika tiče, student, naravno, može voditi vlastite bilješke, to uopće nije upitno, ali pridavati teki nekakvo sveto značenje, činiti od njega nekakvu svetinju i centar obrazovnoga procesa je prestrašno jer se postavlja pitanje zašto su djeca dala preko tisuću kuna svake godine za nabavu udžbenika ako ih uopće ne koriste. Naravno, da nastavnici u osnovnoj i srednjoj školi inzistiraju isključivo na radu sa udžbenikom, plus, naravno, neka dodatna literatura, dodatni izvor, onda mi danas ne bi imali ovaj problem da djeca ne znaju što će s knjigom. Naši studenti su, vrlo veliki broj studenata, fiksirani na bilješke. Ni ne znaju koristiti knjigu. Tako da, naravno, tu je onda pitanje motivacije. Obično inteligentniji student, student koji je razvio naviku čitanja i tako dalje, tu bolje prolazi.

Što Vi očekujete od Knjižnice?

A slušajte, ja od Knjižnice imam velika očekivanja i moram reći da je Knjižnica ovdje, kod nas, sva moja očekivanja od samog početka otkad sam ja došla ovamo na Fakultet, u ogromnim količinama ispunjavala. Ta knjižnica nije uvijek bila ovako raskošna, znate. U Knjižnicu je počela ulagati, to ovako među nama, profesorica X. Ona je imala tu neku viziju, znate, da je knjižnica važna. Mi smo tada bili išli u taj zajednički projekt sa Manchesterom, razmjene programa i tako dalje, ja sam tamo vodila taj projekt. To je bio trogodišnji projekt sa Manchester University, Metropolitan University, i nakon toga je došla profesorica X, ona je to nastavila i naravno, profesor X je silan broj knjiga nabavio. On je bio nevjerovatno, što se toga tiče, široke ruke, i na tome smo mu zahvalni, i naravno, profesor X je nastavio taj trend. Prema tome, svi dekani su nakon toga nastavljali investirati u Biblioteku. Mi imamo ogroman broj knjiga iz područja turizma i ugostiteljstva, ogroman broj časopisa, strašno puno podataka, dakle, definitivno mislim da smo vodeća biblioteka u tom smislu. Što imamo mi u Hrvatskoj, ja sam sigurna nema apsolutno nitko, što je, moram reći, velika stvar ako se uzme u obzir da je već godinama kriza, a osim toga da nismo nekakvi, kao ustanova ni ogromni, nismo mi neki bogatuni, ali vidi se da se o knjizi vodi računa. I, naravno, uvijek se mora voditi računa da je šef biblioteke taj koji je duša biblioteke. Mi smo imali sreće, ja bih rekla, kao nitko nigdje, da imamo X jer nije svugdje tako, znate, jer čujem od studenata, to su Vam priče o riječkim bibliotekama fakultetskim, o tome da se sa studentom osorno razgovara, da se neuljudno sa studentom razgovara, da ih se potjera, da „Što ti misliš?“, „Što ne znaš sam naći?“, „Dosadni ste“, da se knjižnica otvara od pet do pet i pet kao u Alan Fordu. Svačega ima u bibliotekama univerzitetskim. Ovo što mi ovdje imamo to je gospodski. To je gospodski. Ja uđem tamo, bibliotekarke, mislim ovoga časa na Vas i X, su super fine prema studentima jer činjenica kakav je bibliotekar prema nastavniku ne znači niš. Mi smo zaposlenici, logično je da će bibliotekar biti ljubazan prema nastavniku. Mjerilo bibliotekara je koliko je ljubazan prema studentu, a student ovdje kod nas ima stvarno gospodsku uslugu, i to sami studenti su svjesni toga, to ja moram reći, oni su jako pravedni što se toga tiče. Oni su svjesni toga i kad ih pitate što misle o Biblioteci i o Fakultetu onda definitivno, na prvo mjesto će se staviti kvaliteta usluge u Biblioteci. To je jedna naša vrlo, vrlo, vrlo jaka strana. Hvala.

To je bio jedan od razloga zašto sam vrlo rado gledala na ovaj razgovor. Znate zašto? Jer kad se stvari odvijaju kako treba, svi to uzmemo zdravo za gotovo. Kad nas Autotrolej (gradski prijevoznik, op. A. M.) jedan dan loše vozi, svi ćemo graknut, znate, to je u ljudskoj prirodi. I onda kad je nešto lijepo, uzmeš „A to je normalno da je lijepo“, a ustvari, kad se malo usporediš sa drugima, vidiš da zapravo imaš sreću. Nije svugdje tako savršeno, tako da, moram reći, jako lijepo, da.

Koliko Vi po prilici dolazite u Knjižnicu, prosječno?

A čujte, teško mi je reći. Kad počne nastava, budem svaki dan po nekoliko puta u Biblioteci. Koji put mi se dogodi da cijeli tjedan ne odem do Biblioteke, ali mislim da sam dosta često u Biblioteci. Povremeno se prošećem kroz police, malo si pogledam, povremeno imam nešto na narudžbi, pa onda si to uzmem, povremeno dođem malo vidjeti što ima i tako dalje.

Zapravo ste mi odgovorili koje usluge Knjižnice najčešće koristite.

Da, da, sve ustvari.

Na koji Vam način knjižničari pomažu u radu?

Jako. Gledajte, prije svega, dobavljaju mi literaturu koja mi je potrebna koju recimo ja naručim, koju Biblioteka već ima, pa onda mora dobiti za mene i tako dalje. Ali, osim toga, X ima jedan krasan način rada. Nemaju svi, opet ću reći, nemaju svi bibliotekari po fakultetskim bibliotekama to, da ona šalje bilten sa novim nabavama, dakle, bez obzira na to jesam li ja nešto naručila ili ne, ja vidim čega ima, što su drugi naručili. Zašto ne? I osim toga, X vodi računa o katalozima, o tome što se objavljuje, o novostima i tako dalje i ona se vrlo često javi e-mailom ili telefonom i obavijesti o novom izdanju iz mojih područja, znate. Tako

da definitivno je to jedna jako elegantna priča. Ako ja nešto i propustim, X je tu koja će se javiti i koja će reagirati. To jako, jako fino štima. Ja sam sigurna kad bismo moje kolege sad pitali, da bi se svi sa mnom složili.

Ja se nadam da radimo sve što možemo.

Uvijek ima ljudi koji jednom u dvadeset godina uđu u Biblioteku, ali tu je inat, što da Vam kažem.

Da li nekad imate potrebu za pomoć knjižničara ukoliko radite od kuće?

Ja Vam od kuće jako malo radim. Radim od kuće, ali obično tada unaprijed pripremam. Ja si ustvari na poslu pripremam domaću zadaću. Točno planiram što ću napraviti, u kojem opsegu, iz kojega predmeta ili kolegija ili za vezano eventualno koji članak i tako dalje, tako da sve pred-pripreme obavim. Tu je Internet jako brz i tu je baza podataka otvorena. Ja iz Emeralda često koristim podatke, eventualno Science Direct, ja si onda isprintam podatke ono što mi treba iz Emeralda i Science Directa i onda nosim doma. Ja jesam par puta kontaktirala u vezi s nekim praktičnim pitanjima Biblioteku, ali ja sam Vam od onih koji najveći dio obavljaju na poslu. Znae što je? Ja primjećujem da je to većina mojih kolega koji su u privredi radili. Nas je jedan određeni broj starih ljudi iz privrede koji svako jutro u sedam sati se nađemo, znate. To su navike iz privrede. Kada posao postane intenzivniji, onda ja sam tu recimo, pustimo sad nastavu, ali mimo nastave od sedam do tri popodne, i ja sve što trebam napraviti radim kao da sam u firmi. To je *time management*, navikli ste si vremenski i u okviru toga rješavate posao.

Možete mi objasniti na koji način dolazite do građe za pisanje radova ili pripremu nastave?

A slušajte, za pisanje radova imate neku svoju ideju, temu koja, bismo rekli, sazrijeva i tako dalje, i onda idete vidjeti što je objavljeno najnovije u tom području. Mi, opet ću reći, imamo sreću jer imamo tih baza podataka, hvala Bogu, sad se u zadnje vrijeme otvorio u potpunosti i taj Emerald, jer s Emeraldom smo stalno muku mučili. Meni je to uvijek bilo jako čudno jer Emerald je zapravo nezaobilazan za menadžment. Mi smo fakultet za menadžment, dakle bez Emeralda se ne može. I onda, naravno, kad radite znanstveni rad, Vi imate neku određenu temu, ali za nekakav znanstveni rad koji nešto predstavlja, morate napraviti nekakav kraći pregled dosadašnjih istraživanja da pokažete da uopće znate o čemu govorite. Ja više-manje objavljujem vani i urednik vani Vam, ako nemate solidno napravljena dosadašnja istraživanja, dakle pregled koji uključuje i najnovije radove, jednostavno neće to uzeti u obzir. Dakle, prema tome, definitivno su to baze podataka. Jedino što je to kod mene, naravno, kroz-disciplinarno jer se ja ne bavim samo sociolingvistikom nego se bavim i komunikacijom u organizaciji, a to onda obuhvaća i *organizational studies* i menadžment. Dakle, Emerald, Science Direct je početak. A za nastavu naravno, opet priča sa Emeraldom i Science Directom jer se ono gdje se ja preklapam sa menadžmentom je u Emeraldu, gdje se preklapam sa turizmom to mi je u Science Directu. I naravno, literatura objavljena iz tog područja. Mislim da je jako važno kad se svoj predmet predaje, bez obzira, ja predajem jezike i predajem komunikaciju u organizaciji, korporacijsku komunikaciju i tako dalje, mislim da je strašno važno ne studentima samo prezentirati lekciju, jezične vježbe ili lekciju o komunikaciji u organizaciji nego ih stalno povezivati i na stanje znanosti u tom području. U nekom predmetu više, u nekom predmetu manje jer će makar jedan posto tih naših studenata se jednoga dana baviti znanošću i oni moraju moći biti usmjereni dalje prema tome. Mislim da nema nastavnika jezika koji svako toliko se ne referira na nešto iz teorije lingvistike. Tu nema diskusije. Nije to pričam ti priču, pa da umjesto jezičnih vježbi mi sada raspredamo o povijesti lingvistike, ali nekakva referenca na teoriju lingvistike svako toliko se mora dogoditi da bi student, jedan od sto, shvatio da je to ustvari puno veća slika nego što on to ovoga trenutka vidi.

Na koji način procjenjujete kvalitetu određenog rada koji mislite koristiti?

Ja prije svega rad biram prema nekakvim ključnim riječima, da li ulazi u moje područje u kojem ja mislim istraživati i tako dalje. Dakle, to je onaj prvi najgrublji izbor. Naravno da tu

ima važnost časopis u kojem je objavljen. Ja idem najprije u vodeće časopise na svijetu koje Emerald i Science Direct imaju i onda, naravno, pročitam rad. Koji put se rad ne poklapa s onime što mene zanima, koji put se poklapa samo djelomično, vrlo često se zna dogoditi da naslov ukazuje na jedno, a sadržaj na drugo, međutim, ako idete u časopise koji su globalnoga karaktera gdje je selekcija izrazito pozitivna, onda ste apsolutno sigurni da ćete naći kvalitetne radove.

Budući da danas mnogo građe postoji preko baza podataka dostupno, koliko se Vi obraćate Knjižnici za nabavu u odnosu na ono vrijeme kad je građa uglavnom bila tiskana?

A čujte, to je neusporedivo. Mi smo uvijek imali povijesno taj problem. U Hrvatskoj ste uvijek mogli do francuskog parfema i do škotskog viskija. Do knjige se ni nikad moglo doći. Ja se sjećam, ja sam bila mlada kad je otvorena ona strana biblioteka u Gundulićevoj u Zagrebu. *Mamma mia*, tamo smo hodočastili! Mi smo cijele dane tamo znali biti, popodneva, naći se, pa otići u slastičarnu u Gundulićevoj, kad smo ogladnjeli, pa se vratiti. Jednostavno uz one police hodati i upijati knjige. A obavezne lektire jer smo imali, naravno, studij književnosti engleskog jezika, obavezna lektira je bila od *Penguina* po četrnaest dinara komad. Danas je to četrnaest kuna komad. Mislim, to je po nulu, znate, niš! To su bile one iz tih donacija, ali to je klasična britanska i američka literatura, i to je dolazilo onda kad je počela cijela ta priča, to je dolazilo na *bagule* (reg. veliki kofer, op. A. M) i onda smo svi samo te knjige kupovali. Jednostavno nisi mogao vjerovati da nakon toliko godina je knjiga dostupna. I tada je to ustvari počelo. Onda je počeo Internet, ali, naravno, nismo ga svi imali, pa je počeo e-mail, nismo ga svi imali, to je bio onaj strogi početak devedesetih godina, međutim, to je išlo geometrijskom progresijom, ja moram reći, dakle, najedanput je Internet postao dostupan i onda smo shvatili da mi do ogromnog broja podataka možemo sami bez ičije pomoći. Kad sam ja počela raditi na doktoratu, to je bio strogi početak devedesetih godina, nama Internet nije bio dostupan u Hrvatskoj i postojala je stanica za dostupnost na internet u Zagrebu pri nekakvom komitetu. I znam da mi je dekan Pomorskog fakulteta, jer sam tada bila na Pomorskom fakultetu, dao putni nalog, dnevnicu za to obaviti, a ja sam rezervirala sebi pola sata jer pola sata nije bilo, znate, malo, to je bilo jako elegantno mi je rekla ženica koja je to vodila. Pola sata za nekakvom bazom podataka u Americi. To k'o da svetu misu služite. Ja sam došla tamo dobrih petnaest minuta ranije za *ne daj Bože*, znate, ona se je točno u deset sati ujutro uključila i onda mi je svečano objavila: „Sad smo u Americi“. I onda su podaci trideset minuta išli. Ja sam sve pripreme obavila prije tako da nije bilo nikakvog nasumičnog traženja. Ona je samo lifrana tih trideset minuta i onda mi je još par minuta ostalo, onda je ona samo ubola i još mi je par članaka uspjela izvući za koje nije znala, koji su se recimo njoj pojavili na ekranu. Evo, tako se je pred toliko godina dolazilo do... to nije zamislivo. Ja sam došla doma sa ogromnim paketom, ja sam se pohvalila na faksu, svi su se divili. Danas svako dijete *fracca botton* (tal. stisni dugme, op. A. M.) i već si u Emeraldu. Za ne vjerovati, da.

Da li koristite građu iz otvorenog pristupa?

Da. Emerald je otvoren, Science Direct je više-manje otvoren, te druge baze su isto više-manje otvorene. Ima, naravno, nešto zatvorenih baza, povremeno mi se dogodi da mi nitko živ neće nešto dati, a ako mi je to važno, onda se obratim Biblioteci. Tu, moram reći, Biblioteka suludo izlazi u susret. Koliko je meni poznato, to je prilično skupo, ustvari. To Vi bolje znate, to nije jeftino, ali i do tih zatvorenih stvari se, ustvari, može.

Na koji način komunicirate s kolegama i razmjenjujete informacije, bilo kad pišete zajednički članak ili ako radite na nekim projektima? Kako teče ta komunikacija?

Komunikacija ide najprije o toj nekakvoj ideji. Na zajedničku neku ideju dođemo. Kažemo: „A, to bi bila zgodna tema za članak!“ Svatko dođe sa nekakvim svojim idejama. Ja volim početi sa *brainstormingom*. Svatko dođe sa svojim planom rada, bez ikakvog utjecaja sa strane. Kolega ima svoj plan rada, ja imam svoj plan rada. Onda se nađemo jedno sat vremena

i onda vidimo uzajamno, ja njegovo, on moje, i onda vidimo gdje je slabost, gdje nije slabost, gdje je dobro, gdje sam ja recimo nešto propustila, gdje je on nešto propustio i onda se iz dva plana rada radi jedan plan rada, zajednički kostur. I onda se to malo prepusti vremenu. Ja iz iskustva znam da dok nema dobrog kostura, nema ni rada. Bez obzira je to članak, je li to diplomski rad, je to seminarski rad, kostur mora postojati. Ne može se rad početi pisati, a da ne znate o čemu ćete pisati. To naši studenti vrlo često rade, to je prestrašno nešto. I onda se on gubi u jednoj ogromnoj količini teksta s kojim ne zna što će, kojega je zbrda-zdola pokupio i onda, naravno, nastavnik kaže: „Ali to nema veze s temom“. Ima nastavnika koji dozvole da se unosi tekst koji nema veze sa temom, ima nastavnika koji to ne dozvole. To je razlog zbog kojega ja na svojim kolegijima, tamo gdje imam seminarske radove i diplomske radove, negdje odmah na početku kolegija održim jedno predavanje o tome kako se kod mene izrađuje seminarski rad. I oni točno znaju, jer imaju taj seminarski tekući kod mene, koji je dio ocjene, ali imaju naravno i mogućnost izrade završnog odnosno diplomskog rada, i oni točno znaju da se kod mene rad ne može niti prijaviti ako nije spreman napraviti kostur. Dakle, ne može on meni doći s temom i „Sad ćemo *storit* (reg. napraviti, op. A. M.) prijavu“. To ne dolazi u obzir. On mora moći dokazati da je u stanju napraviti to što je obećao. Kad imate kostur, onda se zapravo rad sam od sebe piše. Definitivno je to važan prvi korak. S obzirom na današnju digitalnu tehnologiju, da li komunikacija ide češće usmeno, telefonski, digitalno?

Ovisi gdje ste. U jednoj fazi je dobro naći se da se malo priče pretresu, puno toga se može obaviti preko telefona i, naravno, ogroman dio podataka ide e-mailom, tako da e-mail nas je jako rasteretio jer telefonirati ne možete nekome u pola noći, ali mu možete poslati e-mail, pa ga pročitati kad stigne.

Da li pohranjujete negdje Vaše radove?

Većina tih radova je u bazama. Naime, neki od tih časopisa gdje sam ja objavljivala su u Science Directu, neki su u Emerald, a ono što je u Hrvatskoj objavljeno je u knjigama. Neke su knjige bile objavljene, negdje su bili objavljeni zbornici, nešto je u časopisima, tako da ono što je vani objavljeno je i u elektroničkom obliku. Imala sam knjigu u Americi, ona se prodaje sad i kao e-knjiga. Dosta skupa je bila, pa onda sad je malo povoljnije kao e-knjiga. Što u printu, što u elektroničkom obliku, ja vjerujem da bi se do toga svega, ako nekoga zanima, moglo ustvari doći.

Ali, Vi za sebe, da li čuvate negdje, na jednom mjestu?

Ja za sebe imam po jedan primjerak svega što sam objavila.

Tiskano?

U tiskanom obliku. I to čuvam doma „za ne daj Bože“ ili ako mi zatreba ili se moram referirati na nešto.

Smatrate li da bi u tom slučaju pomogao digitalni repozitorij sa radovima djelatnika ovog Fakulteta?

Definitivno. Samo, po mom mišljenju, repozitoriji ne bi smjeli biti vezani za fakultete. Repozitoriji bi trebali biti vezani za nadležne biblioteke znanstvene. Po mom mišljenju, to je masivna priča. Logično da bi se repozitorij mogao, ništa lakše od toga, na recimo nekakve pretince podijeliti u smislu da je ovo pretinac Tehničkog fakulteta, ovo Medicinskog, ovo naš, ali mislim da bi repozitorij morao biti pri bibliotekama i da bi građa svih fakulteta morala biti dostupna svima. Dakle, ono što radi Medicina, dostupno nama, ono što radimo mi, dostupno Medicini, a sve skupa dostupno javnosti jer, konačno, javnost je ta koja nas plaća. To ide iz džepa poreznih obveznika.

Tada bi to, znači, bilo besplatno dostupno.

Dapače. Pazite, dok god mi imamo znanost koju financira država, dotle bi to sve moralo biti besplatno jer je to pretplatnik, da tako kažem, već platio.

Na koji način odlučujete u koji časopis ćete poslati Vaš rad, koji su Vam kriteriji?

Prije svega, tražim časopis koji se bavi temom kojom se ja bavim. Ne znam, kad imam rad iz korporacijskih komunikacija, onda šaljem u *Corporate Communications*, časopis kod Emerald, to je vodeći časopis te vrste u svijetu i kod tih časopisa je dobro, ono što ja volim kod međunarodnih časopisa, što mi još nismo uspjeli do kraja postići, makar hrvatska Društvena istraživanja su, moram reći, priča za sebe, definitivno. Oni to strašno dobro rade, a ostali kako-tako. Međutim, vani kod časopisa je to jako zgodno utoliko što, ako imate temu koja je aktualna, koja nešto znači u znanstvenom smislu, a autor koji je ozbiljan će nastojati naći neku temu koja nešto jeste, i ako je ta tema kvalitetno obrađena, znate, onda je to prilična šansa da će to ići u postupak recenzije. E, sad, ljepota recenzije je što je to stvarno slijepa recenzija. To nisu ni braća ni drugovi ni članovi plemena ni rodbina. Zna da ljudi... Mislim, neoprostivo je da ljudi unutar ustanove jedan drugome recenziraju, to je prestrašno. To je nešto što se apsolutno ne bi smjelo događati. Vi stvarno ne znate tko recenzira Vaš rad. Vaš rad je do te mjere neutraliziran da ni recenzent ne zna čiji rad je dobio. Ako se ja pozivam na svoje radove, onda je tu zagrada prazna i točkica unutra, iz popisa su moji radovi izbrisani. Dakle, tu je jasno da se ja nešto pozivam, ali ne zna se na koga, apsolutno nema nikakvoga načina da recenzent uopće nasluti čije recenzira. Definitivno je to jedna, kako bih rekla, za autora jedna strašno dobra stvar. Vrlo često ćete kod nas ustanoviti da se, časopise možda ne toliko, ali zbornike sa kojekakvih savjetovanja, onda ćete vidjeti da se radovi recenziraju ovisno o statusu profesora, pa profesori koji su više pozicionirani, kao što su redovni profesori, u trajnom zvanju, imaju bolju recenziju, ljudi koji su niže pozicionirani, recimo docent, eventualno predavač, će dobit tako malo nižu recenziju. Ispada ako je profesor u trajnom zvanju i ako je redovni profesor da su mu svi radovi genijalni, a ako je čovjek samo docent, onda ne zna pošteno napraviti rad što je samo po sebi jako problematično. Dakle, definitivno, taj problem, pitanje recenzije kod nas do dan danas nije riješen. I mislim da on neće biti riješen dok god mi imamo problem nejednake dostupnosti resursa. Naime, resursi dolaze od države, a to praktično dolazi od poreznih obveznika. Dakle, resursi dolaze od naroda ove države. Oni bi svima jednako trebali biti na raspolaganju. Međutim, Vi ćete ustanoviti da je ustanova uvijek nekome majka, nekome maćeha, i onda, naravno, taj recenzentski element je samo jedan dio te negativne piramide, piramide negativne selekcije. Prema tome, onoga časa kad resursi postanu svima jednako dostupni, onoga časa će, naravno, potreba za funkcioniranjem unutar plemena nestati. Tko poživi, vidjet će.

Pratite li citiranost, pratite li časopise, njihove *impact factor*?

Kako ne, da, da, jedna od tih baza me je uključila u taj nekakav faktor citiranosti, pa mi onda povremeno javljaju kako moji radovi stoje. Ja uvijek kad otvorim časopis, pogledam u *impact factor*, pogledam njegov status, pogledam gdje je sve citiran. To je lijepo jer to je nama nekakav orijentir, nekakva praktična priča i tako dalje, međutim, to je dio nečega što mi definitivno možemo nazvati kulturnim imperijalizmom, znate. I da li je to u potpunosti fer ili ne, to je sad jedna priča za sebe jer vodite računa da u znanosti u velikoj mjeri se smatra da je medij poruka i onda se smatra da svi oni koji objavljuju, časopisi koji egzistiraju u Ujedinjenom Kraljevstvu i Sjedinjenim Američkim Državama su po definiciji bolji od ostalih. Zato jer im je materinji jezik engleski. Vi ćete vidjeti da većina ljudi na tim izdavačkim savjetima su ljudi iz vodećih fakulteta, posebice u Ujedinjenom Kraljevstvu, tih par fakulteta turizma, recimo naše područje uvijek gledam, ima koji se stalno vrte, to je to. Ne mislim njima odricati njihovu kvalitetu, to su definitivno najprestižniji fakulteti. Želim reći da su oni istovremeno nekakvi čuvari kapije i nekakvi „vau-vau“ koji nikome drugome ne daju pristup, znate. I ući u tu elitu je strašno problematično. Vi morate biti barem dvostruko bolji od njih da biste ušli, što nije fer. To Vam je kao žena u politici: žena u politici mora biti makar dvostruko bolja od svojih kolega. Ja se sjećam Thatcherice. Thatcherica je bila deset puta bolja nego bilo koji muški premijer u dvadesetom stoljeću. I samo zahvaljujući tome je ušla na premijersko mjesto. To je strašno ne fer, ustvari. Tu se zapravo ništa ne da napraviti.

Prema tome, oni su postavili kanone i mi se tih kanona držimo. Recimo, Francuska ima jaku objavljiivačku djelatnost u segmentu menadžmenta, Nijemci imaju jaku objavljiivačku djelatnost, ali je pitanje koliko su ljudi u stanju to koristiti. Recimo, ja kad nađem na francuski članak, ja prvo pogledam da li on postoji na engleskom. Onda na engleskom nađem najčešće samo sažetak, onda eventualno možete autora kontaktirati, pitati da li negdje postoji verzija na engleskom jeziku. Naravno, sa njemačkim nije problem jer njemački mogu. To je definitivno jedna priča za sebe.

Jeste li nekad imali priliku platiti da Vam objave rad?

Ne! Bože sačuvaj! Ja znam da je tih pokušaja bilo, ja znam da ima takvih časopisa, čak je jednom netko sa našeg Sveučilišta, ja sam se šokirala, davao te ponude i to je išlo i išlo. Ja nisam mogla vjerovati svojim očima da naše Sveučilište to radi. Ja sam se na to oglušila, ja sam apsolutno ignorirala tu ponudu. Svaki put kad mi je došao e-mail, kao da ne postoji sam se ponašala i onda su mi ti mailovi prestali dolaziti. Jednom mi je jedna kolegica, ona danas više nije s nama, rekla da joj je članak objavljen u nekakvom jako prestižnom časopisu iz njezinoga područja. Koliko je taj časopis bio prestižan ili ne ja nisam znala, pa sam išla malo provjerit, pa je bio što je bio, i onda mi je rekla da je Fakultet platio trošak te objave. Ja sam pitala: „Što ste Vi platili za taj članak da bude objavljen?“ Ona je rekla: „Da“. Ja dalje, logično, nisam htjela to komentirati. Ja mislim da se u postupku izbora ti časopisi ne bi smjeli priznavati. Ako časopis to hoće raditi da bi se prodavao, to je njihovo sveto pravo. Po mom mišljenju apsolutno, tamo gdje se plaća objava, ne bi smjeli biti na onim popisima koji govore o časopisima poželjnima kad se ide u izbor. Onaj tko radi te popise bi morao ako kod časopisa postoji mogućnost plaćanja da bi se članak objavio, onda taj časopis ne smije biti na listi. Kao što sam rekla, časopisi ako tu imaju svoj račun, to je njihova stvar. Očito se to može, je li. Ja u taj poslovni njihov dio ne mogu ulaziti. Međutim, definitivno se u tom akademskom dijelu ne bi smjelo priznavati. Članak, akademski gledano, znanstveno gledano, ne bi smio postojati što se tiče napredovanja u zvanje ako je za to plaćeno.

Da li bi Vam koristilo saznati nešto više o bazama podataka ili bibliometriji ili, primjerice, otvorenom pristupu građi? Kad govorimo o otvorenom pristupu, upravo se dotičemo ovoga. Primjerice, postoje časopisi koji su za krajnjeg korisnika besplatni, međutim, „kažnjavaju“ autora time da mu naplaćuju *article processing fees*.

Da, ali znate što je... pitanje da li je to kažnjavanje autora, znate. Ja nisam nikad pratila kvalitetu radova u takvim časopisima. Vrlo je moguće, jer pazite, autor nije bedak. Autor definitivno ne bi išao na plaćanje kad bi mu vrhunski časopis, koji to ne naplaćuje, prihvatio rad. Prema tome, vrlo je moguće da ti časopisi objavljuju inferiorne radove zato jer su dobili novac da to učine. Prema tome, to je definitivno, kao što sam rekla, jedna priča za sebe. Osobno, ja znam da to postoji već jako dugo, ali činjenica da to ljudi rade je prestrašna stvar. Mi imamo puno nastavnih obveza, to je činjenica, puno više nego naši kolege u inozemstvu. Definitivno. Međutim, činjenica je da još uvijek imamo dovoljno vremena za znanstveni rad. Prema tome, neka mi nitko ne kaže da ne može napisat solidan znanstveni članak.

Da li bi Vam koristilo da određenu teško dostupnu građu možete pronaći u digitaliziranom obliku?

Joj, kako ne! Gledajte, uvijek imate nekakvih starijih članaka koji su nekakva klasika u Vašem području, pa se na to želite referirati. Iako Vi ne crpate znanje, ali u nekakvom pregledu literature Vi želite to spomenuti. Vrlo često tih članaka nema u digitaliziranom obliku, a osim toga, uvijek postoje one, što smo maloprije rekli, baze gdje je građa djelomično zatvorena. Naravno, to je pitanje novca. Na koncu, mogu ja dat svoju kreditnu karticu, pa onda počet primat podatke neograničeno. Osobno smatram da se znanost ne bi smjela naplaćivati. Znanstveni podaci se ne bi smjeli naplaćivati. A s druge strane, naravno, se onda postavlja pitanje zašto knjigu plaćamo jer mi odemo u biblioteku i kupimo knjigu koju

platimo dvadeset funti. Ako smo spremni platiti knjigu, onda je logična pretpostavka da moramo platiti i za članak. U bogatim zemljama to nije problem jer je to, naravno, automatika, u nekakvoj Njemačkoj, međutim, kod nas to još uvijek može biti problem jer, Vi znate, mi smo nacija koja prebire po kantama za smeće. Međutim, kod nas, konkretno, na našem Fakultetu to, zahvaljujući upravi Fakulteta, zahvaljujući bibliotekarima, zahvaljujući čitavoj kulturi organizacije, da tako kažem, je ta stvar vrlo elegantno riješena i ja do zatvorenih podataka dolazim, ali uz pomoć Biblioteke.

Da li Knjižnicu u jednu ruku vidite i kao mjesto gdje se provodi edukacija, odnosno, da li bi knjižničari predavanjima neke teme možda približiti?

Definitivno. I nastavnicima i studentima. S time da je pitanje, naravno, kako bi nastavnici to prihvatili jer nastavnici vrlo često, ne svi, dobar dio njih polazi od pretpostavke da oni nemaju više ništa za naučiti. To je najgora moguća zamka u koju se nastavnik može uhvatiti. Čovjek koji nema spremnost stalno cijeloga života učiti, zapravo u nastavi nema što raditi. Međutim, vi bibliotekari bolje znate koja je tu priča nego mi kolege, ali definitivno bi bibliotekari mogli sa nekakvom serijom predavanja apsolutno animirati nastavnike i definitivno studente. Moj prijedlog je bio svojedobno da se studente na prvoj godini vodi u Biblioteku. Ne naravno njih tisuću u komadu, nego da se to obavlja nekako po godinama, po studijskim grupama i tako dalje, jer, vjerovali ili ne, među studentima se svako toliko nađe netko tko nikad u svom životu dotad nije vidio unutrašnjost biblioteke. Nikad u životu dijete nije bilo u knjižnici. To je prestrašno.

Kako Vi vidite našu Knjižnicu u budućnosti? Da li ona možda nudi neke druge sadržaje ili što biste Vi voljeli?

Pa, gledajte, ja sam lani bila u Beču, ne znam ako sam spomenula to, mjesec dana sam držala predavanja tamo iz korporacijske komunikacije na njihovom fakultetu. To je bilo baš vrijeme kad su se oni pripremali za preseljenje. Onda su u augustu to preseljenje obavili i ušli su u svoju novu zgradu. Kako je zgrada bila, u ono vrijeme kad sam ja bila u aprilu, gotova, ja sam se prošetala vidjeti tu zgradu, zgrade, to je kompleks zgrada. Svaku jedinicu je gradio slavni arhitekt iz druge države, iz druge kulture, a centar je biblioteka. Centralna i najveća zgrada je biblioteka koja izgleda kao svemirski brod. To je Wirtschaftsuniversität. To vrijedi vidjeti. Čuderno nešto kako to izgleda. Ja si uvijek zamišljam našu Biblioteku u budućnosti, dobro, ne mora biti kao svemirski brod, ali definitivno kao puno veću. Jer ja sam sigurna... što bi Vi napravili da svi nastavnici koji rade na ovom fakultetu vrate knjige koje su kod njih ovoga časa?

Zaista ne znam.

Zamislite Vi to! Definitivno, fizički, treba mjesta za sve knjige koje se koriste. Fizički treba mjesta za novu arhivu. Vi znate, imate stare časopise, stare knjige, starih stvari u arhivi. To nije za baciti, a nije ni za na policama imati. Logično kad bi Biblioteka bila veća, onda biste u okviru Biblioteke mogli imati arhivski dio. Prema tome, ja to vidim kao veliku Biblioteku sa velikom radnom sobom i, naravno, sa nekakvom publikom, ali u našem specifičnom slučaju to je jako ovisno o privredi jer mi sada imamo studente koji tu iz najrazličitijih motivacija dolaze, pa i socijalnih. Međutim, onoga časa kada privreda proradi, selekcija među kandidatima za naš Fakultet će biti definitivno sve pozitivnija, pa će onda korištenje Biblioteke postajati sve intenzivnije. Studenata neće biti tako puno, ali će više koristiti Biblioteku. Prema tome, kakogod gledate, ovo što mi imamo u Biblioteci je raskoš, stvarno prekrasno nešto. Puno knjiga, puno časopisa, puno svega. U prvom redu trebamo prostor za tako nešto. Veću radnu sobu, više prostora, naravno, više zaposlenih ljudi. Vi znate da je posla za ubiti se u biblioteci. I onda, naravno, da bi se u Biblioteci mogle održavati i neke druge aktivnosti, ne samo izdavanje i preuzimanje knjiga. Onda bi se u samoj Biblioteci mogla održavati predavanja, mi bi mogli imati jedan izborni kolegij koji bi se održavao u

Biblioteci. Biblioteka je odista srce ustanove i to onda, kad imate prostor fizički, možete iskoristiti.

To bi bilo to. Hvala Vam lijepa.

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Ika

Ispitanik 20

M

15.09.2014.

Molim Vas da navedete Vaš znanstveni stupanj.

Ja sam redoviti profesor u trajnom zvanju na Sveučilištu u Rijeci.

Doktor znanosti.

Doktor znanosti, da.

Koja je po vašem mišljenju uloga Knjižnice na našem Fakultetu?

Nije mala, ona je jako velika. Mislim da je izuzetno značajna i da jednostavno mi ne bi mogli funkcionirati da nema Knjižnice. Pogotovo mi kao profesori, a da ne kažemo studenti. Prema tome, to je izuzetno značajna, možda jedna od najznačajnijih za nas.

Što očekujete od Knjižnice?

Očekujem da nas servisiraju, da potrebe koje imamo mi kao profesori, ali jasno, mi onda dajemo studentima to, što uspijemo izdogovarati jer znamo da ima i da može osigurati Knjižnica, onda nam osigura taj prostor, širi, djelovanja prema studentima. Očekujemo zapravo da nas prati u onome što nama treba.

Odlazite u Knjižnicu?

Da, odlazim često. Dnevno, tjedno, kadgod ovdje dolazim, a dolazim često, Knjižnica mi je dosta važna.

Koje usluge najčešće koristite?

Koristim zapravo posudbu knjiga, a i informacije koje mogu dobiti, pogotovo ako nešto tražim u bazama, pa ne mogu naći, pa jednostavno pokušam dobiti kontakt sa... Naša je X, mislim da je ona vrlo educirana i da nam stvarno pomaže. Ona kao osoba nam pomaže. Ono što bi trebala biti knjižničarka, mislim da to X dobro radi.

Koristite međuknjižničnu posudbu možda?

Da, sad sam upravo, i nekoliko puta mi je X to omogućila. Ja joj dam spisak, pošaljem joj mailom, tako da dosta brzo, brzo mi odgovori, i ono što nema, ona brzo uđe u kontakt. Ja sam doslovce za dva dana dobio ono što sam tražio, za mene je to bilo vrhunski.

Na koji Vam način knjižničari pomažu u radu?

To sam otprilike odgovorio. Na sve moguće načine, znači da nam preko mailova da informaciju što dobiva, informaciju, permanentnu, mjesečno jedanput ili dvaput, ona to bolje zna, ali vidim da nam je to često na mailovima. Znači, već smo informirani, i ono što mi trebamo, u direktnom kontaktu s njima, da li je to onda posudba, kontakt s međuknjižničnom posudbom i tako dalje.

Da li Vam je nekad potrebna pomoć knjižničara kad od doma radite?

Pa, zapravo je. Ja kad doma radim, zapravo mail pošaljem njoj. Pojednostavim stvari. Ono što mi treba, ja javim. Meni je važno da ona brzo reagira. Ako nema, kaže mi, i drugo da rješenje.

Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa?

Pokušavam biti u toku s literaturom koja izlazi, upravo preko Knjižnice. Onda literaturu, Vi znate da postoji na kraju popis radova koji se koriste. Ako je netko objavio dobar rad, onda me još više interesira što je koristio za rad. Onda automatski dobiješ friške podatke, onda vidim da li ih ima negdje, nema...

Jeste li pretplaćeni na *newslettere* nekih stranica, možda institucija?

Imamo i to, da.

Objasnite način na koji dolazite do građe za pisanje radova ili pripremu nastave.

Do građe dolazim, prvo baze. Znači, kopam po bazama. Evo, recimo, Crolist baze koja objedinjuje sve knjižnice da vidimo što hrvatsko ima. Onda imamo te vanjske baze i onda kad izaberem ono što mi treba, onda se konzultiram sa X.

Na koji način procjenjujete kvalitetu određenog rada?

Nije teško, u struci, ako jesi u struci, s ovim čim se baviš, ne bi trebalo biti teško procijeniti jer pratiš periodiku, čitaš, znaš što treba i odmah vidiš koliko je on aktualan.

I autore možda.

I po autorima i po sadržaju i po naslovu samom. Po sažetku možeš vidjeti da li te nešto interesira više ili manje.

Budući da danas puno građe postoji preko baza podataka, u kojoj se mjeri obraćate Knjižnici u odnosu na vrijeme kad je u tiskanom obliku bilo najviše građe?

Puno manje sad, više sam online. Jesam, ali isto mi treba jer ima stvari koje ne možeš otvoriti. Neke stvari te ne zanimaju: vidiš sažetak, pa vidiš „to mi nije baš interesantno“. A neke baze se plaćaju, pa vidim s njom što mi može sugerirati u tom smislu.

Na koji način komunicirate s kolegama i razmjenjujete informacije kad pišete zajedničke radove ili kad radite na projektima?

Ja sam vodio nekoliko projekata, i sad ih vodim, tako da to su permanentni sastanci koje imamo i na tim sastancima imamo konzultacije i razmjenjujemo, i, normalno, dnevno mailovima. Danas je ta elektronska pošta nešto što je savršeno za to: isti čas znaš odgovor, komuniciraš i na istom tekstu korigiraš, ispravljaš.

Da li pohranjujete negdje Vaše radove ili prezentacije?

Da, apsolutno. Pohranjujem ih najprije doma u svojoj bazi.

Na računalu?

Na računalu, da, imam spremno. Ali vidim da je tu Knjižnica isto napravila, sortirala, tako da ja kliknem na sebe i svoje radove, isto vidim da su lijepo složeni. Ne daj Bože da mi tamo pofale, naći ću ih tu.

Smatrate li da bi trebao postojati digitalni repozitorij radova djelatnika ovog Fakulteta?

Što znači digitalni repozitorij?

To je jedna baza, online, koja bi okupljala radove naših djelatnika.

Na Fakultetu?

Da, koja bi bila vezana uz instituciju.

Dapače, mislim da bi to bilo izuzetno korisno.

Čemu bi to pomoglo?

Pomoglo bi najprije da imaš autora, kolegu i da znaš točno da ćeš naći sve njegove radove, koji su tu. Da nije nešto još izvan, nešto važno, pa nisi mogao vidjeti i propustiti.

Na koji način odlučujete u koji časopis ćete prijaviti Vaš rad? Koji su Vam kriteriji?

Možda je mlađa generacija malo pametnija od nas, mi smo se napisali puno radova. Ne pratiti taj kriterij, nego smo puno na domaćim konferencijama, i stranim. Danas se ide ciljano skoro. Znači, oni radovi koji samo nose, to mladi, mladi pod navodnicima, prepoznaju da treba samo tamo objavljivati.

Mislite da su kriteriji uvjeti za znanstveno napredovanje?

Napredovanje, da. Ne treba mi napredovanje, sad pišem za dušu.

Da li Vam je to prije bilo važno?

Kad sam počeo karijeru, kad sam bio docent, nisam baš, da iskren budem, do kraja bio informiran, i znalo se desiti da se kolege neki potpuno izgube. U toj strogoj hijerarhiji je prešao u drugo područje i kod izbora je imao problema, a pisao je pošteno, sve skupa odradio, ali očito nije ga nitko malo savjetovao da se ipak usmjerava u jednom pravcu.

Da li ste nekad morali platiti za rad koji ste objavili? Da li Vas je časopis tražio?

Jesmo, čak i za naš časopis se mora plaćati.

Za objavu rada?

Ja sam mislio na konferencijama. U časopisima ne znam jesam li platio.

Koristite li građu iz otvorenog pristupa? Na primjer, kao što je Hrčak, portal.

Koristim dosta, baš puno koristim.

Da li biste voljeli saznati nešto više o znanstvenom izdavaštvu, o bazama podataka ili o bibliometriji?

Volio bih, malo edukacije ne bi škodilo. Čujte, to je ipak jedan softver koji treba savladat do kraja. Ovako gubiš puno vremena. Kad bih bio educiraniji, bilo bi lakše.

Da li bi Vam koristilo da se određena građa iz Vašeg područja, na primjer iz turizma, hotelijerstva, može naći u digitalnom obliku?

Apsolutno. Kad bi se moglo naći tako koncentrirano, bilo bi izvrsno.

Neki su naveli statističke podatke.

Da, pogotovo to. Mi tražimo puno dezagregiranih podataka koji se i ne prate i onda ih možeš naći prije u turističkoj zajednici nego u hrvatskom zavodu za statistiku, a to je zapravo opet pitanje praćenja metoda kako se radi i tako dalje.

Kako Vi vidite našu Knjižnicu u budućnosti? Da li ona nudi nešto drugo u odnosu na ovo sada?

Ja mislim da je ona na dobrom putu, da još se pojača, da se uključi u sve moguće baze, da Sveučilište pomogne kod financiranja baza, da su otvorene za sve. Kad su otvorene baze, onda imaš sve, onda imaš doma knjižnicu. Onda ti je previše čak. Onda treba samo znati selektirati.

To je to. Hvala Vam lijepa.

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu

Ispitanik 21

Ž

15.09.2014.

Molim Vas da navedete Vaš znanstveni stupanj.

Doktor znanosti.

Vaše znanstveno-nastavno zvanje.

Izvanredni profesor.

Koja je po Vašem mišljenju uloga Knjižnice na ovom Fakultetu i što od nje očekujete?

Očekujem prvenstveno da pruži potporu studentima u smislu dostupne literature, obvezne, za kolegij, da studente na neki način uputi što i kako mogu pretraživati, gdje mogu doći do nekih podataka i, naravno, potpora nastavnicima isto tako, i što se tiče nabave knjiga, ali i nabave nekih članaka koji možda nisu direktno dostupni nastavnicima.

Odlazite li u Knjižnicu?

Da.

Možete procijeniti koliko često?

Jednom tjedno.

Koristite li usluge Knjižnice?

Da, koristim, u smislu nabave knjiga i u smislu međuknjižnične razmjene.

Na koji Vam način knjižničari pomažu u radu?

Pomažu mi naći knjige u smislu izdavača, dobavljača, odnosno dobiti te knjige i najviše u međuknjižničnoj razmjeni za nabavu, da li članka ili knjiga.

Da li Vam nekad treba pomoć knjižničara ako radite od kuće? Da li ste imali takav slučaj?

Ako radim od kuće, u principu ne baš, iskreno.
Neki se jave, recimo, ako ne mogu otvoriti određeni članak, pa onda me zamole da im ga ja skinem, pa pošaljem, zato sam pitala.
Da, nekada, moram priznati, više.
Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa?
Na način da dobivam, za časopise koji su mi interesantni, mailom *table of content* i onda po tome znam.
Na koji način dolazite do građe za pisanje radova i za pripremu nastave?
Pretraživanjem baza. Isključivo baza.
Kako procjenjujete relevantnost i kvalitetu određenog članka?
Ja procjenjujem u mom području na temelju časopisa u kojem je objavljen i na temelju koliko je star, odnosno noviji članci su relevantniji i ja pogledam, znači, časopis da li je u CC-u ili Science Citation Indexu i po tome procjenjujem.
U Vašem području se brzo mijenjaju informacije.
Brzo se mijenjaju informacije i vrlo je velika razlika između časopisa koji jesu citirani u Current Contentsu i koji nisu.
Da li pretražujete građu iz otvorenog pristupa?
U smislu?
Kao što je primjerice Hrčak, građa koje je besplatna krajnjem korisniku.
Pretražujem. To koristim, recimo, za potrebe nastave.
Budući da danas puno građe imamo online, da li možete procijeniti koliko se Knjižnici obraćate za nabavu građe u odnosu na ono vrijeme kad je uglavnom građa bila u tiskanom obliku?
Naravno, sada manje, puno manje.
Na koji način funkcionira komunikacija s kolegama kad pišete radove zajednički ili kad radite na nekom projektu zajedničkom?
Preko maila, isključivo mailom.
Da li pohranjujete Vaše radove, arhivirate?
Osim na svom računalu i *back upu* nigdje drugdje. To je to.
Printate ih? Neki printaju.
U zadnje vrijeme ne. Što ih ima više, to ih manje printam, lošije ih čuvam, što nije dobro.
Smatrate li da bi možda upravo zbog toga bilo korisno da postoji digitalni repozitorij sa radovima djelatnika Fakulteta?
Bilo bi korisno. Apsolutno bi bilo korisno.
Osim kao neka sigurnost da se građa sačuva negdje, koja bi još prednost bila?
Prednost da bude veća dostupnost, znači, da i studenti mogu koristiti, da mogu nastavnici međusobno koristiti, to sigurno povećava protočnost informacija.
Na koji način odlučujete u koji časopis ćete poslati Vaš rad?
Na temelju vlastite prosudbe njegove kvalitete.
Da li se to povezuje s onime što ste rekli prije, u kojoj je bazi citiran?
Da. Moje područje je takvo da ja u principu bi trebala objavljivati samo u Current Contents-u, odnosno CC-u.
Vaših radova ima i u Scopusu, ali on Vam se ne računa.
Tako je.
Da li bi Vam koristilo saznati nešto upravo o toj bibliometriji, o bazama ili znanstvenom izdavaštvu?
Pa, bi.
Makar Vi dosta pratite, koliko sam uspjela iz razgovora s Vama primijetiti.

Ja pratim jer je kod mene područje jednostavno takvo, mi smo već dugo osuđeni na to da to moramo pratiti, ali definitivno su korisne i upravo ta citiranost, razlika u kvalitetama baza, mislim da to ljudi ne mogu baš procijeniti.

Možda ovo sljedeće pitanje ne trebam postaviti Vama, ali da li bi bilo korisno da postoji određena građa, starija, koja je u digitalnom obliku dostupna?

Ali definitivno bi bilo potrebno jer postoji, pretpostavljam da u svakom području postoji ono što se zove *gray literature*, znači ono što ustvari nije dostupno, kao što su recimo različite disertacije, kao što su različiti projekti koji nisu možda objavljeni, službeni, tako da definitivno bi takva nekakva baza bila korisna i znam da ima recimo projekata u Europskoj Uniji koji financiraju upravo taj *gray literature* da se to na neki način učini dostupno ipak više.

Kako Vi vidite našu Knjižnicu u budućnosti? Da li ona nudi nešto drugo, što biste Vi voljeli? Ja mislim da je naša Knjižnica jako dobra recimo u usporedbi, ne znam kako je na ostalim društvenim fakultetima, ali općenito na prirodnim fakultetima knjižnice imaju, barem su moja iskustva takva, ipak manju funkciju nego ovdje. Tamo su ljudi više organizirani po zavodima, katedrama, tako svaki zavod je neki svijet za sebe. Nije to tako centralizirano. Ovdje je centralizirano i to mi se jako sviđa. A definitivno je vidim kao sada i ne mogu reći da vidim nekakvu veliku manu što bi se trebalo razviti. Mislim da u principu to jako dobro funkcionira. Nemam nekakav prijedlog za značajno poboljšanje.

Hvala Vam lijepa, to je sve.

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Ika

Ispitanik 22

Ž

16.09.2014.

Molim Vas da navedete Vaš znanstveni stupanj.

Doktor znanosti.

Vaše znanstveno-nastavno zvanje.

Viši asistent.

Koja je po Vašem mišljenju uloga naše Knjižnice?

Uloga naše Knjižnice bi bila da nas opskrbi s literaturom koja nam je potrebna u tom trenu za tu vrstu istraživanja koje provodimo.

Da li dolazite u Knjižnicu?

Dolazim, da.

Možete li procijeniti koliko često?

U periodu prikupljanja literature vrlo intenzivno, na dnevnoj bazi vjerojatno, a kasnije možda jednom mjesečno.

Na koji Vam način knjižničari pomažu u radu?

U pronalaženju i dolaženju do literature koja mi je nedostupna.

Da li koristite možda međuknjižničnu posudbu?

Da, to sam vrlo često koristila, osobito s Ekonomskog u Ljubljani i čak nekoliko puta kupovala neke knjige preko Knjižnice.

Možete li objasniti na koji Vam način knjižničari pomažu ako od kuće radite, da li ste se našli u situaciji da Vam je potrebna njihova pomoć?

Nisam nikad. Obično bih doma, ako sam nešto i radila, zabilježila, onda kad bih došla na Fakultet bih tražila tu uslugu što mi treba.

Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa?

Obično *Google Books*, provjerim koje su nove knjige i internetom.

Jeste možda pretplaćeni na određene stranice, *newslettere*?

Sad se ne mogu sjetiti. Neke baze podataka što sam koristila, sam se logirala, imali su možda neki besplatni pristup, pa mi redovito šalju nešto, a Ekonomski pregled obično ima nove stvari, a najčešće putem interneta svako toliko provjerim ključne riječi iz istraživanja koje tražim i onda vidim što je novo.

Na koji način dolazite do građe za pisanje radova ili za pripremu nastave?

Najčešće iz nekih članaka u nekim časopisima koji su bolje rangirani, pa onda proširim dalje, iz njihove literature tražim reference dalje.

Kako procijenite kvalitetu određenog članka koji mislite koristiti?

Sad već imam dovoljno iskustva da znam već na prvu vidjeti literaturu. Gledam obično reference koje je taj autor koristio i da li su ti autori relevantni za ono područje na kojem ja radim jer već sad znam koji bi mogli tu spadati i već znam po samom pregledu literature, metodologiji istraživanja da li mi odgovara ili ne.

Da li pretražujete građu iz otvorenog pristupa kao što je na primjer Hrčak? Znači, besplatno svima, nema pretplate.

Znam, ali obično me uvijek ključne riječi dovedu na Hrčak ako je tu taj rad.

Znači da preko *Google Scholar* možda tražite?

Ne, nego znam ubaciti u pretraživač. Kaže mi profesor: „Potraži, taj profesor je to i to objavio“, onda obično mi to navede da se nalazi u Hrčku, pa onda idem tamo.

Budući da danas puno građe imamo upravo preko interneta, u kojoj mjeri se za nabavu građe obraćate Knjižnici ako usporedite s onim vremenom kad je sve bilo uglavnom tiskano?

U periodu kad sam ja pisala diplomski, onda sam praktički sve nabavljala. A i nisam praktički sve jer mi je tad literatura uglavnom bila na engleskom, ali recimo je taj omjer bio četrdeset posto Knjižnica, šezdeset posto Internet, a danas je možda to osamdeset posto Internet, a dvadeset posto Knjižnica. Jedino za kupovinu knjige do koje ne možeš doći ili za nabavku nekog članka do kojeg ne možeš doći. I puno kolegica mi je..., X je baš naručivala mi i skidala neke disertacije kad je bila na Ekonomskom u Ljubljani. Oni su imali neke dobre baze i onda mi je ona par disertacija skinula.

Na koji način komunicirate s kolegama ako pišete radove zajednički ili radite na nekim zajedničkim projektima?

To je najčešće s profesorom. Obično mi on uvijek kad nađe neki rad na temu koju zna da radim, onda mi ga spremi da mi služi kao referenca.

Komunicirate uglavnom osobno ili mailom?

Osobno.

Na Katedri ste zajedno, pa se češće i vidite.

Pa, da.

Da li arhivirate Vaše radove? Čuvate ih negdje?

Da, čuvam im, imam ih u fasciklima.

Nemate na računalu?

Imam ih i na računalu, ali uglavnom je sve isprintano, iskopirano.

Smatrate li onda da bi bilo korisno da postoji digitalni repozitorij sa svim radovima djelatnika Fakulteta?

To bi bilo jako zgodno jer onda ne bi brinuli o tome da ćemo nekog zaboraviti ili da nekog nismo negdje spremili ili da smo ga pred deset godina objavili, pa da više ne možemo...

Na koji način odlučujete u koji časopis ćete prijaviti Vaš rad? Koji su Vam kriteriji?

Sad sam u zadnje vrijeme počela gledati u kojim bazama se indeksira. To mi je sad postalo dosta važno. Naravno, onda i područje interesa moraš tome prilagoditi.

Jeste li nekad morali platiti za objavu članka?

Sad moram za Ekonomski pregled sam poslala gore i moram platiti kotizaciju da se učlanim u Hrvatsko društvo ekonomista.

Da, ali to nije kao kad Vas traže da platite za obradu rada.

To nije kotizacija za konferencije?

Ne. To je kad Vam ponude da će Vam objaviti rad, ali morate to platiti.

Sad to ne znam jer sam neke objavljivala s jednim profesorom s Ekonomskog, nešto s našim, pa ne znam da li su možda oni to podmirili, tako da to ne znam.

Da li biste voljeli saznati nešto više o otvorenom pristupu, o načinima kako objaviti članke, da li ih treba plaćati, ne plaćati?

Da, to bi bilo zanimljivo.

Da li bi Vam koristilo da određena stara i teško dostupna građa iz područja Vašeg interesa bude u digitalnom obliku dostupna?

Da, vrlo.

Kako vidite našu Knjižnicu u budućnosti? Da li možda nudi nešto što trenutno ne nudi, što biste Vi željeli da ima?

Mislim da to nije u njezinoj mogućnosti. Pristup većem broju baza, ali to je nadležnost Ministarstva, ne Knjižnice, i financijskih sredstava. Ovo drugo što mi treba, obično se i nabavi.

Hvala Vam lijepa.

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Ika

Ispitanik 23

Ž

16.09.2014.

Molim Vas da navedete Vaš znanstveni stupanj.

Ja sam redoviti profesor u trajnom zvanju. Doktor znanosti iz područja društvenih znanosti, polje ekonomija, grana računovodstvo.

Koja je po Vašem mišljenju uloga Knjižnice na našem Fakultetu?

Uloga Knjižnice je uvijek bila jako važna. Prvo, kao savjetodavna u smislu pomoći kod pretraživanja, kod dolaska do nekakvih ključnih publikacija. Drugo, kao pomoć studentima kod traženja literature koja im treba za njihove radove. Treće, kao jedno mjesto gdje se rađaju ideje, gdje ljudi komuniciraju na jedan drugačiji način od svakodnevnog posla, gdje se tekuće obaveze moraju rješavati, ali kad dođete u knjižnicu, onda dobijete jedan duhovni pristup, jedan način da promišljate problematiku na jedan drugačiji način i to ljude oplemenjuje.

Odlazite li u Knjižnicu?

Da, često.

Koje usluge najčešće koristite?

Najčešće koristim časopise, prvenstveno. Zatim, konzultiram se oko nabavljanja suvremene literature, načina nabavljanja tako da želje i financijske mogućnosti što bolje uskladimo.

Time ste mi zapravo odgovorili na pitanje na koji Vam način knjižničari pomažu u radu.

Da, jedan kvalitetni oblik komuniciranja, konzultiranja, ja bih to nazvala, i nekakve prijateljske komunikacije u cilju i osobnog razvoja i razvoja institucije.

Možete li objasniti na koji Vam način knjižničari pomažu ako radite od kuće, ako ste imali tu situaciju da Vam je tada bila potrebna njihova pomoć?

Onda je mail komunikacija. Recimo ako ja kući pronađem neki naslov, onda ako sam zainteresirana, način kako do tog naslova mogu doći ili ako nešto pretražujem, pa se ne

nalazim, onda dobijem informaciju kako pristupiti. Uglavnom, mail komunikacija kojom uvijek sam do sad riješila problem.

Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa?

Pratim preko interneta najviše, zatim preko znanstvenih i stručnih skupova, u komunikaciji s kolegama, preko stručnih publikacija i na druge načine. Uglavnom, otvorena sam za svaki oblik saznavanja o novim naslovima.

Objasnite način na koji dolazite do građe za pisanje radova ili pripremu nastave?

Uglavnom za sve moje predmete literatura je na stranom jeziku. U ranijim godinama istraživanja više sam koristila njemačko jezično područje, no zadnjih godina je to uglavnom englesko jezično područje. Izvori su različiti, od pretraživanja interneta općenito do pretraživanja baza podataka, do komuniciranja s kolegama na partnerskim institucijama gdje koristimo njihove baze podataka, pa čak i razmjena među profesorima vezano za pojedine naslove koje su u internetskom, e-obliku, i mogu reći da sam u tom području jako zadovoljna.

Na koji način procjenjujete kvalitetu određenog članka?

Kad imate godina kao ja, i iskustva u tom području, onda se vrlo brzo vidi, bez obzira na formalnu recenziju, da li je rad kvalitetan ili nije.

Budući da danas puno građe postoji upravo u elektroničkom obliku, možete li usporediti u kojoj se mjeri danas obraćate Knjižnici za nabavu građe u odnosu na vrijeme kad je uglavnom bilo tiskano?

Gledajte, revolucija je u svim segmentima, pogotovo u ovom. Ja se sjećam da kao student sam jedva dolazila do bilo kakvog izvora informacija. Jedno razdoblje je bilo kad smo bili potpuno zatvoreni prema stranoj literaturi, kad je bio problem prokrijumčariti knjigu u prtljazi, do toga da se otvorila mogućnost nabavljanja, a sada smo bombardirani različitim izvorima, a često sumnjive kvalitete. Ja mislim da se prepoznati kvalitetno od nekvalitetnog može temeljem rada, iskustva, posjeta konferencijama, kvalitetnim konferencijama i slično, gdje Vi možete vidjeti što je *in*, što je kvalitetno, a što treba zanemariti.

Na koji način komunicirate s kolegama kad pišete radove zajednički ili radite na projektima?

Često pišem članke s kolegama, prvenstveno s naše Katedre, a u projektima radim konstantno i to je uvijek timski rad. Jako je važno da se u startu podijele zaduženja. U pravilu svatko treba preuzeti onu sekvencu u kojoj je najbolji. Važno je, znači, da se u startu napravi nekakav raspored zaduženja, a kasnije se onda kroz komunikaciju usklađuju dijelovi koji moraju imati poveznice i uvijek je jedan u tom timu zadužen za koordinaciju na način da se ništa ne nameće nego se raspravlja o rubnim područjima i o usklađivanju pojedinačnih dijelova u cjelinu.

Da li ta komunikacija ide osobno, mailom, telefonom? Kako najčešće?

U prvim fazama se komunicira mailom na način da se provjeri vlastiti stav u odnosu na onog tko ti je najbliži u rubnom području, no kad poslovi odmaknu, onda moraju biti formalni sastanci gdje se razgovara, gdje se dolazi do konsenzusa, gdje se usmjerava istraživanje u nekakvom optimalnom pravcu iz razloga što o istom problemu različiti ljudi razmišljaju na različite načine i ono što jedna osoba vidi kao crno, netko vidi kao sivo ili bijelo i zato je potreban uvijek nekakav živi razgovor gdje će se pojasniti neke stvari. Uglavnom radim u timovima gdje su ljudi dobre volje i nikada nema problema da se nekakav konsenzus postigne.

Da li arhivirate negdje Vaše radove, pohranjujete ih?

Da. Ja sebe zovem hrčak i ja sve živo snimam. Obično volim nabaviti jače računalo da mi to bude na jednom mjestu. Imam i u starim računalima, na CD-ima, iako sam sa žaljenjem primila informaciju da se to na CD-ima briše. Nisam korisnik neke baze eksterne, no vjerojatno ću morati jer sam već pomalo zagušena količinom građe.

Znači, ne printate radove?

Je, imam ja i printano, no, ocijenila sam da mi je takav oblik čuvanja građe nespretna jer u trenutku kad meni nešto treba, onda nekakav *search* koji će mi po ključnoj riječi izbaciti ono što meni treba je puno jednostavnije, brže nego pretraživanje polica kojih imam jako pretrpane, gdje sve već guram sa strane i postaje mi sve teže na taj način. No, kako imam običaj uvijek kad se vozim negdje, ili kad idem na plažu, neki materijal nositi za čitanje, onda mi printani materijali služe uglavnom u te svrhe.

Smatrate li da bi trebao postojati digitalni repozitorij u kojemu bi bili svi radovi naših djelatnika?

Da, svakako jer svi mi dobivamo informacije gdje što kako pohraniti, pa onda pozitivne, pa negativne, pa u kontekstu svih tih naših tekućih obaveza, kad bi imali jednu takvu mogućnost i savjet kako u tim uvjetima postupiti, da nešto ne izgubimo, mislim da bi to bilo dragocjeno za sve.

Na koji način odlučujete u koji ćete časopis prijaviti Vaš rad?

Kvaliteta časopisa je bitna, naravno, uz područje kojim se taj časopis bavi. Recimo, moje je uvijek područje istraživanja bilo vezano uz menadžersko računovodstvo s aplikacijom u hotelijerstvu tako da sam ja paralelno balansirala između časopisa iz računovodstva i časopisa za turizam i hotelijerstvo, čak i iz menadžmenta iz razloga što računovodstvene informacije su podloga menadžmentu za odlučivanje i uvijek sam birala po ta tri kriterija časopise.

Pratite onda uredništvo tih časopisa, *impact factors*?

U početku, kad je moja generacija objavljivala, za izbor nije bilo toliko bitno *impact factor* i slično jer se to tad nije mjerilo. Sad za mlađe generacije je to izrazito važno. No, i tada i sada je vrlo važno bilo da časopis bude kvalitetan, a kvalitetan je onoliko koliko je kvalitetno uredništvo i koliko Vi iz tih časopisa možete steći neka nova znanja. Osobno ne mislim da je kvaliteta članka samo u nekakvoj statističkoj obradi. Članak mora imati nekakvu ideju na kojoj se temelji i mora dati poruku. Znači, mora otvoriti prozore za daljnja istraživanja. Vrlo često se visoko rangiraju članci koji imaju isključivo statističku obradu bez profesionalnog obrazloženja i ukazivanja na *gapove*, znači na slabe točke, na područja gdje treba nešto popraviti i slično, tako da osobno mislim da uz kvalitetnu obradu treba biti poruka.

Da li ste nekad platili za objavu članka u određenom časopisu?

Ne jer smatram da to nije pravi put jer mnogi časopisi objavljuju bilo što samo zato jer to netko plati. Meni je puno draže da čekam dvije-tri godine da mi se neki članak objavi, ali da znam da je to zbog kvalitete članka, a ne zato što sam ja platila.

Da li koristite građu iz otvorenog pristupa? To bi bilo kao na Hrčku, na primjer. Vi kao krajnji korisnik imate besplatan pristup. Ne mora se platiti određeni članak da biste ga Vi mogli otvoriti, kao što mi plaćamo - Fakultet plati određenu bazu i onda možete pristupiti. Ovo je već u startu besplatno.

Gledajte, Hrčak daje široke informacije. Tu se saznaje tko što radi, pogotovo je važno to za područje kojim se čovjek bavi, da prepozna autore, da prepozna sadržaje i pravce u kojima se netko unutar određenog sadržaja kreće, no, za pravi znanstveni rad, nije dovoljno. Treba sveobuhvatni pristup. Ja uvijek kombiniram kvalitetne znanstvene članke istraživačke sa publikacijama u kojima se daje pregled određenog područja, iz razloga jer ono što muči praksu treba rješavati znanost. Moja teza je uvijek bila ona stara da je znanost bez prakse prazna, a da je praksa bez znanosti slijepa. I mislim da je pravi članak onaj koji uvažava i jednu i drugu tezu, i mislim da dugoročno promatrano je to i prava vrijednost koju prepoznaje svaki pravi časopis i to je po meni poluga koja gura znanost dalje.

Smatrate li da bi bilo korisno poslušati, kao što smo imali danas o bazama³⁹, nešto o bibliometriji...?

³⁹ Tog dana je održano prvo predavanje o bazama podataka na Fakultetu

Ja sam ovo danas shvatila kao uvodno i smatram da treba biti puno više takvih radionica uvijek sa jednom specifičnom temom u dubinu. Kao što je svaka doktorska disertacija jedan mali problem istražen u dubinu koji daje odgovore na nešto i otvara pitanja za daljnja istraživanja, tako da smatram da ne bi bilo zгорега jednu seriju radionica na specifične teme, tako da se problem nekako informativno, ali i aplikativno dovede do kraja jer vjerojatno mnogi nisu uspjeli pohvatati sve, a nije cilj ostati na razini opće informacije nego je cilj da se upozna sve elemente problema u dubinu. Prvenstveno je važno za ljude koji se moraju pripremiti za novi način evaluacije koji ih čeka, uvjeti su sve stroži. Uvijek je tako bilo, uvijek je bilo nešto novo, ali je ovo sada nešto što treba shvatiti ozbiljno i u tom pravcu ići dalje.

Kako Vi vidite našu Knjižnicu u budućnosti?

Osobno sam sudjelovala u nekim projekcijama nove zgrade za koju vjerujem da će se i realizirati i unutar prostornih i financijskih mogućnosti mislim da smo zacrtali optimalan prostor i kvalitetno uređenje i mislim da će nove generacije studenata i nastavnika imati puno, puno kvalitetnije uvjete za rad i rezultate. Ja sam uvijek bila impresionirana knjižnicom Ekonomskog sveučilišta u Beču, odnosno Wirtschaftsuniversitätä, gdje sam kao mlad asistent imala sreću odlaziti i učiti kako se pretražuje, koristiti njihove publikacije, bila sam oduševljena mogućnošću da mogu kopirati u vrijeme kad kod nas nikakvih stranih kvalitetnih publikacija nije bilo, i mislim da sam i osobno razvijala tu suradnju i otvorila put mnogim mlađim generacijama tako da mnogi su tamo stekli specijalizacije, doktorate i slično. Mislim da je to jedna velika vrijednost, da smo mi bili preteče u tome što danas *Erasmus* nudi i da je naša institucija uvijek bila okrenuta međunarodnoj suradnju koja mora biti nekako misao vodilja i dalje.

Sad mi se čini da ste dosta stavili naglasak na fizički prostor Knjižnice, da li ona možda nudi nešto drugo u odnosu na ovo što danas nudi?

Ako bude bilo fizičkog prostora, moći će se aplicirati sve dobre ideje koje su i u ovim skromnim uvjetima naši vrijedni knjižničari uvijek razvijali, pomagali nam, međutim, moramo shvatiti da čovjek treba imati i prostor i uređaje i možda još koju bazu više. Ja znam da su financijska sredstva uvijek ograničena, međutim, kroz projekte, kroz cjeloživotno učenje i kroz druge programe kroz koje se mogu ostvariti financijska sredstva na tržištu, može se uvijek jedan dio izdvajati za Knjižnicu jer se to uvijek vraća.

To je to. Hvala Vam lijepa.

Hvala Vama.

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Ika

Ispitanik 24

Ž

23.09.2014.

Vaš znanstveni stupanj.

Magistar znanosti.

Vaše znanstveno-nastavno zvanje.

Viši predavač.

Koja je po Vašem mišljenju uloga Knjižnice na našem Fakultetu?

Uloga Knjižnice je opskrbljivanje nastavnika literaturom i dodatnom literaturom, časopisima, periodikom.

Da li odlazite u Knjižnicu, možete li procijeniti koliko često? Ili po potrebi?

Po potrebi, dvaput tjedno.

Koje knjižnične usluge najčešće koristite?

Koristim posuđivanje knjiga i posuđivanje periodike.

Da li možda nekad naručujete nešto iz međuknjižnične posudbe ili naručujete neku knjigu da Vam se nabavi?

Da, ali rijetko. Jesam, iz Sveučilišne mi je nešto bilo.

Na koji način Vam knjižničari pomažu u radu?

Pomažu savjetom, informacijama, pretežno to.

Ukoliko radite od kuće, da li Vam je nekad potrebna njihova pomoć?

Da. Više puta.

U kojim slučajevima?

Kada sam trebala citirati, a nije mi bila knjiga pri ruci, pa znam da sam zvala Snježanu. I za časopise i za udžbenike i za neku sekundarnu literaturu do koje ja nisam mogla doći, pa mi je onda ona pronašla.

Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa?

Pratim preko interneta, preko časopisa stručnih, stručne periodike.

Jeste možda pretplaćeni na neke stranice, pa da Vam *newsletteri* dolaze?

Ne.

Da li dobivate novosti iz Knjižnice?

Dobivam, redovito.

Da li bude tamo nešto što Vam koristi?

Pa, informacije o periodici, časopisima i novim knjigama.

Na koji način dolazite do građe za pisanje radova i za pripremu nastave?

Za pisanje radova se koristim internetskim izvorima, ali i fakultetskom periodikom koja je dobra i redovito stiže, a za nastavu više koristim udžbenike, naše i strane.

Kako procjenjujete relevantnost nekog članka?

Prvo, da je recentan, da je objavljen u nekom značajnom časopisu, i postoje već etablirani autori koji sami po sebi znače.

Koristite li građu iz otvorenog pristupa, primjerice kao što je na Hrčku?

Da, jesam. Hrčak sam koristila više puta, baš za ove glagoljske spomenike.

Budući da danas puno građe postoji preko baza podataka, na internetu, u kojoj mjeri koristite nabavu građe preko Knjižnice u odnosu na ono vrijeme kad je većinom građa bila u tiskanom obliku? Da li Vam je sad lakše?

Je, sad je puno lakše, dostupnije, brže i veći spektar izbora.

Manje imate potrebu otići u Knjižnicu jer možete sve pogledati na računalu?

Da.

Na koji način komunicirate s kolegama i razmjenjujete informacije kad pišete radove zajednički ili radite na projektima?

Jako dobro surađujemo s kolegicama iz moga područja, jako često smo objavljivale zajednički članke, i po dva, dva do tri autora, posebice za inozemne kongrese.

Kakva je ta komunikacija?

Izvrсна. Mi smo područje lingvistike, i znali smo se fokusirati na jedan problem koji bi sagledali, znači lingvistički problem, s aspekta engleskog jezika, njemačkog, talijanskog i francuskog. (...) Tri autora zato što je jedna profesorica iz engleskog i njemačkog, onda ova francuski i ja talijanski. Imamo nekoliko članaka i izvršno smo surađivale.

Da li to onda ide usmeno ili elektroničkim putem...?

Više elektroničkim. Usmeno je samo prvi dogovor, znači tko što radi i kako. Recimo, ja sam imala ideju i kostur, onda je svatko radio svoj dio, ali onda smo zaključak morali zajednički ipak dogovoriti. (...) Tako smo se dogovarale, znači, ne moramo istovremeno, nego u fazama.

Da li čuvate negdje Vaše radove i prezentacije?

Da, čuvam. I radove i prezentacije.

U kojem obliku?

Stari su u pisanom obliku zato jer su već... Bile su disketice, one više ničemu ne služe, ne mogu ih ni očitati, a nisam ih prebacila uopće, ali imam na memoriji.

Jeste ih isprintali?

Imam printane, stare imam printane, a nove imam u elektroničkoj memoriji.

Da li možda pohranjujete na... kao što budu poslovni profili?

Kao *hard disk* zaseban?

Kao što su društvene mreže, pa ljudi otvaraju svoje profile, pa tako postoje i poslovni profili?

Ne, nemam, ali sam spremila ove važne stvari na jedan zaseban disk da se ne izgubi.

Smatrate li da bi trebao postojati digitalni repozitorij s radovima djelatnika ovog Fakulteta?

To se stalno govori. Ne znam. Da, vjerojatno da, za ove generacije baš.

Da. Tada bi bilo lakše što bi bilo dostupnije. I moglo bi se vidjeti, tako su mi drugi dali komentar, svatko bi vidio što tko radi.

Što objavljuje, kako, gdje.

Koji puta se možda poklapaju interesi, a jednostavno netko ne zna da je to već netko pisao.

Da, istina.

Na koji način odlučujete u koji časopis ćete prijaviti Vaš rad? Koji su Vam kriteriji?

Kriteriji su po kategoriji rad. Znači, za tu kategoriju određeni časopisi su predloženi i onda izaberem tamo gdje mislim da je tad vrijeme. Neki časopisi izlaze u određenim periodima vremena, pa onda gdje mislim da ima najviše šanse da se objavi u najbržem mogućem vremenu, da se ne čeka godinu dana jer se čeka obično šest mjeseci.

Da li pratite koji su urednici, da li Vam je to važno?

Ne, ja ne.

Jeste li nekad imali situaciju da ste morali platiti za objavu članka?

Ne.

Da li bi Vam koristilo saznati više o otvorenom pristupu, bibliometriji, znanstvenom izdavaštvu, bazama?

Meni ne. Mogu reći zašto. Zato jer idem u mirovinu i sad ne mislim više puno objavljevati.

Da li bi Vam koristilo, sad dok još pišete, da Vam je dostupna određena građa koja je inače teško dostupna, da je možete dobiti u digitalnom obliku?

Da.

Da li ste imali takvu potrebu tijekom Vašeg rada?

Ne.

Kako vidite našu Knjižnicu u budućnosti? Da li ona nudi nešto više od ovoga što sad nudi?

Kako je Vi zamišljate kao idealnu? Ili Vam je dobra ovakva kakva je?

Meni je dobra. Sigurno da će biti da će se moći šetati kao što je sveučilišna, onda ti možeš ići u parišku Sorbonu, ovamo, onamo. Jer oni mogu u Nacionalnoj elektroničkim putem doći do nekih drugih informacija, sigurno da će to napredovati, samo ja to ne mogu vidjeti, ne znam. Prestara sam. Ovi mlađi... Meni je već ovo sve...

Puno.

Da, da, pa je. Veliki napredak unatrag deset godina. Od interneta... sad ne mogu zamisliti. Već to nisam mogla zamisliti, a kamoli nešto što će biti. Mladi su bolje informatički informirani.

To je to. Hvala.

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Ika

Ispitanik 25

Ž

23.09.2014.

Koji je Vaš znanstveni stupanj?

Doktor znanosti.

Vaše znanstveno-nastavno zvanje?

Izvanredna profesorica.

Koja je po Vašem mišljenju uloga Knjižnice na Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu?

Mislim da je jako velika. Ako je to otvoreno pitanje, onda svakako mogu reći da je vidljiv taj razvoj otkada ja sam na Fakultetu, dakle, da se ona zaista ulaže i unapređuje, povećava u svakom smislu te riječi, ali da još ima jako puno prostora. Svakako to vidim, i da bi svi zajedno trebali raditi da se još digne kvalitetom na puno veću razinu.

Što očekujete od Knjižnice kad dođete?

Sigurno da je jako važno da su djelatnici brzi, ažurni, ekspeditivni, sigurno da se ne može riješiti sve u jednom trenutku, ali da se pokaže interes za pretraživanje i traženje, i da se to u najkraćem mogućem roku da informacija da li je do nekog podatka moguće ili nemoguće doći. Dakle, promptnost i ažurnost bi po meni bili nekakva glavna odlika.

Možete li procijeniti koliko često dolazite u Knjižnicu?

Ja bih rekla da dolazim dosta često, iako to je takav pojam gdje bi to moglo biti i češće, ali s obzirom na obaveze koje imamo, moram reći da tu još postoji prostora, dakle, da se dodatno iskoristi, ukoliko bi se neke druge obaveze smanjile.

Koje usluge Knjižnice najčešće koristite?

Najčešće koristim upravo ovo o čemu sam govorila, dakle, pomoć djelatnika u pronalasku pojedinih radova, članaka, časopisa iz određenoga područja, ali svakako i nabavku knjiga za studente, informacija o novoj literaturi, dakle, novim izdanjima iz pojedinih područja. To bi nekako bilo onako *ad hoc*.

Na koji Vam način knjižničari pomažu u radu? Zapravo ste mi krov ove odgovore i rekli.

Da, jesam.

Možete li objasniti na koji Vam način knjižničari pomažu ukoliko radite od kuće?

Puno puta sam ja znala telefonski zvati, to mi je nekako najbrži mogući put. Tako da, moram priznati, kad sam imala dosta opsežne zahvate, da li kod pisanja doktorata, a i kod izbora u znanstvena zvanja, su mi kolegice jako pomogle kod umrežavanja s drugim knjižnicama kako bi došli što prije do podataka o bazama, o objavljenim radovima. Dakle, tu smo koristili usluge, povezujući se, i drugih knjižnica u okviru Hrvatske koje su imale dostupne baze koje mi nemamo.

Na koji način pratite novosti iz područja Vašeg interesa?

Apsolutno je korisno ono što mi dobivamo za sva nova izdanja, obavijesti od naše Knjižnice Fakulteta, ali i putem internetskih stranica najčešće informiram.

Na koji način dolazite do građe za pisanje radova ili za pripremu nastave?

Online. Danas je to sve više online, tako da mi tu nailazimo na prepreku ukoliko ne možemo otvoriti, neke baze nisu plaćene i slično, ali mislim da je to u 99 % slučajeva danas već online, ako ne i sto posto.

Kako procjenjujete relevantnost i kvalitetu određenog članka?

Svakako prema autoru. Koliko je on poznat u tom području ili nije poznat, ali i po kvaliteti časopisa u kojem se taj rad objavljuje, odnosno njegove indeksiranosti, citiranosti i slično.

Pretražujete li građu iz otvorenog pristupa? Na primjer, kao što su radovi na Hrčku, imate besplatno, nije Vam potrebna pretplata.

Da, koristim i to.

Budući da danas puno građe postoji upravo preko baza podataka i općenito na internetu, u kojoj mjeri koristite usluge Knjižnice za nabavu građe danas u odnosu na ono vrijeme kad je sve bilo u tiskanom obliku? Odnosno, koliko su Vam danas elektronički izvori češće zastupljeni?

Koristim ja i usluge Knjižnice, apsolutno, iako kažem da se možda u tom nekakvom odnosu snaga ovo online povećava, ali za svaku dodatnu nabavku ja koristim usluge Knjižnice Fakulteta.

Na koji način komunicirate s kolegama kad pišete zajedničke radove ili kad radite na projektima? Kako ide komunikacija, kojim medijima?

Ukoliko se radi o kolegama s Fakulteta, onda mi inicijalne sastanke i dogovore imamo uvijek *face to face*, dakle, zaista u onom pravom obliku, a nakon toga se pojedini dijelovi odvijaju svakako putem e-maila, odnosno elektronskim oblikom, iako se u toku trajanja tog projekta mi još sastajemo i, prema potrebi, diskutiramo. Dakle, jedan vid *brainstorminga* što i kako napraviti. Dakle, to je jedna kombinacija, ja bih rekla.

Da li pohranjujete Vaše radove i prezentacije negdje, bilo što što radite?

Mislite ja individualno?

Da, da li ih arhivirate?

Da. Ja imam posebne foldere. Dakle, u svom računalu u kojem imam specificirano i radove u časopisima koje odvajam i radove na konferencijama, plenarna, dakle, upravo po onome što od nas zahtijeva nekakav znanstveni izbor, što je meni kasnije lakše onda to pretočiti i onda po godinama i po kategoriji radova. Dakle, ja imam nekakav svoj sustav koji spremam u računalu za sada.

Niste printali sve to?

Da, ja to imam u printanom obliku. Mogu reći da je to, podsjetili ste me, dvostruka kontrola na način da svaki rad, kada bude objavljen, isprintam i vodim u registratorima. Još uvijek onaj stari klasični način.

Jeste li možda otvorili profil na stranicama kao što su *ResearchGate* ili nešto slično gdje se mogu isto tako pohraniti radovi, pa onda ih i ostali mogu vidjeti?

Ovako, ja sam trenutno otvorila *Google Scholar* gdje sam praktičku unijela, prema njihovim zahtjevima, sve podatke o radovima. On još nije do kraja završen, iako ja već imam praktički sve radove unesene, međutim, još ga dotjerujem, tako da on još nije sto posto gotov, a ove druge neke profile nisam za sada otvarala osim *Google Scholar*.

Jeste na CROSBİ možda stavljali?

Ne. A, jesam. CROSBİ, to je *bib.irb*. Ja ga zovem *bib.irb*. Tamo su mi svi radovi i to unosim sukcesivno.

Smatrate li da bi, baš kad govorimo o tome, trebao postojati digitalni repozitorij s radovima djelatnika ovog Fakulteta?

Mislite unutar našeg Fakulteta ili općenito?

Virtualno. Ili možda na razini Sveučilišta, ali da postoji mjesto online gdje će se krcati radove da oni budu na jednom mjestu?

Ja bih podržala tu ideju. Mislim da to nije ništa loše, dapače.

Smatrate li da bi to pridonijelo nečemu?

Mislim da bi, apsolutno. U kakvoj danas eri živimo, mislim da se to nameće kao nužnost jednostavno. I lakše je doći do radova i pretraživanja i ono o čemu u zadnje vrijeme sve češće govorimo, i nekakvog plagijata, kopiranja i slično, mislim da je to jednostavno danas jedna nužnost.

Na koji način odlučujete u koji časopis ćete prijaviti Vaš rad? Koji su Vam kriteriji?

Moram reći da je to jako povezano sa statusom, odnosno s izborom u znanstvena zvanja. Dakle, ono što je Pravilnik o izboru nama propisao, dakle, tu smo se mi godinama fokusirali na ono što je od nas tražilo Matično vijeće, odnosno Rektorski zbor. Kako se ti uvjeti mijenjaju, tako se i mi pokušavamo prilagoditi, što znači da do sada konkretno, nisu bili traženi radovi iz CC odnosno WOS baza i mi se nismo usmjeravali na takve baze. Tu je nastao, to vjerojatno i Vi znate, veliki problem jer se u društvenim i humanističkim znanostima sve baziralo na ostalim bazama koje su nama bile relevantne. Tako da mislim da je presudni faktor ono što nama zakon, odnosno Pravilnik o znanstvenoj djelatnosti propiše, da se mi u to usmjeravamo. Tako da mislim da se svi skupa moramo okrenuti nečem novom da bi ti radovi bili kvalitetniji i bolji, ali mislim da taj postupak neće moći ići preko noći nego da je to ipak jedan dugotrajniji put.

Jeste li nekad morali platiti za objavu određenog rada?

Imala sam situacije koje nisam koristila. Dakle, ja sam imala u vidu poziva u kojem je taj koji poziva deklarirao koliko to košta, međutim ja nikad nisam to realizirala. Do sada. Nisam prihvatila do sada.

Da li bi Vam koristilo saznati više o bazama podataka ili o znanstvenom izdavaštvu ili o bibliometriji, znači o citiranosti, indeksiranosti?

Mislim da da jer ja već i sada neke podatke nabavljam, nažalost, iz drugih zemalja. Primjerice, na jednom mjestu koji su to časopisi u Scopusu, da to bude na neki način sublimiramo, da mi ne trošimo jako puno vremena pretražujući baze i časopise nego da dobijemo informaciju usko fokusirano, da hotelijeri imaju svoj dijapazon objavljivanja, turizam svoj i tako dalje. Da je to nekako sublimirano po područjima.

Da li bi Vam koristilo da određena stara i teško dostupna građa iz područja kojim se Vi bavite bude dostupna u digitaliziranom obliku?

Ne znam što mislite pod tom starom građom.

Neki su mi, na primjer, rekli da bi im koristilo imati neke stare statističke podatke do kojih je teško doći.

U tom smislu da. To bi bilo zgodno, ali kako je dana sve *up to date*, ne znam...

Kako vidite našu Knjižnicu u bližoj budućnosti, što ona nudi? Što biste Vi voljeli da nudi?

Mislim da smo nekako prošli kroz razgovor o tome. Dakle, da se okrene ovim suvremenim trendovima i informatizaciji i da nam omogući tu bolju informiranost o časopisima, bazama i praktički kako bi mi mogli isto i sebe predstaviti sa svojim radovima vani. Praktički ono što smo mi kroz razgovor već i prošli.